

Válka s mloky

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

PODIVÍNSTVÍ KAPITÁNA VAN TOCHA

Kdybyste hledali ostrůvek Tana Masa na mapě, našli byste jej právě na rovníku kousek na západ od Sumatry; ale kdybyste se zeptali na palubě lodi Kandong Bandoeng kapitána J. van Tocha, co to je tahle Tana Masa, před kterou právě zakotvil, nadával by chvíli a pak by vám řekl, že to je ta nejšpinavější díra v celých Sundských ostrovech, ještě mizernější než Tana Bala a přinejmenším tak zatracená jako Pini nebo Banjak; že jediný s odpuštěním člověk, který tam žije – nepočítáme-li ovšem tyhle všivé Bataky –, je opilý obchodní agent, kříženec mezi Kubu a Portugalcem a ještě větší zloděj, pohan a prase než celý Kubu a celý běloch dohromady; a že je-li na světě něco zatraceného, pak je to zatracený život na téhle zatracené Tana Masa, pane. Načež byste se ho patrně zeptali, proč tu tedy spustil ty zatracené kotvy, jako by tu chtěl zůstat zatracené tři dny; i zafuněl by podrážděně a bručel by něco v tom smyslu, že Kandong Bandoeng by sem neplula jenom pro tu zatracenou kopru nebo palmový olej, to dá rozum, a ostatně po tom vám nic není, pane, já mám své zatracené rozkazy, pane, a vy buďte tak laskav, pane, a hleďte si svého. A nadával by tak rozsáhle a hojně, jak se sluší na staršího, ale na svůj věk stále ještě svěžího lodního kapitána.

Ale kdybyste místo všetečných otázek nechali kapitána J. van Tocha, aby si bručel a proklínal pro sebe, mohli byste se dovědět víc. Což není na něm vidět, že si potřebuje ulevit? Jen ho nechte, jeho roztrpčenost si najde cestu sama. "Tak se podívejte, pane," vyhrkne kapitán, "ti chlapi u nás v Amsterdamu, ti zatracení židi tam nahoře si vzpomenu, prý perly, člověče, ohlídněte se po nějakých perlách. Prý jsou teď lidi blázni po perlách a vůbec." Tu si kapitán rozhořčeně odplivne. "To se ví, ukládat tititi v perlách! To je z toho, že vy lidé pořád chcete nějaké války nebo co. Strach o peníze, to je to celé. A tomu se říká krize, pane." Kapitán J. van Toch maličko zaváhá, nemá-li se dát s vámi do řeči o národohospodářských otázkách; dnes se totiž o jiném nemluví. Jenže tady před Tana Masou je na to příliš horko a lenivo; i mávne kapitán van Toch rukou a brumlá: "Ono se řekne, perly! Pane, na Cejloně je mají vybrakované na pět let, na Formose je zakázali lovit – A tož prý, koukejte, kapitáne van Tochu, abyste našel nová loviště. Zajedte na ty zatracené ostrůvky, třeba se na nich najdou celé lavice škeblí – –" Kapitán pohrdavě zatroubí do blankytně modrého kapesníku. "Ty krysy v Evropě si představují, že se tady dá ještě něco najít, o čem nikdo neví! Ježíšmarjá, jsou to moulové! Ještě že na mně nechtějí, abych se díval tady těm Batakům do rypáků, nesmrkají-li perly. Nová loviště! V Padangu je nový bordel, to ano, ale nová loviště? Pane, já tady ty všechny ostrovy znám jako své kalhoty... od Cejlonu až po ten zatracený Clipperton Island... Jestli si někdo myslí, že tu ještě něco najde, na čem by se dalo vydělat, tak šťastnou cestu, pane! Třicet let tady jezdím, a teď na mně ti pitomci chtějí, abych tu něco objevil!" Kapitán van Toch se přímo dusí tímto urážejícím nárokem. "Ať sem pošlou nějakého zelenáče, ten jim toho objeví, že budou mrkat; ale žádat to na někom, kdo to tady zná jako kapitán J. van Toch... To račte uznat, pane. V Evropě, tam by se dalo ještě ledacos objevit; ale tady – Sem přece lidé přijdou jen proto, aby čenichali, co se dá sežrat, a ani sežrat ne: co se dá kupovat a prodávat. Pane, kdyby v celých zatracených tropech bylo ještě něco, co by mělo dubbeltje ceny, tak budou u toho stát tři agenti a mávat usmrkaným kapesníkem na lodi sedmi států, aby zastavily. Tak je to, pane. Já to tu znám líp než koloniální úřad Jejeho Veličenstva královny, račte prominout." Kapitán van Toch usilovně přemáhá svůj spravedlivý hněv, což se mu po delším burácení podaří. "Vidíte tamhle ty dva mizerné lenochy? To jsou lovci perel z Cejlonu, bůh mě netrestej, Singhalesové, jak je Hospodin stvořil; ale proč to dělal, to nevím. Tohle teď vozím s sebou, pane, a když někde najdu kousek pobřeží, na kterém není napsáno Agency nebo Baťa nebo Celní úřad, pouštím to do vody, aby to hledalo škeble. Ten menší darebák se potápí až osmdesát metrů hluboko; tuhle na Princových ostrovech vylovil z hloubky devadesáti metrů kliku od kinematografického aparátu, pane, ale perly, kdepak! Ani zdání! Ničemná chamrad, tihle Singhalesové. Tak takovouhle zatracenou práci já mám, pane: dělat, jako bych nakupoval palmový olej, a přitom hledat nová loviště perlorodek. Snad ještě budou chtít, abych objevil nějakou panenskou pevninu, ne? To přece není práce pro poctivého obchodního kapitána, pane. J. van Toch není žádný prokletý dobrodruh, pane. Ne, pane." A tak dále; moře je veliké a oceán času nemá hranic; plivej do moře, člověče, a ono se nevzedme, spílej svému osudu, a nepohneš jím; a tak po mnoha přípravách a okolcích jsme konečně u toho, že kapitán holandské lodi Kandong Bandoeng J. van Toch vzdychaje a klna slézá do člunu, aby vystoupil v kampongu na Tana Masa a jednal s opilým křížencem mezi Kubu a Portugalcem o některých obchodních záležitostech.

"Sorry, Captain," řekl konečně kříženec mezi Kubu a Portugalcem, "ale tady, na Tana Masa, žádné mušle nerostou. Ti špinaví Batakové," děl s nesmírnou ošklivostí, "žerou i medúzy; jsou víc ve vodě než na zemi, ženské tu smrdí rybinou, to si nemůžete představit – co jsem to chtěl říci? Aha, vy jste se ptal na ženské."

“A není tu někde kousek břehu,” ptal se kapitán, “kde tihle Batakové nelezou do vody?”

Kříženec mezi Kubu a Portugalcem vrtěl hlavou. “Není, pane. Leda Devil Bay, ale to pro vás nic není.”

“Proč?”

“Protože... tam nikdo nesmí, pane. Mám vám nalít, kapitáne?”

“Thanks. Jsou tam žraloci?”

“Žraloci a vůbec,” mumlal kříženec. “Špatné místo, pane. Batakové by neradi viděli, kdyby tam někdo lezl.”

“Proč?”

“... Jsou tam čerti, pane. Mořští čerti.”

“Co je to mořský čert? Ryba?”

“Žádná ryba,” namítal vyhybavě kříženec. “Prostě čert, pane. Podmořský čert. Batakové mu říkají tapa. Tapa. Oni tam prý mají své město, ti čerti. Mám vám nalít?”

“A jak vypadá... ten mořský čert?”

Kříženec mezi Kubu a Portugalcem pokrčil rameny. “Jako čert, pane. Já ho jednou viděl... totiž jenom jeho hlavu. Vracel jsem se po člunu od Cape Haarlem... a najednou to přede mnou vystrčilo z vody takovou palici.”

“No a? Čemu je to podobné?”

“Kotrbu to má... jako Batak, pane, ale docela holou.”

“Nebyl to opravdu Batak?”

“Nebyl, pane. Na tom místě žádný Batak přece nevleze do vody. A pak... ono to na mne mrkalo spodními víčky, pane.” Kříženec se otrásl hrůzou. “Spodními víčky, která sahají přes celé oko. To je tapa.”

Kapitán J. van Toch otáčel tlustými prsty sklenici s palmovým vínem. “A nebyl jste opilý, co? Ožralý jste nebyl?”

“Byl, pane. Jinak bych tamtudy nevesloval. Batakové to nemají rádi, když někdo ty... čerty vyruší.”

Kapitán van Toch potřásl hlavou. “Člověče, žádní čerti nejsou. A kdyby byli, museli by vypadat jak Evropani. To byla snad nějaká ryba či co.”

“Ryba,” koktal kříženec mezi Kubu a Portugalcem, “ryba nemá ruce, pane. Já nejsem žádný Batak, pane, já jsem chodil do školy v Badjoengu... možná že ještě umím desatero a jiné vědecky dokázané nauky; vzdělaný člověk přece pozná, co je čert a co je zvíře. Zeptejte se Bataků, pane.”

“To jsou černošské pověry,” prohlásil kapitán s žoviální převahou vzdělaného muže. “Vědecky je to nesmysl. Čert přece nemůže žít ve vodě. Co by tam dělal? Nesmíš dát na tlachy domorodců, hochu. Někdo dal tomu zálivu jméno Čertův záliv, a od té doby se ho Batakové bojí. Tak je to,” děl kapitán a uhodil tlustou dlaní do stolu. “Nic tam není, chlapče, to je přece vědecky jasné.”

“Je, pane,” souhlasil kříženec, který chodil do školy v Badjoengu. “Ale žádný rozumný člověk nemá co hledat v Devil Bay.”

Kapitán J. van Toch zrudl. “Co?” rozkřikl se. “Ty špinavý Kubu, ty si myslíš, že se budu bát tvých čertů? A to se podíváme,” řekl, vstáváje v celé mohutnosti svých poctivých dvou set liber. “Já tady s tebou nebudu mařit svůj čas, když mám na starosti business. Ale to si pamatuj: v holandských koloniích žádní čerti nejsou; jsou-li nějakí, tedy ve francouzských. Tam by mohli být. A teď mně zavolej starostu tady toho zatraceného kampongu.”

Řečeného hodnostáře nebylo nutno dlouho hledat; seděl na bobku vedle míšencova krámu a žvýkal cukrovou třtinu. Byl to nahý starší pán, ale daleko hubenější, než bývají starostové v Evropě. Kousek za ním, se zachováním náležité distance, seděla na bobku celá vesnice i s ženami a dětmi, zřejmě čekajíc, že bude filmována.

“Tak poslyš, hochu,” oslovil ho kapitán van Toch malajsky (mohl jej oslovit také holandsky nebo anglicky, neboť ctihodný, starý Batak neuměl slovo malajsky a celou řeč kapitánovu musel tlumočit do batačtiny kříženec mezi Kubu a Portugalcem; ale z nějakých důvodů považoval kapitán malajštinu za vhodnější). “Tak poslyš, hochu, já bych potřeboval několik velkých, silných, statečných chlapíků, aby šli se mnou na lov. Rozumíš, na lov.”

Míšeneček to přeložil a starosta kýval hlavou, že jako rozumí; načež se obrátil k širšímu auditoriu a měl k němu řeč

provázenou zřejmým úspěchem.

“Náčelník říká,” tlumočil míšenec, “že celá vesnice půjde s tuanem kapitánem na lov, kam bude tuan chtít.”

“Tak vidíš. Řekni jim teda, že půjdeme lovit škeble do Devil Bay.”

Následovalo asi čtvrthodinné rozčilené rokování, na kterém měla podíl celá vesnice, zejména staré ženy. Konečně se míšenec obrátil ke kapitánovi. “Říkají, pane, že do Devil Bay se nemůže jít.”

Kapitán počal rudnout. “A proč ne?”

Míšenec krčil rameny. “Protože tam jsou tapa-tapa. Čerti, pane.”

Kapitán počal nabíhat do fialova. “Tak jim řekni, když nepůjdou... že jim vyrazím všechny zuby... že jim utrhám uši... že je pověsím... a že jim spálím ten zavšivený kampong, rozumíš?”

Míšenec to poctivě přeložil, načež opět následovala delší živá porada. Konečně se míšenec obrátil ke kapitánovi. “Říkají, pane, že si půjdou stěžovat do Padangu na policii, že jim tuan vyhrožoval. Na to prý jsou paragrafy. Starosta říká, že to tak nenechá.”

Kapitán J. van Toch počal modrat. “Tak mu řekni,” zařval, “že je...” A mluvil bez oddechu dobrých jedenáct minut.

Míšenec to přeložil, pokud mu stačila zásoba slov; a po nové, dlouhé sice, ale věcné úradě Bataků tlumočil kapitánovi. “Říkají, pane, že by tedy byli ochotni upustit od soudního stíhání, zaplatí-li tuan kapitán pokutu do rukou místních úřadů. Prý,” zaváhal, “dvě stě rupií; ale to je trochu mnoho, pane. Nabídněte jim pět.”

Barva kapitána van Tocha se počala rozpadat v brunátné skvrny. Nejprve nabízel vyvraždění všech Bataků na světě, potom slevil na tři sta kopanců a konečně by se byl spokojil s tím, že vycpe starostu pro koloniální muzeum v Amsterdamu; naproti tomu Batakové šli ze dvou set rupií na železnou pumpu s kolem a nakonec setrvali na tom, aby kapitán dal starostovi z titulu pokuty benzínový zapalovač. (“Dejte jim to, pane,” domlouval kříženec mezi Kubu a Portugalcem, “já mám tři zapalovače na skladě, ale bez knotu.”) Takto byl obnoven mír na Tana Masa; ale kapitán J. van Toch věděl, že nyní je v sázce prestiž bílé rasy.

Odpoledne odrazil od holandské lodi Kandong Bandoeng člun, ve kterém byli přítomni zvláště: kapitán J. van Toch, Švéd Jensen, Islandan Gudmundson, Fin Gillemainen a dva sinhálští lovci perel. Člun zamířil rovnou k zátoce Devil Bay. – Ve tři hodiny, když nastával vrchol odlivu, stál kapitán na břehu, člun křižoval asi sto metrů od pobřeží, aby dával pozor na žraloky, a oba sinhálští potápěči čekali s noži v ruce na znamení, aby skočili do vody.

“Tak, teď ty,” kázal kapitán tomu delšímu naháči. Sinhálec skočil do vody, brodil se několik kroků a pak se propadl. Kapitán se díval na hodinky.

Za čtyři minuty a dvacet vteřin se vynořila asi šedesát metrů vlevo hnědá hlava; s podivným, zoufalým a přitom paralyzovaným chvatem se drápal Sinhálec na balvany, v jedné ruce nůž na odřezávání škeblí, v druhé ruce škebli perlorodky.

Kapitán se zamračil. “No, co je?” řekl ostře.

Sinhálec ještě pořád klouzal po balvanech, hlasitě se zajíkaje hrůzou.

“Co se stalo?” křičel kapitán.

“Sáhib, sáhib,” vypravil ze sebe Sinhálec a klesl na břehu sípavě vydechuje. “Sáhib... sáhib...”

“Žraloci?”

“Djins,” záupěl Sinhálec. “Čerti, pane. Tisíce, tisíce čertů!” Zarýval si pěsti do očí. “Samí čerti, pane!”

“Ukaž tu škebli,” kázal kapitán a otevřel ji nožem. Byla v ní malá, čistá perlička. “A víc jsi toho nenašel?”

Sinhálec vyňal ještě tři škeble z pytlíku, který měl pověšen na krku. “Jsou tam škeble, pane, ale ti čerti je hlídají... Dívali se na mne, když jsem je odřezával...” Jeho chundelaté vlasy se naježily úděsem. “Sáhib, tady ne!”

Kapitán otevřel škeble; dvě byly prázdné a ve třetí byla perla jako hrách, kulatá jako kapka rtuti. Kapitán van Toch se díval střídavě na perlu a na Sinhálce zhrouceného na zemi.

“Ty,” řekl váhavě, “nechtěl bys tam skočit ještě jednou?”

Sinhálec beze slova zavrtěl hlavou.

Kapitán J. van Toch pocítil na jazyku silnou chuť láteřit; ale k svému překvapení shledal, že mluví tiše a téměř měkce: "Neboj se, chlapče. A jak vypadají ti... čerti?"

"Jako malé děti," vydechl Sinhálec. "Mají ocas, pane, a jsou takhle vysocí," ukázal asi metr dvacet od země. "Stáli kolem mne a dívali se, co tam dělám... byl jich takový kruh..." Sinhálec se roztřásl. "Sáhíb, sáhíb, tady ne!"

Kapitán van Toch přemýšlel. "A co, mrkají spodními víčky nebo jak?"

"Nevím, pane," chřaptěl Sinhálec. "Je jich tam... deset tisíc!"

Kapitán se ohlédl po druhém Sinhálci; stál asi sto padesát metrů dál a lhostejně čekal s rukama založenýma na ramenou; pravda, když je člověk nahý, nemá kam jinač dát ruce než na svá vlastní ramena. Kapitán mu mlčky pokynul, a drobný Sinhálec skočil do vody. Za tři minuty a padesát vteřin se vynořil, drápaje se na balvany klouzajícíma rukama.

"Tak polez," křikl kapitán, ale pak se podíval pozorněji a už skákal po balvanech k těm zoufale tápajícím rukám; člověk by nevěřil, že takové těleso dovede tak skákat. V posledním okamžiku zachytil jednu ruku a supě tahal Sinhálce z vody. Potom ho položil na balvan a utíral si pot. Sinhálec ležel bez hnutí; měl jeden bérec odřený na kost, patrně o kámen, ale jinak byl celý. Kapitán mu nadzvedl víčko; bylo vidět jenom bělmo očí zvrácených v sloup. Neměl škeblí ani nože.

V tu chvíli zarejdoval člun s posádkou blíž ke břehu. "Pane," volal Švéd Jensen, "jsou tu žraloci. Budete lovit dál?"

"Ne," řekl kapitán. "Pojeďte sem sebrat ty dva."

"Podívejte se, pane," upozorňoval Jensen, když se vraceli k lodi, "jak je tady najednou mělko. To jde odtud rovně až ke břehu," ukazoval štouchaje veslem do vody. "Jako by tu byla pod vodou nějaká hráz."

Teprve na lodi přišel malý Sinhálec k sobě; seděl s koleny pod bradou a třásl se na celém těle. Kapitán poslal lidi pryč a sedl si zešířoka rozkročen.

"Tak ven s tím," řekl. "Cos tam viděl?"

"Džiny, sáhíb," šeptal malý Sinhálec; nyní se mu počala chvět i oční víčka a po celém těle mu vyrazily krupičky husí kůže.

Kapitán van Toch zachrchlal. "A... jak vypadají?"

"Jako... jako..." V očích Sinhálcových se zase začal ukazovat proužek bělma. Kapitán J. van Toch mu s neočekávanou hbitostí zpolíčkoval obě tváře dlaní i hřbetem ruky, aby ho přivedl k sobě.

"Thanks, sáhíb," vydechl malý Sinhálec a v bělmu jeho očí zase vypluly panenky.

"Už je dobře?"

"Ano, sáhíb."

"Byly tam škeble?"

"Ano, sáhíb."

Kapitán J. van Toch pokračoval v křížovém výslechu s nemalou trpělivostí a důkladností. Ano, jsou tam čerti. Kolik? Tisíce a tisíce. Jsou velcí asi jako desetileté dítě, pane, a skoro černí. Plovou ve vodě a na dně chodí po dvou. Po dvou, sáhíb, jako vy nebo já, ale přitom kývají tělem, tak tak, pořád tak tak... Ano, pane, mají také ruce, jako lidé; ne, nemají žádné drápy, spíš je to jako dětské ruce. Ne, sáhíb, nemají rohy ani chlupy. Ano, ocas mají, trochu jako ryba, ale bez ocasní ploutve. A velikou hlavu, kulatou jako Batakové. Ne, neříkali nic, pane, jenom to bylo, jako by mlaskali. Když Sinhálec odřezával mušle v hloubce asi šestnácti metrů, pocítil na zádech dotek jako malých studených prstů. Ohlédl se, a bylo jich kolem sta a sta. Sta a sta, pane, plovoucích i stojících na kamenech, a všichni se dívali, co tam Sinhálec dělá. Tu upustil nůž i škeble a snažil se vyplout nahoru. Přitom narazil na několik čertů, kteří pluli nad ním, a co bylo potom, to už neví, pane.

Kapitán J. van Toch se díval zamyšleně na třesoucího se malého potápěče. Ten hoch už nikdy nebude k ničemu, řekl si, pošlu ho z Padangu domů na Cejlon. Bruče a funě šel do své kabiny. Tam vysypal z papírového sáčku na stůl dvě perly. Jedna byla maličká jako zrnko písku a druhá jako hrách, lesknoucí se stříbřitě a do růžova. A kapitán holandské lodi zafrkal a vyňal ze skřínky svou irskou whisky.

K šesté hodině se dal znovu dovézt člunem do kampongu a rovnou k tomu kříženci mezi Kubu a Portugalcem. "Toddy," řekl, a to bylo jediné slovo, které promluvil; seděl na verandě z vlnitého plechu, držel v tlustých prstech

sklenku z tlustého skla a pil a odplivoval a vejřil zpod huňatého obočí na žluté hubené slípky, které bůhvíco zobaly na špinavém a udupaném dvorku mezi palmami. Míšenec se chránil něco promluvit a jenom naléval. Pomalu se kapitánovy oči podlévaly krví a jeho prsty se začaly špatně ohýbat. Byl skoro soumrak, když vstal a povytáhl si kalhoty.

“Už jdete spat, kapitáne?” ptal se zdvořile kříženec mezi čertem a dáblem.

Kapitán zabodl do vzduchu prst. “A to bych se podíval,” řekl, “že by byli na světě nějakí čerti, které bych ještě neznal. Ty, kde je tady ten zatracený severozápad?”

“Tady,” ukázal míšenec. “Kam jdete, pane?”

“Do pekla,” zachrochtal kapitán J. van Toch. “Podívat se na Devil Bay.”

Tímto večerem se počalo podivínství kapitána J. van Tocha. Do kampongu se vrátil až s úsvitem; nepromluvil slova a dal se odvézt na loď, kde se zamkl ve své kabině až do večera. To ještě nebylo nikomu nápadné, neboť Kandong Bandoeng měla co nakládat z požehnání ostrova Tana Masa (kopra, pepř, kafr, gutaperča, palmový olej, tabák a pracovní síly); ale když dostal večer hlášení, že všechno zboží je uskladněno, zafuněl jenom a řekl: “Člun. Do kampongu.” A vrátil se zase až s úsvitem. Švéd Jensen, který mu pomáhal na palubu, se ho jen tak ze zdvořilosti zeptal: “Tak dnes se jede dál, kapitáne?” Kapitán se otočil, jako by ho píchl do zadnice. “Co ti je po tom?” utrl se. “Hleď si svých zatracených věcí!” Po celý den ležela Kandong Bandoeng na kotvách ve vzdálenosti jednoho uzlu od pobřeží Tana Masa a nedělala nic. S večerem se vyvalil kapitán ze své kabiny a kázal: “Člun. Do kampongu.” Malý Řek Zapatis se za ním díval jedním okem slepým a druhým šilhavým. “Mládenci,” kokrhal, “buď tam má náš starý holku, nebo se dočista zbláznil.” Švéd Jensen se zamračil. “Co ti je po tom?” utrl se na Zapatis. “Hleď si svých zatracených věcí!” Potom s Islandanem Gudmundsonem vzal malý člun a vesloval směrem k Devil Bay. Zůstali s člunem za balvany a čekali, co bude dál. V zátocě přecházel kapitán a zdálo se, že na někoho čeká; časem se zastavil a volal něco jako ts-ts-ts. “Koukej,” řekl Gudmundson a ukazoval na moře, nyní oslnivě rudé a zlaté západem slunce. Jensen napočítal dvě, tři, čtyři, šest ploutví ostrých jako kosinka, které se táhly do Devil Bay. “Hergot,” bručel Jensen, “tady je těch žraloků!” Co chvíli se taková kosinka ponořila, nad vodou sebou švihl ocas a ve vodě to prudce zavířilo. Tu začal kapitán J. van Toch na břehu zuřivě poskakovat, chrtil ze sebe kletby a hrozil žralokům pěstí. Potom se udělal krátký tropicky soumrak a nad ostrovem vyplul měsíc; Jensen zabral vesly a přiblížil se s člunem ke břehu až na jeden furlong. Kapitán nyní seděl na balvanu a dělal ts-ts-ts. Něco se kolem něho hýbalo, ale co, to se nedalo dobře rozeznat. Vypadá to jako tuleni, myslel si Jensen, ale tuleni lezou jinak. Vynořovalo se to z vody mezi balvany a řapalo to po břehu kolébavě jako pingvín. Jensen tiše zavesloval a zastavil na půl furlongu od kapitána. Ano, kapitán něco povídá, ale co, tomu aby čert rozuměl; nejspíš je to malajsky nebo tamilsky. Rozkládá rukama, jako by něco házel těm tuleňům (ale nejsou to tuleni, ujišťoval se Jensen), a přitom brebentí čínsky nebo malajsky. V tu chvíli vyklouzlo Jensenovi z ruky zdvižené veslo a plesklo do vody. Kapitán zvedl hlavu, vstal a šel asi třicet kroků k vodě; najednou to začalo blýskat a praskat; kapitán pátil z browningu směrem ke člunu. Skoro současně to v zálivu zašumělo, zavířilo, zapleskalo, jako kdyby tisíc tuleňů skákalo do vody; ale to už se Jensen a Gudmundson opřeli do vesel a hnali svůj člun za nejbližší roh, až to svištělo. Když se vrátili na loď, neřekli nikomu ani slova. Tihle Severani dovedou přece jen mlčet. K ránu se vrátil kapitán; byl zachmuřený a rozlícený, ale neřekl ani slovo. Jen když mu Jensen pomáhal na palubu, setkaly se dva páry modrých očí chladným a zkoumavým pohledem.

“Jensene,” řekl kapitán.

“Ano, pane.”

“Dnes jedeme.”

“Ano, pane.”

“V Surabaji dostanete svou knížku.”

“Ano, pane.”

A dost. Toho dne Kandong Bandoeng odplula do Padangu. Z Padangu poslal kapitán J. van Toch své společnosti v Amsterdamu balíček pojištěný na tisíc dvě stě liber sterlingů. A současně telegrafickou žádost o roční dovolenou. Naléhavé zdravotní důvody a tak dále. Potom se potloukal po Padangu, až našel osobu, kterou hledal. Byl to divoch z Bornea, Dajak, kterého si občas najímali angličtí cestující jako lovce žraloků, pro tu podívanou; neboť Dajak pracoval ještě postaru, ozbrojen jenom dlouhým nožem. Byl to patrně lidožrout, ale měl svou pevnou taxu: pět liber za žraloka, krom stravy. Ostatně byl na něho hrozný pohled, neboť měl na obou rukou, na prsou i

stehnech kůži sedřenou od žraločí kůže a nos i uši vyzdobené žraločími zuby. Říkalo se mu Shark.

S tímto Dajakem se kapitán J. van Toch odstěhoval na ostrov Tana Masa.

KAPITOLA 2

PAN GOLOMBEK A PAN VALENTA

Bylo horké redakční léto, kdy se nic, ale zhola nic neděje, kdy se nedělá politika a kdy není ani žádná evropská situace; a přece i v tuto dobu čtenáři novin, ležící v agónii nudy na březích vod nebo v řídkém stínu stromů, zdemoralizovaní vedrem, přírodou, venkovským klidem a vůbec zdravým a prostým životem na dovolené, čekají s denně zklamávanou nadějí, že aspoň v těch novinách bude něco nového a osvěžujícího, nějaká vražda nebo válka nebo zemětřesení, zkrátka Něco; a když to tam není, tlukou novinami a roztrpčeně prohlašují, že v těch novinách nic, ale docela Nic není a že to vůbec nestojí za čtení a že už to nebudou odebírat.

A zatím v redakci sedí pět nebo šest opuštěných lidí, neboť ostatní kolegové jsou také na dovolené, kde tlukou rozhořčeně novinami a stěžují se, že teď v těch novinách nic, ale docela Nic není. A ze sazárny vyjde pan metér a povídá vyčítavě: "Páni, páni, ještě nemáme na zítřek úvodník."

"Tak tam třeba dejte... ten článek... o hospodářské situaci v Bulharsku," míní jeden z opuštěných pánů.

Pan metér těžce vzdychne: "Ale kdo to má číst, pane redaktore? Už zase v celém listě nebude Nic ke Čtení."

Šest opuštěných pánů zvedne oči ke stropu, jako by tam bylo možno objevit Něco ke Čtení.

"Kdyby se takhle Něco stalo," navrhuje jeden neurčitě.

"Nebo mít... nějakou... zajímavou reportáž," nadhazuje druhý.

"O čem?"

"To nevím."

"Nebo vymyslet... nějaký nový vitamin," bručí třetí.

"Teď v létě?" namítá čtvrtý. "Člověče, vitaminy, to jsou vzdělané věci, to se hodí spíš na podzim -"

"Ježíši, to je horko," zívne pátý. "Mělo by to být něco z polárních končin."

"Ale co?"

"Tak. Něco jako byl ten Eskymo Welzl. Umrzlé prsty, věčný led a takové věci."

"To se řekne," povídá šestý. "Ale kde to vzít?"

V redakci se rozhostilo beznadějně ticho.

"Já byl v neděli v Jevíčku..., " ozval se váhavě pan metér.

"No a?"

"On prý tam je na dovolené nějaký kapitán Vantoch. Prý se tam narodil, v tom Jevíčku."

"Jaký Vantoch?"

"Takový tlustý. Prý má být námořním kapitánem, ten Vantoch. Říkali, že tam někde lovil perly."

Pan Golombek se podíval na pana Valentu.

"A kde je lovil?"

"Na Sumatře... a na Celebesu... vůbec tam někde. Prý tam měl být živ třicet let."

"Člověče, to je nápad," řekl pan Valenta. "To by mohla být prima reportáž. Golombku, pojedeme?"

"No, můžeme to zkusit," mínil pan Golombek a slezl se stolu, na němž seděl.

"Tamten pán to je," řekl hostinsky v Jevíčku.

V zahradě u stolu seděl tlustý, široce rozkročený pán v bílé čepici, pil pivo a zamyšleně čmáral tlustým ukazovákem po stole. Oba páni k němu zamířili.

"Redaktor Valenta."

“Redaktor Golombek.”

Tlustý pán zvedl oči. “What? Co?”

“Já jsem redaktor Valenta.”

“A já redaktor Golombek.”

Tlustý pán důstojně povstal. “Captain van Toch. Very glad. Sedněte si, chlapci.”

Oba páni ochotně přisedli a položili před sebe psací bloky.

“A co si dáte pít, hoši?”

“Malinovku,” řekl pan Valenta.

“Malinovku?” opakoval kapitán nedůvěřivě. “A proč? Hospodo, přineste jim pivo. – Tak co vy vlastně chcete,” řekl a opřel se lokty o stůl.

“Je to pravda, pane Vantochu, že jste se tady narodil?”

“Ja. Narodil.”

“Prosím vás, jak jste se dostal na moře?”

“Tož, via Hamburg.”

“A jak dlouho už jste kapitánem?”

“Dvacet let, chlapče. Papíry mám tady,” řekl důtklivě klepaje na svou náprsní kapsu. “Možu ukázat.”

Pan Golombek měl chuť podívat se, jak vypadají kapitánské papíry, ale potlačil ji. “A to jste, pane kapitáne, za těch dvacet let poznal pořádný kus světa, že?”

“Ja. Tož kus. Ja.”

“A co všechno?”

“Jáva. Borneo. Philippines. Fidji Islands. Solomon Islands. Carolines. Samoa. Damned Clipperton Island. A lot of damned islands, chlapče. Proč?”

“Jen tak, že je to zajímavé. My bychom od vás rádi slyšeli víc, víte?”

“Ja. Tož jen tak, že?” Kapitán na ně upřel své bledě modré oči. “Tak vy jste od p’lís, jako od policie, ne?”

“Nejsme, pane kapitáne. My jsme od novin.”

“A tak, od novin. Reporters, co? Tož pište: Captain J. van Toch, kapitán lodi Kandong Bandoeng –”

“Jak?”

“Kandong Bandoeng, přístav Surabaya. Účel cesty: vacances – jak se to řekne?”

“Dovolená.”

“Ja, sakra, dovolená. Tož tak to dejte do těch novinek, kdo připlul. A teď už schovejte ten notes, mládenci. Your health.”

“Pane Vantochu, my jsme za vámi přišli, abyste nám vypravoval něco ze svého života.”

“A proč?”

“Napíšeme to do novin. To lidi moc zajímá, číst o dalekých ostrovech a co tam všechno viděl a zažil jejich krajan, Čech, rodák z Jevíčka –”

Kapitán zakýval hlavou. “To je pravda. Chlapče, já jsem jediný Captain z celého Jevíčka. Tož to ano. Prý je odtud taky jeden kapitán od... od... od houpaček, ale já myslím,” dodával důvěrně, “že to není pravý Captain. To se měří podle tonáže, víš?”

“A jakou tonáž měla ta vaše lod?”

“Dvanáct tisíc tons, mládenče.”

“To jste byl veliký kapitán, že?”

“Ja, veliký,” řekl kapitán důstojně. “Hoši, máte peníze?”

Oba páni se na sebe podívali trochu nejistě. “Máme, ale málo. Potřebujete snad, kapitáne?”

“Ja. Tož to bych potřeboval.”

“Tak vidíte. Budete-li nám hodně vypravovat, my to napíšeme pro noviny, a vy za to dostanete peníze.”

“Kolik?”

“Třeba i... nějaký tisíc,” řekl štědře pan Golombek.

“V pounds of sterling?”

“Ne, jenom v korunách.”

Kapitán van Toch zavrtěl hlavou. “Tož to ne. To já mám sám, mládenče,” vylovil z kapsy u kalhot tlustý svazek bankovek. “See?” Potom se opřel lokty o stůl a naklonil se k oběma pánům. “Páni, já bych měl pro vás big business. Jak se to řekne?”

“Veliký kšeft.”

“Ja. Veliké kšeft. A to byste mně museli dát patnáct... tož počkejte, patnáct šestnáct millions korun. Tak co?”

Oba páni se na sebe znovu nejistě podívali. Redaktoři totiž mají své zkušenosti s nejpodivnějšími druhy bláznů, podvodníků a vynálezců.

“Počkat,” řekl kapitán, “něco vám možu ukázat.” Lovil tlustými prsty v kapsičce u vesty, vytáhl něco a položil to na stůl. Bylo to pět růžových perel ve velikosti třeshňových pecek. “Rozumíte vy perlám?”

“Co to může stát?” vydechl pan Valenta.

“Ja, lots of money, chlapče. Ale já to nosím jen... na ukázkou, jako vzorek. Tak co, šli byste s sebou?” ptal se podávaje přes stůl svou širokou dlaň.

Pan Golombek vzdychl. “Pane Vantochu, tolik peněz –”

“Halt,” přerušil ho kapitán. “Já vím, ty mě neznáš; ale zeptej se na Captain van Tocha v Surabaja, v Batavia, v Padang nebo kde chceš. Jdi a zeptej se, a každý ti řekne, ja, Captain van Toch, he is as good as his word.”

“Pane Vantochu, my vám věříme,” protestoval pan Golombek, “ale –”

“Počkej,” kázal kapitán. “Já vím, ty nechceš dát svy krásny peníze jen tak; to já tě chválím, hochu. Ale ty je dáš na loď, see? Ty koupíš tu loď, ty budeš ten ship-owner a můžeš jet s sebou; ja, to můžeš, abys viděl, jak tě na ní hospodařím. Ale ty peníze, co tam uděláme, ty budou fifty-fifty. To je poctivé business, ne?”

“Ale pane Vantochu,” vyhrkl konečně pan Golombek trochu stísněně, “vždyť my tolik peněz nemáme!”

“Ja, to teda je jiná,” řekl kapitán. “Sorry. Tož já nevím, páni, proč jste za mnou přišli.”

“Abyste nám vypravoval, kapitáne. Vy přece musíte mít tolik zkušeností –”

“Ja, to mám, chlapče. Zatraceny zkušenosti já mám.”

“Prožil jste někdy ztroskotání lodi?”

“What? Jako ship-wrecking? A to ne. Co ty si myslíš! Když mně dáš dobrou loď, tak se jí nemože nic stát. Však se můžeš zeptat v Amsterdam na moje references. Jdi a zeptej se.”

“A co takhle domorodci – poznal jste tam domorodce?”

Kapitán van Toch potřásl hlavou. “To není nic pro vzdělany lidi. To já nebudu povídat.”

“Tak nám vypravujte něco jiného.”

“Ja, vypravovat,” bručel kapitán nedůvěřivě. “A vy to potom prodáte nějaký Company a ta tam pošle svy lodě. Já tě řeknu, my lad, lidi jsou veliky zloději. A největší zloději jsou ty bankers v Colombo.”

“Býval jste často v Kolombu?”

“Ja, často. A v Bangkok taky, a v Manila – Mládenci,” děl náhle, “já bych věděl o jedny lodi. Moc šikovná loď, a za ty peníze laciná. Ona leží v Rotterdam. Pojdte se na ni podívat. Tož Rotterdam, to je hned tady,” ukazoval palcem přes rameno. “Ted’ jsou lodě hrozně laciny, hoši. Jako stary železo. Ona je stará jenom šest let a je na Diesel

motor. Chcete se na ni podívat?"

"Nemůžeme, pane Vantochu."

"Tož vy jste divny lidi," vzdychl kapitán a hlučně se vysmrkal do blankytně modrého kapesníku. "A nevíte vy tady o někom, kdo by chcel koupit nějakou lod?"

"Tady v Jevíčku?"

"Ja, tady, nebo někde kolem. Já bych chcel, aby ten veliké kšeft přišel sem, do my country."

"To je od vás hezké, kapitáne –"

"Ja. Oni ti druzí jsou moc velky zloději. A nemají peníze. Vy jako od newspapers musíte znát ty velky lidi tady, takovy ty bankers a ship-owners, jak se řekne, loděpány, ne?"

"Loděře. To neznáme, pane Vantochu."

"Tož to je škoda," zasmušil se kapitán.

Pan Golombek si na něco vzpomněl. "Neznáte snad pana Bondyho?"

"Bondy? Bondy?" přemítal kapitán van Toch. "Počkej, to jméno bych jako měl znát. Bondy. Ja, v London je nějaké Bond Street, a tam jsou živí tuze bohaty lidi. Nemá on nějaké kšeft na tom Bond Street, ten pan Bondy?"

"Ne, on je v Praze, ale narodil se myslím tady v Jevíčku."

"A sakra," zahlaholil kapitán radostně, "to máš pravdu, chlapče. Ten, co měl na rynku střížné krám. Ja, Bondy – jak on se jmenoval? Max. Max Bondy. Tak on má teď kšeft v Praze?"

"Ne, to asi byl jeho otec. Tenhle Bondy se jmenuje G. H. Prezident G. H. Bondy, kapitáne."

"G. H.," kroutil hlavou kapitán. "G. H., tady nebyl žádné G. H. Ledaže by to byl Gustl Bondy, – ale to nebyl žádné prezident. Gustl byl takové pihaté židáček. Tož to nemože být on."

"To bude on, pane Vantochu. Vždyť to jsou leta, co jste ho neviděl."

"Ja, to máš pravdu. To jsou leta," souhlasil kapitán. "Čtyřicet let, hochu. To může být, že ten Gustl už bude veliké. A co on je?"

"On je prezident správní rady MEAS, víte, co je ta veliká továrna na kotle a takové věci, no, a předseda asi dvaceti společností a kartelů – Moc velký pán, pane Vantochu. Říkají mu kapitán našeho průmyslu."

"Kapitán?" podivil se Captain van Toch. "Tož to já nejsem jediný kapitán z Jevíčka! Sakra, tak on Gustl je taky Captain. To bych se s ním měl sejít. A má on peníze?"

"No jej. Hrůzu peněz, pane Vantochu. Ten bude mít svých pár set miliónů. Nejbohatší člověk u nás."

Kapitán van Toch hluboce zvažněl. "A taky Captain. To tě děkuju, chlapče. Tož to já za ním popluju, za tym Bondy. Ja, Gustl Bondy, I know. Takové židáček to byl. A teď je to Captain G. H. Bondy. Jaja, to to utíká," vzdychl melancholicky.

"Pane kapitáne, my už budeme muset jít, aby nám neujel večerní vlak –"

"Tož to já vás doprovodím do přístavu," děl kapitán a počal zvedat kotvy. "Moc rád, že jste přijeli, páni. Já znám jednoho redaktora v Surabaja, dobré hoch, ja, a good friend of mine. Ohromné ožrala, mládenci. Kdybyste chtěli, já bych vám našel místo u novin v Surabaja. Ne? No, jak chcete."

A když už se vlak rozjížděl, mával kapitán van Toch pomalu a slavnostně ohromným modrým kapesníkem. Přitom mu vypadla jedna veliká, nepravidelná perla do písku. Perla, kterou nikdo nikdy nenašel.

KAPITOLA 3

G. H. BONDY A JEHO KRAJAN

Jak známo, čím větší pán, tím míň toho má napsáno na tabulce u svých dveří. Takový starý pan Max Bondy v Jevíčku musel mít nad krámem, po stranách dveří i na oknech velkými písmeny vymalováno, že tu je Max Bondy, obchod všeho druhu střížným zbožím, vybavy pro nevěsty, véby, ručníky, utěrky, ubrusy a povlaky, kartouny a grádly, la sukna, hedvábí, záclony, lambrekýny, pozamentérie a veškeré šicí potřeby. Založeno roku 1885. – Jeho syn, G. H. Bondy, kapitán průmyslu, prezident společnosti MEAS, komerční rada, burzovní rada, místopředseda Svazu průmyslníků, Consulado de la República Ecuador, člen mnoha správních rad atd. atd., má na svém domě

už jenom malou černou skleněnou tabulku se zlatým nápisem

BONDY

Nic víc. Jenom Bondy. Ať jiní píší na svá vrata Julius Bondy, zástupce firmy General Motors, nebo MUDr. Ervín Bondy, nebo S. Bondy a spol.; ale je jen jediný Bondy, který je prostě Bondy beze všech bližších podrobností. (Myslím, že papež má na svých vratech napsáno prostě Pius, a žádný titul ani číslo. A Bůh nemá žádnou tabulku na nebi ani na zemi. To už musíš, člověče, poznat sám, že On tu bydlí. Ale to sem teď nepatří a budiž to dotčeno jen mimochodem.)

Před tou skleněnou tabulkou se jednoho žhoucího dne zastavil pán v bílé námořnické čapce a utíral si modrým kapesníkem mohutný zával šíje. Zatraceně vznešený dům, myslel si a poněkud nejistě zatáhl za mosazný knoflík zvonku.

Ve dveřích se objevil vrátný Povondra, změřil očima tlustého pána od bot až po zlaté prýmký čepice a řekl rezervovaně: "Prosím?"

"Tož, chlapče," hlaholil pán, "bydlí tady nějaké pan Bondy?"

"Přejete si?" ptal se mrazivě pan Povondra.

"Řekněte mu, že by s ním chtěl mluvit Captain van Toch ze Surabaja. Ja," vzpomněl si, "tady je kartička." A podal panu Povondrovi vizitku, na níž byla vyražena kotva a tištěno jméno:

CAPTAIN J. VAN TOCH

E. I. & P. L. Co S. Kandong Bandoeng

Surabaya Naval Club

Pan Povondra naklonil hlavu a váhal. Mámu říci, že pan Bondy není doma? Nebo že lituju, ale pan Bondy má zrovna důležitou konferenci? Jsou návštěvy, které je třeba ohlásit, a jiné, jež správný portýr vyřizuje sám. Pan Povondra cítil trapné selhání instinktu, jímž se v takových případech řídil; ten tlustý pán jaksi nezapadal do obvyklých tříd neohlášených návštěv, nezdál se být ani obchodním zástupcem, ani funkcionářem dobročinného spolku. Zatím kapitán van Toch funí a utírá si kapesníkem pleš; přitom tak bezelstně mrká bledě modrýma očima – Pan Povondra se náhle rozhodl vzít na sebe celou odpovědnost. "Račte dál," řekl, "já vás u pana rady ohlásím."

Captain J. van Toch si utírá modrým kapesníkem čelo a dívá se po předsíni. Sakra, má to ten Gustl zařízení; vždyť je to jako saloon na těch shipech, co plují z Rotterdam do Batavia. Hrůzu peněz to muselo stát. A takové to byl pihaté židáček, diví se kapitán.

Zatím G. H. Bondy prohlíží ve své pracovně zamyšleně vizitku kapitánovu. "Co tu chce?" ptá se podezíravě.

"Nevím prosím," mumlá uctivě pan Povondra.

Pan Bondy ještě pořád drží v ruce tu vizitku. Vyražená lodní kotva. Captain J. van Toch, Surabaya – kde vlastně je Surabaya? Není to někde na Jávě? Na pana Bondyho to zadýchlo dálkou. Kandong Bandoeng, to zní jako údery gongu. Surabaya. A zrovna dnes je takový tropický den. Surabaya. "Tak ho sem přiveďte," káže pan Bondy.

Ve dveřích stojí mohutný muž v kapitánské čepici a salutuje. G. H. Bondymu jde v ústrety. "Very glad to meet you, Captain. Please, come in."

"Nazdar, nazdárek, pane Bondy," provolává radostně Captain.

"Vy jste Čech?" diví se pan Bondy.

"Ja, Čech. Dyť my se známe, pane Bondy. Z Jevíčka. Krupař Vantoch, do you remember?"

"Pravda, pravda," raduje se hlučně G. H. Bondy, ale přitom pociťuje cosi jako zklamání. (Tak on to není Holanďan!) "Krupař Vantoch, na rynku, že? Ani jste se nezměnil, pane Vantochu! Pořád ten starý! Tak co, jak vám jde krupařství?"

"Thanks," děl kapitán zdvořile. "Tatík už dávno šel, jak se to řekne –"

"Zemřel? Ale ale! Pravda, vy musíte být jeho syn..." Oči pana Bondyho ožily náhlou vzpomínkou. "Člověče drahá, nejste vy ten Vantoch, co se se mnou v Jevíčku prával, když jsme byli kluci?"

"Ja, to budu já, pane Bondy," souhlasil kapitán vážně. "Však mě proto dali z domu do Moravsky Ostravy."

“Často jsme se prali. Ale vy jste býval silnější než já,” uznával pan Bondy sportovně.

“Ja, to jsem byl. Tož vy jste býval takové slabé židáček, pane Bondy. A moc jste dostával na prdel. Moc.”

“Dostával, to je pravda,” rozpomínal se G. H. Bondy pohnutě. “A posadte se, krajane! To jste hodný, že jste si na mne vzpomněl! Kde jste se tu vzal?”

Kapitán van Toch se důstojně usadil do koženého křesla a čepici položil na zem. “Já tu беру svy prázdniny, pane Bondy. Tož tak, že. That’s so.”

“Pamatujete se,” nořil se do vzpomínek pan Bondy, “jak jste za mnou křičel: Žide, žide, čert si pro tě přijde –?”

“Ja,” děl kapitán a zatroubil dojatě do modrého kapesníku. “Ach ja. To byly krásny časy, chlapče. Tož co je to platny, utíká to. Ted’ jsme obá stary lidi a oba Captains.”

“Pravda, vy jste kapitán,” připomněl si pan Bondy. “Kdo by si to byl pomyslel! Captain of Long Distances – říká se to tak, že?”

“Yah, sir. A highseaer. East India and Pacific Lines, sir.”

“Krásné povolání,” vzdychl pan Bondy. “Hned bych s vámi měnil, kapitáne. Musíte mi o sobě vypravovat.”

“Tož to ja,” ožil kapitán. “Já bych vám chcel něco vypravovat, pane Bondy. Moc zajímavá věc, mládenče.”

Kapitán van Toch se neklidně rozhlížel.

“Hledáte něco, kapitáne?”

“Ja. Ty nepiješ žádný pivo, pane Bondy? Já ti dostal takovou žízeň cestou ze Surabaja.” Kapitán se počal hrabat v rozsáhlé kapse kalhot a vyndal modrý kapesník, plátěný pytlík s něčím, pytlík s tabákem, nůž, kompas a svazek bankovek. “Já bych si poslal někoho pro pivo. Třeba toho stewarda, co mě vedl tady do ty kabiny.”

Pan Bondy zazvonil. “Nechte to, kapitáne. Zapalte si zatím nějaký doutník –”

Kapitán vzal doutník s červenou a zlatou páskou a čichl k němu. “To je tabák z Lombok. Tam jsou velky zloději, co je to platny.” Načež k zděšení pana Bondyho rozmačkal drahocenný doutník v mohutné hrsti a nasypal si tabákovou drť do lulky. “Ja, Lombok. Nebo Sumba.”

Zatím se ve dveřích nehlasně zjevil pan Povondra.

“Přineste nějaké pivo,” kázal pan Bondy.

Pan Povondra zvedl obočí. “Pivo? A kolik?”

“A gallon,” broukl kapitán a zašlápl ohořelou sirku do koberce. “V Aden bylo hrozně horko, chlapče. – Tož já mám takovy novinky, pane Bondy. Ze Sunda Islands, see? Tam by se dal dělat báječné kšeft, pane. A big business. Ale to by se musela povídat celá, jak se to řekne, story, ne?”

“Povídka.”

“Ja. Tož taková povídačka, pane. Počkat.” Kapitán obrátil k stropu své pomněnkové oči. “Já ted’ nevím, kde vzít ten začátek.”

(Zase nějaký obchod, pomyslel si G. H. Bondy. Bože, jaká otrava! Bude mně povídat, že by mohl dovážet šicí stroje na Tasmánii nebo parní kotle a špendlíky na Fidži. Báječný obchod, já vím. Na to jsem vám dobrý. U čerta, já přece nejsem žádný kramář. Já jsem fantasta. Já jsem svým způsobem básník. Povídej mi, námořníku Sindibáde, o Surabaji nebo o Fénixových ostrovech. Nepřitáhla tě Magnetová hora, neunesl tě do svého hnízda pták Noh? Nevracíš se s nákladem perel, skořice a bezoáru? Nu tak, člověče, začni lhát!)

“Tak já bych začal s tym šcórem,” ohlásil kapitán.

“S jakým šcórem?” podivil se komerční rada Bondy.

“No, s tema štírama. Jak se to řekne, lizards.”

“Ještěrky?”

“Ja, sakra, ještěrkove. Takovy ještěrkove jsou tam, pane Bondy.”

“Kde?”

“Na jednom takovym ostrově. To já nemůžu jmenovat, chlapče. To je moc veliké secret, worth of millions.”

Kapitán van Toch si utřel kapesníkem čelo. "Tak sakra, kde je to pivo?"

"Hned přijde, kapitáne."

"Ja. Tož dobrá. Abyste věděl, pane Bondy, to jsou moc milý a hodný zvířata, ty ještěrkove. Já je znám, chlapče." Kapitán plácl prudce do stolu. "A že by to byli čerti, to je lež. A damned lie, sir. To spíš vy jste čert a já jsem čert, já, Captain van Toch, pane. To mně můžete věřit."

G. H. Bondy se lekl. Delirium, řekl si. Kde je ten zatracený Povondra?

"Ono jich tam je několik tisíc, tech ještěrků, ale oni je moc žrali ty – sakra, ty, jak se jim tady říká, sharks."

"Žraloci?"

"Ja, žraloci. Proto jsou ty ještěrkove tak vzácný, pane, a jenom na tom jednom místě, v tom zálivu, co já nemožu jmenovat."

"To tedy ty ještěrky žijí v moři?"

"Ja, v moři. Jenom v noci lezou na břeh, ale za chvíli zase musijou do vody."

"A jak vypadají?" (Pan Bondy se snažil získat čas, než se vrátí ten zatracený Povondra.)

"No, velky by byly jako tuleně, ale když ťapkají po zadních tlapičkách, tak jsou tak vysoký," ukazoval kapitán. "Že by byly hezky, to nejsou. Oni nemají na sobě žádný ty šlupky."

"Šupiny?"

"Ja, šlupiny. Dočista jsou holy, pane Bondy, jako nějaké žaby nebo takové ty salamanders. A ty jejich přední tlapičky, to ti je jako pracičky od děcek, ale prsty mají jenom čtyři. Tož takovy ubožáčkové," dodával kapitán soucitně. "Ale moc chytrý a milý zvířata, pane Bondy." Kapitán se svezl na bobek a jal se v této pozici kolébavě přešlapovat. "Takhle oni ťapkají, ty ještěrkove."

Kapitán se namáhal uvést své mohutné tělo v dřepu do vlnivého pohybu; přitom držel ruce před sebou jako panáčkující a prosící pes a upíral na pana Bondyho pomněnkové oči, které se zdály žádonit o sympatii. G. H. Bondy byl tím prudce dojat a jaksi lidsky zahanben. Ke všemu se objevil ve dveřích tichý pan Povondra se džbánem piva a zvedl pohoršeně obočí, pohlížeje na nedůstojné počínání kapitánovo.

"Dejte sem to pivo a jděte pryč," vyhrkl pan Bondy honem.

Kapitán se zvedl a supěl. "Tož takovy to jsou zvířátka, pane Bondy. Your health," řekl a napil se. "Pivo tu máš dobrý, chlapče. Tož pravda, takový dům, jako máš ty –" Kapitán si utřel kníry.

"A jak jste ty ještěrky našel, kapitáne?"

"To je právě ta povídačka, pane Bondy. Tož to přišlo tak, že jsem lovil perle na Tana Masa –" Kapitán se zarazil. "Nebo tam někde. Ja, to byl nějaký jiný ostrov, ale to je zatím můj secret, mládenče. Lidi jsou velíky zloději, pane Bondy, a člověk si musí dát pozor na hubu. A když tam ty dva zatraceny Singhales řezali pod vodou ty shells od těch perel –"

"Škeble?"

"Ja. Takovy ty škeble, co se drží na kamenech fest jako židovská víra a musejí se odříznout nožem. Tož při tom se ty ještěrkove na ty Singhales koukali, a ty Singhales si mysleli, že to jsou mořsky čerti. To je moc nevzdělány lid, ty Singhales a Bataks. Tož prý, že tam jsou čerti. Ja." Kapitán zatroubil mocně do kapesníku. "To víš, chlapče, to člověku nedá. Já nevím, jestli jsme jen my Češi takové zvědavý národ, ale kde jsem potkal našeho krajana, tak všude musel do všeho strčit svůj nos, aby jako poznal, co za tým je. Já myslím, že to je tým, že my Češi nechceme v nic věřit. Tož jsem si vzal do svy stary hloupy hlavy, že se na ty čerty musím podívat blíž. Taky jsem byl ožhralý, pravda, ale to bylo proto, že jsem měl pořád ve svy hlavě ty hloupy čerty. Ono tam dole na equator je ledacos možný, člověče. Tak jsem se šel večer podívat na ten Devil Bay –"

Pan Bondy se pokusil představit si tropickou zátoku vroubenou skalami a pralesem. "No a?"

"Tož tam sedím a dělám ts-ts-ts, aby jako ty čerti přišli. A chlapče, za chvíli vylezl z moře jeden takový ještěrka, postavil se na zadní nožičky a kroutil celým tělem. A dělá na mě ts-ts-ts. Kdybych nebyl ožhralý, tak bych třeba po tom střelil; ale já byl, kamaráde, nalitý jako Angličan, a tož říkám, pocem, ty, pocem, tapa-boy, já tě nechcu ublížit."

“To jste s ním mluvil česky?”

“Ne, malajsky. Tam se nejvíce mluví malayan, chlapče. On nic, jen tak přešlapuje a kroutí se, jako když se děcko stydí. A kolem ve vodě bylo pár set těch ještěrků a vystrkovali z vody svy tlamičky a koukali po mně. A já, tož pravda, byl jsem ožhralé, tož jsem si sedl na bobek a začal jsem se kroutit jako ten ještěrka, aby se mě jako nebáli. A pak vylezl z vody druhé ještěrka, velké asi jako desetileté kluk, a začal taky tak ťapat. A v přední tlapičce držel takovou tu perlovou škeblu.” Kapitán se napil. “Nazdar, pane Bondy. Pravda, já byl dočista nalité, a tož mu povídám, ty chytráku, ty jako chceš, abych ti tu škeblu otevřel, ja? Tak pocem, já ti to možu svym nožem otevřít. Ale on nic, furt si netroufal. Tak jsem se začal znovu tak kroutit, jako bych byl malá holčička, když se před někým stydí. Tož on přitápnal blíž, a já k němu pomalu natahuju ruku a vemu tu škeblu z jeho nožičky. Tož pravda, strach jsme měli obá, to si můžeš myslet, pane Bondy; ale já byl opilý, pravda. Tak jsem vzal svůj nůž a tu škeblu jsem otevřel; hmátnu prstem, není-li tam perla, ale nebyla tam, jenom ten škaredé sopel, jako ten slizovate mollusc, co v těch škeblách žije. Tak na, povídám, ts-ts-ts, sežer si to, když chceš. A hodím mu tu otevřenou škeblu. To bys koukal, chlapče, jak on ji vylízal. To musí být pro ty ještěrky náramné titbit, jak se to řekne?”

“Lahůdka.”

“Ja, lahůdka. Jenomže se, chudáčkově maly, nemožou do těch tvrdých škvořápek těma prstičkama dostat. To je těžké život, ja.” Kapitán se napil. “Já jsem si to potom rozložil ve svy hlavě, mládenče. Když ty ještěrkove viděli, jak ty Singhales řezou ty škeble, tak oni si asi řekli, aha, to oni je žerou, a chteli se podívat, jak je ty Singhales budou otvírat. On takové Singhales vypadá ve vodě dost podobně jako ještěrka, ale takové ještěrka je chytřejší než Singhales nebo Batak, protože se chce něco naučit. A Batak se nikdy nenaučí nic než samy zlodějství,” dodal kapitán J. van Toch rozhořčeně. “A když jsem na tom břehu dělal ts-ts-ts a kroutil se jako ještěrka, tak si mysleli, že jsem třeba nějaké veliké salamander. Proto se ani moc nebáli a přišli ke mně, abych jim otevřel tu škeblu. Takovy to jsou moudry a důvěřivy zvířata.” Kapitán van Toch se začervenal. “Když jsem se s nima víc seznámil, pane Bondy, tak jsem se svlíkal do naha, abych byl víc jako oni, takové holé abych byl; ale jim bylo pořád divny, že mám takovy chlupaty prsa a takovy ty věci. Ja.” Kapitán si přejel kapesníkem zbrunátnělou šíjí. “Ale já nevím, jestli ti to není moc dlouhy, pane Bondy.”

G. H. Bondy byl okouzlen. “Ne, není. Jen povídejte dál, kapitáne.”

“Tož ja, to já možu. Když ten ještěrka vylízal tu škeblu, tak na to ty druhy koukali a lezli na břeh. Některý taky měli škeble v tlapičkách – to je dost divny, chlapče, že je dovedli od těch cliffs utrhnout takovýma dětenčíma pracičkama bez palců. Chvilu se styděli, a pak si ty škeble nechali z tlapiček vzít. Tož pravda, nebyly to samy škeble od perel, takovy všelijaky neřád to byl, ty plany ústřice a tak, ale ty jsem házel do vody a povídám, to ne, děti, tohle nemá žádnou cenu, to já vám svym nožem otvírat nebudu. Ale když to byla perlová škebla, tak jsem ji svym nožem otevřel a máknul jsem, jestli tam není perla. A tu škeblu jsem jim dal k vylízení. To už kolem dokola sedělo pár set těch lizards a koukali se, jak já to otvírám. A některý to zkoušeli sami, jako rozundat tu škeblu nějakou takovou škvořepinkou, co tam ležela. Tož to mně bylo divny, chlapče. Žádný zvíře neumí zacházet s instruments; co je to platny, zvíře, to je halt jenom příroda. Pravda, v Buitenzorg jsem viděl opici, co dovedla otevřít nožem takové ten tin, tu škatuli s konzervou; ale opice, to už není žádný pořádný zvíře, pane. Pravda, divny mně to bylo.” Kapitán se napil. “Za tu noc, pane Bondy, jsem našel v těch shells nějakých osumnáct perel. Byly tam maličky i větší, a tři byly jako pecka, pane Bondy. Jako pecka.” Kapitán van Toch kýval vážně hlavou. “Když jsem se ráno vracel na tu svou loď, tak jsem si říkal, Captain van Toch, vždyť se ti to jen zdálo, sir, byl jsi ožhralé, pane, a tak; ale co je to platny, tady v ty kapsičce jsem měl těch osumnáct perel. Ja.”

“To je nejlepší povídka,” vydechl pan Bondy, “kterou jsem kdy slyšel.”

“Tak vidíš, chlapče,” děl kapitán potěšeně. “Přes den jsem si to rozložil ve svy hlavě. Já budu ty ještěrky – ochočit, ne? ja, ochočit a cvičit, a oni mně budou nosit ty pearl-shells. Tam jich musí být hrůza, těch škeblí v tom Devil Bay. Tak jsem tam ten večer šel znovu, ale o něco dřív. Když začne zapadat slunce, tak ty ještěrkove vystrkují z vody svy papule, tuhle, tamhle, až jich je plno. Já sedím na břehu a dělám ts-ts-ts. Najednou koukám, žralok, jen jeho ploutev mu kouká z vody. Pak to tak ve vodě zaplácalo, a jeden ještěrka byl pryč. Já jsem těch žraloků napočítal dvanáct, jak se při tom západu slunce táhli do toho Devil Bay. Pane Bondy, ty potvory mně za jeden večer sežraly přes dvacet mých ještěrků,” vyhrkl kapitán a zuřivě se vysmrkal. “Ja, přes dvacet! To dá rozum, takové nahé ještěrka s těma tlapičkama se jim neubrání. Člověk by byl brečel, když na to koukal. To bys musel vidět, chlapče...”

Kapitán se zamyslel. “Já mám totiž moc rád zvířata, člověče,” řekl konečně a zvedl blankytné oči ke G. H.

Bondymu. "Já nevím, jak vy se na to koukáte, Captain Bondy –"

Pan Bondy pokývl na znamení souhlasu.

"Tož to je dobře," potěšil se kapitán van Toch. "Oni jsou moc hodny a moudry, ty tapa-boys; když jim člověk něco povídá, tak dávají pozor, jako když poslouchá pes svyho pána. A nejvíc ty jejich dětinsky ručičky – víš, chlapče, já jsem stary chlap a rodinu žádnou nemám... Ja, stary člověk je tuze sám," bručel kapitán přemáhaje své pohnutí. "Hrozně mily jsou ty ještěrkove, co je to platny. Jen kdyby ty žraloci je tak nežrali! Když jsem po nich, jako po těch sharks, házel kamínkama, tak oni taky začali házet, ty tapa-boys. Ty tomu nebudeš věřit, pane Bondy. Tož pravda, daleko nedohodili, protože mají ručičky tuze krátky. Ale divny je to, člověče. Když jste tak šikovny, hoši, povídám, tak zkuste tady tím mym nožem otevřít nějakou tu škeblu. A položím ten nůž na zem. Oni se chvílu ostýchali, a pak jeden to zkusí a strká špičku nože mezi ty škvořáčky. To musíš páčit, povídám, páčit, see? takhle tím nožem zakroutit, a je to. A on to pořád prubuje, chudáček, až to ruplo a ta škebla se otevřela. Tak vidíš, povídám. Vždyť ono to není tak těžky. Když to dovede takové pohan Batak nebo Singhales, tak aby to neuměl tapa-boy, no ne? – Já těm ještěrkům přece nebudu povídat, pane Bondy, že je to báječné marvel a div, když takovy zvíře tohle dokáže. Ale teď to možu říct, já byl – já byl – no, dočista thunderstruck."

"Jako u vidění," napověděl pan Bondy.

"Ja, richtik. Jako u vidění. Tož to mně tak vrtalo hlavou, že jsem tam s tou mou lodí zůstal ležet ještě jeden den. A večer zas do toho Devil Bay a zas jsem se koukal, jak ty sharks žerou ty my ještěrky. Tu noc jsem přísahal, chlapce, že to tak nenechám. Taky jim jsem dal svy čestny slovo, pane Bondy. Tapa-boys, Captain J. van Toch vám tady pod tema strašnejma hvězdama slibuje, že vám pomůže."

KAPITOLA 4

OBCHODNÍ PODNIK KAPITÁNA VAN TOCHA

Když kapitán van Toch toto vypravoval, zježily se mu vlasy v týle úchvatem a vzrušením.

"Ja, pane, to teda jsem přísahal. Od ty doby, chlapče, jsem neměl chvílu pokoje. V Padang jsem vzal svy prázdniny a poslal jsem tem židům v Amsterdam sto padesát sedum perel, všechno, co mně ty my zvířátka donesly. Potom jsem našel takovyho jednoho chlapa, on to byl Dajak a shark-killer, co zabíjí ty žraloky nožem ve vodě. Hrozné zloděj a vrah, ten Dajak. A s ním po takovy maly tramp-lodi zpátky na Tana Masa, a teď, fella, tu budeš tym svym nožem zabíjet ty žraloky. Já chcel, aby tam ty sharks vybil, aby dali pokoj mým ještěrkům. On byl takové vrah a pohan, ten Dajak, že si nic nedělal ani z těch tapa-boys. Čert nečert, jemu to bylo jedno. A já jsem zatím dělal na těch lizards svy observations a experiments, – tož počkat, já o tom mám takovou lodní knihu, do ktery jsem to každé den psal." Kapitán vytáhl z náprsní kapsy objemný notes, ve kterém počal listovat.

"Tož kteryho dnes máme? Pravda, dvacátýho pátýho června. Tak například dvacátý pátý červen, to bylo teda loni. Ja, tady. Dajak zabil žraloka. Lizards mají ohromné interest o tu mrchu. Toby – to byl teda jeden takové menší ještěrka, ale tuze chytré," vysvětloval kapitán. "Já jim musel dát všelijaky jmena, víš? abych o nich mohl psát tu knihu. – Tož Toby strkal prsty do ty díry od toho nože. Večer nosili suchy větve na můj oheň. – To nic není," bručel kapitán. "Já najdu nějaké jiné den. Třeba dvacátýho června, ne? – Lizards stavěli dál ten – ten – jak se řekne jetty?"

"Hráz, ne?"

"Ja, hráz. Takové dam. Teda stavěli dál ten nové hráz na severozápadním konci Devil Bay. – Člověče," vysvětloval, "to ti bylo báječný dílo. Hotové breakwater."

"Vlnolam?"

"Ja. Oni na ty straně snášeli svy vajíčka a chceli tam mít tichou vodu, víš? To oni si sami vymysleli, že tam udělají takové ten dam; ale já tě řeknu, že by žádné úředník nebo inženýr od Waterstaat v Amsterdam neudělal lepší plán na takové podvodní hráz. Náramně šikovny dílo, jenomže jim to brala voda. Oni si vyhrabávají pod vodou aji takovy hluboky díry do břehů, a v těch dírách oni ve dne žijou. Hrozně chytry zvířata, pane, docela jako beavers."

"Bobři."

"Ja, ty veliky myši, co dovedou stavět ty přehradu na řece. Oni tam měli spoustu těch hrází a hráziček, v tom Devil Bay, takovy krásně rovny dams, že to vypadalo jako nějaký město. A nakonec chceli postavit ten hráz přes cely ten Devil Bay. Tož tak. – Už dovedou odvalovat kameny heverama," četl dále. "Albertovi – to byl jeden tapa-boy – to rozmačkalo dva prsty. – Dvacátýho prvního: Dajak sežral Alberta! Ale bylo mu po něm špatně. Patnáct kapek opia. Slíbil, že už to neudělá. Pršelo celé den. – Třicátýho června: Lizards stavěli ten hráz. Toby

nechce dělat. – Pane, ten byl chytrý,” vysvětloval kapitán s obdivem. “Ty chytrý nikdy nechcou nic dělat. On furt něco kutil, ten Toby. Co je to platný, i mezi ještěrkama jsou tuze velký rozdíly. – Třetího července: Sergeant dostal nůž. – To byl takové veliké, silné ještěrka, ten Sergeant. A moc šikovné, pane. – Sedmyho července: Sergeant zabil tym nožem jeden cuttle-fish – to je taková ryba, co má v sobě ty hnědy sračky, víš?”

“Sépie?”

“Ja, to bude ona. – Desátýho července: Sergeant zabil tym nožem jeden veliké jelly-fish – to je taková potvora jako sulc, a pálí jako kopřiva. Šeredny zvíře to je. – A teď pozor, pane Bondy. Třináctýho července. Já to tu mám podrženo. Sergeant zabil tym nožem malyho žraloka. Váha sedumdesát liber. – Tak tady to je, pane Bondy,” prohlásil kapitán J. van Toch slavnostně. “Tady to stojí černý na bílým. To je ten veliké den, chlapče. Akorát třináctýho července loni.” Kapitán zavřel notes. “Já se za to nestydím, pane Bondy: já jsem tam na břehu toho Devil Bay klek na kolena a brečel od samy čistý radosti. Teď už jsem věděl, že se ty my tapa-boys nedají. Ten Sergeant za to dostal krásny nový harpun – harpun máš to nejlepší, chlapče, když budeš lovit žraloky –, a já mu povídám, be a man, Sergeant, a ukaž tem tapa-boys, že se mohou bránit. Člověče,” křikl kapitán, vyskočil a bouchal nadšením do stolu, “víš, že tam za tři dny plaval ohromné chciplé žralok, full of gashes, jak se to řekne?”

“Plný ran?”

“Ja, samá díra od toho harpunu.” Kapitán se napil, až to klokotalo. “Tož tak je to, pane Bondy. Teď teprve jsem udělal s tema tapa-boys... takové jako kontrakt. Totiž dal jsem jako svy slovo, že když mně donesou ty perlovy škeble, že já jim za to dám ty harpoons a knives, jako ty nože, aby se mohli bránit, see? To je poctivé business, pane. Co je to platný, člověk má byt poctivé i k tem zvířatům. A taky nějaký dřevo jsem jim dal. A dva železny wheelbarrows –”

“Trakaře. Kolečka.”

“Ja. Takovy kolečka. Aby mohli vozit ty kameny na ten hráz. Oni to, chudáci, museli všechno tahat v tech svych tlapičkách, víš? No, hrůzu věcí dostali. Já bych je nechcel ošidit, to zase ne. Počkej, chlapče, něco ti ukážu.”

Kapitán van Toch si nadvzděl jednou rukou břicho a druhou vylovil z kapsy u kalhot plátěný pytlík. “Tož tady to mám,” řekl a vysypal jeho obsah na stůl. Bylo to na tisíc perel všech velikostí: drobné jako semenec, větší, veliké jako hrách, několik ve velikosti třešně; dokonalé perly kapkovité, hrbolaté perly barokní, perly stříbřité, modré, pleťově nažloutlé, naběhlé do černa i růžové. G. H. Bondy byl jako u vidění; nemohl si pomoci, musel se v nich přehrabovat, válet je konečky prstů, přikrývat oběma dlaněmi –

“To je krása,” vydechl s úžasem, “kapitáne, to je jako sen!”

“Ja,” děl kapitán nevzrušeně. “Pěkný je to. A tech žraloků zabili asi třicet za ten rok, co jsem tam s nima byl. Mám to tady napsany,” řekl ťukaje na náprsní kapsu. “Však co tech nožů jsem já jim dal, a pět tech harpoons – Mně přijdou ty nože skoro na dva americky dollars apiece, což teda za kus. Moc dobrý nože, chlapce, z takovy ty ocele, co nechytá žádné rust.”

“Rez.”

“Ja. Protože to mají byt podvodní nože, jako do moře. A ty Batakové taky stáli hrůzu peněz.”

“Jací Batakové?”

“Tož ty domorodci na tom ostrově. Oni mají takovou víru, že ty tapa-boys jsou jako čerti, a hrozně se jich bojí. A když viděli, že já s tema jejich čerty mluvím, tak mě chteli dočista zabít. Po celý noci tloukli do takovych zvonů, aby ty čerty jako zahnali od toho svyho kampongu. Hrozný rámus dělali, pane. A pak vždycky ráno na mně chteli, abych jim za to zvonění zaplatil. Za tu práci, co s tím měli, víš? Tož co je to platný, ty Batakové jsou moc veliký zloději. Ale s tema tapa-boys, sir, s tema ještěrkama by se dal dělat poctivé business. Tož tak. Moc dobré kšeft, pane Bondy.”

G. H. Bondy si připadal jako v pohádce. “Kupovat od nich perly?”

“Ja. Jenže v Devil Bay už žádný perly nejsou, a na jiných ostrovech nejsou žádný tapa-boys. To je ta celá věc, mládenče.” Kapitán J. van Toch vítězně nadul tváře. “To je právě ten veliký kšeft, co já jsem vymyslel ve svy hlavě. Chlapče,” řekl bodaje do vzduchu tlustým prstem, “vždyť ono tech ještěrků náramně přibýlo od té doby, co já jsem se jich ujal! Oni se teď mohou bránit, you see? Eh? A furt jich bude víc! No tak, pane Bondy? Nebyl by to báječný podnik?”

“Já pořád nevidím,” děl G. H. Bondy nejistě, “... jak to vlastně myslíte, kapitáne?”

"Tož vozit ty tapa-boys na jiny perlovy ostrovy," vyrazilo to konečně z kapitána. "Já jsem vypožadoval, že ty ještěrkove se nemožou sami dostat přes volny a hluboky moře. Oni dovedou chvíli plavat a chvíli řápnat po dně, ale ve veliky hloubce, tam je na ně moc veliké tlak; oni jsou tuze měkký, víš? Ale kdybych já měl takovou loď, co by se v ní dal pro ně udělat takové tank, takové nádrž na vodu, tož bych já je mohl rozvážet, kam bych chcel, see? A oni by tam hledali perle, a já bych za nima jezdil a dovážel jim ty nože a harpoons a jiny takovy věci, co oni potřebujou. Ty chudáčkové se v tom Devil Bay tak roz – rozprasili, ne?"

"Rozmnožili."

"Ja, rozmnožili, že už tam nebudou mět co žrát. Oni žerou, co jsou ty menší rybičky a molluscs a takové ten vodní hmyz; ale aji brambory oni možou žrat a suchary a takovy obyčejny věci. Tož to by šlo je krmit v takovych tanks na lodi. A já bych je na šikovnych místech, kde není moc lidí, pustil zase do vody a udělal tam takovy – takovy farms pro ty my ještěrky. Tož já bych chcel, aby se mohli uživit, ty zvířátka. Oni jsou moc mily a chytry, pane Bondy. Však až je uvidíš, chlapče, tak řekneš Hullo, Captain, to máš užitečny zvířátka. Ja. On: teď jsou lidi cely blázni po perlách, pane Bondy. Tož to je ten veliké business, co jsem já vymyslel."

G. H. Bondy byl na rozpacích. "Je mně hrozně líto, kapitáne," začal váhavě, "ale – já opravdu nevím –"

Blankytné oči kapitána J. van Tocha se zalily slzami. "Tož to je špatny, chlapče. Já bych ti tady nechal ty všechny perly jako... jako guaranty na tu loď, ale tu loď já sám koupit nemožu. Já bych věděl o moc šikovny lodi tuhle v Rotterdam... ona je na Diesel motor –"

"Proč jste ten obchod nenavrhl někomu v Holandsku?"

Kapitán zavrtěl hlavou. "Ty lidi já znám, chlapče. S tema já o tom mluvit nemožu. Tož já bych třeba," řekl zamyšleně, "vozil s tou lodí aji jiny věci, všechny možny goods, pane, a prodával bych je po tech ostrovech. Ja, to bych já mohl. Já tam mám hrozně moc známostí, pane Bondy. Přitom bych mohl mět v ty my lodi takové tanks na ty my ještěrky –"

"O tom by se dalo spíš uvažovat," přemítal G. H. Bondy. "Náhodou totiž... Nu ano, musíme hledat nové trhy pro náš průmysl. Náhodou jsem o tom mluvil nedávno s několika lidmi – Já bych chtěl koupit jednu nebo dvě lodi, jednu pro Jižní Ameriku a druhou pro ty východní končiny –"

Kapitán ožil. "To tě chválím, pane Bondy, sir. Lodě jsou teď hrozně laciny, možeš jich koupit plné přístav –" Kapitán van Toch se pustil do technického výkladu, kde a zač jsou na prodej jaké vessels a boats a tank-steamers; G. H. Bondy ho neposlouchal a jen ho pozoroval; G. H. Bondy se vyznal v lidech. Ani na okamžik nebral vážně ještěrky kapitána van Tocha; ale kapitán mu stál za úvahu. Poctivý, ano. A zná tam dole poměry. Blázen, ovšem. Ale zatraceně sympatický. V srdci G. H. Bondyho zazněla jakási fantastická struna. Lodě s perlami a kávou, lodě s kořením a všemi vůněmi Arábie. G. H. Bondy měl roztržitý pocit, který se u něho obyčejně dostavoval před každým velikým a úspěšným rozhodnutím; pocit, který by se dal vyjádřit slovy: Nevím sice proč, ale asi se do toho dám. Zatím Captain van Toch rýsoval mohutnými prackami ve vzduchu lodi s awning-decks nebo quarter-decks, báječny lodi, chlapče –

"Tak víte co, kapitáne Vantochu," řekl náhle G. H. Bondy, "přijďte sem za čtrnáct dní. Budeme o té lodi mluvit znovu."

Captain van Toch pochopil, jak mnoho takové slovo znamená. Zrudl radostí a vypravil ze sebe: "A tož ty ještěrky, – možu je na ty my lodi taky vozit?"

"Ale ano. Jenom se o nich, prosím vás, nikomu nezmiňujte. Lidé by si mysleli, že jste se zbláznil – a já taky."

"A ty perly tu možu nechat?"

"Můžete."

"Ja, tak to já musím dvě moc pěkný perle vybrat, já bych je měl někomu poslat."

"Komu?"

"Takovým dvěma redactors, chlapče. Ja sakra, počkej."

"Co?"

"Sakra, jak oni se jmenovali." Kapitán van Toch mrkal zamyšleně blankytnýma očima. "Já mám takovou hloupou hlavu, člověče. Já už nevím, jak se ty dva boys vlastně jmenovali."

KAPITOLA 5

KAPITÁN J. VAN TOCH A JEHO CVIČENÍ JEŠTĚŘI

“Ať se propadnu,” řekl člověk v Marseille, “není-li tohle Jensen.”

Švéd Jensen zvedl oči. “Počkej,” řekl, “a nemluv, pokud tě nenajdu.” Položil si ruku na čelo. “Sea-gull, ne. Empress of India, ne. Pernambuco, ne. Už to mám. Vancouver. Před pěti roky na Vancouver, Osaka-Line, Frisco. A jmenuješ se Dingle, ty rošťáku, a jsi Irčan.”

Člověk vycenil žluté zuby a přisedl. “Right, Jensene. A piju každou kořalku, která je. Kde se tu bereš?”

Jensen ukázal hlavou. “Já teď jezdím Marseille – Saigon. A ty?”

“Já mám dovolenou,” naparoval se Dingle. “Tak jedu domů, podívat se, kolik mně přibylo dětí.”

Jensen vážně pokýval. “To už tě zase vylili, vid? Ožralství ve službě a podobně. Kdybys chodil do Ymky jako já, člověče, tak –”

Dingle se potěšeně zacenil. “Tady je Ymca?”

“Dnes je přece sobota,” bručel Jensen. “A kde jsi jezdil?”

“Na takovém trampu,” děl Dingle vyhybavě. “Všechny možné ostrovy, tam dole.”

“Kapitán?”

“Nějaký van Toch, Holanďan nebo co.”

Švéd Jensen se zamyslel. “Kapitán van Toch. S tím jsem už taky před lety jezdil, bratře. Lod: Kandong Bandoeng. Line: od čerta k ďáblu. Tlustý, pleš, a nadává i malajsky, aby toho bylo víc. Zná dobře.”

“Byl už tehdy takový blázen?”

Švéd potřásl hlavou. “Starý Toch je all right, člověče.”

“Vozil už tehdy s sebou ty své ještěry?”

“Ne.” Jensen maličko váhal. “Něco jsem o tom slyšel... v Singapuru. Jeden žvanil tam o tom mlel hubou.”

Irčan se poněkud urazil. “To není žádné žvanění, Jensene. To je svatá pravda s těmi ještěry.”

“Ten v Singapuru taky říkal, že to je pravda,” brumlal Švéd. “A přece dostal po držce,” dodal vítězně.

“Tak si nech povědět,” bránil se Dingle, “co na tom je. Já to přece musím vědět, kamaráde. Já jsem ty mrchy viděl na vlastní oči.”

“Já taky,” mumlal Jensen. “Skoro černí, s ocasem asi metr šedesát a běhají po dvou. Já vím.”

“Hnusní,” otrásl se Dingle. “Samá bradavice, člověče. Panno Maria, já bych na to nesáhl! Vždyť to musí být jedovaté!”

“Proč,” bručel Švéd. “Člověče, já jsem už sloužil na lodi, kde bylo plno lidí. Na over- i lowerdecku samý člověk, samá ženská a takové věci, a tancovali a hráli karty – Já tam byl topičem, víš? A teď mně řekni, ty troubo, co je jedovatější.”

Dingle si odplivl. “Kdyby to byli kajmani, člověče, tak neřeknu nic. Já už jsem taky jednou vezl hady do zvěřince, tamhle z Bandžermasinu, a jak smrděli, pane! Ale tihle ještěři – Jensene, to jsou tuze divná zvířata. Copak ve dne, ve dne jsou v těch nádržkách s vodou; ale v noci to leze ven, řap – řap, řap – řap... Celá loď se tím hemžila. Stálo to na zadních nohou a točilo to po člověku hlavou...” Irčan se pokřičoval. “Dělají na člověka ts-ts-ts, jako ty kurvy v Hongkongu. Bůh mě netrestej, ale já myslím, že to s nimi není v pořádku. Kdyby nebylo tak zle o místo, tak bych tam nebyl ani hodinu, Jensi. Ani hodinu.”

“Aha,” děl Jensen. “Tak proto ty se vracíš k mamince, že?”

“Částečně. Člověk musel děsně chlastat, aby tam vůbec vydržel, a to víš, na to je kapitán pes. To ti byl randál, že prý jsem jednu tu potvoru kopnul. Inu, kopnul, a s jakým gustem, člověče; až jsem jí hřbet přerazil. Koukal bys, jak starý vyváděl; zmodral, zdvihl mě za krk a byl by mě hodil do vody, nebýt tam mate Gregoryho. Znáš?”

Švéd jenom pokývl.

“Už má dost, pane, povídal mate a nalil mi na hlavu štoudev vody. A v Kokopo jsem šel na zem.” Pan Dingle

odplivl dlouhým a zploštělým obloukem. "Starému víc záleželo na těch mrchách než na lidech. Víš, že je učil mluvit? Namouduši, zavíral se s nimi a hodiny na ně mluvil. Já myslím, že je nějak cvičí jako pro cirkus. Ale nejdivnější je, že je potom pouští do vody. Zastaví u nějakého pitomého ostrůvku, jezdí člunem u břehu a měří hloubky; potom se zamkne u těch tanků, otevře hatch v boku lodi a pouští ty mrchy do vody. Člověče, to ti skáče tím okénkem jedno po druhém jako cvičení tulení, vždycky deset nebo dvanáct – A v noci pak jede starý Toch na břeh s nějakými bedničkami. Co v nich má, to nesmí nikdo vědět. Potom se zase jede dál. Teda tak je to se starým Tochem, Jensi. Divné. Tuze divné." Oči pana Dingla ustrnuly. "Všemohoucí Bože, Jensi, mně z toho bylo úzko! Já pil, člověče, já pil jako blázen; a když to v noci řapalo po celé lodi a panáčkovalo... a dělalo ts-ts-ts, tak jsem si někdy myslel, oho, mládenče, to bude od toho chlastu. Já to měl už jednou ve Frisku, však víš, Jensene; ale tehdy jsem viděl samé pavouky. De-li-rium, říkali doktoři v Sailor-hospital. Tak já nevím. Ale pak jsem se ptal Big Binga, viděl-li to v noci taky, a on říkal, prý viděl. Prý zahlídl na vlastní oči, jak jeden ještěr bere za kliku a jde ke kapitánovi do kabiny. Tak já nevím; on Joe taky strašně chlastal. Myslíš, Jensi, že měl Bing to de-lirium? Co myslíš?"

Švéd Jensen jen krčil rameny.

"A ten Němec Peters povídal, že se na Manihiki Islands, když vezl kapitána na břeh, schoval za kameny a koukal, co tam starý Toch dělá s těmi bedničkami. Člověče, prý si je ti ještěři otevřeli sami, když jim starý dal dláto. A víš, co v těch bedničkách bylo? Prý nože, kamaráde. Takhle dlouhé nože a harpuny a takové věci. Člověče, já sic Petersovi nevěřím, protože má na nose brejle, ale je to divné. Co myslíš?"

Jensi Jensenovi naběhly na cele žíly. "Tak já ti řeknu," vrčel, "že ten tvůj Němec strká nos do věcí, po kterých mu nic není, rozumíš? A já ti řeknu, že mu to neradím."

"Tak mu to napiš," posmíval se Irčan. "Nejjistější adresa je do pekla, tam to asi dostane. A víš, co mně je divné? Že starý Toch chodí ty své ještěry občas navštěvovat na těch místech, kde je nasadil. Namouduši, Jensi. Nechá se v noci vylodit na břehu a vrací se až ráno. Tak mně řekni, Jensene, za kým by tam chodil. A řekni mně, co je v těch balíčcích, co posílá do Evropy. Koukej, takhle veliký balíček, a on to pojistí třeba na tisíc liber."

"Jak to víš?" zamračil se Švéd ještě temněji.

"Člověk ví, co ví," děl pan Dingle vyhybavě. "A víš, odkud starý Toch ty ještěry vozí? Z Devil Bay. Z Čertovy zátoky, Jensi. Já tam mám jednoho známého, on je to agent a vzdělaný člověk, a ten mně říkal, člověče, to nejsou žádní cvičení ještěři. Kdepak! To ať někdo povídá malým dětem, že to jsou jenom zvířata. Nenech si nic namluvit, chlapče." Pan Dingle významně mrkal očima. "Teda tak je to, Jensene, abys věděl. Mně budeš povídat, že Captain van Toch je all right."

"Řekni to ještě jednou," chroptěl veliký Švéd hrozivě.

"Kdyby starý Toch byl all right, tak by nevozil po světě čerty... a nenasazoval by je všude po ostrovech jako vši do kožicha. Jensi, za tu dobu, co jsem byl s ním, jich rozvezl pěkných pár tisíc. Starý Toch prodal svou duši, člověče. A já vím, co mu za to ti čerti dávají. Rubíny, perly a takové věci. To si můžeš myslet, zadarmo by to nedělal."

Jens Jensen zbrunátněl. "A co je ti po tom?" zařval a bouchl do stolu. "Hleď si svých zatracených věcí!"

Malý Dingle leknutím poskočil. "Prosím tě," zabrebtal zmateně, "co ty tak najednou... Já jenom říkám, co jsem viděl. A jestli chceš, tak se mně to jenom zdálo. Že to jsi ty, Jensene. Chceš-li, tak já řeknu, že to je delirium. Nesmíš se na mne zlobit, Jensene. Vždyť víš, že už jsem to měl jednou ve Frisku. Těžký případ, říkali doktoři v Sailor-hospital. Člověče, mně se namouduši zdálo, že jsem viděl ty ještěry nebo čerty nebo co. Ale nebyli žádní."

"Byli, Pate," řekl pochmurně Švéd. "Já jsem je viděl."

"Ne, Jensi," domlouval Dingle. "Tos měl jenom delirium. Starý Toch je all right, ale neměl by rozvážet ty čerty po světě. Víš co, až já budu doma, tak dám sloužit mši za jeho duši. Ať se propadnu, Jensene, když to neudělám."

"V naší konfesi," hučel Jensen těžkomyslně, "se to nedělá. A co myslíš, Pate, pomůže to, když se za někoho dá sloužit mše?"

"Člověče, ohromně," vyhrkl Irčan. "Já jsem slyšel u nás případy, kdy to pomohlo... no, i v nejtěžších případech. Vůbec proti čertům a podobně, víš?"

"To já dám taky sloužit katolickou mši," rozhodl se Jens Jensen. "Za Captaina van Tocha. Ale já ji dám sloužit tady v Marseille. Já myslím, že tady v tom velkém kostele to dají laciněji, jako za tovární cenu."

“Možná; ale irská mše je lepší. U nás jsou, člověče, čertovští flandáci, kteří dovedou zrovna čarovat. Docela jako fakíři nebo pohani.”

“Koukej, Pate,” řekl Jensen, “já bych ti dal dvanáct franků na tu mši. Ale ty jsi neřád, bratře; ty to prochlastáš.”

“Jensi, takový hřích bych na sebe nevzal. Ale počkej, abys mně věřil, tak já ti dám na těch dvanáct franků dlužní úpis, nechceš?”

“To by šlo,” mýnil pořádkumilovný Švéd. Pan Dingle si vypůjčil kus papíru a tužku a široce se s tím rozložil po stole. “Tak co tam mám napsat?”

Jens Jensen se mu díval přes rameno. “Tak napiš nahoru, že to je jako stvrzenka.”

A pan Dingle pomalu, vyplazuje námahou jazyk a slině tužku, psal:

Stvrzenka

stvrzuju tímto žesem ot

Jen Jensena přijal

namši za Duši Captna

Tocha dva 12 franku

Pat Dingle

“Je to tak dobře?” ptal se pan Dingle nejistě. “A kdo z nás má tu listinu nechat u sebe?”

“Přece ty, ty vole,” řekl Švéd samozřejmě. “To je proto, aby člověk nezapomněl, že dostal peníze.”

Těch dvanáct franků pan Dingle propil v Havru a mimoto místo do Irska jel do Džibuti; zkrátka ta mše sloužena nebyla, následkem čehož do přirozeného průběhu věcí nezasáhla žádná vyšší moc.

KAPITOLA 6

JACHTA NA LAGUNĚ

Mr Abe Loeb mhouřil oči do zapadajícího slunce; chtěl by nějak vyslovit, jak je to krásné, ale jeho drahoušek Li, alias Miss Lily Valley, vlastním jménem slečna Lilian Nowak, zkrátka zlatovlasá Li, White Lily, ta nohatá Lilian a jak se jí ještě do jejích sedmnácti let říkalo, spala na teplém písku, zachumlána do huňatého koupacího pláště a stočena jako spící pes. Proto neřekl Abe nic o kráse světa a jenom vzdychl, hýbaje prsty na bosých nohou, neboť měl mezi nimi zrnka písku. Tamhle na moři leží jachta jménem Gloria Pickford; tu jachtu dostal Abe od papa Loeba za to, že udělal zkoušky na univerzitě. Papa Loeb je pašák. Jesse Loeb, filmový magnát a tak dále. Abe, pozvi si pár přátel nebo přítelkyň a hled' poznat kus světa, řekl starý pán. Papa Jesse je ohromný pašák. Tamhle tedy leží na perleťové hladině Gloria Pickford a tady v teplém písku spí drahoušek Li. Abe vzdychl štěstím. Spí jako malé dítě, chudinka. Mr Abe pocítil nesmírnou touhu ji nějak chránit. Vlastně bych se s ní měl opravdu oženit, myslí si mladý pan Loeb a cítí přitom v srdci krásný a mučivý tlak, složený z pevného odhodlání a strachu. Mamma Loeb s tím asi nebude souhlasit a papa Loeb rozhodí rukama: Ty jsi blázen, Abe. Prostě rodiče to nemohou pochopit, to je to celé. A Mr Abe, vzdychaje něhou, přikryl cípem koupacího pláště běloučký kotník drahouška Li. To je hloupé, myslel si rozpačitě, že mám tak děsně chlupaté nohy!

Bože, jak je tu krásně, jak je tu krásně! Škoda že Li to nevidí. Mr Abe se zadíval na pěknou linii jejího boku a v jakési nejasné souvislosti počal myslet na umění. Drahoušek Li je totiž umělkyně. Filmová umělkyně. Ještě sic nehrála, ale pevně si umínila, že bude největší filmovou herečkou všech století; a co si Li umíní, to také provede. To je právě to, co matka Loeb nechápe; umělkyně je prostě – umělkyně, a nemůže být jako jiná děvčata. A ostatně jiná děvčata nejsou o nic lepší, rozhodl se Mr Abe; například ta Judy na jachtě, taková bohatá holka – já přece vím, že Fred chodí do její kabiny. Každou noc, prosím, kdežto já a Li... Prostě Li není taková. Já to Baseball Fredovi přeju, řekl si Abe velkodušně, je to kamarád z univerzity; ale každou noc – to by tak bohaté děvče nemělo dělat. Míním, děvče z takové rodiny jako Judy. A Judy ani není umělkyně. (O čem si ta děvčata někdy šuškaají, vzpomněl si Abe; jak jim přitom svítí oči, a chichtají se – Já s Fredem o takových věcech nikdy nemluvim.) (Li by neměla pít tolik koktailů, neví potom, co mluví.) (Jako například dnes odpoledne, to bylo zbytečné –) (Já míním, jak se ona a Judy pohádaly, která z nich má hezčí nohy. To se přece rozumí, že Li. Já to vím.) (A Fred nemusel mít ten pitomý nápad, že uděláme soutěž krásy nohou. To se může dělat někde na Palm Beach, ale v soukromé společnosti ne. A ta děvčata snad nemusela tak vysoko zvedat sukně. To už přece nebyly jenom nohy. Aspoň Li nemusela. A zrovna před Fredem! A takové bohaté děvče jako Judy by to taky nemuselo dělat.) (Já jsem

myslím neměl volat kapitána, aby byl soudcem. To bylo ode mne hloupé. Jak ten kapitán zrudl a naježil kníry, a prý promiňte, pane, a práskl dveřmi. Trapné. Děsně trapné. Kapitán by neměl být tak hrubý. Ostatně je to má jachta, ne?) (Pravda, kapitán nemá s sebou žádného drahouška; jak k tomu, chudák, přijde, aby se díval na takové věci? Já míním, když musí být sám.) (A proč Li plakala, když Fred řekl, že Judy má hezčí nohy? Potom říkala, že Fred je tak nevychovaný; prý jí kazí radost z celé cesty... Chudáček Li!) (A teď ta děvčata spolu nemluví. A když jsem chtěl hovořit s Fredem, zavolala ho Judy k sobě jako psa. Fred je přece můj nejlepší kamarád. To se rozumí, když je Judiným milencem, musí říci, že ona má pěknější nohy! Pravda, nemusel to tvrdit tak rozhodně. To nebylo taktní k chudáčkovi Li; Li má pravdu, že Fred je samolibý klacek. Děsný klacek.) (Vlastně jsem si tu cestu představoval jinak. Čert mně byl dlužen toho Freda!)

Mr Abe shledal, že už se nedívá opojeně na perleťové moře, nýbrž že se velmi, velmi mračí, prosívaje v ruce písek s mušličkami. Bylo mu těžko a rozladěně. Papa Loeb řekl, hled', abys viděl kus světa. Viděli jsme už kus světa? Mr Abe si hleděl vyvzpomenout, co vlastně viděl, ale nedovedl si představit nic, než jak Judy a drahoušek Li ukazují nohy a Fred, ramenatý Fred, klečí před nimi v dřepu. Abe se zamračil ještě víc. Jakže se jmenuje tenhle korálový ostrov? Taraiva, řekl kapitán. Taraiva nebo Tahuara nebo Taraihatuara-ta-huara. Což abychom se už vrátili, a já řeknu old Jessemu, dad, byli jsme až na Taraihatuara-ta-huara. (Kdybych aspoň toho kapitána nebyl volal, mrzel se Mr Abe.) (Musím s Li promluvit, aby takové věci nedělala. Bože, jak to přijde, že ji mám tak děsně rád! Až se probudí, promluví s ní. Řeknu jí, že bychom se mohli vzít –) Mr Abe měl oči plné slz; bože, je to láska nebo bolest, nebo patří ta nesmírná bolest k tomu, že ji miluju?

Modře nalíčená, lesklá víčka drahouška Li, podobná něžným škebličkám, se zachvěla. "Abe," ozvalo se ospale, "víš, nač myslím? Že by se tady na tom ostrově dal dělat bá-ječ-ný film."

Mr Abe zasypával své nešťastné chlupaté nohy jemným pískem. "Výtečná myšlenka, drahoušku. A jaký film?"

Drahoušek Li otevřel své nesmírné modré oči. "Třeba tak – Představ si, že já bych na tom ostrově byla robinzonka. Ženská robinzonka. Že to je ohromně nová myšlenka?"

"Ano," řekl Mr Abe nejistě. "A jak by ses na ten ostrov dostala?"

"Skvěle," děl sladký hlásek. "Víš, prostě naše jachta by v bouři ztroskotala, a vy všichni byste utonuli, ty, Judy, kapitán a všichni."

"A Fred taky? Fred totiž umí ohromně plavat."

Hladké čelo se zachmuřilo. "Tak by Freda musel sežrat žralok. To by byl báječný detail," zatleskal drahoušek ručkama. "Fred má na to šíleně krásné tělo, nemyslíš?"

Mr Abe vzdychnul. "A jak dál?"

"A mne by v bezvědomí vyvrhla sem na břeh vlna. Měla bych na sobě to pyžama, to modře proužkované, co se ti tak líbilo především." Mezi něžnými víčky vyplul úzký pohled vhodně znázorňující ženskou svůdnost. "Vlastně by to měl být barevný film, Abe. Každý říká, že mně jde modrá barva ohromně k vlasům."

"A kdo by tě tady našel?" ptal se věcně Mr Abe.

Drahoušek se zamyslel. "Nikdo. To bych potom nebyla robinzon, kdyby tu byli lidi," řekla s překvapující logičností. "Proto by to byla tak báječná role, Abe, že bych byla pořád sama. Představ si, Lily Valley v hlavní a vůbec jediné roli!"

"A co bys po celý film dělala?"

Li se opřela o loket. "To už mám vymyšleno. Koupala bych se a zpívala bych na skále."

"V pyžama?"

"Bez," řekl drahoušek. "Nemyslíš, že by to byl úžasný úspěch?"

"Přece bys nehrála celý film nahá," bručel Abe s živým pocitem nesouhlasu.

"Proč ne?" divil se drahoušek nevinně. "Co by na tom bylo?"

Mr Abe pravil něco nesrozumitelného.

"A potom," přemýšlela Li, "– počkej, už to mám. Potom by mě unesla gorila. Víš, taková hrozně chlupatá, černá gorila."

Mr Abe se začervenal a snažil se ukrýt své zpropadené nohy ještě víc v písku. "Tady přece nejsou gorily," namítal

málo přesvědčivě.

"Jsou. Tady jsou vůbec všechna možná zvířata. Musíš se na to dívat umělecky, Abe. K mé pleti by šla gorila ohromně. Všiml sis, jaké má Judy vlasy na nohou?"

"Ne," řekl Abe, nešťastný tímto tématem.

"Děsné nohy," mýnil drahoušek a díval se na svá lýtky. "A když by mě ta gorila nesla v náručí, vystoupil by z pralesa mladý, nádherný divoch a skolil by ji."

"Jak by byl oblečen?"

"Měl by luk," rozhodl drahoušek bez váhání. "A věnec na hlavě. Ten divoch by mě zajal a dovedl by mě do tábora kanibalů."

"Tady žádní nejsou," pokusil se Abe hájit ostrůvek Tahuara.

"Jsou. Ti lidožrouti by mě chtěli obětovat svým modlám a zpívali by k tomu havajské písně. Víš, takové, jako ti černoši v restaurantu Paradise. Ale ten mladý lidojed by se do mne zamiloval," vydechl drahoušek s očima dokořán úžasem, "... a potom ještě jeden divoch by se do mne zamiloval, třeba náčelník těch kanibalů... a potom jeden běloch -"

"Kde by se tu vzal ten běloch?" ptal se pro jistotu Abe.

"Ten by byl jejich zajatcem. Třeba by to byl slavný tenorista, který upadl do rukou divochů. To je proto, aby v tom filmu mohl zpívat."

"A jak by byl oblečen?"

Drahoušek se díval na palce svých nohou. "Měl by být... beze všeho, jako ti lidožrouti."

Mr Abe vrtěl hlavou. "Drahoušku, to by nešlo. Všichni slavní tenoři jsou děsně tlustí."

"To je škoda," litoval drahoušek. "Tak by ho mohl hrát Fred a ten tenor by jenom zpíval. Víš, jak se dělá ta synchronizace ve filmu."

"Ale Freda přece sežral žralok!"

Drahoušek se rozmrzel. "Nesmíš být tak hrozně realistický, Abe. S tebou se vůbec nedá mluvit o umění. A ten náčelník by mě celou ovinul šňůrami perel -"

"Kde by je vzal?"

"Tady je spousta perel," tvrdila Li. "A Fred by s ním ze žárlivosti boxoval na skále nad mořským příbojem. Fred by byl báječný jako silueta proti nebi, nemyslíš? Že to je skvělá myšlenka? Přitom by oba spadli do moře -"

Drahoušek se rozjasnil. "Teď by mohl přijít ten detail se žralokem. To by měla Judy vztek, kdyby Fred hrál se mnou ve filmu! A já bych si vzala toho krásného divocha." Zlatovlasá Li vyskočila. "Stáli bychom tady na tom břehu... proti západu slunce... docela nazí... a film by se pomalu zavíral -" Li shodila koupací plášť. "A já jdu do vody."

"... sis nevzala kupačky," upozorňoval Abe zděšeně, ohlížeje se po jachtě, nedívá-li se někdo; ale drahoušek Li už tančila po písku k laguně.

... vlastně v šatech jí to sluší líp, ozval se náhle v mladém muži hlas brutálně chladný a kritický. Abe byl zdrcen svým nedostatkem milostného úžasu, cítil se skoro provinilý; ale... well, když má Li na sobě šatíčky a střevíce, je to... well, jaksi krásnější.

Snad chceš říci decentnější, bránil se Abe proti tomu chladnému hlasu.

Well, i to. A pěknější. Proč tak divně cape? Proč se jí tak třese maso na nohou? Proč to a ono...

Přestaň, bránil se Abe s hrůzou. Li je nejkrásnější děvče, které kdy vyrostlo! Já ji mám děsně rád...

... i když nemá nic na sobě? řekl hlas chladný a kritický.

Abe odvrátil oči a díval se na jachtu v laguně. Jak je krásná, jak je přesná v každé linii svých boků! Škoda že tu není Fred. S Fredem by se dalo mluvit o tom, jak je ta jachta pěkná.

Zatím drahoušek už stál po kolena ve vodě, vzpínal ruce k západu slunce a zpíval. Tak ať už se u čerta vykoupe, myslel si Abe podrážděně. Ale bylo to hezké, když tady ležela stočena v klubíčku a zachumlána v plášti, s očima

zavřenýma. Drahoušek Li. A Abe s dojatým vzdechem políbil rukáv jejího koupacího pláště. Ano, má ji děsně rád. Tak rád, že to bolí.

Náhle se ozval z laguny pronikavý skřek. Abe se vztyčil na koleno, aby líp viděl. Drahoušek Li piští, mává rukama a brodí se úprkem ke břehu, klopýtá a stříká kolem sebe... Abe vyskočil a běžel k ní. "Co je, Li?"

(Koukej, jak divně běží, upozorňoval ho hlas chladný a kritický. Příliš odhazuje nohy. Příliš kolem sebe plácá rukama. Prostě není to hezké. A ještě k tomu kdáká, ano, kdáká.)

"Co se stalo, Li?" volá Abe a běží na pomoc.

"Abe, Abe," jektá drahoušek a bums, už na něm visí mokře a studeně. "Abe, ono tam bylo nějaké zvíře!"

"To nic nebylo," chlácholí Abe. "Nejspíš nějaká ryba."

"Když to mělo takovou hroznou hlavu," kvílí drahoušek a zarývá se mokrým nosem do Abeových prsou.

Abe ji chce otecky popleskat po rameni, ale ono to na mokrém těle příliš hlasitě plácá. "No, no," bručí, "podívej se, už tam nic není."

Li se ohlédla k laguně. "To ti bylo děsné," vydechla, a náhle začala kvičet. "Tam... tam... vidíš?"

K břehu se pomalu blíží černá hlava, jejíž tlama se otvírá a zavírá. Drahoušek Li hystericky vyjekl a dal se do zoufalého běhu dál od vody.

Abe byl v rozpacích. Mám běžet za Li, aby se nebála? Nebo mám zůstat tady, abych ukázal, že se toho zvířete nebojím? Rozhodl se ovšem pro to druhé; pokročil blíž k moři, až stál po kotníky ve vodě, a se zaťatými pěstmi se díval zvířeti do očí. Černá hlava se přestala blížit, kolébala se divně a řekla: "Ts-ts-ts."

Abeovi bylo trochu úzko, ale to se nesmí dát najevo. "Co je?" řekl ostře směrem k té hlavě.

"Ts-ts-ts," udělala hlava.

"Abe, Abe, A-be," vříská drahoušek Li.

"Už jdu," volá Abe a pomalu (aby se neřeklo) kráčí k své dívce. Ještě se zastaví a obrátí se přísně k moři.

Na břehu, kde moře kreslí v písku svou věčnou a netrvalou krajku, stojí na zadních nohou jakési tmavé zvíře s kulatou hlavou a kroutí tělem. Abe zůstal stát s tlukoucím srdcem.

"Ts-ts-ts," dělá zvíře.

"A-be," úpí drahoušek napolo v mdlobách.

Abe couvá krok za krokem, nespouští ze zvíře z očí; to se nehýbe, jen za ním otáčí hlavu.

Konečně je Abe u svého drahouška, který leží tváří k zemi a jíkavě vzlyká hrůzou. "To je... nějaký tuleň," povídá Abe nejistě. "Měli bychom se vrátit na loď, Li." Ale Li se jenom třese.

"To vůbec není nic nebezpečného," tvrdí Abe; chtěl by kleknout k Li, ale musí stát rytířsky mezi ní a zvířetem. Kdybych nebyl jen v plavkách, myslí si, a měl aspoň kapesní nůž; nebo kdybych našel nějakou hůl...

Začalo se smrákat. Zvíře se zase přiblížilo asi na třicet kroků a zůstalo stát. A za ním pět, šest, osm stejných zvířat se vynořuje z moře a váhavě, kolébavě řapě k místu, kde Abe střeží drahouška Li.

"Nedívej se, Li," vydechl Abe, ale bylo to zbytečné, neboť Li by se neohlédla za nic na světě.

Z moře se vynořují další stíny a postupují v širokém polokruhu. Už jich je asi šedesát, počítá Abe. Tam to světlé, to je koupací plášť drahouška Li. Plášť, ve kterém před chvílí spala. Zatím zvířata už došla k tomu světlému, co leželo široce rozhozeno v písku.

Tu Abe provedl něco samozřejmého a nesmyslného jako ten Schillerův rytíř, když šel do lví klece pro rukavičku své dámy. Nic platno, jsou samozřejmě a nesmyslné věci, které mužové budou dělat, pokud svět bude světem. Bez rozmyslu, se vztyčenou hlavou a zaťatými pěstmi šel Mr Abe Loeb mezi ta zvířata pro koupací plášť drahouška Li.

Zvířata maličko ustoupila, ale neutekla. Abe sebral plášť, přehodil jej přes ruku jako torero a zůstal stát.

"A-be," bědovalo to za ním zoufale.

Mr Abe pocítil v sobě nesmírnou sílu a statečnost.

“Tak co?” řekl k těm zvířatům a udělal ještě krok blíž. “Co vlastně chcete?”

“Ts-ts,” zamlaskalo jedno zvíře, a pak jaksi skřehotavě a stařecky vyštěklo: “Najf!”

“Najf!” ozvalo se štěknutí kus dál. “Najf!” “Najf!”

“A-be!”

“Neboj se, Li!” zavolal Abe.

“Li,” štěklo to před ním. “Li.” “Li.” “A-be!”

Abe byl jako ve snu. “Co je?”

“Najf!”

“A-be,” kvílel drahoušek Li. “Pojď sem!”

“Hned. – Vy myslíte kníže? Já nemám žádný nůž. Nic vám neudělám. Co ještě chcete?”

“Ts-ts,” mlaskalo zvíře a kolébalo se k němu.

Abe se rozkročil, plášť přes ruku, ale neustoupil. “Ts-ts,” řekl. “Co chceš?” Zdálo se, že mu zvíře podává přední tlapu, ale to se Abeovi nelíbilo. “Co?” řekl poněkud ostře.

“Najf,” štěklo zvíře a pustilo z tlapy něco bělavého, jako krůpěje. Ale nebyly to krůpěje, protože se to kutálelo.

“Abe,” zajíkala se Li. “Nenechávej mě tady!”

Mr Abe už necítil vůbec žádný strach. “Jdi z cesty,” řekl a mávl po zvířeti koupacím pláštěm. Zvíře kvapně a neobratně ustoupilo. Nyní se mohl Abe se ctí vzdálit, ale ať Li vidí, jak je statečný; shýbl se k tomu bělavému, co zvíře upustilo z tlapy, aby se na to podíval. Byly to tři tvrdé, hladké, matně lesklé kuličky. Mr Abe je pozvedl k očím, neboť se šerilo.

“A-be,” ječel opuštěný drahoušek. “Abe!”

“Už jdu,” zavolal Mr Abe. “Li, já mám něco pro tebe! Li, Li, já ti něco nesu!” Toče nad hlavou koupacím pláštěm běžel Mr Abe Loeb po břehu jako mladý bůh.

Li seděla schoulena v dřepu a třásla se. “Abe,” vzlykala a drkotala zuby. “Jak můžeš... jak můžeš...”

Abe před ní slavnostně poklekl. “Lily Valley, bohové mořští čili tritóni ti přišli vzdát hold. Mám ti vyřídit, že od té doby, co se Venuše vynořila z pěn, na ně žádná umělkyně neudělala tak ohromný dojem jako ty. Na důkaz svého obdivu ti posílají” – Abe vztáhl ruku – “tady ty tři perly. Koukej.”

“Nežvaň, Abe,” fňukal drahoušek Li.

“Vážně, Li. Tak se podívej, že to jsou pravé perly!”

“Ukaž,” zakňourala Li a třesoucími se prsty sáhla po těch bělavých kuličkách. “Abe,” vydechla, “vždyť to jsou perly! Tos našel v písku?”

“Ale Li, drahoušku, perly přece nejsou v písku!”

“Jsou,” tvrdil drahoušek. “A rýžují se. Vidíš, já jsem ti říkala, že tady jsou spousty perel!”

“Perly rostou v takových mušlích pod vodou,” řekl Abe téměř s jistotou. “Namouduši, Li, to ti přinesli ti tritóni. Oni tě totiž viděli, jak ses koupala. Chtěli ti to dát osobně, ale když ses jich tak bála –”

“Když jsou tak oškliví,” vyhrkla Li. “Abe, to jsou báječné perly! Já mám děsně ráda perly!”

(Teď je hezká, řekl kritický hlas. Jak tu klečí s těmi perlami na dlani – nu, pěkná, to se jí musí nechat.)

“Abe, a to mně opravdu přinesli ti... ta zvířata?”

“To nejsou zvířata, drahoušku. To jsou mořští bohové. Jmenují se tritóni.”

Drahoušek se nijak nepodivil. “To je od nich hezké, že? Oni jsou ohromně milí. Co myslíš, Abe, mám se jim nějak poděkovat?”

“Už se jich nebojíš?”

Drahoušek se zachvěl. “Bojím. Abe, prosím tě, vem mě odtud!”

“Tak podívej se,” řekl Abe. “Musíme se dostat do našeho člunu. Pojd’ a neboj se.”

“Když... když oni nám stojí v cestě,” drkotala Li. “Abe, nechtěl bys k nim jít sám? Ale nesmíš mě tu nechat samotnou!”

“Já tě přenesu v náručí,” navrhl Mr Abe hrdinně.

“To by šlo,” vydechl drahoušek.

“Ale vem na sebe plášť,” bručel Abe.

“Hned.” Slečna Li si rovnala oběma rukama své slavné zlaté vlasy. “Nejsem děsně rozcuchaná? Abe, nemáš s sebou růž na rty?”

Abe jí položil na ramena plášť. “Pojd’ už raději, Li!”

“Já se bojím,” dýchl drahoušek. Mr Abe ji zvedl v náručí. Li si připadala lehká jako obláček. Hrome, to je těžší, než sis myslel, vid’ řekl Abeovi hlas chladný a kritický. A teď máš obě ruce plné, člověče; kdyby ta zvířata na nás šla, – co potom?

“Nechtěl bys běžet poklusem?” navrhoval drahoušek.

“Ano,” supěl Mr Abe, stěží motaje nohama. V tu chvíli se už rychle šelilo. Abe se blížil k tomu širokému polokruhu zvířat. “Honem, Abe, běž, běž,” šeptala Li. Zvířata začala zvláštním, vlnivým pohybem komíhat a kroužit hoření polovinou těla.

“Tak běž, běž honem,” zaúpěl drahoušek, kopaje hystericky nohama, a do krku Abeova se zaryly nehty stříbřitě lakované.

“Sakra, Li, dej pokoj,” zahučel Abe.

“Najf,” zaštěklo to vedle něho. “Ts-ts-ts.” “Najf.” “Li.” “Najf.” “Najf.” “Najf.” “Li.”

To už byli z toho polokruhu venku a Abe cítil, že se boří nohama do vlhkého písku. “Můžeš mě postavit,” zadechl drahoušek právě ve chvíli, kdy Abeovi povolily ruce i nohy.

Abe těžce oddychoval, utíraje si předloktím pot na čele. “Jdi k člunu, honem,” kázal drahoušek Li. Polokruh tmavých stínů se nyní obrátil čelem k Li a postupoval blíž. “Ts-ts-ts.” “Najf.” “Najf.” “Li.”

Ale Li nekřičela. Li nezačala utíkat. Li zvedla paže k nebi, a koupací plášť sklouzl s jejích ramen. Nahá Li kynula oběma rukama komíhavým stínům a posílala jim polibky. Na jejích třesoucích se rtech se objevilo něco, co by každý musel nazvat okouzlujícím úsměvem. “Vy jste tak sladcí,” řekl drkotavý hlásek. A bílé ruce se znovu vztáhly k těm komíhavým stínům.

“Pojd’ mi pomoci, Li,” bručel Abe trochu hrubě, strkaje člun dál do vody.

Drahoušek Li zvedl svůj koupací plášť. “Sbohem, vy drahoušci!” Bylo slyšet, jak ty stíny už čvachtají ve vodě. “Tak dělej honem, Abe,” sykl drahoušek broď se ke člunu. “Už jsou zase tady!” Mr Abe Loeb se zoufale namáhal dostat člun na vodu. Tak, a teď ještě do něho vlezla slečna Li a třepetala rukou na pozdrav. “Jdi na druhou stranu, Abe, není mě vidět.”

“Najf.” “Ts-ts-ts.” “A-be!”

“Najf, ts najf.”

“Ts-ts.”

“Najf!”

Konečně se člun zahoupal na vlnách. Mr Abe se do něho vydrápal a opřel se ze vsí síly do vesel. Jedno veslo uhodilo do nějakého kluzkého těla.

Drahoušek Li si zhluboka oddechl. “Že jsou hrozně milí? A že jsem to udělala dokonale?”

Mr Abe vesloval ze všech sil k jachtě. “Vem si na sebe ten plášť, Li,” řekl poněkud suše.

“Já myslím, že to byl ohromný úspěch,” konstatovala slečna Li. “A ty perly, Abe! Co myslíš, jakou mají cenu?”

Mr Abe přestal na okamžik veslovat. “Já myslím, že ses jim nemusela tak ukazovat, drahoušku.”

Slečna Li se trochu urazila. “Co na tom bylo? Je vidět, Abe, že nejsi umělec. Prosím tě, vesluj, mně je v tom plášti

zima!”

KAPITOLA 7

POKRAČOVÁNÍ JACHTY NA LAGUNĚ

Toho večera nebylo na jachtě Gloria Pickford osobních sporů; jenom vědecké názory se hlučně rozcházely. Fred (loajálně podporovaný Abem) soudil, že to určitě museli být nějakí ještěři, kdežto kapitán hádal na savce. V moři žádní ještěři nejsou, tvrdil kapitán horkokrevně; ale mladí páni z univerzity na jeho námitky nedali; ještěři jsou jaksi větší senzace. Drahoušek Li se spokojil s tím, že to byli tritóni, že byli prostě rozkošní a vůbec že to byl takový úspěch; a Li (v modře proužkovaném pyžama, které se Abeovi tak líbilo) snila se zářícíma očima o perlách a mořských bozích. Judy byla ovšem přesvědčena, že to všechno je švanda a humbuk a že si to Li s Abem vymysleli, a mrkala zuřivě na Freda, aby toho už nechal. Abe si myslel, že by se Li mohla zmínit o tom, jak on, Abe, šel bez bázně mezi ty ještěry pro její koupací plášť; proto třikrát vypravoval, jak jim Li ohromně čelila, zatímco on, Abe, odstrkoval člun do vody, a právě to začínal lícit počtvrté; ale Fred a kapitán vůbec neposlouchali, vášnivě se hádající o ještěry a savce. (Jako by na tom tak moc záleželo, co to bylo, myslel si Abe.) Konečně Judy zívla a řekla, že jde spat; podívala se významně na Freda, ale Fred si právě vzpomněl, že před potopou světa žili takoví staří legrační ještěři, jak se hrome jmenovali, diplosauři, bigosauři nebo tak nějak, a ti se procházeli po zadních nohách, pane; Fred to sám viděl na jednom legračním učeném obrázku, pane, v takhle tlusté knize. Ohromná kniha, pane, tu byste měl znát.

“Abe,” ozval se drahoušek Li. “Já mám báječnou myšlenku na film.”

“Jakou?”

“Něco úžasně nového. Víš, naše jachta by se třeba potopila a jenom já bych se zachránila na ten ostrov. A tam bych žila jako robinzonka.”

“Co byste si tam počala?” namítal kapitán skepticky.

“Koupala bych se a tak,” řekl drahoušek prostě. “A přitom by se do mne zamilovali ti mořští tritóni... a nosili by mně samé perly. Víš, docela podle skutečnosti. Mohl by to být třeba přírodní a vzdělávací film, nemyslíš? Něco jako Trader Horn.”

“Li má pravdu,” prohlásil najednou Fred. “Měli bychom ty ještěry zítra večer nafilmovat.”

“Totiž ty savce,” opravil kapitán.

“Totiž mne,” řekl drahoušek, “jak stojím mezi těmi mořskými tritóny.”

“Ale v koupacím plášti,” vyhrkl Abe.

“Já bych si vzala ty bílé koupačky,” řekla Li. “A musela by mně Greta udělat pořádný účes. Dnes jsem byla jednoduše hrrozná.”

“A kdo by to filmoval?”

“Abe. Aby byl aspoň k něčemu. A Judy by musela něčím svítit, kdyby už byla tma.”

“A co Fred?”

“Fred by měl luk a věnec na hlavě, a kdyby mě ti tritóni chtěli unést, tak by je skolil, ne?”

“Děkuju uctivě,” zubil se Fred. “Ale mně bude revolver milejší. A kapitán myslím by tam měl taky být.”

Kapitán naježil bojovně kníry. “Neračte se starat. Já už udělám, čeho bude třeba.”

“A co to bude?”

“Tři lidé z posádky, pane. A dobře ozbrojení, pane.”

Drahoušek Li rozkošně užasl. “Myslíte, že to je tak nebezpečné, kapitáne?”

“Nemyslím nic, děťátko,” bručel kapitán. “Ale mám své rozkazy od Mr Jesse Loeba – aspoň pokud se týče pana Abe.”

Páni se náruživě vrhli do technických detailů podniku; Abe mrkl na drahouška, už bys měla jít spat, a takové věci. Li poslušně šla. “Víš, Abe,” řekla ve své kabině, “já myslím, že to bude úžasný film!”

“Bude, drahoušku,” souhlasil Mr Abe a chtěl ji políbit.

“Dnes ne, Abe,” bránil se drahoušek. “Musíš přece pochopit, že se musím děsně soustředit.”

Celý den nato se slečna Li intenzívně soustřeďovala; chudák komorná Greta s tím měla plné ruce práce. To byly koupele s důležitými solemi a esencemi, mytí vlasů Nurblood šamponem, masáže, pedikúra, manikúra, ondulace a česání, žehlení a zkoušení šatů, přešívání a líčení a patrně ještě mnoho jiných příprav; i Judy byla stržena tím chvatem a pomáhala drahouškovi Li. (Jsou těžké chvíle, kdy ženy dovedou být k sobě podivuhodně loajální, jako je například oblékání.) Zatímco v kabině slečny Li panoval tento horečný ruch, udělali se páni pro sebe, a rozestavující po stole popelníčky a sklenky s kořalkou, stanovili strategicky plán, kde bude kdo stát a co bude mít na starosti, kdyby k něčemu došlo; přitom byl kapitán několikrát těžce uražen v prestižní otázce komanda. Odpoledne dopravili na břeh laguny filmovací aparát, malý kulomet, koš s příbory a jídlem, pušky, gramofon a jiné válečné potřeby; to vše bylo výtečně maskováno palmovými listy. Ještě před západem slunce zaujali svá místa tři ozbrojení mužové z posádky a kapitán ve funkci vrchního velitele. Potom byl dovezen na břeh ohromný koš s několika drobnými potřebami slečny Lily Valley. Potom připlul Fred se slečnou Judy. Potom začalo zapadat slunce v celé tropické nádheře.

Zatím už Mr Abe ťuká podesáté na kabinu slečny Li. “Drahoušku, už je opravdu nejvyšší čas!”

“Hned, hned,” odpovídá drahouškův hlas, “prosím tě, nedělej mě nervózní! Musím se přece ustrojit, ne?”

Zatím kapitán obzírá situaci. Tamhle se na hladině zálivu třpytí rovný, dlouhý pás, který odděluje zvlněné moře od tiché tůně laguny. Jako by tam byla pod vodou nějaká hráz nebo vlnolam, myslí si kapitán; snad je to písek nebo korálový útes, ale vypadá to skoro jako umělé dílo. Divné místo. Nad pokojnou hladinou laguny se tu a tam vynořují černé hlavy a táhnou se ke břehu. Kapitán svírá rty a sahá neklidně po revolveru. Bylo by líp, myslí si, kdyby ty ženské zůstaly na lodi. Judy se počíná třást a drží se křečovitě Freda. Jak je silný, myslí si, bože, jak ho mám ráda!

Konečně odráží od jachty poslední člun. Je v něm slečna Lily Valley v bílém koupacím triku a v průsvitném dressing-gownu, v němž patrně bude vyvržena z moře jako trosečnice; dále Miss Greta a Mr Abe. “Proč tak pomalu vesluješ, Abe,” vytýká drahoušek. Mr Abe vidí ty černé hlavy postupující ke břehu a neříká nic.

“Ts-ts.”

“Ts.”

Mr Abe vytahuje člun na písek a pomáhá drahouškovi Li a slečně Gretě ven. “Běžte honem k aparátu,” šeptá umělkyně. “A až ti řeknu ,ted“, začni točit.”

“Vždyť už nebude vidět,” namítá Abe.

“Tak musí Judy svítit. Greto!”

Zatímco Mr Abe Loeb zaujal své místo u aparátu, klade se umělkyně na písek jako umírající labuť a slečna Greta upravuje záhyby jejího dressing-gownu. “Ať mně je vidět kus nohy,” šeptá trosečnice. “Už je to? Tak pryč! Abe, ted!”

Abe počal točit klikou. “Judy, světlo!” Ale žádné světlo se nerozsvítilo. Z moře se vynořují komíhavé stíny a blíží se k Li. Greta si zacpává rukou ústa, aby nekřičela.

“Li,” volá Mr Abe. “Li, utec!”

“Najf!” “Ts-ts-ts.” “Li.” “Li.” “A-be!”

Někdo odjišťuje revolver. “K čertu, nestřílet,” syčí kapitán.

“Li,” volá Abe a přestává točit. “Judy, světlo!”

Li pomalu, vláčně vstává a zvedá ruce k nebi. Lehýnký dressing-gown klouže s jejích ramen. Nyní tam stojí bělostná Lily, vzpínající ruce půvabně nad hlavou, jako činívalí trosečníci, když procitají ze mdlob.

Mr Abe počal zuřivě točit klikou. “Sakra, Judy, tak sviť!”

“Ts-ts-ts!”

“Najf.”

“Najf.”

“A-be!”

Černé stíny se kolébají a krouží kolem bílé Li. Počkat, počkat, tohle už není hra. Li už nevzpíná ruce nad hlavou, nýbrž odstrkuje něco od sebe a piští: "Abe, Abe, ono to na mne sáhlo!" V tu chvíli se rozžalo oslňující světlo, Abe honem točí klikou, Fred a kapitán běží s revolvery k Li, která sedí na bobku a zajíká se hrůzou. Zároveň je v prudkém světle vidět desítky a sta těch dlouhých, tmavých stínů, jak úprkem klouzají do moře. Zároveň dva plavci vrhají síť na jeden prchající stín. Zároveň Greta omdlévá, padající jako pytel. Zároveň třesky dva nebo tři výstřely, v moři to rozvířeně šplouná, dva plavci se sítí leží na něčem, co se pod nimi svíjí a zmítá, a světlo v rukou slečny Judy zhaslo.

Kapitán rozsvítil kapesní baterku. "Děťátko, nestalo se vám nic?"

"Ono mně to sáhlo na nohu," kvílel drahoušek. "Frede, to bylo děsné!"

Nyní se dostavil i Mr Abe se svou baterkou. "Ohromně to šlo, Li," hlaholil, "ale Judy měla dřív posvítit!"

"Ono to nechtělo svítit," vyjekla Judy. "Že to nechtělo svítit, Frede?"

"Ona se Judy bála," omlouval ji Fred. "Na mou čest, ona to neudělala naschvál, vid', Judy?"

Judy se urazila; ale zatím se přiblížili ti dva plavci, vlekouce v síti něco, co sebou házelo jako velká ryba. "Tak tady to je, kapitáne. A živé."

"Potvora, stříkalo to ze sebe nějakou jedovatinu. Já mám plné ruce puchýřů, pane. A pálí to jako peklo."

"Na mne to taky sáhlo," kňourala slečna Li. "Posviť, Abe! Podívej se, nemám tady puchýř?"

"Ne, nemáš tam nic, drahoušku," ujišťoval Abe; málem by políbil to místo nad kolenem, jež si drahoušek starostlivě mnul. "To ti bylo studené, br," stěžoval si drahoušek Li.

"Ztratila jste perlu, ma'am," řekl jeden plavec a podával Li kuličku, kterou zvedl z písku.

"Ježíši, Abe," vykřikla slečna Li, "oni mně zase přinesli perly! Děti, pojďte hledat perly! Tady budou spousty perel, co mně ti chudáčkové donesli! Že jsou rozkošní, Frede? Tady je taky perla!"

"A tady!"

Tři baterky obrátily svá světelná kola k zemi.

"Já jsem našel jednu ohromnou!"

"Ta patří mně," vyhrkl drahoušek Li.

"Frede," ozvala se mrazivě slečna Judy.

"Hned," řekl pan Fred lezoucí v písku po kolenou.

"Frede, já se chci vrátit na loď!"

"Někdo tě tam doveze," poradil Fred zaměstnaně. "Safra, tohle je ale švanda!"

Tři páni a slečna Li se pohybovali dál v písku jako veliké svatojánské mušky.

"Tady jsou tři perly," hlásil kapitán.

"Ukažte, ukažte," kvičela Li nadšeně a běžela po kolenou za kapitánem. V tu chvíli zazářilo magnéziové světlo a zarachotila klika filmového aparátu. "Tak, teď jste tam," prohlásila mstivě Judy. "To bude ohromný snímek pro noviny. Americká Společnost Hledá Perly. Mořští Ještěři Házejí Perlami po Lidech."

Fred si sedl. "Hergot, Judy má pravdu. Děti, to musíme dát do novin!"

Li si sedla. "Judy je drahoušek. Judy, vem nás ještě jednou, ale odpředu!"

"To bys mnoho ztratila, miláčku," mínila Judy.

"Děti," řekl Mr Abe, "měli bychom raději hledat. Dělá se příliv."

Ve tmě na kraji moře se pohnul černý komíhavý stín. Li zavřískla: "Tam - tam -"

Tři baterky vrhly kruh světla v tu stranu. Byla to jenom Greta na kolenou, hledající potmě perly.

Li měla na klíně kapitánovu čepici s jedenadvaceti perlami. Abe naléval a Judy hrála na gramofon. Byla nesmírná hvězdná noc za věčného šumění moře.

"Tak jaký tomu dáme titul," povykoval Fred. "Dcera průmyslníka z Milwaukee filmuje fosilní plazy."

“Předpotopní ještěři holdují kráse a mládí,” navrhol Abe poeticky.

“Jachta Gloria Pickford objevuje neznámé tvory,” radil kapitán. “Nebo Záhada ostrova Tahuara.”

“To by byl jenom podtitul,” řekl Fred. “Titul musí říkat něco víc.”

“Třeba: Baseball Fred bojuje s nestvůrami,” ozvala se Judy. “Fred byl báječný, když se na ně hnál. Jen aby to na tom filmu dobře vyšlo!”

Kapitán odkašlal. “Já jsem totiž vyběhl dřív, slečno Judy; ale nemluvme o tom. Já myslím, že by titul měl znít vědecky, pane. Střízlivě a... zkrátka vědecky. Před-lu-viální fauna na pacifickém ostrově.”

“Předliduviální,” opravoval Fred. “Ne, předviduální. Safra, jak je to. Antiluviální. Anteduviální. Ne, to nejde. Musíme tomu dát nějaký jednodušší titul, aby to mohl každý vyslovit. Judy je pašák.”

“Antediluviální,” řekla Judy.

Fred kroutil hlavou. “Příliš dlouhé, Judy. Delší než ty potvory i s ocasem. Titul má být krátký. Ale Judy je ohromná, co? Řekněte, kapitáne, že je skvělá?”

“Je,” souhlasil kapitán. “Znamenité děvče.”

“Správný chlapec, kapitáne,” řekl uznale mladý obr. “Děti, kapitán je pašák. Ale předluviální fauna je blbost. To není žádný titul pro noviny. To spíš Milenci na Ostrově perel nebo tak něco.”

“Tritóni zasypávají perlami bílou Lily,” křičel Abe. “Hold říše Poseidónovy! Nová Afrodité!”

“Blbost,” protestoval Fred pobouřeně. “Žádní tritóni nikdy nebyli. To je vědecky dokázáno, chlapče. A nebyla žádná Afrodité, vid', že nebyla, Judy? Srážka lidí s praještěry! Statečný kapitán útočí na předpotopní netvory! Člověče, to musí mít břink, ten titul!”

“Zvláštní vydání,” provolával Abe. “Filmová umělkyně přepadena mořskými nestvůrami! Sex-appeal moderní ženy vítězí nad pravěkými ještěry! Fosilní plazi dávají přednost blondýnkám!”

“Abe,” ozval se drahoušek Li. “Já ti mám myšlenku –”

“Jakou?”

“Na film. To by byla báječná věc, Abe. Představ si, že bych se koupala na břehu moře –”

“Tohle triko ti děsně sluší, Li,” vyhrkl Abe honem.

“Že? A ti tritóni by se do mne zamilovali a unesli by mě na dno moře. A já bych byla jejich královna.”

“Na dně mořském?”

“Ano, pod vodou. V jejich tajemné říši, víš? Oni tam přece mají města a všechno.”

“Drahoušku, vždyť by ses tam musela utopit!”

“Neboj se, já umím plavat,” řekl drahoušek Li bezstarostně. “Jenom jednou denně bych vyplula na břeh nadýchat se vzduchu.” Li předvedla dechové cvičení spojené s dmutím ňader a pлавnými pohyby paží. “Asi tak, víš? A na břehu by se do mne zamiloval... třeba mladý rybář. A já do něho. Děsně,” vzdychl drahoušek. “Víš, on by byl takový krásný a silný. A ti tritóni by ho chtěli utopit, ale já bych ho zachránila a šla bych s ním do jeho chatrče. A ti tritóni by nás tam obléhali – no, a pak byste nás třeba přišli zachránit vy.”

“Li,” řekl Fred vážně, “to je tak pitomé, že by se to namouduši mohlo natočit. Budu se divit, když z toho starý Jesse neudělá velkofilm.”

Fred měl pravdu; byl z toho svým časem velkofilm produkce Jesse Loeb Pictures se slečnou Lily Valley v hlavní úloze; dále v něm bylo zaměstnáno šest set nereidek, jeden Neptun a dvanáct tisíc statičtů převlečených za různé předpotopní ještěry. Ale než k tomu došlo, uteklo mnoho vody a stalo se mnoho událostí, zejména:

1. Zajaté zvíře, chované ve vaně v koupelně drahouška Li, se těšilo po dva dny živému zájmu celé společnosti; třetího dne se přestalo hýbat a slečna Li tvrdila, že se chudáčkovi stýská; čtvrtého dne počalo páchnout a muselo být vyhozeno v pokročilém stavu rozkladu.

2. Ze snímků natočených u laguny byly k potřebě jenom dva. Na jednom drahoušek Li přisedá hrůzou do dřepu, máchaje zoufale rukama proti vztyčeným zvířatům. Všichni tvrdili, že je to báječný snímek. Na druhém bylo vidět tři muže a jednu dívku, klečící a sehnuté nosem až k zemi; všichni byli odzadu a vypadali, jako by se něčemu

klaněli. Tento snímek byl potlačen.

3. Co se týče navržených titulů pro noviny, bylo užito téměř všech (ba i té antediluvialní fauny) ve stech a stech amerických a vůbec světových žurnálech, týdenících a magazínech; k tomu bylo připojeno vyličení celé události s mnoha podrobnostmi a snímky, jako byla fotografie drahouška Li mezi ještěry, fotografie samotného ještěra ve vaně, fotografie samotné Li v koupacích šatech, fotografie slečny Judy, Mr Abe Loeba, Baseball Freda, kapitána jachty, samotné jachty Gloria Pickford, samotného ostrova Taraiva a samotných perel, rozložených na černém sametu. Tím byla kariéra drahouška Li zajištěna; dokonce odmítla vystupovat ve varieté a prohlásila zpravodajům novin, že se hodlá věnovat jenom Umění.

4. Vyskytli se ovšem lidé, kteří pod záminkou odborného vzdělání tvrdili, že – pokud lze soudit podle snímků – nejde o žádné pravé ještěry, nýbrž o nějaký druh mloků. Ještě odbornější lidé pak tvrdili, že tento druh mloků není vědecky znám, a proto vůbec neexistuje. Byla o tom v tisku dlouhá debata, kterou ukončil profesor J. W. Hopkins (Yale Un.) prohlášením, že prozkoumal předložené snímky a že je považuje za podvrh (hoax) nebo trikfilm; že zobrazená zvířata připomínají poněkud velemloka krytožábrého (*Cryptobranchus japonicus*, *Sieboldia maxima*, *Tritomegas Sieboldii* nebo *Megalobatrachus Sieboldii*), ale nepřesně, neuměle a přímo diletantsky napodobeného. Tím byla věc na delší dobu vědecky vyřízena.

5. Konečně v přiměřené době se Mr Abe Loeb oženil se slečnou Judy. Jeho nejlepší přítel Baseball Fred byl mu svědkem na svatbě konané s velikou slávou za účasti mnoha vynikajících osobností z kruhů politických, uměleckých a jiných.

KAPITOLA 8

ANDRIAS SCHEUCHZERI

Bez konce je lidská všetečnost. Lidem nestačilo, že profesor J. W. Hopkins (Yale Un.), největší té doby autorita v oboru reptilií, prohlásil ony záhadné tvory za nevědecký humbuk a pouhou fantazii; v odborném tisku i v novinách se počaly množit zprávy o výskytu dosud neznámých zvířat, podobných obrovským mlokům, na nejružnějších místech Tichého oceánu. Poměrně spolehlivé údaje uváděly naleziště na ostrovech Šalomounských, na ostrově Schoutenově, na Kapingamarangi, Butaritari a Tapeteuea, dále na celé skupině ostrůvků: Nukufetau, Fanufuti, Nukonono a Fukaofu, potom až na Hiau, Uahuka, Uapu a Pukapuka. Byly citovány pověsti o čertech kapitána van Tocha (hlavně v oblasti melanéské) a o tritónech slečny Lily (spíše v Polynésii); i usoudily noviny, že jde asi o různé druhy podmořských a předpotopních oblud, zvláště proto, že nastala letní sezóna a nebylo o čem psát. Podmořské obludy mívají u čtenářů značný úspěch. Zejména v USA přišli tritóni do módy; v New Yorku se hrála třístakrát výpravná revue Poseidón s třemi sty nejkrásnějšími tritónkami, nereidkami a sirénami; v Miami i na plážích kalifornských se mládež koupala v kostýmech tritónů a nereidek (tj. tři šňůry perel a nic víc), kdežto ve středních a středozápadních státech neobyčejně zmohutnělo Hnutí pro Potírání Nemravnosti (HPN); přitom došlo k veřejným projevům a několik černochoů bylo dílem pověšeno, dílem upáleno.

Konečně vyšel v The National Geographic Magazine bulletin Vědecké Výpravy Kolumbijské univerzity (pořádané nákladem J. S. Tinckera, takřečeného Krále Konzerv); tu zprávu podepsali P. L. Smith, W. Kleinschmidt, Charles Kovar, Louis Forgeron a D. Herrero, tedy kapacity světové pověsti zejména v oboru rybích parazitů, červů kroužkovaných, rostlinné biologie, nálevníků a mšic. Z obsáhlé zprávy vyjímáme:

... Na ostrově Rakahanga se výprava poprvé setkala s otisky zadních noh dosud neznámého obrovského mloka. Otisky jsou pětiprsté, délka prstů 3 až 4 cm. Podle počtu šlápějí se musí pobřeží ostrova Rakahanga těmito mloky přímo hemžit. Protože tu nebylo otisků předních noh (až na jeden čtyřprstý otisk, patrně mláděte), usoudila výprava, že tito mloci se patrně pohybují po zadních končetinách.

Podotýkáme, že na ostrůvku Rakahanga není řeka ani močál; tito mloci žijí tedy v moři a jsou asi jedinými zástupci svého řádu, kteří obývají prostředí pelagické. Je ovšem známo, že mexický axolotl (*Amblystoma mexicanum*) se zdržuje ve slaných jezerech; ale o mlocích pelagických (v moři žijících) nenalézáme zmínky ani v klasickém díle W. Korngolda Obojživelníci ocasatí (*Urodela*), Berlín 1913.

... Čekali jsme až do odpoledne, abychom ulovili nebo aspoň spatřili živý exemplář, ale marně. S lítostí jsme opouštěli půvabný ostrůvek Rakahanga, kde se D. Herrerovi podařilo nalézt krásný nový druh ploště...

Daleko větší štěstí nám přálo na ostrově Tongarewa. Čekali jsme na pobřeží s puškami v rukou. Po západu slunce se vynořily z vody hlavy mloků, poměrně veliké a mírně zploštělé. Po chvíli vlezli mloci na písek, krácejíce kolébavě, ale dosti mrštně po zadních nohách. Vsedě byli vysocí něco přes metr. Rozsadili se v širokém kruhu a počali zvláštním pohybem kroužit hoření polovinou těla; vypadalo to, jako by tančili. W. Kleinschmidt povstal, aby

lépe viděl. Tu mloci k němu obrátili hlavy a na krátký okamžik úplně strnuli; potom se k němu počali se značnou rychlostí blížit, vydávající sykové a štěkavé zvuky. Když byli od něho asi na sedm kroků, střelili jsme do nich z pušek. Dali se velmi rychle na útěk a vrhli se do moře; toho večera se už neukázali. Na břehu zůstali jenom dva mloci mrtví a jeden s přeraženou páteří, který vydával zvláštní zvuk, jako "ogod, ogod, ogod". Později skonal, když W. Kleinschmidt otevřel nožem jeho dutinu plicní... (Následují anatomické podrobnosti, kterým bychom my laikové stejně nerozuměli; i odkazujeme odborné čtenáře na citovaný bulletin.)

Jde tedy, jak z uvedených znaků zřejmo, o typického člena řádu obojživelníků ocasatých (Urodela), k nimž, jak je každému známo, náleží čeleď mloků pravých (Salamandridae), zahrnující rod čolků (Tritones) a mloků (Salamandreae), a čeleď mloků pulcovitých (Ichthyoidea), zahrnující mloky krytožábré (Cryptobranchiata) a žabernaté (Phanerobranchiata). Mlok zjištěný na ostrově Tongarewa zdá se být nejbližší příbuzný mlokům pulcovitým krytožábrým; v mnohém směru, mimo jiné svou velikostí, připomíná japonského velemloka obrovského (*Megalobatrachus Sieboldii*) nebo amerického hellbendra, zvaného "bahenní čert", ale liší se od nich dobře vyvinutými čidly a delšími, silnějšími končetinami, které mu dovolují pohybovat se dosti obratně ve vodě i na souši. (Následují další podrobnosti srovnávací anatomie.)

Když jsme vypreparovali kostry zabíjených zvířat, došli jsme nejzajímavějšího poznatku: že totiž kostra těchto mloků se shoduje téměř dokonale s fosilním otiskem mločí kostry, jež našel na kamenné desce z öhningenských lomů dr. Johannes Jakob Scheuchzer a vyobrazil ve spise "Homo diluvii testis", vydaném roku 1726. Méně znalým čtenářům budiž připomenuto, že řečený dr. Scheuchzer považoval tuto fosilii za pozůstatky předpotopního člověka. "Přiložený tuto obraz," píše, "jež předkládám učenému světu v pěkném dřevorytu, jest zajisté beze vší pochyby obrazem člověka, jenž byl svědkem potopy světa; není tu linií, z nichž by si bujná obraznost musela teprve sestrojiti něco, co by bylo podobno člověku, nýbrž všude úplná shoda s jednotlivými díly kostry lidské a dokonalá souměrnost. Člověk zkamenělý zobrazen tu zřepu; ejhle pomník vyhynulého lidstva, starší všech náhrobků římských, řeckých, ba i egyptských a všech východních vůbec." Později Cuvier rozpoznal v öhningenském otisku kostru zkamenělého mloka, který byl nazván *Cryptobranchus primaevus* nebo *Andrias Scheuchzeri Tschudi* a považován za species dávno vymřelou. Osteologickým srovnáním se nám podařilo identifikovat naše mloky s domněle vyhynulým pramlokem *Andriasem*. Tajemný praještěř, jak se mu říkalo v novinách, není nic jiného než fosilní krytožábrý mlok *Andrias Scheuchzeri*; nebo je-li třeba nového jména, *Cryptobranchus Tinckeri erectus* čili velemlok polynéský.

... Záhadou zůstává, proč tento zajímavý velemlok unikl až dotud vědecké pozornosti, ačkoliv se aspoň na ostrovech Rakahanga a Tongarewa v souostroví Manihiki vyskytuje hromadně. Ani Randolph a Montgomery ve svém spise "Dva roky na ostrovech Manihiki" (1885) se o něm nezmiňují. Místní obyvatelé tvrdí, že se toto zvíře – které ostatně považují za jedovaté – začalo ukazovat teprve před šesti nebo osmi léty. Vypravují, že "mořští čerti" dovedou mluvit (!) a staví si v zálivech, kde žijí, celé soustavy valů a hrází na způsob podmořských měst; prý v jejich zálivech je po celý rok voda tichá jako v rybníce; prý si vyhrabávají pod vodou mnoho metrů dlouhé nory a chodby, ve kterých se zdržují během dne; prý v noci kradou na polích sladké brambory a yamy a odnášejí lidem motyky a jiné nářadí. Vůbec lidé je mají neradi, a dokonce se jich obávají; v mnoha případech se odstěhovali raději na jiná místa. Zřejmě tu jde o pouhé primitivní pověsti a pověry, zdůvodněné leda odpuzujícím vzhledem a vzpřímenou, poněkud lidskou chůzí neškodných velikých mloků.

... Se značnou opatrností je nutno přijímat také zprávy cestovatelů, podle nichž se tyto mloci objevují také na jiných ostrovech než na Manihiki. Zato lze bez nejmenší pochybnosti určit recentní vtisk zadní nohy, nalezený na břehu ostrova Tongatabu, jež publikoval Capt. Croisset v *La Nature*, jako šlépěj *Andriase Scheuchzeri*. Tento náález je zvláště důležitý tím, že spojuje výskyt na Manihiki Islands s oblastí australsko-novozélandskou, kde se uchovalo tolik zbytků vývoje prastaré fauny; připomeňme si zejména "předpotopního" ještěra haterii čili tuataru, dodnes žijící na ostrově Stephenově. Na těchto osamělých, většinou málo osídlených a civilizací téměř nedotčených ostrůvkách se mohly ojedinele uchovat zbytky živočišných typů jinde již vymřelých. K fosilnímu ještěru haterii přibývá nyní díky panu J. S. Tinckerovi předpotopní mlok. Dobrý dr. Johannes Jakob Scheuchzer by se nyní dožil vzkříšení svého öhningenského Adama...

Tento učený bulletin by zajisté stačil, aby vědecky plně osvětlil otázku záhadných mořských netvorů, o které už bylo tolik řečí. Naneštěstí současně s ním vyšla zpráva holandského badatele van Hogenhoucka, který zařadil tyto krytožábré velemloky do čeledi mloků pravých neboli tritónů pode jménem *Megatriton moluccanus* a určil jejich rozšíření na holandsko-sundských ostrovech Džilolo, Morotai a Ceram; dále zpráva francouzského učenice dr. Mignarda, který je určil jako typické salamandry, vykázal jim původní sídla na francouzských ostrovech Takaroa, Rangiroa a Raroia a nazval je zcela prostě *Cryptobranchus salamandroides*; dále zpráva H. W. Spence, který v nich rozpoznal novou čeleď *Pelagidae*, domorodou na ostrovech Gilbertových a schopnou nabýt odborné

jsoucnosti pod druhovým jménem Pelagotriton Spencei. Mr Spenceovi se podařilo dopravit jeden živý exemplář až do londýnského zoo; zde se stal předmětem dalšího bádání, z něhož vyšel pod názvy Pelagobatrachus Hookeri, Salamandrops maritimus, Abranchus giganteus, Amphiuma gigas a mnohými jinými. Někteří učenci tvrdili, že Pelagotriton Spencei je totožný s Cryptobranchus Tinckeri a že Mignardův salamandr není nic jiného než Andrias Scheuchzeri; bylo z toho mnoho sporů o prioritu a o jiné čistě vědecké otázky. Tím se stalo, že nakonec přírodověda každého národa měla své vlastní velemloky a vědecky co nejzuřivěji potírala velemloky národů jiných. Proto také až do konce nebylo po vědecké stránce zjednáno v té celé veliké záležitosti s mloky dostatečně jasno.

KAPITOLA 9

ANDREW SCHEUCHZER

I stalo se jednoho čtvrtku, kdy londýnské zoo bylo obecnstvu uzavřeno, že pan Thomas Greggs, hlídač v pavilónu ještěřů, čistil nádrže a terária svých svěřenců. Byl sám a sám v oddílu mloků, kde byl vystaven velemlok japonský, americký hellbendr, Andrias Scheuchzeri a množství drobných čolků, mločků, axolotlů, ouhoříků, surýnů a macarátů, žebrovníků i žábronošů. Pan Greggs se oháněl hadrem a koštětem, pískaje si Annie Laurie; a najednou někdo za ním skřehotavě povídá:

“Koukej, mami.”

Pan Thomas Greggs se ohlédl, ale nikdo tam nebyl; jen hellbendr mlaskal ve svém bahně a ten velký černý mlok, ten Andrias, se opíral předními tlapkami o kraj nádrže a kroutil trupem. Něco se mi zdálo, mínil pan Greggs a metl dál podlahu, až to svištělo.

“Koukej, mlok,” ozvalo se za ním.

Pan Greggs se rychle otočil; ten černý mlok, ten Andrias, se na něho díval, mrkaje spodními víčky.

“Brr, ten je ošklivý,” řekl najednou mlok. “Pojď odtud, miláčku.”

Pan Greggs otevřel úžasem ústa. “Co?”

“Nekouše?” skřehotal mlok.

“Ty... ty umíš mluvit?” koktal pan Greggs, nevěře svým smyslům.

“Já se ho bojím,” vyrazil ze sebe mlok. “Mami, co žere?”

“Řekni dobrý den,” řekl užaslý pan Greggs.

Mlok zakroutil tělem. “Dobrý den,” skřehotal. “Dobrý den. Dobrý den. Smím mu dát koláč?”

Pan Greggs sáhl zmateně do kapsy a vytáhl kousek housky. “Na, tumáš.”

Mlok vzal housku do tlapy a počal ji okusovat. “Koukej, mlok,” chrochtal spokojeně. “Tati, proč je tak černý?” Náhle se ponořil do vody a vystřčil jen hlavu. “Proč je ve vodě? Proč? Hu, ten je škaredý!”

Pan Thomas Greggs se škrábal překvapením v týle. Aha, to on opakuje, co tady slyší od lidí. “Řekni Greggs,” zkusil to.

“Řekni Greggs,” opakoval mlok.

“Pan Thomas Greggs.”

“Pan Thomas Greggs.”

“Dobrý den, pane.”

“Dobrý den, pane. Dobrý den. Dobrý den, pane.” Zdálo se, že se mlok nemůže řeči nabažit; ale Greggs už nevěděl, co by mu povídal; pan Thomas Greggs nebyl muž příliš výmluvný. “Tak teď drž hubu,” řekl, “a až budu hotov, budu tě učit mluvit.”

“Tak teď drž hubu,” broukal mlok. “Dobrý den, pane. Koukej, mlok. Budu tě učit mluvit.”

Jenže ředitelství zoo nevidělo rádo, když hlídači učili svá zvířata nějakým kouskům; něco jiného je slon, ale ostatní zvířata tu jsou pro poučení, a ne aby provozovala něco jako cirkus. Proto pan Greggs trávil svůj čas v oddělení mloků víceméně potají, když tam už nikdo nebyl. Jelikož byl vdovec, nedivil se nikdo jeho samotaření v pavilónu ještěřů. Každý člověk má své zvláštní záliby. Ostatně do oddělení mloků chodilo málo lidí; to spíš

krokodýl se těšil obecné popularitě, ale Andrias Scheuchzeri trávil své dny v poměrné samotě.

Jednou, když se už šeřilo a pavilóny se zavíraly, procházel ředitel zoo sir Charles Wiggam některými odděleními, aby se přesvědčil, je-li všechno v pořádku. Když šel oddílem mloků, zašplounalo to v jedné nádrži a někdo skřehotavě řekl: "Dobrý večer, pane."

"Dobrý večer," odpověděl ředitel překvapeně. "Kdo je tam?"

"Promiňte, pane," řekl skřehotavý hlas. "To není pan Greggs."

"Kdo je tam?" opakoval ředitel.

"Andy. Andrew Scheuchzer."

Sir Charles šel blíž k nádrži. Seděl tam jenom vztyčený a nehybný mlok. "Kdo tady mluvil?"

"Andy, pane," řekl mlok. "Kdo jste vy?"

"Wiggam," vyhrkl sir Charles užasle.

"Těší mě," děl Andrias zdvořile. "Jak se máte?"

"U čerta," zařval sir Charles, "Greggsi! He, Greggsi!" Mlok sebou mýkl a schoval se střelhubitě ve vodě.

Do dveří vrazil Mr Thomas Greggs, udýchaný a znepokojený. "Prosím, pane?"

"Greggsi, co to znamená?" spustil sir Charles.

"Stalo se něco, pane?" koktal pan Greggs nejistě.

"Tady to zvíře mluví!"

"Promiňte, pane," děl pan Greggs zdrceně. "To nemáte dělat, Andy. Říkal jsem vám tisíckrát, že nemáte obtěžovat lidi svým povídáním. – Prosím za prominutí, pane, víckrát se to nestane."

"To vy jste naučil toho mloka mluvit?"

"Ale on začal, pane," hájil se Greggs.

"Doufám, že se to nebude opakovat, Greggsi," řekl přísně sir Charles. "Dám na vás pozor."

Po nějaké době seděl sir Charles s profesorem Petrovem a hovořili o takzvané zvířecí inteligenci, o podmíněných reflexech a o tom, jak populární názory přeceňují rozumovou činnost zvířat. Profesor Petrov vyslovil své pochybnosti o elberfeldských koních, kteří prý dovedli nejen počítat, ale i umocňovat a odmocňovat; vždyť ani normální, vzdělaný člověk neumí odmocňovat, řekl veliký učenec. Sir Charles si vzpomněl na Greggsova mluvícího mloka. "Já tady mám mloka," začal váhavě, "je to ten známý Andrias Scheuchzeri; a ten se naučil mluvit jako papoušek."

"Vyloučeno," řekl učenec. "Mloci přece mají přirostlý jazyk."

"Tak se pojďte podívat," řekl sir Charles. "Dnes je den čištění, tak tam nebude plno lidí." A šli.

U vchodu k mlokům se sir Charles zastavil. Zvnitřku bylo slyšet škrabot koštěte a jednotvárný hlas, který cosi slabikoval.

"Počkejte," zašeptal sir Charles.

"Jsou na Martu lidé?" slabikoval jednotvárný hlas. "Mám to číst?"

"Něco jiného, Andy," odpovídal druhý hlas.

"Zvítězí v letošním derby Pelham-Beauty nebo Gobernador?"

"Pelham-Beauty," děl druhý hlas. "Ale čtete."

Sir Charles otevřel potichu dveře. Pan Thomas Greggs zametal koštětem podlahu; a v rybníčku s mořskou vodou seděl Andrias Scheuchzeri a pomalu, skřehotavě slabikoval z večerních novin, které držel v předních tlapkách.

"Greggsi," zavolal sir Charles. Mlok sebou hodil a zmizel pod vodou.

Mr Greggs upustil leknutím koště. "Ano, pane?"

"Co to znamená?"

“Prosím za prominutí, pane,” koktal nešťastný Greggs. “Andy mně předčítá, zatímco já metu. A když zametá on, čtu zase já jemu.”

“Kdo ho tomu naučil?”

“To on sám odkouká, pane. Já... já mu dávám své noviny, aby tolik nemluvil. On chtěl pořád mluvit, pane. Myslel jsem tedy, aby se aspoň naučil mluvit vzdělaně –”

“Andy,” zavolal sir Wiggam.

Z vody se vynořila černá hlava. “Ano, pane,” zaskřehotala.

“Přišel se na tebe podívat profesor Petrov.”

“Těší mě, pane. Já jsem Andy Scheuchzer.”

“Jak to víš, že se jmenuješ Andrias Scheuchzeri?”

“Mám to tady napsáno, pane. Andreas Scheuchzer. Gilbert Islands.”

“A čteš noviny často?”

“Ano, pane. Každý den, pane.”

“A co tě tam nejvíc zajímá?”

“Soudní síň, koňské dostihy, kopaná –”

“Viděls někdy kopanou?”

“Ne, pane.”

“Nebo koně?”

“Neviděl, pane.”

“Tak proč to čteš?”

“Protože je to v novinách, pane.”

“Politika tě nezajímá?”

“Ne, pane. Bude válka?”

“To nikdo neví, Andy.”

“Německo buduje nový typ ponorek,” řekl Andy starostlivě. “Paprsky smrti mohou obrátit celé pevniny v poušť.”

“Tos četl v novinách, ne?” ptal se sir Charles.

“Ano, pane. Zvítězí v letošním derby Pelham-Beauty nebo Gobernador?”

“Co myslíš ty, Andy?”

“Gobernador, pane; ale pan Greggs myslí, že Pelham-Beauty.” Andy pokýval hlavou. “Kupujte anglické zboží, pane. Nejlepší jsou Sniderovy šle. Máte už nový šesticylindr Tancred Junior? Rychlý, laciný, elegantní.”

“Děkuju, Andy. To stačí.”

“Která filmová umělkyně se vám nejvíc líbí?”

Profesor Petrov naježil vlasy i vousy. “Promiňte, sir Charles,” bručel, “ale já už musím jít.”

“Dobrá, půjdeme. Andy, měl bys něco proti tomu, kdybych k tobě poslal několik učených pánů? Myslím, že by si s tebou rádi promluvili.”

“Bude mě těšit, pane,” skřehotal mlok. “Na shledanou, sir Charles. Na shledanou, profesore.”

Profesor Petrov běžel, podrážděně frkaje a brumlaje. “Odpusťte, sir Charles,” řekl konečně, “ale nemohl byste mně ukázat nějaké zvíře, které nečte noviny?”

Ti učené páni, to byli sir Bertram, D. M., profesor Ebbigham, sir Oliver Dodge, Julian Foxley a jiní. Citujeme část protokolu jejich pokusu s Andriasem Scheuchzeri.

Jak se jmenujete?

Odp.: Andrew Scheuchzer.

Jak jste stár?

Odp.: To nevím. Chcete vypadat mladě? Noste šněrovačku Libella.

Kolikátého dnes je?

Odp.: Pondělí. Pěkné počasí, pane. Tuto sobotu poběží v Epsomu Gibraltar.

Kolik je třikrát pět?

Odp.: Proč?

Umíte počítat?

Odp.: Ano, pane. Kolik je sedmnáctkrát dvacet devět?

Nechte nás, abychom se ptali, Andrew. Jmenujte nám anglické řeky.

Odp.: Temže...

A dál?

Odp.: Temže.

Jiné nevíte, že? Kdo vládne v Anglii?

Odp.: King George. God bless him.

Dobře, Andy. Kdo je největší anglický spisovatel?

Odp.: Kipling.

Velmi dobře. Četl jste něco od něho?

Odp.: Ne. Jak se vám líbí Mae West?

My se raději budeme ptát vás, Andy. Co víte z anglických dějin?

Odp.: Jindřich Osmý.

Co o něm víte?

Odp.: Nejlepší film posledních let. Báječná výprava. Ohromná podívaná.

Viděl jste jej?

Odp.: Neviděl. Chcete poznat Anglii? Kupte si Ford Baby.

Co byste nejvíc chtěl vidět, Andy?

Odp.: Závody Cambridge – Oxford, pane.

Kolik je dílů světa?

Odp.: Pět.

Velmi dobře. A které to jsou?

Odp.: Anglie a ty ostatní.

Které jsou ty ostatní?

Odp.: To jsou bolševici a Němci. A Itálie.

Kde jsou Gilbertovy ostrovy?

Odp.: V Anglii, Anglie si nebude vázat ruce na pevnině. Anglie potřebuje deset tisíc letadel. Navštivte pobřeží jižní Anglie.

Smíme se podívat na váš jazyk, Andy?

Odp.: Ano, pane. Čistěte si zuby pastou Flit. Je úsporná, je nejlepší, je anglická. Chcete mít vonný dech? Užívejte pasty Flit.

Děkujeme, to stačí. A nyní nám povězte, Andy...

A tak dále. Protokol rozmluvy s Andriase Scheuchzeri čítal šestnáct plných stran a byl uveřejněn v The Natural Science. Na konci protokolu shrnula odborná komise výsledky svého pokusu takto:

1. Andrias Scheuchzeri, mlok chovaný v londýnském zoo, dovede mluvit, byť poněkud skřehotavě; disponuje asi čtyřmi sty slovy; říká jen to, co slyšel nebo četl. O samostatném myšlení u něho nelze ovšem mluvit. Jeho jazyk je dosti pohyblivý; hlasivky jsme za daných okolností nemohli blíže zkoumat.
2. Týž mlok dovede číst, ale jenom večerníky novin. Zajímá se o tytéž věci jako průměrný Angličan a reaguje na ně podobným způsobem, to jest ve směru ustálených, obecných názorů. Jeho duševní život – pokud lze o nějakém mluvit – pozůstává právě z představ a mínění toho času běžných.
3. Jeho inteligenci není naprosto třeba přeceňovat, neboť v žádném ohledu nepřekračuje inteligenci průměrného člověka našich dnů.

Přes tento střízlivý úsudek odborníků se Mluvicí Mlok stal senzací londýnského zoo. Miláček Andy byl obležen lidmi, kteří s ním chtěli zapříst hovor o všem možném, počínajíc počasím a končíc hospodářskou krizí a politickou situací. Přitom dostával od svých návštěvníků tolik čokolády a bonbónů, že těžce ochuravěl žaludečním a střevním katarem. Oddělení mloků muselo být konečně zavřeno, ale bylo už pozdě; Andrias Scheuchzeri, řečený Andy, zašel na následky své popularity. Jak vidět, demoralizuje sláva i mloky.

KAPITOLA 10

POSVÍCENÍ V NOVÉM STRAŠECÍ

Pan Povondra, vrátný domu Bondyova, trávil dovolenou tentokrát ve svém rodném městě. Nazítří mělo být posvícení; a když pan Povondra vyšel ven, veda za ruku svého osmiletého Frantíka, vonělo celé Nové Strašecí koláči a přes ulici se míhaly ženy a dívky nesoucí syrové koláče k pekaři. Na náměstí už postavili své stánky dva cukráři, jeden kramář se sklem a porculánem a jedna povykující paní, prodávající střížné zboží všeho druhu. A pak tam byla plátěná bouda ze všech stran zakrytá plachtami. Nějaký drobný muž, stojící na žebříčku, zrovna připevňoval nahoru nápis.

Pan Povondra se zastavil, aby viděl, co to bude.

Suchý mužíček slezl ze žebříčku a díval se s uspokojením na pověšený nápis. A pan Povondra s překvapením četl:

KAPITÁN J. VAN TOCH

a jeho cvičení mloci

Pan Povondra si vzpomněl na velikého, tlustého muže s kapitánskou čepicí, kterého kdysi vpouštěl k panu Bondymu. A ten to dopracoval, chudák, řekl si pan Povondra účastně; kapitán, a teď jezdí po světě s takovým mizerným cirkusem! Takový statný, zdravý člověk to byl! Měl bych se za ním podívat, mínil pan Povondra soucitně.

Zatím drobný mužík pověsil vedle vchodu do boudy druhý nápis:

!! MLUVÍCÍ JEŠTĚŘI !!

!! NEJVĚTŠÍ VĚDECKÁ SENZACE !!

Vstupné 2 Kčs. Děti v průvodu rodičů polovic!

Pan Povondra zaváhal. Dvě koruny a korunu za kluka, to je trochu mnoho. Ale Frantík se dobře učí, a znát cizokrajná zvířata, to patří ke vzdělání. Pan Povondra byl ochoten obětovat něco na vzdělání, a proto přistoupil k tomu suchému, drobnému človíčkovi. "Příteli," řekl, "já bych chtěl mluvit s kapitánem van Tochem."

Mužík vypnul prsa v pruhovaném tričku. "To jsem já, pane."

"Vy jste kapitán van Toch?" podivil se pan Povondra.

"Ano, pane," řekl mužík a ukázal na svém zápěstí vytetovanou kotvu.

Pan Povondra zamyšleně mrkal. Že by se ten kapitán tak scvrkl? To přece není možné. "Já totiž znám kapitána van Tocha osobně," řekl. "Já jsem Povondra."

"To je něco jiného," děl mužík. "Ale ti mloci jsou doopravdy od kapitána van Tocha, pane. Zaručeně praví australští ještěři, pane. Račte se podívat dovnitř. Právě se začíná velké představení," krákorál nadzvedaje plachtu u vchodu.

“Pojď, Frantíku,” řekl otec Povondra a vešel dovnitř. Za malý stůlek honem usedla neobyčejně tlustá a veliká panička. To je divný párek, podivil se pan Povondra, vyplácejí své tři korunky. Uvnitř boudy nebylo nic než poněkud nepříjemný zápach a plechová koupací vana.

“Kde máte ty mloky?” ptal se pan Povondra.

“V té vaně,” řekla gigantická dáma lhostejně.

“Neboj se, Frantíku,” děl otec Povondra a přistoupil k vaně. Leželo tam ve vodě něco černého a netečného, velikého jako starý sumec; jenom za hlavou se tomu kůže trochu nadouvala a splaskovala.

“Tak to je ten předpotopní mlok, co se o něm psalo v novinách,” řekl poučně otec Povondra, nedávaje najevo své zklamání. (To jsem se zase nechal napálit, myslel si, ale kluk to nemusí vědět. Škoda těch tří korun!)

“Tati, proč je ve vodě?” ptal se Frantík.

“Protože mloci žijí ve vodě, víš?”

“Tati, a co žere?”

“Ryby a takové věci,” mínil otec Povondra. (Něco to musí žrát.)

“A proč je tak šeredný?” naléhal Frantík.

Pan Povondra nevěděl, co říci; ale v tu chvíli vešel do stanu drobný mužík. “Tak prosím, dámy a pánové,” začal chraptivě.

“To máte jen toho jednoho mloka?” ptal se pan Povondra vyčítavě. (Kdyby byli aspoň dva, myslel si, přišel bych spíš na své peníze.)

“Ten druhý posel,” řekl mužík. “Tak to je ten pověstný Andryáš, dámy a pánové, vzácný a jedovatý ještěř z ostrovů austrálských. Ve své domovině dorůstá až velikosti člověka a chodí po dvou. Na,” řekl a štouchl prutem do toho černého a netečného, co leželo bez hnutí v kádi. To černé sebou zahemžilo a s námahou se zvedalo z vody. Frantík trochu couvl, ale pan Povondra mu stiskl ruku, neboj se, jsem s tebou.

Teď to stojí na zadních nohách a předními tlapkami se to opírá o kraj kádě. Žábry za hlavou sebou křečovitě cukají a černá tlama lapá po vzduchu. Má to do krve odřenou a příliš volnou kůži posetou bradavicemi a kulaté žabí oči, chvílemi se jaksí bolestně zatahující blanitými spodními víčky.

“Jak vidíte, dámy a pánové,” pokračoval mužík ochraptěle, “toto zvíře žije ve vodě; proto je opatřeno žábry i plícemi, aby mohlo dýchat, když vychází na břeh. Na zadních nohách má po pěti prstech a na předních po čtyřech, jakož i dovede jimi brát různé předměty. Na.” Zvíře sevřelo v prstech prut a drželo jej před sebou jako žalostné žezlo.

“Dovede také udělat uzel na provaze,” hlásal mužík, vzal zvířeti prut a podal mu špinavý provázek. Zvíře jej chvíli drželo v prstech a pak opravdu zasuklo uzlík.

“Dovede také bubnovat a tančit,” krákorál mužík a podal zvířeti dětský bubínek a paličku. Zvíře několikrát udeřilo do bubínku a kroutilo hoření polovinou těla; přitom upustilo paličku do vody. “Kuš, neřáde,” utrl se mužík a vylovil paličku z vody.

“A toto zvíře,” dodával zvyšuje slavnostně hlas, “je tak inteligentní a nadané, že dovede mluvit jako člověk.” Přitom zatleskal.

“Guten Morgen,” zaskřehotalo zvíře, bolestně mrkajíc spodními víčky. “Dobrý den.”

Pan Povondra se téměř lekl, ale na Frantíka to neudělalo žádný zvláštní dojem.

“Co řekneš vzácnému obecenstvu?” ptal se mužík ostře.

“Vítám vás,” klaněl se mlok; jeho žábry se křečovitě svíraly. “Willkommen. Ben venuti.”

“Umíš počítat?”

“Umím.”

“Kolik je šestkrát sedm?”

“Čtyřicet – dva,” kvákal mlok namáhavě.

“Vidíš, Frantíku,” upozorňoval otec Povondra, “jak umí počítat.”

“Dámy a pánové,” kokrhal mužík, “můžete mu sami klást otázky.”

“Tak se ho něco zeptej, Frantíku,” pobízel pan Povondra.

Frantík se rozpačitě zakroutil. “Kolik je osmkrát devět?” vyhrkl konečně; patrně mu to připadalo jako nejtěžší ze všech možných otázek.

Mlok pomalu zamžikal. “Sedmdesát – dvě.”

“Který je dnes den?” ptal se pan Povondra.

“Sobota,” řekl mlok.

Pan Povondra zakroutil podivem hlavou. “Opravdu, jako člověk. – Jak se jmenuje tohle město?”

Mlok otevřel tlamu a zaklopil oči. “On už je unaven,” vysvětloval mužík chvatně. “Jak řekneš panstvu?”

Mlok se uklonil. “Máucta. Děkuju zdvořile. Sbohem. Na shledanou.” A honem se schoval do vody.

“To je – to je zvláštní zvíře,” divil se pan Povondra; ale protože tři koruny jsou přece jen velké peníze, dodal: “A nic víc tu už nemáte, co byste tomu dítěti ukázal?”

Mužík se tahal v rozpacích za spodní ret. “To je všechno,” řekl. “Dřív jsem míval opičky, ale s tím to byla taková věc,” vykládal neurčitě. “Ledaže bych vám ukázal svou ženu. Ona je bývalá nejtlustší žena na světě. Maruško, pojď sem!”

Maruška se s námahou zvedla. “Co je?”

“Ukaž se pánům, Maruško.”

Nejtlustší žena na světě položila hlavu koketně na stranu, vysunula jednu nohu vpřed a pozvedla sukni nad koleno. Bylo vidět červenou vlněnou punčochu a v ní něco naběhlého, mohutného jako šunka. “Objem nohy nahoře osmdesát čtyři centimetry,” vysvětloval suchý mužík; “ale dnes při té konkurenci už není Maruška nejtlustší žena na světě.”

Pan Povondra táhl vyjeveného Frantíka ven. “Rukulíbám,” zaskřehotalo to z kádě. “Přijďte zas. Auf Wiedersehen.”

“Tak co, Frantíku,” ptal se pan Povondra, když byli venku. “Poučil ses?”

“Poučil,” řekl Frantík. “Tati, proč má ta paní červené punčochy?”

KAPITOLA 11

O LIDOGEŠTERKÁCH

Bylo by zajisté přepínáním tvrdit, že se v té době o jiném nemluvílo a nepsalo než o mluvících mlocích. Mluvílo a psalo se také o příští válce, o hospodářské krizi, o ligových zápasech, o vitamínech a o módě; nicméně o mluvících mlocích se psalo velmi mnoho a zejména velmi neoborně. Proto vynikající učenec profesor dr. Vladimír Uher (brněnská univerzita) napsal do Lidových novin článek, ve kterém poukázal na to, že domnělá schopnost Andriase Scheuchzeri artikulovaně mluvit, to jest vlastně papouškovat mluvená slova, není ze stanoviska vědeckého zdaleka tak zajímavá jako některé jiné otázky týkající se tohoto zvláštního obojživelníka. Vědecká záhada Andriase Scheuchzeri je docela jinde: například kde se vzal; kde je jeho pravlast, ve které přežil celé geologické periody; proč zůstal tak dlouho neznám, když se nyní hlásí jeho hromadný výskyt téměř v celé rovníkové oblasti Tichého oceánu. Zdá se, že se v poslední době množí neobyčejně rychle; kde se vzala tato ohromná vitalita v prastarém třetihorním tvoru, jenž až do nedávné doby vedl zcela skrytou, tedy pravděpodobně krajně sporadickou, ne-li topograficky izolovanou existenci? Změnily se snad nějak životní podmínky pro tohoto fosilního mloka ve směru biologicky příznivém, takže vzácnému miocennímu přežitku nastalo nové, podivuhodně úspěšné vývojové období? Pak by nebylo vyloučeno, že se Andrias bude nejenom početně množit, ale také kvalitativně vyvíjet, a že naše věda bude mít ojedinělou příležitost aspoň u jednoho živočišného druhu mohutnému mutačnímu ději in actu. To, že Andrias Scheuchzeri skřehotá pár tuctů slov a naučí se několika kouskům, jež se laikovi zdají projevem jakési inteligence, to není, vědecky pojato, žádný zázrak; ale zázrakem je ten mocný životní elán, který tak náhle a vydatně oživil ustrnulou existenci tvora vývojově zaostalého a téměř už vymřelého. Jsou tu některé zvláštní okolnosti: Andrias Scheuchzeri je jediný mlok žijící v moři a – ještě nápadněji – jediný mlok vyskytující se v oblasti etiopsko-australské, v mytické Lemurii. Neřekli bychom téměř, že Příroda chce nyní dodatečně a skoro překotně dohnat jednu z životních možností a

forem, kterou v této oblasti opomenula nebo nemohla plně využít? A dále: bylo by podivné, kdyby v oceánské oblasti, jež leží mezi obrovitými velemloky japonskými na jedné a alleghanskými na druhé straně, nebyl vůbec žádný spojovací článek. Kdyby Andriase nebylo, museli bychom jej vlastně předpokládat právě na místech, kde se vyskytl; je to téměř, jako by prostě zaplňoval prostor, ve kterém podle zeměpisných a vývojových souvislostí měl odpradávná být. Budiž tomu jakkoliv, končil se článek učeného profesora, na tomto evolučním vzkříšení miocenního mloka vidíme s úctou a úžasem, že Génus Vývoje na naší planetě ještě zdaleka neuzavřel své tvůrčí dílo.

Tento článek vyšel přes tiché, ale rozhodné mínění redakce, že takové učené povídání do novin vlastně nenáleží. Vzápětí dostal profesor Uher dopis od jednoho čtenáře:

Slovutný pane,

koupil jsem loni dům na náměstí v Čáslavi. Při prohlídce domu jsem našel na půdě bednu se starými vzácnými, najmě vědeckými spisy, jako jsou dva ročníky Hýblova časopisu Hylls z let 1821–22, Jana Svatopluka Presla Ssavectvo, Vojtěcha Sedláčka Základové přírodnictví aneb fysiky, devatenáct ročníků veřejného spisu všenučného Krok a třináct ročníků Časopisu Českého museum. V Preslově překladu Cuvierovy Rozpravy o převratech kůry zemní (z roku 1834) jsem našel jako záložku výstřížek z nějakých starých novin, na němž byla tištěna zpráva o jakýchsi podivných ještěrech.

Když jsem četl Váš znamenitý článek o těch záhadných mlocích, vzpomněl jsem si na tu záložku a vyhledal jsem ji. Myslím, že by Vás mohla zajímat, a proto Vám ji jako nadšený přítel přírody a horlivý Váš čtenář posílám.

Ve veškeré úctě

J. V Najman

Na přiloženém výstřížku nebyl uveden titul ani rok; podle typu písma a pravopisu však pocházel z dvacátých až třicátých let minulého století; byl tak zežloutlý a zvětšely, že se dal stěží číst. Profesor Uher to užuž chtěl hodit do koše, ale byl jaksi dojat starobou toho tištěného listu; i počal to číst; po chvíli vydechl "kruci" a narovnal si vzrušeně brejle. Na výstřížku byl tento text:

O LIDOGEŠTĚRKÁCH

W gedněch cizjch nowinách se dočjtáme, ze gisty kapitán (welitel) englické wálečné lodi, wrátiwše se z dalekých zemj, podal zpráwu o podiwých plazech, gežto našel na gednom malém ostrůwku w moři Australském. Na tomto ostrowě gest totiž gezero se slanau wodau, awšak s mořem nesauwisegjcj, gakož i welmi swjzelně prjstupné, kdež onen kapitán a lodnj felčar sobě odpočjwali. Tu wystaupila z gezera zwjřata na způsob geštěrek, awšak po dwau nohau gako lidé kráčegjcj u welikosti mořského psa nebo-li Tuleně a na pobřežj rozmile a zwláštne se pohybowaly na ten způsob, gako by tančily. Welitel a felčar z pušek wystřeliwše dvě ty zwjřata ulowili. Magj prý tělo slizské, bez srsti a bez gakýchkoliwěk šupin, tak že Salamandrům se podobagj. Nazegtrj přišedše pro ně museli ge pro smrad weliký na mjstě ponechati a nařjdili plawcům, aby sjtěmi to gezero vylowili a párek těch Oblud na loď žiwé dopravili. Wylowiwše to gezírko námojnici wšechny geštěrky u welikém počtu wyhubili a gen dvě na loď dowlékli wyprawugjce, že magj tělo gedowaté a palčiwé gako kopřiwy. Na to ge dali do sudůw s mořskou wodau, aby ge do Englicka žiwé dowezli. Awšak, nastogte! An ostrow Sumatra na lodi mjgeli, tu zagaté geštěrky ze sudu wylezše a okno w podpalubj samy otwořiwše za noci do moře se uwrhly a zmizely. Dle swědectwj Welitele i lodnjho ranhogiče gsau to zwjřata welmi podiwná a lstiwá, chodjcj po dwau a diwně štěkagjcj a mlaskagjcj, awšak nikoliwěk člowěku nebezpečná. Pročež zagisté práwem bychom ge Lidogeštěrkami zwāti mohli.

Potud výstřížek. Kruci, opakoval rozčileně profesor Uher, proč tu není nějaké datum nebo titul těch novin, ze kterých to kdysi kdosi vystřihl. A které to byly cizj nowiny, jak se jmenoval ten gistý welitel, která to byla englická loď? A který to byl ostrůwek w moři Australském? Nemohli být ti lidé tehdy o něco přesnější a – nu ano, trochu vědečtější? Vždyť toto je historický doklad nesmírné ceny –

Ostrůwek w moři Australském, ano. Gezírko se slanau wodau. Podle toho to byl korálový ostrov, atol s těžko prjstupnau slanau lagunau: práwě místo, na kterém by se mohlo takové fosilní zvíře uchovat, izolováno od prostředí wývogově pokročilejšího a nerušeno ve své přirozené rezervaci. Ovšem nemohlo se příliš rozmnožit, protože by w tom gezírku nenašlo dostatek wýživy. To ge gasné, řekl si profesor. Zvíře podobné geštěrce, ale bez šupin a chodící po dwau nohau gako lidé: tedy buď Andrias Scheuchzeri, nebo giný mlok gemu blízko příbuzný. Degme tomu, že to byl náš Andrias. Degme tomu, že ho ti zatracení plavci w tom gezírku wyhubili a že gen gedem pár se dostal žiwý na tu loď; pár, který, nastogte, u ostrova Sumatra utekl do moře. Tedy přímo na rovníku, w

podmínkách biologicky vysoce příznivých a v prostředí poskytnutím neomezenou výživu. Bylo by možno, že tato změna prostředí dala miocennímu mlokoví ten mocný vývojový impuls? Gisto ge, že byl navyklý na slanou vodu; myslíme si jeho nové sídliště jako klidnou, uzavřenou mořskou zátoku s velikou hogností potravy; co nastane? Mlok začne bujet, jsou přesazen do optimálních poměrů, s ohromnou vitální energií. To je to, jásal učenec. Mlok se dá do vývoje s nezkrotnou chutí; hrne se do života jako blázen; množí se úžasně, protože jeho vagíčka a pulci nemají v novém prostředí specifických nepřátel. Osídluje ostrov po ostrovu – podivné ovšem je, že některé ostrovy při svém stěhování gaksi přeskakuje. Ginak je to typická migrace za potravou. – A nyní otázka: proč se nevyvíjel už dřív? Nesauvisí to s úkazem, že v etiopsko-austrálské oblasti negsů nebo až dosud nebyli známi žádní mloci? Nenastaly snad v této oblasti během miocénu nějaké změny mlokům biologicky nepříznivé? Možné je to. Mohl se třeba vyskytnout specifický nepřítel, který mloky jednoduše vyhubil. Genom na jednom ostrůvku, v uzavřeném gezíru se miocenní mlok udržel – ovšem za tu cenu, že vývojově ustrnul; jeho evoluční pochod se zastavil; bylo to jako natažené pružné péro, které se nemůže rozvinout. Není vyloučeno, že Příroda měla s tímto mlokem velké plány, že se měl vyvíjet ještě dál a dál, výš a výš, kdoví jak vysoko... (Profesor Uher cítil až lehké mrazení při této představě; kdoví neměl-li se vlastně Andrias Scheuchzeri stát člověkem miocénu!)

Awšak nastoťte! Toto nedovinné zvíře se nageďnou dostane do nového, nekonečně slibnějšího prostředí; natažené péro vývoje se v něm uvolňuje – S jakým životním élanem, s jakou miocenní bugností a dychtivostí se hrne Andrias na cestu vývoje! Jak horečně dohání ty statisíce a milióny let, gež evolučně propás! Gest myslitelné, že se spokojí s vývojovým stupněm, na němž stojí dnes? Vyžije se svým druhovým rozmachem, jehož jsme svědky, – nebo gest toliko na prahu své evoluce a chystá se teprve staupat – kdo může dnes říci kam?

To byly úvahy a vyhlídky, jež profesor dr. Vladimír Uher psal nad zežloutlým výstřížkem starých novin, zachvívaje se intelektuálním nadšením objevitele. Dám to do novin, řekl si, protože vědecké orgány nikdo nečte. Ať ví každý, jakému velikému přírodnímu dějství přihlížíme! A dám tomu titul: Mají mloci budoucnost?

Jenže redakce Lidových novin se podívala na článek profesora Uhra a potřásla hlavou. Zase ti mloci! Já myslím, že naši čtenáři mají už těch mloků po krk. Bylo by načase přijít s něčím jiným. A ostatně takové učené povídání do novin nepatří.

Následkem toho článek o vývoji a budoucnosti mloků vůbec nevyšel.

KAPITOLA 12

SALAMANDER-SYNDICATE

Předseda G. H. Bondy zazvonil a povstal.

“Vážené shromáždění,” začal, “mám tu čest zahájit tuto mimořádnou valnou hromadu Pacifické Exportní Společnosti. Vítám všechny přítomné a děkuji jim za jejich hojnou účast.”

“Pánové,” pokračoval pohnutým hlasem, “připadla mi truchlivá povinnost oznámit vám zarmucující zprávu. Kapitána Jana van Tocha není. Zemřel náš, abych tak řekl, zakladatel, otec šťastné myšlenky navázat obchodní styky s tisíci ostrovy dalekého Pacifiku, náš první kapitán a nejhodnější spolupracovník. Skonal začátkem tohoto roku na palubě naší lodi Šárka nedaleko ostrova Fanningova, raněn mrtvicí při výkonu své služby.” (To asi dělal kravál, chudák, pomyslel si letmo pan Bondy.) “Žádám vás, abyste jeho světlou památku uctili povstáním.”

Pánové se zvedli, šramotíce židlemi, a stáli ve slavnostním tichu, ovládnuti společnou myšlenkou, nebude-li ta valná hromada trvat příliš dlouho. (Chudák kamarád Vantoch, myslil si s upřímným dojetím G. H. Bondy. Jak teď asi vypadá! Pravděpodobně ho hodili na prkně do moře – to muselo šplouchnout! Inu, byl to hodný člověk, a měl takové modré oči –)

“Děkuji vám, pánové,” dodal krátce, “že jste s takovou pietou vzpomněli kapitána van Tocha, mého osobního přítele. Prosím pana ředitele Volavku, aby vás obeznámil s hospodářskými výsledky, se kterými může PES letošního roku počítat. Číslice nejsou ještě definitivní, ale prosím, abyste neočekávali, že by se do konce roku mohly podstatně změnit. Tak prosím.”

“Velevážené shromáždění,” počal zurčet pan ředitel Volavka, a teď to šlo. Stav na trhu perel velmi neuspokojivý. Po loňském roce, kdy byla produkce perel proti příznivému roku 1925 téměř zdvacetinásobena, počaly perly katastrofálně klesat v ceně až o šedesát pět procent. Proto se správní rada rozhodla, že nevrhne letošní úrodu perel vůbec na trh a uskladní ji na dobu silnější poptávky. Bohužel loni na podzim vyšly perly z módy, patrně proto, že tak vydatně zlevnily. V naší filiálce v Amsterdamu je toho času uskladněno přes dvě stě tisíc perel

prozatím téměř neprodejných.

Naproti tomu," zurčel dále ředitel Volavka, "tohoto roku produkce perel povážlivě poklesá. Bylo nutno vzdát se řady nalezišť, protože jejich výnos nestojí za to, aby se dojíždělo na ona místa. Naleziště otevřená přede dvěma nebo třemi léty se zdají být ve větší nebo menší míře vyčerpána. Proto se správní rada rozhodla obrátit pozornost na jiné plodiny mořských hlubin, jako jsou korále, mušle a mořské houby. Podařilo se sice oživit trh korálových šperků a jiných ozdob, ale z této konjunktury těží zatím spíše korály italské než pacifické. Dále správní rada studuje možnost intenzivního rybolovu v hlubinách Tichého oceánu. Jde hlavně o to, jak dopravovat tamní ryby na evropské a americké trhy; výsledky dosavadních informací nejsou příliš příznivé.

Naproti tomu však," četl ředitel hlasem poněkud zvýšeným, "poněkud vyšší obrát vykazuje obchod s různým vedlejším zbožím, jako je vývoz textilu, emailového nádobí, radioaparátů a rukavic na tichomořské ostrovy. Tento obchod je schopen dalšího vybudování a prohloubení; už tohoto roku bude spojen se schodkem poměrně nepatrným. Je ovšem vyloučeno, že by na konci roku PES vyplácela jakoukoliv dividendu na své akcie; proto správní rada už předem ohlašuje, že se pro tentokrát vzdá jakýchkoli tantiém a odměn..."

Nastalo delší trapné ticho. (Jak asi vypadá ten Fanning Island, přemýšlel G. H. Bondy. Umřel jako pravý námořník, dobrák Vantoch. Škoda ho, byl to správný chlap. Vždyť ještě nebyl tak stár... nebyl ani starší než já...) K slovu se přihlásil dr. Hubka; i citujme dále protokol mimořádné valné hromady Pacifické Exportní Společnosti:

DR. HUBKA se táže, neuvažuje-li se snad o likvidaci PES.

G. H. BONDY odpovídá, že správní rada se usnesla vyčkat v té věci dalších návrhů.

M. LOUIS BONENFANT vytýká, že se odběr perel na nalezištích nedál prostřednictvím stálých zástupců, trvale usazených na místě, kteří by kontrolovali, koná-li se lov perel dostatečně intenzivně a odborně.

ŘEDITEL VOLAVKA poznamenává, že se o tom uvažovalo, ale shledalo se, že by tím příliš stoupla režíre podniku. Bylo by třeba nejméně tří set stále placených agentů; dále račte uvážít, jakým způsobem by byli kontrolováni tito agenti, zda odvádějí všechny nalezené perly.

M. H. BRINKELAER se táže, je-li spolehnouti na mloky, že skutečně odvádějí všechny perly, které najdou, a neodevzdávají je někomu jinému než osobám pověřeným společností.

G. H. BONDY konstatuje, že zde poprvé padá veřejně zmínka o mlocích. Dosud bylo pravidlem neuvádět na tomto místě žádné bližší podrobnosti o tom, jakým způsobem se lov perel provozuje. Upozorňuje, že právě proto byl zvolen nenápadný název Pacifické Exportní Společnosti.

M. H. BRINKELAER podává dotaz, je-li snad nepřipustno mluvit na tomto místě o věcech, které se týkají zájmů společnosti a jsou mimoto už dávno známy v nejširší veřejnosti.

G. H. BONDY odpovídá, že to není nepřipustné, ale nové. Vítá, že můžeme nyní mluvit otevřeněji. Na první otázku pana Brinkelaera může sdělit, že podle jeho vědomí není třeba pochybovat o naprosté poctivosti a pracovní zdatnosti mloků zaměstnaných při lovu perel a korálů. Musíme však počítat s tím, že dosavadní naleziště perel jsou nebo v dohledné době budou podstatně vyčerpána. Pokud jde o nová naleziště, zemřel náš nezapomenutelný spolupracovník kapitán van Toch právě na plavbě za ostrovy dosud nevytěženými. Zatím ho nemůžeme nahradit mužem stejných zkušeností a stejné neochvějné poctivosti, jakož i lásky k věci.

COL. D. W. BRIGHT uznává plně zásluhy zesnulého kapitána van Tocha. Upozorňuje však, že se kapitán, jehož odchodu všichni želíme, se zmíněnými mloky příliš mazlil. (Souhlas.) Nebylo přece třeba dodávat mlokům nože a jiné náradí v tak prvotřídní kvalitě, jako činil zesnulý van Toch. Nebylo třeba je krmit tak nákladně. Bylo by možno značně snížit náklady spojené s vydržováním mloků a tím zvýšit výnos našich podniků. (Živý potlesk.)

MÍSTOPŘEDSEDA J. GILBERT souhlasí s kolonem Brightem, ale podotýká, že za života kapitána van Tocha to nebylo proveditelné. Capt. van Toch tvrdil, že má k mlokům své osobní závazky. Z různých příčin nebylo možno ani radno nedbat v tom směru přání starého muže.

KURT VON FRISCH se táže, nelze-li mloky zaměstnat jinak a případně výnosněji než lovem perel. Mělo by se vzít v úvahu jejich přirozené, tak říkajíc bobří nadání stavět hráze a jiné stavby pod vodou. Snad by bylo možno jich použít k hloubení přístavů, budování mol a jiným technickým úkolům ve vodě.

G. H. BONDY sděluje, že o tom správní rada intenzivně uvažuje; v tom směru se jistě otvírají veliké možnosti. Uvádí, že počet mloků v majetku společnosti je nyní přibližně šest miliónů; uvážíme-li, že párek mloků mívá ročně řekněme sto pulců, můžeme disponovat příštího roku až třemi sty milióny mloků; do deseti let to budou čísla přímo astronomická. G. H. Bondy se ptá, co míní společnost podniknout s tímto ohromným množstvím mloků,

kteřé už nyní musí ve svých přeplněných mločích farmách pro nedostatek přirozené potravy přikrmovat koprou, brambory, kukuřicí a podobně.

K. VON FRISCH se táže, jsou-li mloci požitelní.

J. GILBERT: Nikoliv. Rovněž jejich kůže se na nic nehodí.

M. BONENFANT vznáší dotaz k správné radě, co tedy vůbec hodlá podniknout.

G. H. BONDY (vstane): "Vážení pánové, svolali jsme tuto mimořádnou valnou hromadu proto, abychom vás otevřeně upozornili na krajně nepříznivé vyhlídky naší společnosti, která, dovolte mi to připomenout, v minulých letech s hrdostí vykazovala dividendu dvacet až třidvacet procent vedle dobře fundovaných rezerv a odpisů. Nyní stojíme na rozhraní; způsob podnikání, který se nám osvědčil v minulých letech, je prakticky v koncích; nezbývá nám než hledat nové cesty." (Výborně!)

"Řekl bych, je to snad pokyn osudu, že právě v tuto chvíli nám odešel náš výtečný kapitán a přítel J. van Toch. S jeho osobou byl spojen ten romantický, krásný a – řeknu rovnou – poněkud pošetilý obchůdek s perlami. Považuji to za vyřízenou kapitolu našeho podniku; měla své, abych tak řekl, exotické kouzlo, ale nehodila se do moderní doby. Vážení pánové, perly nemohou nikdy být předmětem velkorysého, horizontálně i vertikálně členěného podnikání. Pro mne osobně ta záležitost s perlami byla jen malé divertissement –" (Nepokoj.) "Ano, pánové; ale divertissement, které vám i mně vynášelo slušné peníze. Mimoto v začátcích našeho podniku měli ti mloci jakýsi, řekl bych, půvab novosti. Tři sta miliónů mloků už ten půvab mít nebudou." (Smích.)

"Řekl jsem nové cesty. Dokud byl živ můj dobrý přítel kapitán van Toch, bylo vyloučeno pomýšlet na to, dát našemu podniku jiný ráz než ten, který bych nazval stylem kapitána van Tocha." (Proč?) "Protože mám příliš mnoho vkusu, pane, abych míchal rozličné slohy. Sloh kapitána van Tocha, to byl, řekl bych, styl dobrodružných románů. To byl styl Jacka Londona, Josepha Conrada a jiných. Starý exotický, koloniální, téměř heroický sloh. Nezapírám, že mě svým způsobem okouzloval. Ale po smrti kapitána van Tocha nemáme práva pokračovat v té dobrodružné a juvenilní epice. To, co je před námi, není nová kapitola, nýbrž nová koncepce, pánové, úkol pro novou a podstatně jinou imaginaci." Vy o tom mluvíte jako o románu! "Ano, pane, máte pravdu. Mne obchod zajímá jako umělec. Bez jistého umění, pane, nevymyslíte nikdy nic nového. Musíme být básníky, chceme-li udržet svět v chodu." (Potlesk.)

G. H. Bondy se uklonil. "Pánové, s lítostí uzavírám tu kapitolu, abych tak řekl, vantochovskou; v ní jsme využili, co v nás samotných bylo dětského a dobrodružného. Je načase skončit tu pohádku s perlami a korály. Sindibád je mrtev, pánové. Otázka je, co teď." (Na to se vás právě ptáme!) "Tak dobře, pane: račte vzít tužku a pište. Šest miliónů. Máte to? Násobte je padesáti. To je tři sta miliónů, že ano? Násobte je zase padesáti. To je patnáct miliard, že? A teď mně, pánové, laskavě poradte, co budeme za tři roky dělat s patnácti miliardami mloků. Čím je zaměstnáme, jak je budeme živit a tak dále." (Tak je nechte vychcípát!) "Ano, ale není to škoda, pane? Nemyslíte, že jeden každý mlok představuje jakousi hospodářskou hodnotu, hodnotu pracovní síly, která v něm čeká na své využití? Pánové, s šesti milióny mloků můžeme ještě jakžtakž hospodařit. S třemi sty milióny to bude těžší. Ale patnáct miliard mloků, pánové, to už nám naprosto přeroste přes hlavu. Mloci sežerou společnost. Tak je to." (Za to vy budete odpovědní! Vy jste začal celou věc s mloky!)

G. H. Bondy vztyčil hlavu. "Já tu odpovědnost plně přijímám, pánové. Kdo chce, může se ihned zbavit akcií Pacifické Exportní Společnosti. Jsem za každou akcii ochoten vyplatit..." (Kolik?) "Plnou hodnotu, pane." (Vzrušení. Předsednictvo povoluje desetiminutovou přestávku.)

Po přestávce hlásí se o slovo H. BRINKELAER. Vyslovuje své uspokojení nad tím, že se mloci tak horlivě množí, čímž roste majetek společnosti. Ale ovšem, pánové, byl by čirý nesmysl je pěstovat zbůhdarma; nemáme-li sami pro ně přiměřenou práci, navrhuji jménem skupiny akcionářů, aby mloci byli jednoduše prodáváni jako pracovní síly komukoliv, kdo by chtěl podnikat nějakou práci ve vodě nebo pod vodou. (Potlesk.) Krmení mloka stojí denně několik centimů; kdyby se párek mloků prodával řekněme za sto franků a kdyby pracovní mlok vydržel dejme tomu jenom jeden rok, bude se taková investice každému podnikateli hravě amortizovat. (Projevy souhlasu.)

J. GILBERT konstatuje, že mloci dosahují věku značně vyššího než jeden rok; jak dlouho vlastně žijí, o tom nemáme ještě dost dlouhých zkušeností.

H. BRINKELAER opravuje svůj návrh v tom směru, aby tedy cena jednoho párku mloků byla stanovena na tři sta franků loco přístav.

S. WEISSBERGER se táže, jaké práce by mohli mloci vlastně vykonávat.

ŘEDITEL VOLAVKA: Svým přirozeným pudem a svou neobyčejnou technickou účelivostí se mloci hodí zejména k stavbě vodních hrází, náspů a vlnolamů, k hloubení přístavů a průplavů, k odklizení mělčin a bahenních nánosů a k uvolňování vodních cest; mohou zajišťovat a regulovat mořské břehy, rozšiřovat pevniny a podobně. V těch všech případech jde o práce hromadné, vyžadující set a tisíce pracovních sil; o práce tak rozsáhlé, že se jich ani moderní technika nikdy neodvážívá, pokud nebude mít k dispozici pracovní síly nesmírně levné. (Tak jest! Výborně!)

DR. HUBKA namítá, že prodejem mloků, kteří by se případně mohli rozplozovat i na nových místech, ztratí společnost svůj monopol na mloky. Navrhuje, aby podnikatelům vodních staveb byly jenom pronajímány pracovní kolony mloků řádně vycvičených a kvalifikovaných, s podmínkou, že jejich případný potěr bude dále náležet společnosti.

ŘEDITEL VOLAVKA poukazuje na to, že není možno hlídat ve vodě milióny, případně miliardy mloků, natož jejich potěr; bohužel bylo už mnoho mloků ukradeno pro zoologické zahrady a zvěřince.

COL. D. W. BRIGHT: Měli by se prodávat, případně pronajímat jenom mločí samci, aby se nemohli rozmnožovat mimo mločí líhně a farmy, jež jsou majetkem společnosti.

ŘEDITEL VOLAVKA: Nemůžeme tvrdit, že mločí farmy jsou majetkem společnosti. Nelze vlastnit nebo najmout kus mořského dna. Právní otázka, komu vlastně náležejí mloci žijící ve svrchovaných vodách dejme tomu jejího Veličenstva královny holandské, je velmi nejistá a může vést k mnoha sporům. (Nepokoj.) Ve většině případů nemáme zaručeno ani právo rybolovu; zakládali jsme své mločí farmy, pánové, na tichomořských ostrovech vlastně načerno. (Rostoucí nepokoj.)

J. GILBERT odpovídá Col. Brightovi, že podle dosavadních zkušeností izolování mločí samci ztrácejí po čase čilost a pracovní hodnotu; jsou líní, neteční a často uhynou steskem.

VON FRISCH se táže, zda by nebylo možno tržní mloky předem vyklestit nebo sterilizovat.

J. GILBERT: To by bylo příliš nákladné; prostě nemůžeme zabránit tomu, aby se prodání mloci nemnožili dál.

S. WEISSBERGER žádá jako člen Spolku pro ochranu zvířat, aby se budoucí prodej mloků dál humánně a způsobem, který by neurážel lidské city.

J. GILBERT děkuje za tento námět; rozumí se, že chytání i doprava mloků budou svěřeny jen vycvičenému personálu pod řádným dohledem. Nemůžeme ovšem ručit za to, jak budou s mloky nakládat podnikatelé, kteří si je koupí.

S. WEISSBERGER prohlašuje, že je uspokojen ujištěním místopředsedy J. Gilberta. (Potlesk.)

G. H. BONDY: "Pánové, vzdejme se předem myšlenky, že bychom v budoucnosti udrželi monopol na mloky. Bohužel podle platných předpisů si je nemůžeme dát patentovat." (Smích.) "Své výsadní postavení v obchodu s mloky si musíme a také můžeme zajistit jinak; ovšem nutným předpokladem je, že se svých obchodů chopíme v jiném stylu a v daleko větším měřítku než dosud." (Slyšte!) "Zde leží, pánové, celý svazek předběžných dohod. Správní rada navrhuje, aby byl utvořen nový, vertikální trust pod názvem Salamander-Syndicate. Členy Mločího syndikátu by krom naší společnosti byly určité veliké podniky a finančně silné skupiny: například jistý koncern, který bude vyrábět speciální patentované kovové nástroje pro mloky –" (Myslíte MEAS!) "Ano, pane, mluvím o MEAS. Dále chemický a potravinářský kartel, který bude vyrábět laciné patentované krmivo pro mloky; skupina dopravních společností, která si dá – s použitím dosavadních zkušeností – patentovat zvláštní hygienické tanky pro dopravu mloků; blok pojišťoven, které převezmou pojištění koupených zvířat proti úrazu i uhynutí jak během dopravy, tak na pracovištích; dále jiní zájemci průmysloví, exportní a finanční, které ze závažných důvodů zatím nebudeme jmenovat. Snad vám stačí, pánové, řeknu-li, že by tento syndikát disponoval pro začátek čtyřmi sty milióny liber sterlingů." (Vzrušení.) "Tady ten fascikl, přátelé, jsou samé smlouvy, které stačí jenom podepsat, aby vznikla jedna z největších hospodářských organizací naší doby. Správní rada vás žádá, pánové, abyste jí udělili plnou moc k uzavření tohoto obrovitého koncernu, jehož úkolem bude racionální pěstování a exploatace mloků." (Potlesk a hlasy protestu.)

"Pánové, račte si uvědomit výhody této spolupráce. Mločí syndikát nebude dodávat jenom mloky, ale také veškeré nářadí a krmivo pro mloky, to jest kukuřici, škroboviny, hovězí lůj a cukr pro miliardy přikrmovaných zvířat; dále dopravu, asekuraci, veterinární dohled a tak dále vesměs za nejnižší sazby, které nám zaručí ne-li monopol, tedy aspoň naprostou převahu nad každou budoucí konkurencí, která by chtěla mloky prodávat. Ať to někdo zkusí, pánové; s námi dlouho soutěžit nebude." (Bravo!) "Ale nejen to. Mločí syndikát bude dodávat veškerý stavební materiál pro vodní práce, které budou mloci provádět; z toho důvodu za námi stojí také těžký

průmysl, cement, stavební dříví a kámen –" (Ještě nevíte, jak budou mloci pracovat!) "Pánové, v tuto chvíli pracuje dvanáct tisíc mloků v přístavu saigonském na nových dokách, bazénech a molech." (To jste nám neřekli!) "Ne. Je to první pokus ve velkém. Ten pokus se, pánové, podařil způsobem svrchovaně uspokojivým. Dnes je budoucnost mloků mimo veškeru pochybnost." (Nadšený potlesk.)

"A nejen to, pánové. Tím nejsou úkoly Mločího syndikátu zdaleka vyčerpány. Salamander-Syndicate bude na celém světě vyhledávat práci pro milióny mloků. Bude dodávat plány a myšlenky na ovládnutí moří. Bude propagovat utopie a gigantické sny. Bude dodávat projekty na nové břehy a průplavy, na hráze spojující kontinenty, na celé řetězy umělých ostrovů pro oceánské lety, na nové pevniny vybudované uprostřed oceánů. Tam leží budoucnost lidstva. Pánové, čtyři pětiny zemského povrchu jsou pokryty mořem; je to nesporně příliš mnoho; povrch našeho světa, mapa moří a zemí se musí opravit. My dáme světu dělníky moře, pánové. To už nebude styl kapitána van Tocha; dobrodružnou povídku o perlách nahradíme hymnickou písní práce. Buď budeme kramařit, nebo budeme tvořit; ale nebudeme-li myslet v kontinentech a oceánech, nestačili jsme na své možnosti. Tady se prosím mluvilo o tom, zač se má prodávat párek mloků. Rád bych, abychom mysleli v celých miliardách mloků, v miliónech a miliónech pracovních sil, v přesunech kůry zemské, v nových genezích a nových obdobích geologických. Můžeme dnes mluvit o budoucích Atlantidách, o starých pevninách, které se budou rozpínat dál a dál do světového moře, o Nových Světech, které si postaví lidstvo samo – Promiňte, pánové, snad vám to připadá utopické. Ano, vstupujeme skutečně do Utopie. Jsme už v ní, přátelé. Musíme jen domyslet budoucnost mloků po stránce technické –" (A hospodářské!)

"Ano. Zejména po stránce hospodářské. Pánové, naše společnost je příliš malá, aby dovedla sama exploatovat miliardy mloků; nestačíme na to finančně – ani politicky. Bude-li se měnit mapa moří a zemí, budou se o věc zajímat i velké mocnosti, pánové. Ale o tom nebudeme mluvit; nebudeme se zmiňovat o vysokých činitelích, kteří se k syndikátu staví už dnes velmi kladně. Prosím však, pánové, abyste neztráceli z očí nesmírný dosah věci, o které budete hlasovat." (Nadšený, dlouhotrvající potlesk. Výborně! Bravo!)

Nicméně bylo nutno před hlasováním o Mločím syndikátu slíbit, že na akci Pacifické Exportní Společnosti se bude toho roku vyplácet aspoň desítiprocentní dividenda na konto rezerv. Nato hlasovalo osmdesát sedm procent akcií pro a jenom třináct procent proti. Následkem toho byl návrh správní rady přijat. Salamander-Syndicate vstoupil v život. G. H. Bondymu se gratuluje.

"Moc hezky jste to řekl, pane Bondy," chválil starý Sigi Weissberger. "Moc hezky. A prosím vás, pane Bondy, jak jste na tu myšlenku přišel?"

"Jak?" děl G. H. Bondy roztržitě. "Vlastně, abych vám pravdu řekl, pane Weissberger, to bylo kvůli starému van Tochovi. On na ty své mloky tak držel – Co by tomu chudák řekl, kdybychom ty jeho tapa-boys nechali vychcípát nebo vybít!"

"Jaké tapa-boys?"

"Ale ty neřády mloky. Teď se s nimi bude aspoň slušně zacházet, když budou mít nějakou cenu. A k jinému se ty potvory nehodí, pane Weissberger, než aby se s nimi podnikla nějaká utopie."

"Já tomu nerozumím," mínil pan Weissberger. "A viděl jste už někdy nějakého mloka, pane Bondy? Já vlastně nevím, co to je. Prosím vás, jak to vypadá?"

"To vám ani nepovím, pane Weissberger. Vím já, co je to mlok? Nač bych to měl vědět? Mám já čas se starat, jak to vypadá? Já musím být rád, že jsme ten Mločí syndikát dostali pod střechu."

(Dodatek)

O pohlavním životě mloků

Jedna z oblíbených činností lidského ducha je představovat si, jak jednou v daleké budoucnosti bude vypadat svět a člověčenstvo, jaké technické zázraky budou vykonány, jaké sociální otázky vyřešeny, jak daleko pokročí věda a společenská organizace a tak dále. Většina těch utopií však nezapomíná velmi živě se zajímat o otázku, jak to v tom lepším, pokročilejším nebo aspoň technicky dokonalejším světě dopadne s institucí tak starou, ale stále populární, jako je pohlavní život, rozplodování, láska, manželství, rodina, ženská otázka a podobně. Viz v tom směru příslušnou literaturu, jako Paul Adam, H. G. Wells, Aldous Huxley a mnozí jiní.

Dovolává se těchto příkladů, považuje autor za svou povinnost, aby, když už vrhá pohled do budoucnosti naší zeměkoule, pojednal také o tom, jak se v tom budoucím světě Mloků bude utvářet sexuální řád. Činí to už teď, aby se později nemusel k věci vracet. Pohlavní život Andriase Scheuchzeri se v základních rysech ovšem shoduje

s rozplozováním jiných obojživelníků ocasatých; není tu kopulace ve vlastním slova smyslu, samička snáší vajíčka v několika etapách, oplozená vajíčka se vyvíjejí ve vodě v pulce a tak dále; o tom lze se dočísti v každém přírodopise. Zmíníme se jen o některých zvláštnostech, které byly po té stránce u Andriase Scheuchzeri pozorovány.

Začátkem dubna, vypravuje H. Bolte, se přidružují samci k samičkám; v každém sexuálním období se drží samec zpravidla téže samice a neopouští ji ani na krok po několik dnů. V té době nepřijímá žádné potraviny, zatímco samice projevuje značnou žravost. Samec ji prohání ve vodě a snaží se, aby se dostal hlavou těsně k její hlavě. Když se mu to podaří, předsune svou tlamu maličko před její čenich, snad aby jí zabránil v útěku, a ustrne. Takto, dotýkajíce se jenom hlavami, zatímco jejich těla svírají úhel asi třicetistupňový, plovou obě zvířata bez hnutí podle sebe. Chvilími se samec počne svíjeti tak silně, že naráží svými boky na boky samice; nato opět ustrne, nohy široce roztaženy, dotýká se jen svou tlamou hlavy své vyvolené družky, která zatím lhostejně požívá, co potká. Tento, smíme-li tak říci, polibek trvá několik dní; někdy se samice utrhně za potravou, a tu ji samec pronásleduje, zřejmě velmi rozčilen, ba téměř rozlícen. Konečně se samice vzdá dalšího odporu, neprchá již, a párek se vznáší ve vodě bez hnutí, podoben černým, k sobě připoutaným polenům. Tu počnou tělem samcovým probíhat křečovitě záchvěvy, během nichž vypouští do vody hojný, poněkud lepkavý chám. Hned nato opouští samici a zalézá mezi kameny, do krajnosti vyčerpán; v té době lze mu uříznout nohu nebo ocas, aniž na to obranně reagoval.

Zatím samice setrvává po nějakou dobu ve své ustrnulé, nehybné pozici; potom se silně prohne a počne vypuzovat z kloaky zřetěžená vajíčka, opatřená rosolovitým obalem; často si při tom napomáhá zadními nohama, jak to činívají ropuchy. Těch vajíček je čtyřicet až padesát a visí na těle samice jako chomáč. S nimi pluje samice na chráněná místa a upevní je na řasy, na chaluhy nebo i jenom na kameny. Po deseti dnech snese samice druhou sérii vajíček v počtu dvaceti až třiceti, aniž se v té době setkala se samcem; patrně ta vajíčka byla oplozena přímo v její kloace. Zpravidla po dalších sedmi až osmi dnech dojde k třetímu a čtvrtému kladení po patnácti až dvaceti vajíčkách vesměs oplozených, ze kterých se po jednom až třech týdnech vylíhnou čilí pulčici s větévkovitými žábami. Už po roce tyto pulci dorůstají v dospělé mloky a mohou se dále rozplozovat atd.

Naproti tomu slečna Blanche Kistemaekers pozorovala v zajetí dvě samice a jednoho samce Andriase Scheuchzeri. V době výtěru se samec přidružil jenom k jedné ze samic a pronásledoval ji dosti brutálně; když mu unikala, bil ji silnými ranami ocasu. Viděl nerad, když přijímala potravu, a zatlačoval ji od pokrmů; bylo patrné, že ji chce mít jenom pro sebe, a prostě ji terorizoval. Když vypustil své mlíčí, vrhl se na druhou samici a chtěl ji sežrat; musel být z nádrže vyňat a umístěn jinde. Přesto i tato druhá samice snesla vajíčka oplozená v celkovém počtu šedesát tři. U všech tří zvířat však slečna Kistemaekers pozorovala, že okraje kloaky byly v té době značně naduřelé. Zdá se tedy, píše slečna Kistemaekers, že se u Andriase oplození neděje ani kopulací, ani výtěrem, nýbrž prostřednictvím čehosi, co lze nazvat sexuálním milieu. Jak vidět, není třeba ani dočasného sdružení, aby došlo k oplození vajíček. To vedlo mladou badatelku k dalším zajímavým pokusům. Oddělila od sebe obě pohlaví; když pak nadešla vhodná chvíle, vymačkala ze samce chám a dala jej samicím do vody. Nato samice počaly snášet vajíčka oplozená. V dalším pokusu filtrovala slečna Blanche Kistemaekers samčí chám a filtrát zbavený chámových tělísek (byla to čirá, slabě kyselá kapalina) přidala samicím do vody; samice i nyní jaly se snášet vajíčka, každá asi padesát, z nichž většina byla oplozených a vydala normální pulce. To právě přivedlo slečnu Kistemaekers k důležitému pojmu pohlavního prostředí, jež tvoří samostatný přechod mezi partenogenezí a rozmnožováním pohlavním. Oplození vajíček děje se prostě chemickou změnou prostředí (jistým okyselením, které se dosud nepodařilo sestrojiti uměle), změnou, která nějakým způsobem souvisí se samčí pohlavní funkcí. Ale této samotné funkce není vlastně třeba; to, že se samec sdružuje se samicí, je patrně přežitek staršího vývojového stupně, kdy se oplozování u Andriase dalo stejně jako u jiných mloků. To sdružení je vlastně, jak správně podotýká slečna Kistemaekers, jakási zděděná iluze paternity; ve skutečnosti samec není otcem pulců, nýbrž jenom určitým, v podstatě zcela neosobním chemickým činitelem pohlavního prostředí, jež je vlastním oplozovatelem. Kdybychom měli v jedné nádrži sto sdružených párů Andriase Scheuchzeri, domnívali bychom se, že se tu odehrává sto individuálních rozplozovacích aktů; ve skutečnosti je to akt jediný, a sice kolektivní sexualizace daného prostředí, nebo řečeno přesněji: jisté překyselení vody, na něž zraje vajíčka Andriase automaticky reagují vývojem v pulce. Sestrojte uměle to neznámé kyselé agens, a nebude třeba samců. Tak se nám pohlavní život podivuhodného Andriase jeví jako Veliká Iluze; jeho erotická vášeň, jeho manželství a pohlavní tyranie, jeho dočasná věrnost, jeho těžkopádná a pomalá rozkoš, to vše jsou vlastně zbytečné, přežilé, téměř symbolické úkony, které provázejí nebo tak říkajíc vyzdobují vlastní neosobní samčí akt, jímž jest vytvoření oplozujícího sexuálního prostředí. Zvláštní lhostejnost samic, se kterou přijímají ono bezúčelné, frenetické osobní dvoření samců, svědčí zřetelně o tom, že v těch námluvách samice instinktivně vycitují pouhý formální obřad nebo úvod k vlastnímu snubnímu aktu, v němž ony pohlavně splývají s oplozujícím prostředím; řekli bychom, že

samička Andriase tento stav věcí chápe jasněji a prožívá věcněji, bez erotických iluzí.

(Pokusy slečny Kistemaeckers doplnil zajímavými experimenty učený abbé Bontempelli. Usušil a rozemlel mlíčí Andriasovo a přidal je samicím do vody; i nyní samice se jaly snášeti oplozená vajíčka. Týž výsledek byl, když usušil a rozemlel samčí ústrojí Andriasovo nebo když je extrahoval lihem nebo vyvařil a vлил extrakt do nádrže samic. Totéž se stejným výsledkem opakoval s výtažkem mozkové hypofýzy, a dokonce s výměsky kožních žláz Andriasových, vymačkaných v době říje. Ve všech těchto případech samice zprvu nereagovaly na tyto přísady; teprve po chvíli přestaly rejdit za potravou a utkvěly nehnutě, ba přímo strnule ve vodě, načež po několika hodinách se počalo vypuzování rosolovitých, asi jako sviňský bob velikých vajíček.)

V této souvislosti budiž uveden také podivný obřad, takzvaný tanec salamandrů. (Zde není míněn Salamander-Dance, který vešel v těch letech do módy zejména v nejlepší společnosti a byl od biskupa Hirma prohlášen za "nejoplnější tanec, o kterém kdy slyšel vypravovat".) Totiž za úplňkových večerů (mimo dobu rozplozování) vystupovali Andriasové, ale jenom samci, na břeh, usadili se v kruhu a počali zvláštním, vlnivým pohybem kroutit hoření polovinou těla. Byl to pohyb i za jiných okolností charakteristický pro tyto velké mloky; ale při řečených "tancích" se mu oddávali divoce, náruživě a do vysílení jako tančící dervišové. Někteří učenci považovali toto šílené kroužení a přešlapování za kult Měsíce, a tedy za obřad náboženský; naproti tomu jiní v něm viděli tanec v podstatě erotický a vysvětlovali jej právě tím zvláštním sexuální řádem, o němž jsme už mluvili. Řekli jsme, že u Andriase Scheuchzeri je vlastním oplozovatelem takzvané sexuální milie jako hromadný a neosobní prostředník mezi samčími a samicími jedinci. Bylo také řečeno, že samice přijímají tento neosobní pohlavní vztah daleko realističtěji a samozřejmě nežli samci, kteří – patrně z pudové samčí ješitnosti a dobyvačnosti – chtějí aspoň zachovat zdání pohlavního triumfu, a proto hrají milenecké námluvy a manželské vlastnictví. Je to jedna z největších erotických iluzí, zajímavě korigovaná právě těmi velkými samčími slavnostmi, které prý nejsou nic než instinktivní snaha uvědomit si sebe samy jako Samčí Kolektiv. Tím hromadným tancem se prý překonává ona atavická a nesmyslná iluze samčího pohlavního individualismu; tato kroužící, opojená, frenetická smečka není nic jiného než Hromadný Samec, Kolektivní Ženich a Veliký Kopulátor, jenž provádí svůj slavný snubní tanec a oddává se velkému svatebnímu obřadu – za podivného vyloučení samiček, které zatím netečně mlaskají nad požíranou rybkou nebo sépií. Proslulý Charles J. Powell, jenž tyto mločí slavnosti nazval Tancem Samčího Principu, píše dále: "A nemáme v těchto společných samčích obřadech sám kořen a zdroj podivuhodného mločího kolektivismu? Uvědomme si, že skutečné zvířecí pospolitosti nalézáme jenom tam, kde život a vývoj druhu není vybudován na pohlavním páru: u včel, mravenců a termitů. Pospolitost včel lze vyjádřit slovy: Já Mateřský Úl. Pospolitost mločích oblastí lze vyjádřit docela jinak: My Mužský Princip. Teprve všichni samci dohromady, kteří v danou chvíli ze sebe téměř vypocují plodivé sexuální prostředí, jsou tím Velikým Samcem, který proniká v lůna samic a štědře zmnožuje život. Jejich paternita je kolektivní; proto jejich celá přirozenost je kolektivní a projevuje se společným konáním, zatímco samičky, zhostivše se kladení vajec, vedou až do příštího jara život víceméně rozptýlený a samotářský. Jenom samci jsou obec. Jenom samci provozují společné úkoly. U žádného živočišného rodu nehrají samice tak podřadnou roli jako u Andriase; jsou vyloučeny z pospolitého konání a také o ně nejvíce nejmenšího zájmu. Jejich chvíle nastane, když Mužský Princip prosytí jejich prostředí aciditou chemicky sotva postižitelnou, ale životně tak pronikavou, že působí i při nesmírně silném zředění mořským přílivem a odlivem. Je to, jako by se sám Oceán stával samcem, jenž oplodňuje na svých březích milióny zárodků."

"Přes veškerou kohoutí pýchu," pokračuje Charles J. Powell, "příroda udělila u většiny živočišných rodů životní převahu spíše samicím. Samci jsou tu pro svou rozkoš a proto, aby zabíjeli; jsou nadutými a načepýřenými jedinci, kdežto samice představují sám rod v jeho síle a ustálených ctnostech. U Andriase (a částečně u člověka) je poměr podstatně jiný; vytvořením samčí pospolitosti a solidarity nabývá samec zřejmě biologické převahy a určuje vývoj druhu v míře daleko větší než samice. Snad právě pro ten význačně samčí směr vývoje se tak silně uplatňuje u Andriase technické, tedy typicky mužské nadání. Andrias je rozený technik se sklonem k hromadnému podnikání; tyto sekundární mužské pohlavní znaky, totiž technický talent a smysl pro organizaci, se v něm přímo před našima očima rozvíjejí tak rychle a úspěšně, že bychom museli mluvit o přírodním divu, kdybychom nevěděli, jak mohutným životním činitelem jsou právě sexuální determinanty. Andrias Scheuchzeri jest animal faber a v době možná už dohledně překoná technicky i sama člověka, a to vše jenom silou přírodního faktu, že vytvořil čistou samčí pospolitost."

KNIHA DRUHÁ

PO STUPNÍCH CIVILIZACE

KAPITOLA 1

PAN POVONDRA ČTE NOVINY

Jsou lidé, kteří sbírají známky, a jiní, kteří sbírají prvotisky. Pan Povondra, vrátný v domě G. H. Bondyho, dlouho nenašel smysl svého života; váhal po léta mezi zájmem o pravěké hroby a vášní pro zahraniční politiku; jednoho večera se mu však znenadání zjevilo, co mu až dotud chybělo, aby jeho život byl životem plným. Veliké věci obyčejně přicházejí znenadání.

Toho večera četl pan Povondra noviny, paní Povondrová spravovala Frantíkovy punčochy a Frantík se tvářil, jako by se učil přítokům Dunaje z levého břehu. Bylo příjemné ticho.

“To jsem blázen,” zabručel pan Povondra.

“Co máš,” ptala se paní Povondrová, navlékajíc nit.

“Ale s těmi mloky,” děl otec Povondra. “Tadyhle čtu, že za poslední čtvrtletí se jich prodalo sedmdesát miliónů kusů.”

“To je hodně, že?” řekla paní Povondrová.

“To si myslím. Vždyť je to ohromná cifra, maminko. Považ, sedmdesát miliónů!” Pan Povondra kroutil hlavou. “Na tom se musejí vydělat báječné peníze! – A té práce co se teď pořídí,” dodal po chvilce přemítání. “Tady čtu, jak se všude horempádem stavějí nové země a ostrovy – Já říkám, teď si lidé mohou nastavět pevnin, kolik budou chtít. To je velká věc, matko. Já ti řeknu, to je větší pokrok než objevení Ameriky.” Pan Povondra se nad tím zamyslel. “Nová epocha dějin, víš? Co dělat, maminko, žijeme ve veliké době.”

Nastalo opět dlouhé domácí ticho. Najednou otec Povondra prudčeji zabafal z dýmky. “A když si pomyslím, že nebýt mne, nebylo by k té věci došlo!”

“Ke které věci?”

“K tomu obchodu s mloky. K tomu Novému Věku. Když se to přesně vezme, byl jsem to vlastně já, kdo to dal dohromady.”

Paní Povondrová vzhledla od děravé punčochy. “Prosím tě, jak?”

“Že jsem tehdy pustil toho kapitána k panu Bondymu. Kdybych ho byl neohlásil, nebyl by se ten kapitán jakživ setkal s panem Bondym. Nebýt mne, maminko, nebylo by z té věci nic. Dočista nic.”

“Třeba by ten kapitán našel někoho jiného,” namítala paní Povondrová.

Otcí Povondrovi pohrdavě zachřčelo v troubeli. “Ty tomu rozumíš! Takovou věc dovede udělat jenom G. H. Bondy. Panečku, ten vidí dál než já nevím kdo. Jiní by v tom viděli leda bláznovství nebo podfuk; ale pan Bondy, kdepak! Ten má nos, holenku!” Pan Povondra se zamyslel. “On ten kapitán, jakpak on se jmenoval, Vantoch, na to ani nevypadal. Takový tlustý strejc to byl. Jiný vrátný by mu řekl, kampak, člověče, pán není doma, a vůbec; ale já ti měl takové jako tušení nebo co. Já ho ohlásím, řekl jsem si; pan Bondy mně třeba vynadá, ale já to vezmu na sebe a ohlásím ho. Já vždycky říkám, vrátný musí mít čuch pro lidi. Někdy zazvoní člověk, vypadá jako baron, a zatím je to agent s ledničkami. A podruhé ti přijde takový tlustý tatík, a vida, co v něm je. Člověk se musí vyznat v lidech,” rozjímal otec Povondra. “Z toho vidíš, Frantíku, co může vykonat člověk i v podřízeném postavení. Vem si z toho příklad a snaž se vždycky splnit svou povinnost, jako jsem to dělal já.” Pan Povondra kýval hlavou slavnostně a dojatě. “Já jsem toho kapitána mohl odbyt ve vratech, a byl bych si ušetřil ty schody. Jiný vrátný by se byl nafoukl a přirazil by mu vrata před nosem. A byl by tím zmařil takový báječný pokrok na světě. Pamatuj si, Frantíku, kdyby každý člověk plnil svou povinnost, tak by bylo na světě hej. A poslouchej pořádně, když ti něco povídám.”

“Ano, tatínku,” bručel Frantík nešťastně.

Otec Povondra odkašlal. “Půjč mi ty nůžky, maminko. Já bych si to měl vystříhnout z těch novin, abych měl jednu po sobě nějakou památku.”

Tak tedy došlo k tomu, že pan Povondra začal shromažďovat výstřižky o Mlocích. Jeho sběratelské vášni vděčíme za mnoho materiálu, který by byl jinak upadl v zapomenutí. Vystříhoval a schovával vše, co kde našel tištěno o Mlocích; nebudiž utajeno, že po jistých počátečních rozpacích se naučil ve své oblíbené kavárně plenit noviny, kde byla jaká zmínka o Mlocích, a dosáhl zvláštní, téměř kouzelnické virtuozity v tom, jak dovedl nenápadně vytrhnout z novin příslušný list a ztopit jej do kapsy přímo před očima pana vrchního. Jak známo, všichni sběratelé jsou ochotni krást nebo vraždit, jde-li o to, aby získali nové číslo do své sbírky; ale to nijak nesnižuje

jejich mravní charakter.

Nyní měl jeho život smysl, neboť byl životem sběratele. Večer co večer pořádal a pročítal své výstřižky před shovívavými očima paní Povondrové, která věděla, že každý mužský je zčásti blázen a zčásti malé dítě; ať si raději hraje s těmi výstřižky, než aby chodil do hospody a hrál v karty. Dokonce udělala v prádelníku místo pro jeho krabice, které si sám slepil pro svou sbírku; lze víc žádat od ženy a hospodyně?

Sám G. H. Bondy byl při kteréosi příležitosti překvapen encyklopedickými vědomostmi pana Povondry ve všem, co se týkalo Mloků. Pan Povondra se trochu stydlivě přiznal k tomu, že sbírá, kde je co tištěno o Salamandrech, a ukázal panu Bondymu své krabice. G. H. Bondy vlídně pochválil jeho sbírku; co platno, jenom velcí páni dovedou být tak blahovlnní a jenom mocní lidé mohou obšťastňovat druhé, aniž je to stálo halíř; velcí páni to mají vůbec dobré. Tak například pan Bondy prostě nařídil, aby Povondrovi posílali z kanceláře Mločího syndikátu všechny výstřižky o Mlocích, které nebylo nutno archivovat; i dostával blažený a poněkud zdrcený pan Povondra denně celé balíky dokladů ve všech jazycích světa, z nichž zejména noviny tištěné azbukou, řeckou abecedou, písmem hebrejským, arabským, čínským, bengálským, tamilským, javanským, birmanským nebo taalik ho plnily zbožnou úctou. "Když si pomyslím," říkával nad nimi, "že by tohle všechno beze mne nebylo!"

Jak jsme už řekli, sbírka pana Povondry uchovala mnoho dějinného materiálu o celé té historii s Mloky; tím není ovšem řečeno, že by mohla uspokojit vědeckého dějepisce. Předně pan Povondra, jemuž se nedostalo odborného vzdělání v pomocných vědách historických a v archiválních metodách, nepřipojil k svým výstřižkům ani udání pramene, ani příslušný letopočet, takže většinou nevíme, kdy a kde ten který dokument vyšel. Za druhé při nadbytku materiálu, který se mu kupil pod rukama, schovával pan Povondra hlavně dlouhé články, jež považoval za důležitější, kdežto stručné zprávy a depeše jednoduše odhazoval do uhláku; následkem toho se nám uchovalo o celém tom období neobyčejně málo zpráv a faktů. Za třetí do věci zasáhla vydatně ruka paní Povondrové; když se krabice pana Povondry povážlivě plnily, vytahovala tiše a potají část výstřižků a spálila je, což se opakovalo několikrát ročně. Ušetřila jenom těch, kterých tolik nepřibývalo, jako byly výstřižky tištěné písmem malabarským, tibetským nebo koptickým; ty zůstaly uloženy téměř kompletně, ale pro jisté mezery v našem vzdělání nám nejsou mnoho platny. Materiál, který máme po ruce k dějinám Mloků, je tedy podstatně kusý, asi jako pozemkové knihy z osmého století po Kristu nebo jako sebrané spisy básnířky Sapfó; jenom nahodile se nám dochovala dokumentace o tom nebo onom úseku toho velikého světového dění, které se přes všechny mezery pokusíme shrnout pod názvem Po stupních civilizace.

KAPITOLA 2

PO STUPNÍCH CIVILIZACE

(Dějiny Mloků) [1 Srov. G. Kreuzmann, Geschichte der Molche. Hans Tietze, Der Molch des XX. Jahrhunderts. Kurt Wolff, Der Molch und das deutsche Volk. Sir Herbert Owen, The Salamanders and the British Empire. Giovanni Focaja, L'evoluzione degli anfibi durante il Fascismo. Léon Bonnet, Les Urodčles et la Société des Nations. S. Madariaga, Las Salamandras y la Civilización a m. j.]

V dějinné epoše, kterou ohlásil G. H. Bondy na památné valné hromadě Pacifické Exportní Společnosti svými prorockými slovy o počínající se utopii, [2 Srov. Válka s Mloky, kniha I, kapitola 12.] nemůžeme už měřit historické dění staletími ani desítkami let, jako se dalo v dosavadních dějinách světa, nýbrž čtvrtletími, ve kterých vycházejí kvartální hospodářské statistiky. [3 Dokladem toho budiž hned první výstřižek ze sbírky pana Povondry:

MLOČÍ TRH

(ČTK) Podle poslední zprávy, kterou vydal Salamander-Syndicate koncem čtvrtletí, stoupl odbyt Mloků o třicet procent. Za tři měsíce bylo dodáno téměř sedmdesát miliónů Mloků zejména do Jižní a Střední Ameriky, Indočíny a Italského Somálska. V nejbližší době se připravuje hloubení a rozšíření Panamského průplavu, vyčištění přístavu v Guayaquilu a odklizení některých mělčin a bradel v úžině Torresově. Jen tyto práce by znamenaly podle přibližného odhadu přemístění devíti miliard krychlových metrů pevných zemin. Se stavěním těžkých leteckých ostrovů na linii Madeira – Bermudy se má započít až příštím jarem. Zasypávání ostrovů Marian v japonském mandátu pokračuje dále; dosud bylo získáno osm set čtyřicet tisíc akrů nové, tzv. lehké souše mezi ostrovy Tinian a Saipan. Vzhledem k rostoucí poptávce jsou Mloci v ceně velmi pevní a znamenají Leading 61, Team 620. Zásoby jsou dostatečné.]

V té době je totiž výroba dějin, smíme-li tak říci, podnikána ve velkém; proto se tempo dějin neobyčejně (podle odhadu asi pateronásobně) zrychluje. Dnes prostě nemůžeme čekat několik set let, aby se se světem stalo něco dobrého nebo zlého. Například stěhování národů, které se kdysi vleklo po několik věků, by se při dnešní

organizaci transportu dalo se vším všudy pořídit za tři léta; jinak se na něm nemůže vydělat. Podobně je tomu s likvidací Římské říše, s kolonizováním pevnin, vyvražděním Indiánů a tak dále. To vše by se dalo dnes absolvovat nesrovnatelně rychleji, kdyby to bylo svěřeno kapitálově silným podnikatelům. V tom směru obrovský úspěch Mločích syndikátu a jeho mohutný vliv na světové dějiny nepochybně ukazuje cestu budoucím.

Dějiny Mloků se tedy od začátku vyznačují tím, že byly dobře a racionálně organizovány; první, ale nikoliv jediná zásluha o to náleží Mločímu syndikátu; budiž uznáno, že také věda, filantropie, osvěta, tisk a jiní činitelé mají nemalý podíl na úžasném rozšíření a pokroku Mloků. Nicméně byl to Mločí syndikát, který tak říkajíc den za dnem dobýval pro Salamandry nových kontinentů a nových břehů, i když musel překonávat mnohé překážky brzdící tuto expanzi. [4 O takových překážkách svědčí například tato zpráva, vystřižená z novin bez data:

ANGLIE SE UZAVÍRÁ MLOKŮM?

(Reuter) Na dotaz člena Dolní sněmovny Mr J. Leedse odpověděl dnes sir Samuel Mandeville, že vláda Jeho Veličenstva uzavřela kanál Suezský pro veškeré transporty Mloků; dále že nehodlá připustit, aby jediný Mlok byl zaměstnán na pobřeží nebo ve svrchovaných vodách britských ostrovů. Důvodem k těmto opatřením, prohlásil sir Samuel, je jednak bezpečnost britských ostrovů, jednak platnost starých zákonů a smluv o potírání obchodu s otroky.

Na dotaz člena parlamentu Mr B. Russela sdělil sir Samuel, že toto stanovisko se ovšem netýká britských dominií a kolonií.]

Čtvrtletní zprávy syndikátu ukazují, jak jsou postupně osídlovány Mloky přístavy indické a čínské; jak mločí kolonizace zaplavuje pobřeží Afriky a přeskakuje na kontinent americký, kde záhy vznikají nové, nejmodernější mločí lhně v zálivu Mexickém; jak vedle těchto širokých kolonizačních vln jsou vysílány menší skupiny Mloků jako pionýrský předvoj budoucího exportu. Tak například holandskému Waterstaatu poslal Mločí syndikát darem tisíc prvotřídních Mloků; městu Marseille věnoval šest set Salamandrů k vyčištění Starého přístavu, a podobně jinde. Prostě na rozdíl od lidského osídlování světa se šíření Mloků dalo plánovitě a velkoryse; kdyby bylo ponecháno přírodě, táhlo by se jistě po staletí a tisíciletí; co platno, příroda není a nikdy nebyla tak podnikavá a účelná jako lidská výroba a obchod. Zdá se, že cíla poptávka měla vliv i na plodnost Mloků; výnos potěru z jedné samice stoupl až na sto padesát pulců ročně. Jisté pravidelné ztráty, které na Mlocích působili žraloci, ustaly skoro úplně, když Mloci byli opatřeni podvodními pistolemi s náboji dumdum na obranu proti dravým rybám. [5 Užívalo se k tomu skoro obecně pistolí, které vynalezl inž. Mirko Šafránek a jež vyráběla brněnská Zbrojovka.]

Šíření Mloků se ovšem nedálo všude stejně hladce; někde se konzervativní kruhy ostře ohrazovaly proti tomuto zavádění nových pracovních sil, spatřující v nich nekalou konkurenci pro lidskou práci; [6 Srov. s touto novinářskou zprávou:

STÁVKOVÉ HNUTÍ V AUSTRÁLII

(Havas) Vůdce australských tradeunií Harry Mac Namara ohlašuje generální stávku všech zaměstnanců přístavních, dopravních, elektrárenských a jiných. Odborové organizace totiž žádají, aby byl dovoz pracovních Mloků do Austrálie přísně kontingentován podle imigračních zákonů. Naproti tomu australští

farmáři se domáhají toho, aby byl dovoz Mloků uvolněn, neboť jejich krmením značně stoupá odbyt domácí kukuřice a zvířecích tuků, zejména ovčího loje. Vláda usiluje o kompromis; Mločí syndikát nabízí, že by vyplácel tradeuniím za každého přivezeného Mloka příspěvek šesti šilinků. Vláda je ochotna dát záruky, že Mloci budou zaměstnáni jenom ve vodě a že se (z důvodů mravnostních) nevynoří z vody víc než 40 cm, to jest po prsa. Tradeunie však trvají na 12 cm a žádají za každého Mloka poplatek deseti šilinků vedle registrační taxy. Zdá se, že dojde k dohodě za přispění státní pokladny.]

jiní vyslovovali obavy, že Mloci, živící se drobným mořským zvířectvem, ohrozí rybolov; někteří zase tvrdili, že svými podmořskými norami a chodbami podrývají břehy a ostrovy. Po pravdě řečeno, bylo dost lidí, kteří přímo varovali před zaváděním Mloků; ale to se děje odjakživa, že se každá novota a každý pokrok setkávají s odporem a nedůvěrou; bylo tomu tak u továrních strojů a opakovalo se to s Mloky. Na jiných místech se vyskytla nedorozumění jiného druhu, [7 Srov. pozoruhodný dokument ze sbírky pana Povondry:

MLOCI ZACHRAŇUJÍ 36 TONOUCÍCH

(Od našeho zvl. zpravodaje)

Madras 3. dubna

Ve zdejší přístavu narazil parník Indian Star na člun převážející asi čtyřicet domorodců, který se ihned potopil.

Dříve než bylo možno vypravit policejní barkasu, přichvátili na pomoc Mloci pracující na odklízení bahna z přístavu a dopravili na břeh třicet šest tonoucích. Jeden Salamandr sám vytáhl z vody tři ženy a dvě děti. Odměnou za tento statečný čin dostali Mloci písemné poděkování od místních autorit v nepromokavém pouzdře.

Naproti tomu domorodé obyvatelstvo je krajně pobouřeno tím, že Mlokům bylo dovoleno dotknouti se tonoucích osob vyšších kast. Považuje totiž Mloky za nečisté a nedotknutelné. V přístavu se srotilo několik tisíc domorodců, domáhajících se toho, aby Mloci byli z přístavu vykázáni. Policie však udržuje pořádek; byli toliko tři zabití a sto dvacet zatčených.]

K desáté hodině večer byl obnoven klid. Salamandři pracují dál.

ale díky vydatné pomoci světového tisku, který správně ocenil jak obrovské možnosti obchodu s Mloky, tak výnosnou a velkorysou inzerci, která s ním byla spojena, bylo instalování Salamandrů ve všech částech světa vítáno namnoze se živým zájmem, ano i s nadšením. [8 Srovnej následující vysoce zajímavý výstřižek, bohužel v neznámém jazyce a následkem toho nepřeložitelný:

SAHT NA KCHRI TE SALAAMANDER BWTAT

Saghr gwan t'lap ne Salaam Ander bwtati og t'cheni berchi ne Simbwana m'bengwe ogandi súkh na mod'mod' opwana Salaam Ander sri m'oana gwen's. Og di limbw, og di bwat na Salaam Ander kchri p'che ogandi p'we o'gwandi te ur maswâli súkh? Na, ne ur lingo t'Islamli kcher oganda Salaam Andriaa ashti. Bend op'tonga kchri Simbwana mędh, salaam!]

Obchod s Mloky byl většinou v rukou Mločího syndikátu, který jej prováděl svými vlastními, zvláště k tomu účelu konstruovanými tankovými lodmi; střediskem obchodu a jakousi burzou na Mloky byl Salamander-Building v Singapure. [9 Srov. obšírné a objektivní vylíčení, signované značkou e. w., 5. října:

S-TRADE

"Singapore 4. října. Leading 63. Heavy 317. Team 648. Odd Jobs 26,35. Trash 0,08. Spawn 80-132."

Takovouto zprávu může čtenář novin najít denně v hospodářské rubrice svého listu mezi telegramy o ceně bavlny, cínu nebo pšenice. Víte však už, co znamenají tato záhadná čísla a slova? Nu ano, obchod s Mloky čili S-Trade; ale jak ten obchod opravdu vypadá, o tom má většina čtenářů představu méně jasnou. Snad si představují veliké tržiště hemžící se tisíci a tisíci Mloky, kde se procházejí kupci v tropických přilbách a turbanech, prohlížejí nabízené zboží a konečně ukáží prstem na dobře vyvinutého, zdravého, mladého Salamandra řkouce: "Prodejte mi tenhle kus; co stojí?"

Ve skutečnosti Mločí trh vypadá naprosto jinak. V singaporské mramorové budově S-Trade neuvidíte jediného Mloka, nýbrž jenom čilé a elegantní úředníky v bílých šatech, přijímající telefonní příkazy. "Ano, pane. Leading stojí 63. Kolik? Dvě stě kusů? Ano, pane. Dvacet Heavy a sto osmdesát Team. Okey, rozumím. Loď pluje za pět neděl. Right? Thank you, sir." Celý palác S-Trade zvučí telefonními hovory; máte spíš dojem úřadu nebo banky než nějakého trhu; a přece tato bílá, ušlechtilá budova s jónským sloupovým v průčelí je tržištěm světovějším než bagdaský bazar za Hárúna ar Rašída.

Avšak vraťme se k citované tržní zprávě s její obchodní hantýrkou. Leading, to jsou prostě zvláště vybraní, inteligentní, zpravidla tříletí Mloci, pečlivě vycvičení k tomu, aby byli dozorci a vedoucími v pracovních kolonách Mloků. Prodávají se po jednom bez ohledu na tělesnou váhu; cení se jenom jejich inteligence. Singaporští Leading, mluvící dobrou angličtinou, se považují za prvotřídní a nejspolehlivější; porůznu se nabízejí také jiné známky vedoucích Mloků, jako takzvaní Capitanos, Inženýři, Malayan Chiefs, Foremanders a jiní, ale Leading jsou hodnoceni nejvyš. Dnes se jejich cena pohybuje kolem šedesáti dolarů za kus.

Heavy jsou těžcí, atletičtí, obvykle dvoutetí Mloci, jejichž váha se pohybuje mezi sto až sto dvaceti librami. Prodávají se jenom v četách (tzv. bodies) po šesti jedincích. Jsou vycvičení pro nejtěžší tělesné práce, jako je lámání skal, odvalování balvanů a podobně. Stojí-li v uvedené zprávě Heavy 317, znamená to, že šestičlenná četa (body) Těžkých Mloků se platí třemi sty sedmnácti dolary. Na každou četou Těžkých se určuje zpravidla jeden Leading jako vedoucí a dozorce.

Team jsou obyčejní pracovní Mloci ve váze 80 až 100 liber, kteří se prodávají jenom v pracovních družinách (teamech) po dvaceti kusech; jsou určeni k hromadné práci a užívá se jich s oblibou k pracím bagrovacím, k stavění náspů nebo hrází a podobně. Na každý dvacetičlenný team připadá jeden Leading.

Odd Jobs jsou třída pro sebe. Jsou to Mloci, kterým se z různých důvodů nedostalo hromadného a specializovaného školení, například proto, že vyrostli mimo veliké, odborně řízené mločí farmy. Jsou to vlastně

polodivocí, ale často velmi nadaní Mloci. Kupují se po jednom kuse nebo po tuctech a užívá se jich pro různé pomocné práce nebo drobnější úkony, na které nestojí za to komandovat celé mločí čtyři nebo družiny. Můžeme-li Leading považovat za elitu mezi Mloky, představují Odd Jobs cosi jako drobný proletariát. V poslední době se kupují s oblibou jako mločí surovina, kterou jednotliví podnikatelé dále pěstí a třídí na Leading, Těžké, Team nebo Trash.

Trash neboli brak (póvl, odpadky) jsou méněcenní, slabí nebo tělesně vadní Mloci, kteří se neprodávají jednotlivě ani v určitých partiích, nýbrž hromadně na váhu, obvykle po celých desítkách tun; kilogram živé váhy stojí dnes sedm až deset centů. Není vlastně známo, k čemu slouží a za jakým účelem se kupují – snad k nějakým lehčím pracím ve vodě; aby nevzniklo nedorozumění, připomínáme, že Mloci jsou pro lidi nepoživatelní. Tento Trash kupují skoro šmahem čínští překupníci; kam jej dovážejí, není zjištěno.

Spawn je jednoduše mločí potěr, přesněji řečeno pulci do jednoho roku. Prodávají a kupují se po celých stovkách a těší se velmi dobrému odbytu, hlavně proto, že jsou laciní a jejich doprava přijde nejlevněji; teprve na místě dodání se dopěstí do té doby, kdy jsou schopni práce. Spawn se dopravují v sudech, neboť pulci neopouštějí vodu, jako denně potřebují činit Mloci dospělí. Často se stává, že ze Spawnu dorostou jednotlivci mimořádně nadaní, převyšující dokonce standardizovaný typ Leading; tím nabývá obchod s potěrem zvláštní zajímavosti. Vysoce nadaní Mloci se potom prodávají po několika stech dolarech za kus; americký milionář Denicker zaplatil dokonce dva tisíce dolarů za Mloka, který plynule mluvil devíti jazyky, a dal jej dopravit zvláštní lodí až do Miami; tato doprava sama stála téměř dvacet tisíc dolarů. V poslední době se mločí potěr s oblibou kupuje pro takzvané mločí stáje, kde se vybírají a trénují rychlí sportovní Mloci; ti se potom zapřahají po třech do plochých lodic v podobě lastury. Závodů v lasturách vlečených Mloky jsou nyní vysokou módou a nejoblíbenější zábavou mladých Američanek na Palm Beach, v Honolulu nebo na Kubě; říká se jim Triton-Races nebo Venušiny regaty. V lehké, zdobné lastuře, klouzající po mořské hladině, stojí závodnice v co nejkratším a nejrozsáhlejší koupacím oděvu a třímá v rukou hedvábné otěže mločího trojspřeží; závodí se prostě o titul Venuše. Mr J. S. Tincker, řečený Král Konzerv, koupil pro svou dcerušku trojspřeží závodních Mloků, Poseidóna, Hengista a King Edwarda, za neméně než třicet šest tisíc dolarů. Ale to vše už je mimo rámec vlastního S-Trade, který se omezuje na to, že dodává do celého světa solidní pracovní Leadings, Heavies a Teams.

Zmínili jsme se už o mločích farmách. Ať si čtenář nepředstavuje obrovské chovné stáje a ohrady; je to několik kilometrů holého pobřeží, na němž jsou roztroušeny domky z vlnitého plechu. Jeden domek je pro veterináře, jeden pro ředitele a ostatní jsou pro dozorčí personál. Teprve při odlivu je vidět, že od břehu vybíhají do moře dlouhé hráze, rozdělující pobřeží na několik bazénů. Jeden je pro potěr, druhý pro třídu Leading a tak dále; každý druh je krmen a cvičen odděleně. Obě se děje v noci. Se soumrakem vystupují Mloci ze svých děr na břeh a shromáždí se kolem svých učitelů; jsou to obvykle vysloužilí vojáci. Nejprve je hodina mluvení; učitel předřikává Mlokům slova, například "kopat", a názorně jim vysvětlí jejich smysl. Potom je seřadí do čtyřstupů a učí je pochodovat; následuje půlhodinka tělocviku a odpočinek ve vodě. Po přestávce se vyučuje, jak zacházet s různými nástroji a zbraněmi, načež se asi po tři hodiny pod dozorem učitelů konají praktické práce ve vodním stavitelství. Nato se Mloci vrátí do vody a jsou krmeni mločími suchary, jež obsahují hlavně kukuřičnou mouku a lůj; Leading a Těžcí Mloci jsou přikrmováni masem. Lenost a neposlušnost se trestá odnětím potravy, jiných tělesných trestů není; ostatně citlivost Salamandrů vůči bolesti je nepatrná. S východem slunce nastává na mločích farmách mrtvý klid; lidé jdou spat a Mloci zmizí pod hladinou mořskou.

Tento běh věcí se za rok mění jenom dvakrát. Jednou v době páření, kdy jsou Mloci po čtrnáct dní ponecháni sami sobě, a podruhé, když k farmě připluje tanková loď Mločího syndikátu a přiveze řediteli farmy příkazy, kolik té které třídy Mloků má být odvedeno. Odvody se konají v noci; lodní důstojník, ředitel farmy a veterinář sedí u stolku s lampou, zatímco dozorcí a lodní posádka uzavrou Salamandrům ústup k moři. Nato Mlok po Mloku přistupuje k stolku a je uznán za schopna nebo ne. Odvedení Mloci nastupují potom do člunů, které je odvázejí na tankovou loď. Činí to většinou dobrovolně, to jest na pouhý ostrý rozkaz; jen někdy je třeba mírného násilí, jako je spoutání. Spawn čili potěr je ovšem vyloven sítěmi.

Stejně humánně a hygienicky se děje transport Mloků v tankových lodích; obden se jim vyměňuje pumpami voda v nádržích a jsou co nejvydatněji krmeni. Úmrtnost během dopravy dosahuje stěží desíti procent. Na žádost spolků pro ochranu zvířat je na každé tankové lodi přítomen lodní kaplan, který bdí nad lidským zacházením se Salamandry a noc co noc má k nim kázání, v němž jim klade na srdce zejména úctu k lidem a vděčnou poslušnost i lásku k jejich budoucím zaměstnavatelům, kteří nechtějí nic než otecky pečovat o jejich blahobyt. Je zajisté dosti těžko vysvětlit Mlokům tuto oteckou péči, neboť pojem otečtví je jim neznám. Mezi vzdělanějšími Salamandry se ujal pro lodní kaplany název Papa Mlok. Velmi se osvědčily také výchovné filmy, kterými se

Mlokům během dopravy předvádějí jednak divy lidské techniky, jednak jejich budoucí práce a povinnosti.

Jsou lidé, kteří zkratku S-Trade (Salamander-Trade) překládají jako Slave-Trade čili obchod s otroky. Nuže, jako nestranní pozorovatelé můžeme říci, že kdyby někdejší obchod s otroky byl tak dobře organizován a hygienicky tak nezávadně prováděn jako dnešní obchod s Mloky, mohli bychom otrokům jenom gratulovat. Zejména s dražšími Salamandry se zachází opravdu velmi slušně a šetrně, už proto, že kapitán i mužstvo lodi ručí svými gážemi a mzdami za životy Mloků jim svěřených. Pisatel tohoto článku byl svědkem, jak byli i ti nejotužilejší námořníci na tankové lodi S. S. 14 hluboce dojatí, když dvě stě čtyřicet prima Mloků v jedné kádi onemocnělo těžkými průjmy. Chodili se na ně dívat s očima téměř plnými slz a dávali svým lidským citům průchod drsnými slovy: "Tyhle mrchy nám byl čert dlužen!"

Při rostoucím obratu v exportu Mloků vznikl ovšem také divoký obchod; Mločí syndikát nemohl kontrolovat a spravovat všechny mločí líhně, které nebožtík kapitán van Toch rozsel zejména po drobných a odlehlých ostrovech Mikronésie, Melanésie a Polynésie, takže mnoho mločích zálivů bylo ponecháno sobě samotným. Následkem toho se vedle racionálního chovu Salamandrů ustavil ve značných rozměrech i lov na divoké Mloky, připomínající v mnohém ohledu někdejší výpravy na tuleně; byl to lov poněkud ilegální, ale protože nebylo zákonů na ochranu Mloků, byl stíhán nanejvýš jako neoprávněné vkročení na půdu té nebo oné státní svrchovanosti; ježto pak se Mloci na těch ostrovech úžasně množili a tu a tam působili domorodcům jisté škody na polích a v sadech, byly ty divoké výlovy Mloků mlčky považovány za přirozenou regulaci mločí populace. [10 Citujeme autentické soudobé vyličení:

BUKANÝŘI XX. STOLETÍ

E. E. K.

Bylo jedenáct hodin večer, když kapitán naší lodi kázal stáhnout vlajku státní příslušnosti a spustit čluny. Noc byla měsíčná a stříbřitě zamžená; ostrůvek, ke kterému jsme veslovali, byl myslím Gardner Island v souostroví Fénixově. V takových měsíčních nocích vystupují Mloci na břeh a tančí; můžete se k nim přiblížit a neslyší vás, tak jsou zabráněni do svého hromadného, němého tance. Bylo nás dvacet, kteří jsme vystoupili na břeh s vesly v rukou, a rozvinuti v rojnici počali jsme polokruhem obklíčovat temný houfec hemžící se na pláži v mléčném světle měsíčním.

Je těžko popsat dojem, jímž působí tanec Mloků. Asi tři sta zvířat sedí na zadních nohou v naprosto přesném kruhu, čelem do středu; vnitřek kruhu je prázdný. Mloci se nehýbají, jsou jako ustrnulí; vypadá to jako kruhová palisáda kolem nějakého tajemného oltáře; ale není tu žádného oltáře ani žádného boha. Najednou jedno ze zvířat zamlaská "ts-ts-ts" a počne kolébavě kroužit hoření polovinou těla; tento komíhavý pohyb přeskakuje dál a dál, a za několik vteřin krouží všichni Mloci hoření polovinou těla, aniž se hnuli z místa, rychleji a rychleji, beze zvuku, pořád frenetičtěji, ve zběsilém a opojeném víření. Asi po čtvrt hodině ochabne jeden Mlok, druhý, třetí, kolébá se vysíleně a ustrne; opět všichni sedí bez hnutí jako sochy; po chvíli se ozve jinde tiché "ts-ts-ts", jiný Mlok se začne svíjet a jeho tanec přeskakuje rázem na celý kruh. Víím, že tento popis vypadá hodně mechanicky; ale připojte k tomu křídové světlo měsíční a pravidelné, dlouhé šumění přílivu; mělo to do sebe něco nesmírně magického a jaksi zakletého. Zastavil jsem se s hrdlem sevřeným v bezděčném pocitu hrůzy nebo úžasu. "Človče, hejbej nohama," okřikl mě nejbližší soused, "nebo uděláš díru!"

Zužovali jsme svůj kruh kolem tanečního kruhu zvířat. Muži drželi vesla napříč a mluvili polohlasem, spíš proto, že byla noc, než že by je Mloci mohli slyšet. "Do středu, poklusem," zavolal velící důstojník. Rozběhli jsme se k tomu vířícímu kruhu; vesla s temným žuchnutím narazila na hřbety Mloků. Teprve teď se Mloci poděsili, couvali do středu nebo chtěli mezi vesly proklouznout k moři, ale dostali veslem ránu, která je odhodila zpět, skřečící bolestí a strachem. Tlačili jsme je žerděmi do středu, namačkané, napěchované, lezoucí přes sebe v několika vrstvách; deset mužů je svíralo v ohradě vesel a deset šťouchalo a mlátilo vesly po těch, kteří se pokoušeli podlézt nebo proběhnout. Bylo to jediné klubko černého svíjejícího se, zmateně kvákajícího masa, na něž dopadaly temné rány. Potom se otevřela mezera mezi dvěma vesly; vyklouzl tudy Mlok a byl omráčen ranou klackem do týla; po něm druhý a třetí, až jich tu leželo asi dvacet. "Zavřít," kázal důstojník, a mezera mezi vesly se uzavřela. Bully Beach a mišenec Dingo popadli do každé ruky nohu jednoho omráčeného Mloka a vlekli je pískem k člunům jako neživé pytle. Někdy se vlečené tělo zakleslo mezi kameny; tu námořník zatahal prudkým a zlostným škubnutím, a noha se utrhlá. "To nic není," bručel starý Mike, který stál vedle mne. "To mu zas, človče, naroste." Když naházeli omráčené Mloky do člunů, kázal důstojník suše: "Připravte další." A znovu dopadaly rány obuškem do týla Mloků. Ten důstojník, Bellamy se jmenoval, byl vzdělaný a tichý člověk, výborný šachista; ale tohle byl lov nebo ještě spíše obchod, tož jaképak okolky. Takto bylo uloveno přes dvě stě omráčených Mloků; asi

sedmdesát jich tam zůstalo, kteří byli pravděpodobně mrtvi a nestáli za odvlčení.

Na lodi byli pochytaní Mloci naházeni do nádrží. Naše loď byla stará tank-ship na dopravu nafty; špatně vyčištěné tanky páchly petrolejem a voda v nich byla povlečena masně a duhově; jen příkrov byl odstraněn, aby tam mohl vzduch; když do toho naházeli Mloky, vypadalo to hustě a odporně jako nějaká nudlová polévka; místy se to slabě a žalostně hýbalo, ale přes den se to nechalo v klidu, aby se Mloci mohli vzpamatovat. Nazítří přišli čtyři muži s dlouhými bidly a šfouchali jimi do té "polévky" (odborně se tomu opravdu říká soup); míchali těmi hustými těly a pozorovali, která se nehýbou nebo ze kterých odpadá maso; ta pak nabodli na dlouhé háky a vytáhli z kádě. "Je polévka čistá?" ptal se potom kapitán. "Ano, pane." "Přilejte do ní vody!" "Ano, pane." Toto čištění polévky se muselo opakovat denně; pokaždé se vyhodilo do moře šest až deset kusů "zkaženého zboží", jak se tomu říká; naši loď věrně provázela kavalkáda velkých a skvěle nažraných žraloků. U nádrže to páchlo příšerně; přes občasné vyměňování byla voda v kádích žlutá, posetá výkaly a rozmočenými suchary; v ní malátně šplounala nebo tupě ležela černá těžce oddychující těla. "Tady to mají dobré," tvrdil starý Mike. "Já viděl loď, která to vozila v plechových sudech od benzolu; tam jim to pochcípalo všechno."

Za šest dní jsme nabírali nové zboží na ostrově Nanomea.

- - -

Tedy takto vypadá obchod s Mloky; pravda, obchod ilegální, přesněji řečeno moderní pirátství, které vybuchlo takřka přes noc. Tvrdí se, že téměř čtvrtina všech prodáváných a kupovaných Mloků je lovena tímto způsobem. Jsou mločí líhně, které nestojí Mločímu syndikátu za to, aby tam udržoval stálé farmy; na menších tichomořských ostrovech se rozmnožili Mloci tak, že se stávají přímo obtíží; domorodci je nemají rádi a tvrdí, že provrtávají svými dírami a chodbami celé ostrovy; proto jak koloniální úřady, tak sám Mločí syndikát zamhuřuje oči k tomuto loupežnému přepadání mločích lokalit. Počítá se, že je na čtyři sta pirátských lodí, které se zabývají jenom lupem Mloků. Vedle drobných podnikatelů provozují toto moderní bukanýrství celé lodní společnosti, z nichž největší je Pacific Trade Comp. se sídlem v Dublině; jejím prezidentem je vážený pan Charles B. Harriman. Před rokem byly poměry o něco horší; tehdy nějaký čínský bandita Teng s třemi loďmi přepadl přímo farmy syndikátu a neváhal ani vyvraždit jejich personál, když se mu stavěl na odpor; minulého listopadu byl tento Teng se svým malým loďstvem rozstřelen americkou dělovou loď Minnetonka u Midway Island. Od té doby nabylo mločí pirátství méně divokých forem a těší se stálému rozkvětu, když byly dohodnuty jisté modalities, za nichž je mlčky trpěno, tak například že při přepadu cizího pobřeží bude snata ze stožáru námořní vlajka domácího státu; že nebude pod záminkou pirátství provozován dovoz a vývoz jiného zboží; že uloupení Mloci nebudou prodáváni za dumpingové ceny a budou označováni v obchodě jako druhá jakost. Mloci v ilegálním obchodě se prodávají po dvaceti až dvaadvaceti dolarech za kus; považují se za nižší sice, ale velmi houževnatý druh, vzhledem k tomu, že přežili strašné zacházení v pirátských lodích. Odhaduje se, že ten transport přečká průměrně dvacet pět až třicet procent chycených Mloků; ale ti už pak něco vydrží. V obchodní mluvě se jim říká Maccaroni a jsou v poslední době znamenáni i v pravidelných tržních zprávách.

- - -

Dva měsíce nato jsem hrál v šachy s panem Bellamy v hale hotelu France v Saigonu; to už jsem ovšem nebyl najatým námořníkem.

"Koukejte se, Bellamy," řekl jsem mu, "vy jste slušný člověk, a jak se říká, gentleman. Není vám někdy proti srsti, že sloužíte něčemu, co je v podstatě nejmizernější otrokářství?"

Bellamy krčil rameny. "Mloci jsou Mloci," bručel vyhybavě.

"Před dvěma sty lety se říkalo, že negři jsou negři."

"A nebyla to pravda?" řekl Bellamy. "Šach!"

Tu partii jsem prohrál. Připadalo mi najednou, že každý tah na šachovnici je starý a byl už kdysi někým hrán. Snad i naše dějiny už byly kdysi hrány, a my taháme své figurky stejnými tahy k stejným porážkám jako kdysi. Možná že právě takový slušný a tichý Bellamy lovil kdysi negry na Slonovém pobřeží a vozil je na Haiti nebo do Louisiany, nechávaje je chcípát v podpalubí. Nemyslel tím tehdy nic zlého, ten Bellamy. Bellamy nemyslí nikdy nic zlého. Proto je nenapravitelný.

"Černý to prohrál," řekl Bellamy uspokojeně a vstal, aby se protáhl.]

Vedle dobře organizovaného obchodu s Mloky a rozsáhlé tiskové propagandy měla největší zásluhu o rozšíření Mloků obrovská vlna technického idealismu, která v tomto období zaplavila celý svět. H. G. Bondy správně

předvídal, že lidský duch počne nyní pracovat s celými novými kontinenty a novými Atlantidami. Po celý Mločí Věk panoval mezi techniky živý a plodný spor, mají-li se stavět těžké pevniny s železobetonovými břehy, nebo lehké souše nasypané z mořského písku. Skoro denně se vynořovaly nové gigantické projekty: italští inženýři navrhovali jednak vybudování Velké Itálie, zaujímající téměř celé Středozemní moře až po Tripolsko, Baleáry a Dodekanes, jednak založení nové pevniny, takřčené Lemurie, na východ od Italského Somálska, která by jednou zabrala celý Indický oceán. Skutečně také byl za pomoci celé armády Mloků nasypán nový ostrůvek proti somálskému přístavu Mogadišu v rozloze třinácti a půl akrů. Japonsko projektovalo a zčásti provedlo nový veliký ostrov místo dřívějšího souostroví ve dva velké ostrovy, předem nazvané Nový Nippon; na každém se měla dokonce zřídit umělá sopka, která by budoucím obyvatelům připomínala posvátnou Fudžijamu. Proslychalo se také, že němečtí inženýři budují tajně v Sargasovém moři těžkou, betonovou pevninu, která má být budoucí Atlantidou a mohla by prý ohrožovat Francouzskou západní Afriku; ale jak se zdá, došlo jenom k položení základů. V Holandsku se přikročilo k vysušování Zeelandu; Francie spojila na Guadeloupu Grande Terre, Basse Terre a La Désirade v jediný požehnaný ostrov; Spojené státy začaly budovat na 37. poledníku první letecký ostrov (dvoupatrový, s obrovským hotelem, sportovním stadiónem, lunaparkem a biografem pro pět tisíc osob.) Prostě zdálo se, že nyní padly poslední meze, jež lidskému rozmachu kladlo světové moře; nastala radostná epocha úžasných technických plánů; člověk si uvědomoval, že teprve nyní se stává Pánem Světa, díky Mlokům, kteří vystoupili na dějiště světa v pravou chvíli a tak říkajíc s dějinnou nutností. Není sporu, že by nebylo došlo k tomu nesmírnému rozšíření Mloků, kdyby pro ně náš technický věk nebyl připravil tolik pracovních úkolů a tak obrovské pole trvalého zaměstnání. Budoucnost Dělníků Moře se zdála být nyní zajištěna na staletí.

Významný podíl na příznivém vývoji obchodu s Mloky měla také věda, jež záhy obrátila svou pozornost k výzkumu Mloků jak po stránce tělesné, tak po stránce duševní. [11 Uvádíme referát o vědeckém kongresu v Paříži z pera očitého svědka r. d.

Ier CONGRÈS D'URODČLES

Zkráceně se mu říká Kongres obojživelníků ocasatých, kdežto jeho oficiální titul je o něco delší: První mezinárodní kongres zoologů pro psychologický výzkum obojživelníků ocasatých. Jenže pravý Pařížan nemá rád sáhodlouhé názvy; ti učené profesori, kteří zasedají v amfiteátru Sorbonny, jsou pro něho prostě Messieurs les Urodčles, páni ocasatí obojživelníci, a dost. Nebo ještě stručněji a neuctivěji: Ces Zoos-la.

Šli jsme se tedy podívat na ces Zoos-lr spíše ze zvědavosti než z referentské povinnosti. Ze zvědavosti, rozumějte, která se netýkala těch univerzitních, většinou starších a brejlatých kapacit, nýbrž právě těch... tvorů (proč nám nechce z pera slovo "zvířat"?), o kterých se toho už tolik napsalo od vědeckých foliantů až po bulvární písničky a kteří jsou prý – podle některých – novinářský humbuk, podle jiných bytosti v mnohém směru nadanější než sám pán tvorstva a koruna stvoření, jak se ještě dnes (míním po světové válce a jiných dějinných okolnostech) říká člověku. Doufal jsem, že slovutní páni účastníci kongresu pro duševní výzkum obojživelníků ocasatých dají nám laikům jasnou a konečnou odpověď, jak to vypadá s tou pověstnou účelivostí Andriase Scheuchzeri; že nám řeknou: ano, toto je tvor rozumný nebo aspoň tak dalece schopný civilizace jako vy nebo já; proto se s ním musí pro budoucnost počítat, tak jako musíme počítat s budoucností lidských ras druhdy považovaných za divoké a primitivní... pravím, žádná taková odpověď, ba ani otázka na kongrese nepadla; na to je dnešní věda příliš... odborná, aby se zabývala toho druhu problémy.

Nuže, poučme se tedy o tom, čemu se vědecky říká duševní život u zvířat. Ten dlouhý pán s vlajícím vousem černokněžníka, který právě burácí na pódiu, je slavný profesor Dubosque; zdá se, že potírá nějakou zvrácenou teorii kteréhosi váženého kolegy, ale tuto stránku jeho výkladu nemůžeme dobře sledovat. Teprve po delší chvíli pochopíme, že ten vášnivý černokněžník mluví o vnímavosti Andriase pro barvy a o jeho schopnosti rozlišovat různé barevné odstíny. Nevím, zda jsem to dobře pochopil, ale odnesl jsem si dojem, že Andrias Scheuchzeri je snad poněkud barvoslepý, ale že profesor Dubosque musí být hrozně krátkozraký podle toho, jak zvedal své papíry až k tlustým, divoce blýskajícím brejlím. Nato mluvil usměvavý japonský učenec dr. Okagawa; bylo to něco o reakčním oblouku, jakož i o úkazech, které nastanou, když se přetne jakási senzorická dráha v mozku Andriase; potom líčil, co Andrias dělá, když se mu rozdrtí ústroj odpovídající ušnímu labyrintu. Nato profesor Rehmann podrobně vysvětloval, jak Andrias reaguje na elektrické dráždění. Nato se strhl jakýsi vášnivý spor mezi ním a profesorem Brucknerem. C'est un type, tenhle profesor Bruckner: malý, zlostný a téměř tragicky živý; mimo jiné tvrdil, že Andrias je smyslově stejně špatně vybaven jako člověk a vyznačuje se stejnou chudobou instinktů; čistě biologicky vzato, je prý to právě tak úpadkové zvíře jako člověk, a podobně jako on hledí svou biologickou méněcennost nahradit tím, čemu se říká intelekt. Zdá se však, že ostatní odborníci nebrali profesora Brucknera vážně, asi proto, že nepřetínal žádné senzorické dráhy a nevysílal do mozku Andriase žádné elektrické výboje. Nato profesor van Dieten pomalu a téměř bohoslužebně líčil, jaké poruchy se jeví u Andriase, kterému byl

odňat pravý čelní mozkový lalok nebo okcipitální závit na levé straně mozku. Potom americký profesor Devrient přednesl –

Promiňte, nevím opravdu, co přednesl; neboť v tu chvíli mi počalo vrtat hlavou, jaké poruchy by se asi jevily u profesora Devrienta, kdybych mu odňal pravý čelní mozkový lalok; jak by reagoval usměvavý dr. Okagawa, kdybych ho elektricky dráždil, a jak by se asi choval profesor Rehmann, kdyby mu někdo rozdrtil ušní labyrint. Pociťuji také jakousi nejistotu, jak je to vlastně s mým rozlišováním barev nebo s faktorem t v mých motorických reakcích. Mučila mne pochybnost, máme-li (v přísně vědeckém smyslu) právo mluvit o svém (míním lidském) duševním životě, pokud jsme jeden druhému nevykuchali mozkové laloky a nepřetali senzorické dráhy. Měli bychom se vlastně na sebe vrhnout se skalpely v rukou, abychom navzájem studovali svůj duševní život. Co mne se týče, byl bych ochoten v zájmu vědy rozbit břežle profesora Dubosqua nebo pouštět elektrické výboje do pleše profesora Dietena, načež bych uveřejnil článek o tom, jak na to reagovali. Abych řekl pravdu, dovedu si to živě představit. Méně živě si dovedu představit, co se při takových pokusech dalo v duši Andriase Scheuchzeri; ale mám za to, že je to nesmírně trpělivý a dobrácký tvor. Žádná z přednášejících kapacit totiž neřekla, že by se chudák Andrias Scheuchzeri někdy také rozzuřil.

Nepochybuji, že První kongres obojživelníků ocasatých je znamenitý vědecký úspěch; ale až budu mít volný den, půjdu do Jardin des Plantes rovnou k nádržce Andriase Scheuchzeri, abych mu potichu řekl: “Ty, Mloku, až jednou přijde tvůj den... tak ne aby tě napadlo vědecky zkoumat duševní život Lidí!”]

Dík tomuto vědeckému bádání přestali lidé považovat Mloky za nějaký zázrak; ve střízlivém světle vědy ztratili Salamandři mnoho z prvotního nimbu mimořádnosti a výjimečnosti; stavše se předmětem psychologických testů, vykazovali velmi průměrné a nezajímavé vlastnosti; jejich vysoké nadání bylo vědecky odkázáno do říše bájí. Věda objevila Normálního Salamandra, který se jevil jako tvor celkem nudný a dosti omezený; jen noviny ještě občas vynášely Zázračného Mloka, který dovede z hlavy násobit pětimístná čísla, ale i to přestalo lidi bavit, zvláště když se ukázalo, že se tomu při náležitém výcviku může naučit i pouhý člověk. Lidé prostě počali považovat Mloky za stejnou samozřejmost, jako je počítačový stroj nebo jiný automat; už v nich neviděli něco tajemného, co se vynořilo z neznámých hlubin bůhví proč a k čemu. Mimoto lidé nikdy nepovažují za tajemné, co jim slouží a prospívá, nýbrž jenom to, co jim škodí nebo je ohrožuje; a protože Mloci, jak se ukázalo, byli tvorové vysoce a mnohostranně užiteční, [12 Užitečnost Mloků zkoumal zejména hamburský badatel Wuhrmann, z jehož příslušných statí citujeme aspoň v kratičkém výtahu jeho

BERICHT ÜBER DIE SOMATISCHE VERANLAGUNG DER MOLCHE

Pokusy, které jsem s pacifickým velemlokem (Andrias Scheuchzeri Tschudi) podnikl ve své hamburské laboratoři, se nesly za zcela určitým cílem: vyzkoušet vzdornost Mloků vůči změnám prostředí a jiným zevním zásahům a tím prokázat jejich praktickou upotřebitelnost v rozličných zeměpisných oblastech a za různě obměňovaných podmínek.

První sérií pokusů se mělo zjistit, jak dlouho vydrží Mlok mimo vodu. Pokusná zvířata byla chována v suchých kádích při teplotě 40 až 50 °C. Po několika hodinách jevila zřejmou únavu; byla-li porosena, ožila opět. Po čtyřiceti hodinách ležela nehybně, pohybuje jenom očima víčky; srdeční tep zpomalen, veškerá tělová činnost snížena na minimum. Zvířata zřejmě trpí a sebemenší pohyb je stojí velkou námahu. Po třech dnech nastává stav kataleptické strnulosti (xeróza); zvířata nereagují, ani když jsou pálena elektrokauterem. Zvýší-li se vlhkost ovzduší, počnou jevit aspoň některé známky života (zavírají oči před prudkým světlem apod.). Byl-li takto vysušený Mlok hozen po sedmi dnech do vody, ožil po uplynutí delší doby; při déle trvajícím sušení však uhynul větší počet pokusných zvířat. Na přímém slunci hynou již po několika hodinách.

Jiná pokusná zvířata byla přinucena točit potmě hřídelem ve vysoce suchém prostředí. Po třech hodinách jejich výkonnost počala klesat, ale stoupla opět po vydatném postříkání. Při často opěťovaném postřiku vydržela zvířata točit klikou hřídele sedmáct, dvacet a v jednom případě šestadvacet hodin bez přerušení, kdežto kontrolní člověk byl už po pěti hodinách tímž mechanickým výkonem značně vyčerpán. Z těchto pokusů můžeme uzavírat, že Mloci jsou dobře použitelní i k práci na suché zemi, ovšem za dvou podmínek: že nejsou vystaveni přímému slunci a že jsou občas po celém povrchu těla postříkáni vodou.

Druhá série pokusů se týkala vzdornosti Mloků, zvířat původně tropických, vůči chladu. Při náhlém ochlazení vody hynuli střevními katary; ale při pomalé aklimatizaci na chladnější prostředí se snadno dostavoval návyk; po osmi měsících už zůstávali čilí i při teplotě vody 7 °C, pokud jim bylo podáváno v potravě více tuku (denně 15 až 20 dkg na kus). Byla-li teplota vody snížena pod 5 °C, upadali v chladovou strnulost (gelózu); v tom stavu mohli být zmrazeni a chováni zamrzlí v ledovém bloku po několik měsíců; když led roztál a teplota vody stoupla nad 5

°C, počali opět jevit známky života a při sedmi až deseti stupních se počali shánět čile po potravě. Z toho lze soudit, že se Mloci mohou docela snadno aklimatizovat i pro naše podnebí až po severní Norsko a Island. Pro klimatické podmínky polární by bylo třeba dalších pokusů.

Naproti tomu značnou choulostivost jeví Mloci vůči vlivům chemickým; při zkouškách s velmi zředěným louhem, továrními splašky, koželužskými činidly atd. jim odpadávala kůže v cárech a pokusná zvířata hynula jakousi snětí žaber. Pro naše řeky jsou tedy Mloci prakticky nepoužitelní.

V další řadě pokusů se nám podařilo zjistit, jak dlouho vydrží Mloci bez potravy. Mohou hladovět tři neděle i déle, aniž bylo na nich vidět jiné známky než jistou malátnost. Jednoho pokusného Mloka jsem nechal hladovět šest měsíců; poslední tři měsíce spal bez hnutí a bez přestání; když jsem mu potom hodil do kádě rozsekaná játra, byl tak slabý, že na ně nereagoval, a musel být krmen uměle. Po několika dnech žral normálně a mohlo se ho použít k dalším pokusům.

Poslední řada pokusů se obírala regenerační schopností Mloků. Usekne-li se Mlokovi ocas, doroste mu nový ve čtrnácti dnech; u jednoho Mloka jsme tento pokus opakovali sedmkrát se stejným výsledkem. Stejně mu dorůstají i useknuté nohy. Jednomu pokusnému zvířeti jsme amputovali všechny čtyři končetiny a ocas; ve třiceti dnech byl opět celý. Zlomí-li se Mlokovi stehenní nebo ramenní kost, odpadne mu celý ulomený úd a naroste mu nový. Rovněž tak dorůstá vyloupenuté oko nebo vyříznutý jazyk; zajímavé je, že Mlok, kterému jsem odňal jazyk, zapomněl mluvit a musel se tomu učit znovu. Amputuje-li se Mlokovi hlava nebo přeřízne-li se jeho tělo mezi krkem a pánevní kostí, zvíře hyne. Naproti tomu lze mu odnít žaludek, část střev, dvě třetiny jater a jiné orgány, aniž jeho životní funkce byly porušeny, takže lze říci, že zaživa téměř vykuchaný Mlok je ještě schopen dalšího života. Žádné jiné zvíře nemá takovou vzdornost vůči jakémukoliv poranění jako právě Mlok. Po té stránce by mohl být prvotřídním, téměř nezničitelným zvířetem válečným; bohužel vadí tomu jeho mírumilovnost a přirozená bezbrannost.

Vedle těchto pokusů zkoumal můj asistent dr. Walter Hinkel hodnotu Mloků po stránce užitečných surovin. Shledal zejména, že tělo Mloků obsahuje neobyčejně vysoké procento jódu a fosforu; není vyloučeno, že by se z nich tyto důležité prvky daly v případě potřeby těžit průmyslově. Kůže Mloků, sama o sobě špatná, se může rozemlít a lisovat pod velkým tlakem; takto získaná umělá kůže je lehká, dosti pevná a mohla by být náhražkou hovězích usní. Tuk Mloků je nepoživatelný pro odporou chuť, ale hodí se na technické mazání, protože zmrzá teprve při teplotách velmi nízkých. Rovněž maso Mloků bylo považováno za nepoživatelné, ano za jedovaté; je-li požíváno syrové, působí prudké bolesti, zvracení a smyslové halucinace. Dr. Hinkel zjistil po mnoha pokusech, které konal sám na sobě, že tyto škodlivé účinky se ztrácejí, je-li pokrájené maso spařeno horkou vodou (podobně jako u některých muchomůrek) a po důkladném vyprání naloženo po čtyřiašedeset hodin ve slabém roztoku hypermanganu. Potom se může vařit nebo dusit a chutná jako špatné hovězí. Snědli jsme takto Mloka, kterému jsme říkali Hans; bylo to vzdělané a chytré zvíře se zvláštním nadáním pro vědeckou práci; pracovalo v oddělení dr. Hinkela jako jeho laborant a mohly se mu svěřit i jemnější chemické analýzy. Besedovali jsme s ním po dlouhé večery, bavíce se jeho neúkojnou vědyčtivostí. Museli jsme našeho Hanse s lítostí utratit, protože oslepl po mých experimentech s trepanací. Jeho maso bylo tmavé a houbovité, ale nezanechalo žádných nepříjemných následků. Jisto je, že v případě válečné potřeby může být mločí maso vítanou a levnou náhražkou za maso hovězí.] byli prostě přijímáni jako něco, co podstatně náleží do racionálního a běžného řádu věcí.

Koneckonců, je docela přirozené, že Mloci přestali být senzací, jakmile jich bylo na světě do set miliónů; lidový zájem, který vyvolali, dokud ještě byli jakous takous novinkou, dozníval ještě po nějaký čas ve filmových groteskách (Sally and Andy, dva dobří Salamandři) a na kabaretních scénách, kde zpěváci a subrety, nadaní zvláště špatným hlasem, vystupovali v neodolatelné roli skřehotajících a gramaticky chatrně se vyjadřujících Mloků. Jakmile se Mloci stávali hromadným a všedním úkazem, měnila se, abychom tak řekli, jejich problematika. [13 Charakteristický doklad podává anketa listu Daily Star na téma: Mají Mlokové duši? Citujeme z této ankety (ovšem bez záruky pravosti) několik výroků vynikajících osobností:

Dear sir,

můj přítel reverend H. B. Bertram a já jsme pozorovali Salamandry po delší dobu při stavbě hráze v Adenu; také jsme s nimi dvakrát nebo třikrát mluvili, ale nesetkali jsme se u nich se žádnou známkou vyšších citů, jako je Čest, Víra, Patriotismus nebo Sportovní Duch. A co jiného, táži se, můžeme právem označovat jako duši?

Truly yours

Colonel John W. Britton

Neviděl jsem nikdy žádného Mloka; ale jsem přesvědčen, že tvorové, kteří nemají své hudby, nemají ani duši.

Toscanini

Nechme stranou otázku duše; ale pokud jsem mohl Andriase pozorovat, řekl bych, že nemají individuality; zdají se být jeden jako druhý, stejně snaživí, stejně schopní – a stejně bezvýrazní. Jedním slovem: splňují jistý ideál moderní civilizace, totiž Průměr.

André d'Artois

Rozhodně nemají duši. V tom se shodují s člověkem.

Váš G. B. Shaw

Vaše otázka mne uvádí do rozpaků. Víím například, že můj čínský psík Bibi má malou a rozkošnou duši; rovněž má perská kočka Sidi Hanum má duši, a jakou nádhernou a krutou! Ale Mloci? Ano, jsou velmi nadaní a inteligentní, ti chudáčkové; dovedou mluvit, počítat a být hrozně užiteční; ale když jsou tak oškliví!

Vaše Madeleine Roche

Ať jsou to Mloci, jen když to nejsou marxisti.

Kurt Huber

Nemají duši. Kdyby ji měli, museli bychom jim přisoudit ekonomickou rovnost s člověkem, což by bylo absurdní.

Henry Bond

Nemají žádný sex-appeal. Proto také nemají duši.

Mae West

Mají duši, tak jako ji má každý tvor i každá rostlina, jako ji má vše, co žije. Veliké je tajemství všeho života.

Sandrabhârata Nath

Mají zajímavou techniku a styl plování; můžeme se od nich mnohému naučit, zejména v plování na dlouhých tratích.

Johny Weissmüller]

Pravda je, že velická mločí senzace záhy vyvanula, aby učinila místo něčemu jinému a do jisté míry solidnějšímu, totiž Mločí Otázce. Předbojovnicí Mločí Otázky – jako ne poprvé v dějinách lidského pokroku – byla ovšem žena. Byla to Mme Louise Zimmermann, ředitelka dívčího penzionátu v Lausanne, která s nevšední energií a neochabujícím nadšením propagovala po celém světě své ušlechtilé heslo: Dejte Mlokům řádnou školní výchovu! Dlouho se setkávala s nepochopením veřejnosti, když neúnavně upozorňovala jednak na přirozenou účelivost Mloků, jednak na nebezpečí, které by mohlo lidské civilizaci vyrůst, kdyby se Salamandrům nedostalo pečlivé mravní i rozumové výchovy. „Jako římská kultura zanikla vpádem barbarů, zanikla by i naše vzdělanost, kdyby byla ostrovem v moři tvorů duševně ujařmených, jimž je upírán podíl na nejvyšších ideálech dnešního lidstva,“ tak volala prorocky na šesti tisících třech stech padesáti sedmi přednáškách, jež absolvovala v ženských klubech po celé Evropě i Americe, jakož i v Japonsku, Číně, Turecku a jinde. „Má-li se kultura udržet, musí být vzdělaností všech. Nemůžeme v klidu požívat darů naší civilizace ani plodů naší kultury, dokud kolem nás existují milióny a milióny nešťastných a nízkých bytostí, uměle udržovaných ve stavu animálních. Tak jako heslem devatenáctého století bylo Osvobození Ženy, musí být heslem našeho věku: DEJTE MLOKŮM ŘÁDNÉ ŠKOLY!“ A tak dále. Díky své výmluvnosti a neuvěřitelné houževnatosti zmobilizovala Mme Louise Zimmermann ženy celého světa a sehnala dostatečné finanční prostředky, aby založila v Beaulieu (u Nice) První lyceum pro Mloky, na kterém byl potěr Salamandrů pracujících v Marseille a Toulonu vyučován ve francouzské řeči a literatuře, rétorice, společenském chování, matematice a kulturních dějinách. [14 Bližší viz v knize: Mme Louise Zimmermann, sa vie, ses idées, son oeuvre (Alcan). Citujeme z tohoto díla pietní vzpomínku Mloka, který byl jedním z jejích prvních žáků:

„Přednášela nám Lafontainovy bajky, sedíc u naší prosté, ale čisté a pohodlné nádrže; trpěla sice vlhkem, ale nedbala toho, oddána plně svému učitelskému úkolu. Říkala nám ‚mes petits Chinois‘, protože jsme podobně jako Číňané nedovedli vyslovovat hlásku r. Po čase si však na to zvykla tak, že sama vyslovovala své jméno Mme Zimmermann. My pulci jsme ji zbožňovali; ti malí, kteří ještě neměli vyvinuté plíce a následkem toho nemohli opustit vodu, plakali, že ji nemohou doprovázet na jejích procházkách po školní zahradě. Byla tak mírná a laskavá, že – pokud vím – se rozhněvala jen jednou; to bylo, když naše mladá učitelka dějin si za horkého letního dne vzala koupací oblek a sestoupila mezi nás do vodní nádrže, kde nám přednášela o nizozemských bojích za

svobodu, sedíc až po krk ve vodě. Tehdy se naše drahá Mme Zimmermann vážně rozhněvala: „Jděte se ihned vykoupat, Mademoiselle, jděte, jděte,“ volala se slzami v očích. Pro nás to byla jemná, ale srozumitelná lekce, že přece jenom nepatříme mezi lidi; později jsme byli naši duchovní matce vděční, že nám to vědomí vstúpila způsobem tak rozhodným a taktním.

Když jsme se dobře učili, předčítala nám za odměnu moderní básně, jako François Coppéa. „Je to sice příliš moderní,“ říkala, „ale koneckonců i to dnes už patří k dobrému vzdělání.“ Při konci školního roku byla pořádána veřejná akademie, na kterou býval zván pan prefekt z Nice a jiné úřední a vynikající osobnosti. Nadaní a pokročilejší žáci, kteří už měli plíce, byli osušeni od školníka a oděni do jakýchsi bílých rýz; potom přednášeli za tenkou oponou (aby se jich dámy nepolekaly) Lafontainovy bajky, matematické vzorce a posloupnost Kapetovců s příslušnými letopočty. Nato pan prefekt v dlouhé a krásné řeči vyslovil dík a poklonu naší drahé ředitelce, čímž se radostný den končil. Stejně jako o náš duševní pokrok bylo pečováno i o naše blaho tělesné; jednou za měsíc nás prohlížel místní zvěrolékař a jednou za půl roku byl každý z nás vážen, má-li předepsanou váhu. Zvláště na srdce nám naše vzácná vůdkyně kladla to, abychom odložili ohavný, prostopášný zvyk Měsíčních tanců; stydím se říci, že přesto se někteří vyspělejší chovanci potají za úplňku dopouštěli této zvířecí hanebnosti. Doufám, že se o tom naše mateřská přítelkyně nikdy nedověděla; bylo by to zlomilo její veliké, šlechetné a láskyplné srdce.”]

Se zdarem o něco menším se setkala Dívčí škola pro Mloky v Mentonu, kde hlavně kursy v hudbě, dietetické kuchyni a jemných ručních pracích (na nichž Mme Zimmermann trvala z důvodů hlavně pedagogických) se setkávaly s nápadným nedostatkem účelivosti, ne-li přímo s tvrdošijným nezájmem mladistvých mločích lyceistek. Proti tomu hned první veřejné zkoušky Mladých Mloků měly tak překvapující úspěch, že vzápětí byla (nákladem spolků pro ochranu zvířat) zřízena Námořní polytechnika pro Mloky v Cannes a Mločí univerzita v Marseille; zde později první Mlok dosáhl gradu doktora práv.

Otázka mločí výchovy se nyní počala rozvíjet rychle a normální cestou. Proti vzorným Écoles Zimmermann zvedli pokrokovější učitelé množství závažných námitek; zejména se tvrdilo, že na výchovu mločího dorostu se nehodí zastaralé humanistické školství pro mládež lidskou; rozhodně se zavrhovala výuka v literatuře a dějinách a doporučovalo se, aby co nejvíce místa a času bylo věnováno praktickým a moderním předmětům, jako přírodním vědám, práci ve školních dílnách, technickému výcviku Mloků, tělovýchově a tak dále. Tato takzvaná Reformní Škola čili Škola pro Praktický Život byla opět vášnivě potírána stoupenci klasického vzdělání, kteří hlásali, že Mloky lze přiblížit kulturním statkům lidským jenom na základech latinských a že nestačí naučit je mluvit, nenaučíme-li je citovat básníky a řečnit s výmluvností ciceronskou. Byl z toho dlouhý a dosti rozhořčený spor, který byl nakonec rozřešen tím, že školy pro Salamandry byly postátněny a školy pro lidskou mládež reformovány tak, aby se co nejvíc přiblížily ideálům Reformní Školy pro Mloky.

Je přirozeno, že nyní také v jiných státech se ozvalo volání po řádném a povinném školství pro Mloky pod dozorem státním. Došlo k tomu postupně ve všech námořních zemích (ovšem s výjimkou Velké Británie); a protože tyto mločí školy nebyly zatíženy starými klasickými tradicemi škol lidských a mohly tedy užít všech nejnovějších metod psychotechniky, technologické výchovy, předvojenského výcviku a jiných posledních vymožeností pedagogických, vyvinulo se z nich záhy to nejmodernější a vědecky nejpokročilejší školství na světě, jež právem bylo předmětem závidy všech pedagogů i školáků lidských.

Ruku v ruce s mločím školstvím se vynořila otázka jazyková. Které ze světových řečí se mají Salamandři nejspíš učit? Prvotní Mloci z tichomořských ostrovů se ovšem vyjadřovali Pidgin English, jak to pochytily od domorodců a námořníků; mnozí mluvili malajsky nebo v jiných místních nářečích. Mloci pěstění pro trh singaporský byli vedeni k tomu, aby mluvili v Basic English, oné vědecky zjednodušené angličtině, která se obejde s několika sty výrazy bez zastaralých gramatických okolků; proto také se této reformované standardní angličtině počalo říkat Salamander English. Na vzorných Ecoles Zimmermann se Mloci vyjadřovali v řeči Corneillově, nikoli ovšem z důvodů nacionálních, nýbrž proto, že to náleží k vyššímu vzdělání; naproti tomu na reformních školách se učili esperantu jako jazyku dorozumívacímu. Mimoto vzniklo v té době asi pět nebo šest nových Univerzálních Jazyků, které chtěly nahradit babylónský zmatek řečí lidských a dát jednu společnou mateřštinu celému světu lidí i Mloků; bylo ovšem mnoho sporů o to, který z těchto Mezinárodních Jazyků je nejúčelnější, nejlibozvučnější a nejuniverzálnější. Nakonec to ovšem dopadlo tak, že v každém národě byl propagován jiný Univerzální Jazyk.

[15 Mimo jiné navrhoval slovník filolog Curtius ve spisu Janua linguarum aperta, aby jako jediný obcovací jazyk pro Mloky byla adoptována latina zlatého věku Vergiliova. Dnes je v naší moci, volal, aby se latina, tento jazyk nejdokonalejší, nejbohatší na gramatická pravidla a vědecky nejlépe zpracovaný, stala opět živou a světovou řečí. Nechopí-li se vzdělané lidstvo této příležitosti. učíte to vy sami, Salamandrae, gens maritima; zvolte si za svou mateřštinu eruditam linguam Latinam, jedinou řeč hodnou toho, aby jí mluvil orbis terrarum. Nehynoucí bude

vaše zásluha, Salamandrae, vzkřísíte-li k novému životu věčný jazyk bohů a héroů; neb s tímto jazykem, gens Tritonum, převezmete jednou i odkaz světovládného Říma.

Naproti tomu jistý lotyšský telegrafní úředník, jménem Wolterras, spolu s pastorem Mendeliusem vynalezl a vypracoval zvláštní řeč pro Mloky, nazvanou řeč pontická (pontic lang); použil pro ni prvků všech jazyků světa, zejména nářečí afrických. Tato mločtina (jak se jí také říkalo) dosáhla jistého rozšíření zejména v severských státech, bohužel však jenom mezi lidmi; v Uppsale byla dokonce zřízena stolice pro jazyk mlocký, ale z Mloků, pokud je známo, nemluvil touto řečí ani jediný. Po pravdě řečeno, nejvíce se mezi Salamandry vžilo Basic English a později se stalo oficiálním jazykem Mloků.]

Postátněním mločího školství se celá věc zjednodušila: v každém státě byli Mloci prostě vychováváni v řeči dotyčného státního národa. Ačkoliv se Salamandři učili cizím řečem poměrně snadno a horlivě, jevila jejich jazyková schopnost zvláštní nedostatky jednak pro uzpůsobení jejich mluvidel, jednak z důvodů spíše psychických; tak například jen s obtíží vyslovovali dlouhá, mnohoslabičná slova a hleděli je zredukovat na jedinou slabiku, kterou vyrazili krátce a poněkud kvákavě; říkali l místo r a v sykavkách mírně šišlali; odpouštěli si gramatické koncovky, nikdy se nenaučili dělat rozdíl mezi "já" a "my" a bylo jim jedno, je-li nějaké slovo rodu ženského nebo mužského (snad se v tom projevuje jejich pohlavní chladnost mimo dobu páření). Prostě každý jazyk se v jejich ústech charakteristicky přetvořil a jaksi zracionalizoval na nejjednodušší a rudimentární formy. Je hodno pozoru, že si jejich neologismy, jejich výslovnost i gramatickou primitivnost počala rychle osvojovat jednak lidská spodina v přístavech, jednak takzvaná nejlepší společnost; odtud se ten způsob vyjadřování šířil do novin a záhy zobecněl. I u lidí namnoze vymizely gramatické rody, odpadaly koncovky, vyhynulo skloňování; zlatá mládež potlačila r a naučila se šišlat; stěží kdo ze vzdělaných lidí by mohl ještě říci, co znamená indeterminismus nebo transcendentno, prostě proto, že se ta slova stala i pro lidi příliš dlouhými a nevyslovitelnými.

Zkrátka, ať dobře či špatně, dovedli Mloci mluvit téměř všemi jazyky světa podle toho, na kterém pobřeží žili. Tehdy vyšel u nás (tuším v Národních listech) článek, který se (zajisté právem) trpce tázal, proč se Mloci neučí také česky, když už jsou na světě Salamandři mluvící portugalsky, holandsky a jinými jazyky malých národů. Náš národ nemá sice bohužel svého mořského pobřeží, připouštěl řečený článek, a proto u nás není ani mořských Mloků; avšak i když nemáme svého moře, neznamená to, že bychom na světové kultuře neměli stejného, ano v mnohém ohledu i důležitějšího podílu než mnozí národové, jejichž řeči se učí tisíci Mlokův. Bylo by jen spravedливо, aby Mloci poznali také náš duchovní život; ale jak se o něm mohou informovat, není-li mezi nimi nikoho, kdo by ovládal náš jazyk? Nečekejme, že někdo na světě uzná tento kulturní dluh a zřídí stolicí češtiny a československé literatury na některém mločím učelišti. Jak praví básník, "nevěřme nikomu na světě širém, nemáme jednoho přítele tam". Postarejme se proto sami o nápravu, volal článek. Cokoliv jsme na světě pořídili, vykonali jsme vlastní silou! Je naše právo a naše povinnost, abychom se snažili získat své přátele i mezi Mloky; ale jak se zdá, nejeví naše ministerstvo pro zahraničí mnoho zájmu o náležitou propagandu našeho jména a našich produktů mezi Mloky, ačkoliv jiní a menší národové věnují milióny na to, aby otevřeli Mlokům své kulturní poklady a zároveň vzbudili jejich zájem o své průmyslové výrobky. – Článek vzbudil značnou pozornost hlavně ve Svazu průmyslníků a měl aspoň ten výsledek, že byla vydána malá příručka Česky pro Mloky s ukázkami z československého krásného písemnictví. Zní to snad neuvěřitelně, ale této knížky se opravdu prodalo přes sedm set výtisků; byl to tedy celkem pozoruhodný úspěch.

[16 Srov. fejeton z pera Jaromíra Seidla-Novoměstského, uchovaný ve sbírce pana Povondry.

NÁŠ PŘÍTEL NA OSTROVECH GALÁPAGOS

Konaje se svou chotí, básnířkou Jindřiší Seidlovou-Chrudimskou, cestu kolem světa, abychom kouzlem tolika nových a mohutných dojmův aspoň částečně přežili bolestnou ztrátu naší vzácné tetinky, spisovatelky Bohumily Jandové-Strešovické, dostali jsme se až na osamělé, mnohými bájemi opředené ostrovy Galápagos. Měli jsme toliko dvě hodiny času, i použili jsme jich k procházce po pobřeží tohoto pustého souostroví.

"Hleď, jak překrásně dnes zapadá slunce," pravil jsem k své choti. "Není-liž to, jako by celá obloha tonula v záplavě zlata a krve?"

"Pán ráčí být Čechem?" ozvalo se nenadále za námi správnou a ryzí češtinou.

Pohlédli jsme překvapeně oním směrem. Nebyl tam nikdo, jen veliký černý Mlok seděl na balvanech drže v ruce něco, co vypadalo jako kniha. Během své cesty kolem světa jsme spatřili již několik Mlokův, ale neměli jsme dosud příležitosti dáti se s nimi do řeči. Proto laskavý čtenář pochopí náš podiv, když jsme se na pobřeží tak opuštěném setkali s Mlokem, a nadto zaslechli otázku v naší rodné řeči.

“Kdo zde mluví?” zvolal jsem česky.

“Byl jsem tak směl, pane,” odvětil Mlok uctivě povstávaje. “Nemohl jsem odolati, slyše poprvé v životě český hovor.”

“Jakže,” užasl jsem, “vy umíte česky?”

“Právě jsem se bavil časováním nepravidelného slovesa býti,” odtušil Mlok. “Toto sloveso jest totiž nepravidelným ve všech jazycích.”

“Jak, kde a proč,” naléhal jsem, “jste se naučil česky?”

“Náhoda mi zanesla do rukou tuto knihu,” odvece Mlok a podal mi knížku, kterou držel v ruce; bylo to Česky pro Mloky a její listy nesly stopy častého a pilného používání. “Dostala se sem se zásilkou kněh obsahu poučného. Mohl jsem si vybrati Geometrii pro vyšší třídy škol středních, Dějiny válečné taktiky, Průvodce po Dolomitech nebo Zásady bimetalismu. Zvolil jsem si však tuto knížku, jež se mi stala druhem nejmilejším. Znáám ji již celou z paměti, avšak nalézám v ní stále nové zdroje zábavy i poučení.”

Moje paní i já jsme projevíli svoji nelíbenou radost i podiv nad jeho správnou, ba téměř srozumitelnou výslovností. “Bohužel není zde nikoho, s kým bych mluvil česky,” pravil náš nový přítel skromně, “a nejsem si ani jist, je-li sedmý pád od slova kůň koni nebo koňmi.”

“Koňmi,” řekl jsem.

“Ó ne, koni,” zvolala moje paní živě.

“Byl byste tak laskav a řekl mi,” tázal se nás milý besedník horlivě, “co jest nového ve stověžaté matičce Praze?”

“Ta roste, příteli,” odvětil jsem potěšen jeho zájmem a několika slovy jsem mu nastínil rozkvět naší zlaté metropole.

“Jak radostné jsou to zvěsti,” pravil Mlok s netajeným uspokojením. “Zdalipak ještě visí na Mostecké věži utáté hlavy popravených českých pánův?”

“Už dávno ne,” řekl jsem mu, poněkud (přiznám se) překvapen jeho otázkou.

“To jest věru škoda,” mínil sympatický Mlok. “Byla to vzácná historická památka. Buď bohu žalováno, že tolik znamenitých památností vzalo zasvě ve válce třicetileté! Neklamu-li se, byla tehdy země česká obrácena v poušť, zbrocenou krví a slzami. Ještě štěstí, že tehdy nevyhynul genitiv záporu. V této knížce stojí, že prý jest na vymření. Bylo by mi toho velmi líto, pane.”

“Vás tedy upoutaly i naše dějiny,” zvolal jsem radostně.

“Zajisté, pane,” odtušil Mlok. “Zejména pohroma bělohorská a třistaletá poroba. Četl jsem o nich velmi mnoho v této knize. Jste zajisté velmi hrdi na svou třistaletou porobu. Byla to veliká doba, pane.”

“Ano, těžká doba,” přitakal jsem. “Doba útisku a hoře.”

“A úpěli jste?” ptal se náš přítel s dychtivým zájmem.

“Úpěli, trpíce nevýslovně pod jařmem sveřepých utiskovatelů.”

“To jsem rád,” oddechl si Mlok. “V mé knize to právě tak stojí. Jsem velmi potěšen, že to jest pravda. Je to výtečná kniha, pane, lepší než Geometrie pro vyšší třídy škol středních. Rád bych jednou stanul na památném místě, kde byli popraveni čeští páni, jakož i na jiných slavných místech krutého bezpráví.”

“Měl byste se k nám podívat,” navrhl jsem mu srdečně.

“Děkuji za laskavé pozvání,” klaněl se Mlok. “Bohužel nejsem tak dalece ve svých krocích volen...”

“My bychom vás koupili,” zvolal jsem. “Chci říci, snad bychom národní sbírkou mohli opatřiti prostředky, jež by vám umožnily...”

“Nejvroucnější díky,” mumlal náš přítel zřejmě dojat. “Slyšel jsem však, že vltavská voda není dobra. My totiž trpíváme v říční vodě nemilou úplavicí.” Načež se maličko zamyslel a dodal: “Také bych těžko jen opustil svou milou zahrádku.”

“Ach,” zvolala moje paní, “já též jsem nadšenou zahradnicí! Jak vděčna bych vám byla, kdybyste nám ukázal dítky zdejší flóry!”

“S největší radostí, vzácná paní,” děl Mlok zdvořile se ukláněje. “Nebude-li vám totiž vaditi, že můj libosad jest pod vodou.”

“Pod vodou?”

“Ano, dvěmécítma metrův.”

“A jaké květiny tam pěstujete?”

“Mořské sasanky,” pravil náš přítel, “v několika vzácných družích. Rovněž mořské hvězdice a mořské okurky, nepočítám-li keře korálové. Blah, kdo pěstoval své vlasti jednu růži, jeden štěp, jak praví básník.”

Bylo nám pohříchu loučiti se, neboť loď již dávala znamení k odjezdu. “A co byste vzkázal, pane – pane –” řekl jsem, nevěda, jak se náš milý druh jmenuje.

“Jmenuji se Boleslav Jablonský,” upozornil nás Mlok ostýchavě. “Jest to po mém mínění krásné jméno, pane. Vybral jsem si je ze své knížky.”

“Co byste, pane Jablonský, vzkázal našemu národu?”

Mlok se na chvilku zamyslel. “Řekněte svým krajanům,” pravil posléze s hlubokým pohnutím, “řekněte jim... aby nepropadli staré slovanské nesvornosti... a aby chovali ve vděčné paměti Lipany a zejména Bílou horu! Nazdar, má poklona,” skončil náhle, snaže se přemoci své city.

Odjížděli jsme člunem zamyšleni a dojatí. Náš přítel stál na skalisku a kynul za námi rukou; zdálo se, že něco volá.

“Co to volal?” ptala se moje paní.

“Nevím,” řekl jsem, “ale znělo to nějak jako: pozdravujte pana primátora doktora Baxu.”]

Otázka výchovy a jazyka byla ovšem jenom jednou stránkou velikého Mločího Problému, který tak říkajíc rostl lidem pod rukama. Tak například záhy se vynořila otázka, jak se má vlastně s Mloky nakládat v ohledu, abychom tak řekli, spíše společenském. V prvních, téměř předhistorických letech Mločího Věku to byly ovšem spolky pro ochranu zvířat, které se horlivě staraly o to, aby se s Mloky nezacházelo krutě a nelidsky; díky jejich vytrvalým zákrokům se podařilo, že téměř všude přihlížely úřady k tomu, aby vůči Mlokům byly dodržovány policejní a veterinářské předpisy platné pro jiný chovný dobytek. Také zásadní odpůrci vivisekce podepsali mnoho protestů a peticí, aby bylo zakázáno provádět na živých Mlocích vědecké experimenty; v řadě států byl takový zákon skutečně vydán. [17 Zejména v Německu byla veškerá vivisekce přísně zapovězena, ovšem jen židovským badatelům.] Avšak s rostoucí vzdělaností Salamandrů se víc a víc cítily rozpaky zahrnovat Mloky prostě pod ochranu zvířat; zdálo se to být z jakýchsi ne docela jasných důvodů poněkud nevhodné. Tehdy byla založena mezinárodní Liga pro Ochranu Mloků (Salamander Protecting League) pod protektorátem vévodkyně of Huddersfield. Tato liga, čítající přes dvě stě tisíc členů hlavně v Anglii, vykonala pro Salamandry značnou a chvalitebnou práci; zejména dosáhla toho, že pro ně byla na mořských březích zřizována zvláštní mločí hřiště, kde by, nerušení zvědavými diváky, konali své “meetingy a sportovní slavnosti” (míněny byly asi tajné Měsíční tance); že se na všech školách (dokonce i na Oxfordské univerzitě) kladlo žákům na srdce, aby nekamenovali Mloky; že se do jisté míry dbalo toho, aby na mločích školách nebyli mladí pulci přetěžováni učivem; a konečně že mločí pracoviště a ubikace byly obehnány vysokým prkenným plotem, který chránil Mloky před různým obtěžováním a hlavně dostatečně odděloval svět Salamandrů od světa lidí.

[18 Zdá se, že tu šlo také o jisté pohnutky morální. Mezi papíry pana Povondry se našlo v mnoha jazycích Provolání, uveřejněné patrně ve všech novinách světa a podepsané samotnou vévodkyní of Huddersfield, kde bylo řečeno:

“Liga pro Ochranu Mloků se obrací zejména k vám, ženy, abyste v zájmu slušnosti a dobrých mravů přispěly prací svých rukou k veliké akci, jejímž cílem jest opatřit Mloky vhodným oděvem. Nejvhodnější k tomu účelu je sukénka dlouhá 40 cm, šířka v pase 60 cm, nejlépe se všitou gumičkou. Doporučuje se sukénka složená v záhybech (plisé), která dobře sluší a dovoluje větší volnost pohybu. Pro krajiny tropické postačí zástěrka opatřená tkanicí k zavázání v pase, zhotovená ze zcela prosté prací látky, popřípadě ze starších částí vašeho obleku. Pomůžete tím ubohým Mlokům, aby se při své práci v blízkosti lidí nemuseli ukazovat bez jakéhokoliv oděvu, což zajisté uráží jejich stud a dotýká se nemile každého slušného člověka, zejména pak každé ženy a matky.”

Podle všeho se tato akce nesetkala se žádoucím výsledkem; není známo, že by se kdy Mloci uvolili nosit sukénky nebo zástěrky; asi jim to pod vodou překáželo nebo to na nich nechtělo držet. Když pak byli Mloci odděleni od lidí

prkennými ohradami, odpadly ovšem na obou stranách jakékoliv důvody ke studu nebo nemilým pocitům.

Pokud se týče naší zmínky, že bylo třeba chránit Mloky před různým obtěžováním, měli jsme na mysli hlavně psy, kteří se nikdy s Mloky nesmířili a pronásledovali je zběsile i pod vodou, nedbajíce toho, že se jim zaněcovaly v tlamě sliznice, když pokousali prchajícího Mloka. Někdy se i Mloci bránili a nejeden vzácný pes byl ubit motykou nebo krumpáčem. Vůbec mezi psy a Mloky se vyvinulo trvalé, přímo smrtelné nepřátelství, které se nijak nezměnilo, naopak spíše zesílilo a prohloubilo zřízením ohrad mezi oběma. Ale to už tak bývá, a nejenom u psů.

Mimochodem řečeno, těch dehtovaných plotů, táhnoucích se mnohdy na sta a sta kilometrů po mořském břehu, bylo využito k účelům výchovným; po celé délce byly pomalovány velikými nápisy a hesly vhodnými pro Mloky, jako například:

Vaše práce – Váš úspěch

Važte si každé vteřiny!

Den má toliko 86 400 vteřin!

Každý má jen tolik ceny, kolik udělá práce

Jeden metr hráze můžete postavit za 57 minut!

Kdo pracuje, slouží všem

Kdo nepracuje, ať nejí!

A tak dále. Povážíme-li, že ty prkenné ohrady lemovaly na celém světě víc než tři sta tisíc kilometrů mořských břehů, dovedeme si představit, kolik nabádačových a obecně prospěšných hesel se na ně vešlo.]

Avšak tyto chvályhodné soukromé iniciativy, které se snažily slušně a humánně upravit vztah lidské společnosti k Mlokům, brzo nestačily. Bylo sice poměrně snadno zařadit Salamandry, jak se říká, do výrobního procesu, ale daleko složitější a těžší se ukázalo přičlenit je nějakým způsobem k stávajícím společenským řádům.

Konzervativnější lidé sice tvrdili, že tady není co mluvit o nějakých právních a veřejných problémech; Mloci prý jsou prostě majetkem svého zaměstnavatele, který za ně ručí a odpovídá i za případné škody, které by jeho Mloci způsobili; přes svou nepochybnou inteligenci nejsou Salamandři nic jiného než právní objekt, věc neboli statek, a každé zvláštní zákonité opatření týkající se Mloků bylo by prý rušivým zásahem do svatých práv soukromého vlastnictví. Naproti tomu druhá strana namítala, že Mloci jakožto bytosti inteligentní a do valné míry odpovědné mohou svévolně a nejrůznějších způsobem porušovat platné zákony. Jak by přišel majitel Mloků k tomu, aby nesl odpovědnost za případné přestupky, kterých se jeho Salamandři dopustí? Takové riziko by nepochybně podlomilo soukromou podnikavost v oboru mločích prací. V moři není plotů, říkalo se; Mloky nemůžete uzavřít, abyste je měli pod dohledem. Proto je třeba zavázat zákonitou cestou Mloky samotné, aby respektovali lidský právní řád a řídili se předpisy, které pro ně budou vydány.

[19 Srov. první Mločí proces, který se konal v Durbanu a byl hojně komentován ve světovém tisku (viz výstřižky pana Povondry). Přístavní úřad v A zaměstnával pracovní kolonu Mloků. Ti se během doby tak rozmnožili, že už neměli v přístavu dost místa; i usadilo se několik pulčích kolonií na okolním pobřeží. Statkář B, k jehož pozemkům náležela část řečeného pobřeží, žádal, aby přístavní úřad vystěhoval své Salamandry z jeho privátního břehu, jelikož tam má své koupaliště. Přístavní úřad namítal, že mu po tom nic není; jakmile se Mloci usadili na pozemcích stěžovatele, stali se jeho soukromým vlastnictvím. Zatímco se toto jednání přiměřeně protahovalo, počali Mloci (jednak z vrozeného pudu, jednak z pracovní horlivosti, která jim byla vštípena výchovou) bez příslušného příkazu i povolení stavět hráze a přístavní nádrže na březích pana B. Tu podal pan B na dotyčný úřad žalobu pro poškození svého majetku. V první instanci byla žaloba odmítnuta s odůvodněním, že majetek pana B nebyl těmi hrázemi poškozen, nýbrž zdokonalen. Druhá instance dala za pravdu žalující straně v tom, že nikdo není povinen trpět na svém pozemku chovná zvířata svého souseda a že přístavní úřad v A ručí za všechny škody Mloky způsobené, tak jako sedlák hradí škody, které sousedům přivodí jeho dobytek. Žalovaná strana ovšem namítala, že nemůže za Salamandry ručit, protože je nemůže v moři uzavřít. Na to soudce prohlásil, že podle jeho mínění jest na škody způsobené Mloky pohlížeti podobně jako na škody způsobené slepicemi, které rovněž není možno uzavřít, protože dovedou létat. Zástupce přístavního úřadu se tázal, jakým způsobem má tedy jeho klient Mloky vystěhovat nebo přimět k tomu, aby sami opustili soukromý břeh pana B. Soudce odpověděl, že to není věc soudu. Zástupce se tázal, jak by se ctihodný soudce díval na to, kdyby žalovaný úřad dal ty nežádoucí Mloky vystřílet. Na to soudce odpověděl, že by to jako britský gentleman považoval za krajně nevhodný postup a mimoto za rušení honebního práva pana B. Žalovaná strana je tedy povinna jednak vystěhovat Mloky ze soukromého majetku žalobce, jednak odčinit škody tamtéž způsobené hrázemi a regulací břehu, a sice tak, že

uvede onen kus pobřeží v původní stav. Zástupce žalované strany položil potom otázku, smí-li se k tomu zbourání použít Salamandrů. Soudce odpověděl, že podle jeho názoru nikoliv, pokud k tomu nesvolí žalobce, jehož choť si Mloky oškliví a nemůže se koupat na břehu zamořeném Salamandry. Žalovaná strana namítala, že bez Mloků nemůže přece odklidit hráze Postavené pod hladinou mořskou. Na to soudce prohlásil, že soud nechce a nemůže rozhodovat o podrobnostech technických; soudy jsou tu proto, aby chránily majetková práva, a ne aby posuzovaly, co je proveditelné a co ne.

Tím byla věc právně skončena; není známo, jak se přístavní úřad v A dostal z této svízelné situace; ale na celém případě se ukázalo, že Mločí Otázku bude přece jenom nutno regulovat také novými prostředky právními.]

Pokud je známo, první zákony pro Salamandry byly vydány ve Francii. Paragraf první stanovil povinnosti Mloků v případech mobilizace a války; druhý zákon (zvaný lex Deval) nařizoval Mlokům, že se smějí usazovat jenom na těch místech pobřeží, která jim vykáže jejich majitel nebo příslušný departementální úřad; třetí zákon vyslovil, že Mloci jsou bezpodmínečně povinni uposlechnout všech policejních nařízení; v případě, že by tak neučinili, mají policejní úřady právo trestat je uzavřením na suchém a světlém místě, nebo dokonce odnětím práce na delší dobu. Nato levicové strany podaly v parlamentě návrh, aby bylo vypracováno sociální zákonodárství pro Salamandry, které by vymezilo jejich pracovní povinnosti a uložilo zaměstnavatelům určité závazky vůči pracujícím Mlokům (například čtrnáctidenní dovolenou v době jarního páření); proti tomu krajní levice žádala, aby Mloci byli vůbec vykázáni jakožto nepřátelé pracujícího lidu, kteří ve službách kapitalismu pracují příliš mnoho a téměř zadarmo a tím ohrožují životní úroveň dělnické třídy. Na dotvrzení tohoto požadavku došlo ke stávce v Brestu a k velikým demonstracím v Paříži; bylo mnoho raněných a ministerstvo Devalovo bylo nuceno podat demisi. V Itálii byli Salamandři podřízeni zvláštní Mločí korporaci, složené ze zaměstnavatelů a úřadů, v Holandsku byli spravováni ministerstvem pro vodní stavby, zkrátka každý stát řešil Mločí Problém po svém a odlišně; ale spousta úředních aktů, kterými se upravovaly veřejné povinnosti a vhodně omezovala animální svoboda Mloků, byla všude celkem stejná.

Rozumí se, že se hned s prvními zákony pro Mloky vyskytli lidé, kteří ve jménu právní logiky dovozovali, že ukládá-li lidská společnost Salamandrům určité povinnosti, musí jim přiznat také nějaká práva. Stát, který dává Mlokům zákony, uznává je ipso facto za bytosti odpovědné a svobodné, za právní subjekty, ba dokonce i za své státní příslušníky; v tom případě bude nutno nějak upravit jejich občanský poměr k státu, pod jehož legislativou žijí. Bylo by ovšem možno pokládat Mloky za cizí imigraci; ale v tom případě by jim nemohl stát ukládat určité služby a povinnosti pro čas mobilizace a války, jako se děje (s výjimkou Anglie) ve všech civilizovaných zemích. Budeme zajisté žádat na Mlocích, aby v případě válečného konfliktu hájili našich pobřeží; ale pak jim nemůžeme upírat jistá občanská práva, například právo hlasovací, právo shromažďovací, zastoupení v různých veřejných sborech a tak dále. [20 Někteří brali rovnoprávnost Mloků tak doslovně, že žádali, aby Salamandři mohli zastávat kterékoliv veřejné úřady ve vodě i na zemi (J. Courtaud); nebo aby z nich byly vytvořeny plně vyzbrojené podmořské pluky s vlastními hlubinnými veliteli (generál m. s. Desfours); nebo dokonce aby byly dovoleny smíšené sňatky mezi lidmi a Mloky (advokát Louis Pierrot). Přírodovědci sice namítali, že takové sňatky nejsou vůbec možné; ale maître Pierrot prohlásil, že nejde o přírodní možnost, nýbrž o právní zásadu, a že sám je ochoten pojmout za ženu mločí samici, aby dokázal, že zmíněná reforma manželského práva nezůstane jenom na papíře. (Me Pierrot se potom stal velmi hledaným advokátem v záležitostech rozvodových.)

(Budiž v této volné souvislosti uvedeno, že zejména v americkém tisku se občas vyskytla zpráva o dívkách, které prý byly při koupeli znásilněny od Mloků. Proto se ve Spojených státech množily případy, kdy byli Mloci chytáni a lynčováni, hlavně upalováni na hranici. Marne učenci vystupovali proti tomuto lidovému zvyku, tvrdíce, že z důvodů anatomických je podobný zločin ze strany Salamandrů fyzicky vyloučen; mnoho dívek odpřisáhlo, že byly od Mloků obtěžovány, čímž byla věc pro každého řádného Američana jasná. Později bylo oblíbené upalování Mloků omezeno aspoň tím, že se smělo konat jenom v sobotu a pod dozorem hasičů. Tehdy také vzniklo Hnutí proti lynčování Mloků, kterému stál v čele černý rev. Robert J. Washington a k němuž se hlásilo na statisíce členů, ovšem téměř bez výjimky pouhých negrů. Americký tisk počal tvrdit, že toto hnutí je politické a podvrtné; proto došlo k přepadání černošských čtvrtí a bylo upáleno mnoho černochoů, kteří se ve svých kostelích modlili za Bratry Mloky. Rozhořčení proti negrům dostoupilo vrcholu, když od zapáleného černošského kostela v Gordonville /L./ chytlo celé město. Ale to už zapadá do historie Mloků jenom nepřímo.)

Z civilních zařízení a výhod, kterých se Mlokům opravdu dostalo, uveďme aspoň některé: každý Salamandr byl zapsán v mločí matrice a registrován v místě své práce; musel mít úřední povolení k pobytu; musel platit daň z hlavy, kterou za něho odváděl jeho majitel a strhoval mu ji ze stravy (neboť Mloci nedostávali mzdy v penězích); podobně musel platit nájem z obývaného pobřeží, obecní přírážky, poplatky za zřízení prkenné ohrady, školní taxy a jiná veřejná břemena; prostě musíme loajálně přiznat, že v těchto ohledech se s ním jednalo stejně jako s

druhými občany, takže požíval přece jen jakési rovnoprávnosti.] Dokonce se navrhovalo, aby Salamandři měli jakous takous podmořskou autonomii; ale tyto a jiné úvahy zůstaly číře akademické; k žádnému praktickému řešení nedošlo, hlavně proto ne, že Mloci nikdy a nikde o občanská práva nežádali.

Podobně bez přímého zájmu a zasahování Mloků se dala jiná velká diskuse, která se točila kolem otázky, mohou-li být Mloci pokřtěni. Katolická církev zastávala od počátku důsledně stanovisko, že nikoliv; jelikož Mloci, nejsouce potomky Adamovými, nebyli počati v dědičném hříchu, nemohou být svátostí křtu od tohoto hříchu ani očišťováni. Církev svatá nechce nikterak rozhodovat otázku, mají-li Mloci nesmrtelnou duši nebo nějaký jiný podíl na milosti a spáse boží; její blahovůle k Mlokům může být vyjádřena jenom tím, že bude na ně pamatovat zvláštní modlitbou, která se bude číst v určité dny vedle modlitby za duše v očištcí a vedle přímlyvy za nevěřící. [21 Viz encykliku Svatého otce Mirabilia Dei opera.] Méně jednoduché to měly církve protestantské; přiznávaly sice Mlokům rozum, a tudíž i schopnost pochopit křesťanské učení, ale váhaly učinit je členy církve a tím také bratry v Kristu. Omezily se proto na to, že vydaly (ve zkráceném znění) Písmo svaté pro Mloky na nepromokavém papíře a rozšířily je v mnoha miliónech výtiscích; uvažovalo se také o tom, sestavit pro Mloky (v analogii k Basic English) jakési Basic Christian, základní a zjednodušené křesťanské učení; ale pokusy v tom směru učiněné vyvolaly tolik teologických sporů, že se od toho konečně upustilo. [22 Ve věci vyšla tak ohromná literatura, že by jenom její bibliografie zabrala dva mohutné svazky.] Ne tolik skrupulí měly některé náboženské sekty (zejména americké), které vysílaly k Mlokům své misionáře, aby jim kázali Pravou Víru a křtili je podle slov Písma: Jdouce do celého světa, uče všechny národy. Ale jenom několika málo misionářům se podařilo dostat se za prkennou ohradu, která oddělovala Salamandry od lidí; zaměstnavatelé jim zabraňovali přístup k Mlokům, aby je svým kázáním zbytečně nezdržovali od práce. Bylo tedy tu a tam vidět kazatele, který stojí u dehtovaného plotu mezi psy, zuřivě štekajícími proti svým nepřátelům na druhé straně ohrady, marně, ale horlivě vykládá slovo boží.

Pokud známo, poněkud většího rozšíření došel u Mloků monismus; někteří Mloci věřili také v materialismus, zlatý standard a jiné vědecké věrouky. Jeden populární filozof, jménem Georg Sequenz, sestavil dokonce zvláštní náboženskou nauku pro Mloky, jejímž hlavním a nejvyšším článkem byla víra ve Velkého Salamandra. Tato víra se sice u Mloků vůbec neujala, ale zato našla hojně přívrženců u lidí, zejména ve velkých městech, kde vznikla skoro přes noc spousta tajných templů pro salamandří kult. [23 Viz v papírech pana Povondry silně pornografickou brožurku, která prý byla otištěna z policejních raportů v B***. Údaje tohoto "soukromého výtisku, vydaného za účelem vědeckým", nelze ve slušné knize citovat. Uvádíme jen některé podrobnosti:

Templ salamandřího kultu, nacházející se v ulici ***, číslo domu ***, chová ve svém středu veliký bazén, vyložený temně rudým mramorem. Voda bazénu je parfemována vonnými esencemi, ohřívána a z hloubky prozařována stále se měnícími barevnými světly; jinak je v templu tma. Za zpěvu Mločích litanií vstupují do duhového bazénu po mramorových stupních ničím neoděnění věřící Salamandři a Salamandry; z jedné strany muži, z druhé strany ženy, vesměs z nejlepší společnosti; uvádíme zejména baronku M., filmového herce S., vyslance D. a mnohé jiné vynikající osobnosti. Náhle ozáří modrý reflektor obrovský mramorový balvan vyčnívající nad vodu, na němž spočívá a těžce oddychuje veliký, starý černý Mlok, zvaný Mistr Salamandr. Po chvíli mlčení začne Mistr mluvit; vyzývá věřící, aby se plně a s celou duší oddali nastávajícím obřadům Mločího tance a uctili Velkého Salamandra. Nato se zvedne a počne kolébat a kroutit hoření polovinou těla. Tu také mužští věřící, ponoření až po krk ve vodě, začnou se zuřivě, pořád rychleji a rychleji kolébat a kroutit, prý proto, aby se vytvořilo Sexuální Prostředí; zatím Salamandry vyrazí ostré ts-ts-ts a skřehotavé skřeky. Potom uhasíná pod vodou jedno světlo po druhém a rozpoutá se obecná orgie.

Nemůžeme se sice zaručit za toto líčení; ale jisto je, že ve všech větších městech Evropy policie jednak ostře pronásledovala tyto salamandří sekty, jednak měla plno práce s potlačováním obrovských společenských skandálů, které s tím byly spojeny. Soudíme však, že kult Velkého Salamandra byl sice neobyčejně rozšířen, ale že se odehrával povětšinou s nádherou méně pohádkovou a v chudších vrstvách dokonce na suchu.] Mloci sami v pozdějších dobách téměř obecně přijali jinou víru, o které ani není známo, kde se mezi nimi vzala; bylo to uctívání Molocha, kterého si představovali jako obrovského Mloka s lidskou hlavou; měli prý ohromné podmořské modly z litiny, které si dali dělat u Armstronga nebo u Kruppa, ale bližší podrobnosti o jejich kultických obřadech, prý neobyčejně krutých a tajných, nevyšly nikdy najevo, protože se konaly pod vodou. Zdá se, že tato víra se u nich rozšířila proto, že jméno Moloch jim připomínalo přírodovědecký (Molche) nebo německý (Molch) název pro Mloka.

Jak z předchozích odstavců zřejmo, Mločí Otázka se zprvu a po dlouhou dobu kladla jenom v tom smyslu, zda a do jaké míry jsou Mloci jakožto rozumné a značně civilizované bytosti schopni požívat jistých lidských práv, i když jenom na okraji lidské společnosti a lidského řádu; jinými slovy, byla to vnitřní otázka jednotlivých států, řešená v rámci práva občanského. Po řadu let nikoho ani nenapadlo, že Mločí Otázka může mít dalekosáhlý význam

mezinárodní a že snad bude nutno jednat se Salamandry nejenom jako s inteligentními bytostmi, nýbrž také jako s mločím kolektivem nebo mločím národem. Po pravdě řečeno, první krok k tomuto pojetí Mločího Problému učinily ony poněkud výstřední křesťanské sekty, které se pokoušely pokřtít Mloky, odvolávající se na slova Písma: Jdouce do celého světa, učte všechny národy. Tím bylo poprvé vysloveno, že Mloci jsou cosi jako národ. [24 Také zmíněná už katolická modlitba za Mloky je definovala jakožto Dei creatura de gente Molche (boží tvorové národa mločího).] Ale první skutečně mezinárodní a zásadní uznání Mloků jako národa přinesl teprve pověstný projev Komunistické internacionály, podepsaný soudruhem Molokovem a adresovaný "všem utlačeným a revolučním Mlokům celého světa". [25 Provolání, uchované v papírech pana Povondry, znělo:

SOUDRUZI MLOCI!

Kapitalistický řád si našel svou poslední oběť. Když se už jeho tyranie počala definitivně tříštit o revoluční rozmach třídně uvědomělého proletariátu, zapřáhl zpuchřelý kapitalismus do svých služeb vás, Dělníci Moře, zotročil vás duševně svou buržoazní civilizací, podrobil vás svým třídním zákonům, zbavil vás veškeré svobody a učinil vše, aby vás mohl beztrestně a brutálně vykořisťovat

(14 řádek zabaveno)

Pracující Mloci! Přichází chvíle, kdy si počínáte uvědomovat celou tíhu otroctví, ve kterém žijete

(7 řádek zabaveno)

a domáhat se svých práv jako třída a jako národ!

Soudruzi Mloci! Revoluční proletariát celého světa vám podává ruku

(11 řádek zabaveno)

všemi prostředky. Zakládejte závodní rady, volte důvěrníky, zřizujte stávkové fondy! Počítejte s tím, že uvědomělé dělnictvo vás

neopustí ve vašem spravedlivém boji a ruku v ruce s vámi podnikne poslední útok

(9 řádek zabaveno)

Utlačení a revoluční Mloci celého světa, spojte se! Poslední bitva už nastává!

Podepsán: Molokov]

I když toto svolání nemělo, jak se zdá, na Mloky přímého vlivu, vyvolalo přece jenom značný ohlas ve světovém tisku a bylo hojně následováno aspoň v tom směru, že na Salamandry počaly přímo pršet plamenné výzvy z nejrůznějších stran, aby se jako veliký mločí celek připojili k tomu nebo onomu ideovému, politickému nebo sociálnímu programu lidské společnosti.

[26 Ve sbírce pana Povondry jsme našli jen několik takových svolání; ta ostatní asi spálila během doby paní Povondrová. Z uchovaného materiálu uvádíme aspoň některé tituly:

Mloci, odhodte zbraně! (Pacifistický manifest)

Molche, wirft Juden heraus! (Německý leták)

Kamarádi Mloci! (Svolání skupiny anarchistů-bakuninců)

Kamarádi Mloci! (Veřejná výzva vodních skautů)

Přátelé Mloci! (Veřejná adresa Ústředí akvaristických spolků a pěstitelů vodního zvířectva)

Mloci, přátelé! (Výzva Společnosti pro Mravní Obrodu)

Občané Mloci! (Výzva Reformní občanské frakce v Dieppe)

Kolegové Mloci, vstupte do našich řad! (Podpurný spolek bývalých námořníků)

Kolegové Mloci! (Plavecký klub Aegir)

Zvláště důležité (smíme-li tak soudit podle toho, že je pan Povondra pečlivě podlepil) bylo asi svolání, které citujeme v plném původním znění: [nečitelný text, pozn. skenovačů]

Nyní se počal Mločím Problémem obírat i Mezinárodní úřad práce v Ženevě. Tam se střetly dva názory: jeden uznával Mloky za novou pracující třídu a domáhal se toho, aby na ně bylo rozšířeno veškeré sociální zákonodárství týkající se pracovní doby, placených dovolených, invalidního a starobního pojištění a tak dále;

naproti tomu druhý názor hlásal, že v Mlocích roste nebezpečná konkurence lidským pracovním silám a že se má mločí práce jakožto protisociální jednoduše zakázat. Proti tomuto návrhu se ohradili nejen zástupci zaměstnavatelů, nýbrž i delegáti dělnictva, poukazující na to, že Mloci nejsou už jenom novou pracovní armádou, ale také velkým a stále důležitějším odběratelem. Jak uvedli, zvýšila se poslední dobou v míře dosud nebývalé zaměstnanost v oboru kovodělném (pracovní nářadí, stroje a kovové modly pro Mloky), zbrojařském, chemickém (podmořské třaskaviny), ve výrobě papíru (učebnice pro Mloky), cementu, dříví, umělých potravin (Salamander-Food) a mnohých jiných oborech; lodní tonáž stoupla proti dobám předmločím o 27 %, těžba uhlí o 18,6 %. Nepřímo, zvýšením zaměstnanosti a blahobytu u lidí, stoupá obrát i v jiných průmyslových odvětvích. Posléze v době nejposlednější objednávat Mloci různé strojové součásti podle svých vlastních nákresů; z nich si sami montují pod vodou pneumatické vrtačky, kladiva, podmořské motory, tiskařské stroje, vodní vysílačky a jiné mašiny vlastní konstrukce. Za ty součásti platí zvýšeným pracovním výkonem; dnes už pětina veškeré světové výroby v těžkém průmyslu i jemné mechanice je závislá na mločích objednávkách. Zrušte Salamandry, a můžete zavřít pětinu továren; místo dnešní prosperity budete mít milióny nezaměstnaných. Mezinárodní úřad práce nemohl ovšem nedbat těchto námitek; nakonec se po dlouhém jednání dosáhlo aspoň toho kompromisního řešení, že "výše uvedení zaměstnanci skupiny S (obojživelnické) smějí být zaměstnáváni jenom pod vodou nebo ve vodě, na břehu pak jenom do vzdálenosti deseti metrů od čáry nejvyššího přílivu; že nesmějí těžit uhlí nebo naftu na dně mořském; že nesmějí pro suchozemský odběr vyrábět papír, textilie nebo umělé kůže z mořských řas a tak dále; tato omezení, uložená mločí výrobě, byla sestavena v kód o devatenácti odstavcích, jež blíže neuvádíme hlavně z toho důvodu, že se jich samozřejmě nikde nedbalo; ale jako velkorysé, vpravdě mezinárodní řešení Mločího Problému po stránce hospodářské a sociální byl uvedený kód záslužné a impozantní dílo.

Poněkud pomaleji to šlo s jiným mezinárodním uznáním Mloků, a sice na poli styků kulturních. Když vyšla v odborném tisku hojně citovaná stať "Geologické složení mořského dna u ostrovů Bahamských", podepsaná jménem John Seaman, nevěděl ovšem nikdo, že jde o vědeckou práci učeného Salamandra; ale když na vědecké kongresy nebo na adresu různých akademií a učených společností docházely od badatelů-Mloků zprávy a studie z oboru oceánografie, zeměpisu, hydrobiologie, vyšší matematiky a jiných exaktních věd, vyvolávalo to značné rozpaky, ano i nevoli, kterou vyjádřil veliký dr. Martel slovy: "Ta havěť nás chce něčemu učit?" Japonský učenec dr. Onošita, který se odvážil citovat zprávu jednoho Mloka (bylo to cosi o vývoji žlutkového vaku u pulců hlubinné mořské ryby *Argyrops leucostomus* Cocco), byl vědecky bojkotován a spáchal na sobě harakiri; pro univerzitní vědu bylo větší cti a stavovské hrdosti, aby nebrala na vědomí žádnou vědeckou práci Mloků. Tím větší pozornost (ne-li pohoršení) vzbudilo gesto, které udělal Centre universitaire de Nice tím, že pozval na slavnostní přednášku dr. Charles Merciera, vysoce učeného Mloka z přístavu toulonského, jenž s pozoruhodným úspěchem přednášel o teorii kuželoseček v geometrii neeuklidovské. [27 Ve sbírce pana Povondry se nám dochovalo fejetonistické, dosti povrchní vyličení této slavnosti; bohužel je ho jen polovička, druhá část se nějak ztratila.

Nice 6. května

V pěkné, jasné budově Ústavu pro středomořská studia na promenade des Anglais je dnes živo; dva agents de police udržují na chodníku volnou cestu pro pozvané osobnosti, které krácejí po červeném koberci do přívětivého, příjemně chladného amfiteátru. Vidíme usměvavého pana starostu nicejského, pana prefekta v cylindru, generála v blankytné uniformě, pány s červeným knoflíkem Čestné legie, dámy jistého věku (převládá letos módní barva terakota), viceadmirály, novináře, profesory a vznešené stařečky všech národů, kterých je na Côte d'Azur vždycky plno. Najednou malý incident: mezi vši touto honorací se plaše a nepozorovaně snaží proklouznout podivné stvořeníčko; je od hlavy po zem zahaleno jakousi dlouhou černou pelerínou nebo dominem, na očích má ohromné černé okuláry a chvatně, nejistě ťape k přeplněnému vestibulu. "Hé, vous," křikl jeden strážník, "qu'est-ce que vous cherchez ici?" Ale tu už k polekanému příchozímu přistupují univerzitní hodnostáři, a cher docteur sem, cher docteur tam. Tohle tedy je dr. Charles Mercier, učený Mlok, který dnes má přednášet před výkvětem Azurového pobřeží! Rychle dovnitř, abychom ještě ulovili místočko v slavnostně vzrušeném auditoriu!

Na pódiu usedá Monsieur le Maire, Monsieur Paul Mallory, veliký básník. Mme Maria Dimineanu jako delegátka Mezinárodního ústavu pro intelektuální spolupráci, rektor Institutu pro středomořská studia a jiné oficiální osobnosti; po straně pódia je pult pro přednášejícího a za ním – Nu ano, je to skutečně plechová vana. Obyčejná plechová vana, jaké bývají v koupelnách. A dva funkcionáři přivádějící na pódium plaché stvoření zahalené v dlouhé kápi. Ozve se poněkud rozpačitý potlesk. Dr. Charles Mercier se ostýchavě uklání a ohlíží se nejistě, kam si má sednout. "Voilà, Monsieur," šeptá jeden funkcionář a ukazuje na plechovou vanu. "To je pro vás." Dr. Mercier se zřejmě hrozně stydí, neví, jak by odmítl tuto pozornost; pokouší se pokud možno nenápadně zaujmout

místo ve vaně, ale zamotá se do dlouhé peleríny a s hlučným šplouchnutím padá do vany. Hodně to postříkalo pány na pódiu, kteří se ovšem tváří, jako by se nic nestalo; v auditoriu se kdosi hystericky uchechtl, ale páni z předních rad se káravě ohlížejí a syčí psst! V tu chvíli už povstává Monsieur le Maire et Député a ujímá se slova. Dámy a pánové, praví, mám tu čest uvítat na půdě krásného města Nice doktora Charles Merciera, vynikajícího představitele vědeckého života u našich blízkých sousedů, obyvatelů hlubin mořských. (Dr. Mercier se vynořuje do půl těla z vody a hluboce se uklání.) Je to poprvé v dějinách civilizace, že si moře a země podávají ruce k intelektuální spolupráci. Dotud byla duchovnímu životu uložena nepřekročitelná hranice: tou byl světový oceán. Mohli jsme jej překročit, mohli jsme jej na svých korábech brázdit všemi směry, ale pod jeho povrch, dámy a pánové, nemohla civilizace proniknout. Ten malý kousek pevniny, na kterém žije lidstvo, byl až dotud obklopen morem panenským a divokým; byl to nádherný rámeček, ale bylo to také odvěké rozmezí: na jedné straně stoupající civilizace, na druhé straně věčná a nezměnitelná příroda. Tato mez, moji drazí posluchači, nyní padá. (Potlesk.) Nám, dětem této veliké doby, se dostalo nesrovnatelného štěstí být očitými svědky toho, jak roste naše duchovní vlast, jak překračuje své vlastní břehy, sestupuje do vln mořských, dobývá vodních hlubin a připojuje k staré vzdělané zemi oceán moderní a civilizovaný. Jaká to úžasná podívaná! (Bravo!) Dámy a pánové, teprve zrozením oceánské kultury, jejíhož eminentního představitele máme tu čest dnes vítat v našem středu, se naše zeměkoule stala planetou skutečně a cele civilizovanou. (Nadšený potlesk. Dr. Mercier ve vaně povstává a klaní se.)

Drahý doktore a veliký vědče, obrátil se potom Monsieur le Maire et Député k dr. Mercierovi, který se opíral o kraj vany, dojatě a těžce cukaje svými žábami, budete moci tlumočit svým krajanům a přátelům na dně mořském naše blahopřání, náš obdiv a naši nejvřelejší sympatii. Řekněte jim, že ve vás, našich sousedech mořských, pozdravujeme předvoj pokroku a vzdělanosti, předvoj, který bude krok za krokem kolonizovat nekonečné oblasti mořské a na dně oceánu zřídí nový kulturní svět. Vidím už vyrůstat v hlubinách mořských nové Atény a nové Římy; vidím tam vzkvétat novou Paříž s podmořskými Louvry a Sorbonnami, s podmořskými Vítěznými oblouky a Hroby neznámých vojáků, s divadly a bulváry; a dovoluji, abych vyslovil i svou myšlenku nejtajnější: doufám, že proti naší drahé Nice vyrostou v modrých vlnách středomořských nová slavná Nice, vaše Nice, která bude svými nádhernými podmořskými třídami, sady a promenádami vroubit naše Azurové pobřeží. Chceme vás poznat a chceme, abyste znali nás; jsem osobně přesvědčen, že bližší vědecký a společenský styk, který dnes za tak šťastných auspicií zahajujeme, povede naše národy k stále těsnější kulturní i politické spolupráci v zájmu celého lidstva, v zájmu světového míru, blahobytu a pokroku. (Dlouhotrvající potlesk.)

Nyní povstává dr. Charles Mercier a pokouší se několika slovy poděkovat panu starostovi a poslanci nicejskému; ale jednak je příliš dojat, jednak má trochu zvláštní výslovnost; z jeho řeči jsem zachytil jen něco málo namáhavě vyřazených slov; nemýlím-li se, bylo to "velmi poctěn", "kulturní styky" a "Victor Hugo". Nato, zřejmě ztrémován, se opět ukryl v kádi.

Slova se ujímá Paul Mallory; to, co pronáší, není řeč, nýbrž hymnická báseň prozářená hlubokou filozofií. Děkuji osudu, praví, že jsem se dožil splnění a potvrzení jedné z nejkrásnějších bájí celého lidstva. Je to potvrzení a naplnění podivné: místo mytické Atlantidy ponořené vidíme s úžasem novou Atlantidu, která se z hlubin vynořuje. Drahý kolego Merciere, vy, jenž jste básníkem prostorové geometrie, a vaši učení přátelé, vy jste první vyslanci tohoto nového světa, který vystupuje z moře, ne pěnoroďá Afrodita, ale pallas Anadyomené. A však daleko podivnější a nesrovnatelně tajemnější je, že k tomuto (Konec chybí.) Na této manifestaci byla přítomna jako delegátka za ženevské organizace také Mme Maria Dimineanu; tato výtečná, ženerózní dáma byla tak dojata skromným chováním a učeností dr. Merciera ("Pauvre petit," vyjádřila prý se, "il est tellement laid!"), že si vzala za úkol svého neúnavně činného života, aby Mloci byli přijati za člena Společnosti národů. Marně vysvětlovali státníci výmluvně a energické dámě, že Salamandři, nemajíce nikde na světě své vlastní státní svrchovanosti ani svého státního území, nemohou být členy Společnosti národů. Mme Dimineanu počala propagovat myšlenku, aby tedy Mloci dostali někde své svobodné území a svůj podmořský stát. Ta myšlenka byla ovšem dosti nevíтанá, ne-li přímo povážlivá; konečně se však našlo šťastné řešení, že při Společnosti národů bude zřízena zvláštní Komise pro studium Mločí Otázky, do které budou pozváni také dva delegáti Mloci; jako první byl na nátlak paní Dimineanu povolán dr. Charles Mercier z Toulonu, druhý pak byl nějaký don Mario, tlustý a učený Mlok z Kuby, pracující vědecky v oboru planktonu a neritického pelagiálu. Tím dosáhli Mloci nejvyššího té doby mezinárodního uznání své existence. [28 V papírech pana Povondry se uchovala poněkud nejasná fotografie z novin, na níž oba mločí delegáti vystupují po schůdkách z Ženevského jezera na Quai du Mont Blanc, aby se odebrali do sezení komise. Zdá se tedy, že byli oficiálně ubytováni rovnou v Lac Léman.

Pokud se týče ženevské Komise pro studium Mločí Otázky, vykonala velikou a záslužnou práci hlavně tím, že se pečlivě vystříhala všech ožehavých politických i hospodářských otázek. Zasedala permanentně po dlouhou řadu

let a konala přes třináct set schůzí, na nichž se pilně jednalo o mezinárodním sjednocení názvosloví pro Mloky. V tom ohledu totiž panoval beznadějný chaos; vedle vědeckých názvů Salamandra, Molche, Batrachus a podobně (kteréžto názvy se počaly cítit jako poněkud nezdvořilé) byla navrhována celá spousta jiných jmen; Mlokům se mělo říkat Tritóni, Neptunidi, Tethydové, Nereidi, Atlantové, Oceanikové, Poseidóni, Lemurové, Pelagové, Litoralové, Pontikové, Bathydové, Abyssové, Hydrioni, Žandemeři (Gens de Mer), Sumarini a tak dále; Komise pro studium Mločí Otázky měla z těchto všech názvů vybrat jméno nejvhodnější a zabývala se tím horlivě a svědomitě až po sám konec Mločího Věku; ke konečnému a jednomyslnému závěru ovšem nedospěla.]

Vidíme tedy Salamandry v silném a neustálém vzestupu. Jejich počet je už odhadován na sedm miliard, ačkoliv s rostoucí civilizací jejich porodnost srážně klesá (na dvacet až třicet pulců z každé samice ročně). Mají už osazeno přes šedesát procent veškerých světových břehů; ještě polární břehy jsou neobydleny, ale kanadští Mloci počínají kolonizovat pobřeží Grónska, kde dokonce zatlačují Eskymáky do vnitrozemí a přejímají rybolov a obchod s rybím tukem do svých rukou. Ruku v ruce s jejich materiálním rozmachem pokračuje i jejich pokrok civilizační; vstupují do řady vzdělaných národů s povinnou školní návštěvou a mohou se honosit mnoha sty vlastních podmořských novin, které vycházejí v miliónech výtisků, vzorně vybudovanými vědeckými ústavy a tak dále. Rozumí se, že se tento kulturní vzestup nedál ve všem všudy hladce a bez vnitřního odporu; víme sice neobyčejně málo o interních záležitostech Mloků, ale podle některých známek (například podle toho, že se našly mrtvoly Mloků s ukousanými nosy a hlavami) se zdá, že po delší dobu panoval pod hladinou mořskou vleklý a vášnivý ideový spor mezi staromloky a mladomloky. Mladomloci byli patrně pro pokrok bez výhrad a omezení a hlásali, že se má i pod vodou dohonit všechna pevninová vzdělanost se vším všudy, nevyjímajíc ani kopanou, flirt, fašismus a sexuální inverze; naproti tomu staromloci, jak se zdá, lpěli konzervativně na přírodním mloctví a nechtěli se vzdát starých dobrých zvířecích zvyklostí a instinktů; nepochybně odsuzovali horečné bažení po novotách a viděli v něm úpadkový zjev a zradu na zděděných mločích ideálech; zajisté žehrali také proti cizím vlivům, jimž slepě podléhá dnešní svedená mládež, a tázali se, je-li toto opičení po lidech důstojno hrdých a sebevědomých Mloků. [29 Pan Povondra zařadil do své sbírky také dva nebo tři články z Národní politiky, které se týkaly dnešní mládeže; nejspíš je jen nedopatřením přisoudil tomuto období mločí civilizace.] Dovedeme si představit, že byla ražena hesla jako Zpět k miocénu! Pryč se vším, co nás chce polidštit! Do boje za neporušené mloctví! A tak dále. Byly tu nepochybně všechny předpoklady pro čilý generační konflikt názorů a pro hluboké duchovní revoluce ve vývoji Salamandrů; litujeme, že o nich nemůžeme uvést bližší podrobnosti, ale doufejme, že Mloci z toho konfliktu udělali, co mohli.

Nyní tedy zastihujeme Salamandry na cestě k nejvyššímu rozkvětu; ale i lidský svět se těší nebývalé prosperitě. Horlivě se budují nové břehy pevnin, na starých mělčinách vyrůstají nové souše, uprostřed oceánu se zvedají umělé letecké ostrovy; ale to vše není nic proti obrovitým technickým projektům úplně pře tavby naší zeměkoule, jež čekají jenom na to, kdo by je financoval. Mloci pracují bezoddyšně ve všech mořích a na okrajích všech pevnin, pokud trvá noc; zdá se, že jsou spokojeni a nežádají pro sebe nic, než aby měli co dělat a kde navrtat do břehů díry a chodbičky svých temných ubikací. Mají svá podmořská a podzemní města, své hlubinné metropole, své Esseny a Birminghamy na dně mořském, v hloubce dvaceti až padesáti metrů; mají své přeplněné tovární čtvrti, přístavy, dopravní linky a miliónové aglomerace; prostě mají svůj víceméně neznámý, [30 Jeden pán z Dejvic vypravoval panu Povondrovi, že se koupal na pláži v Katwijk aan Zee. Plaval daleko do moře, když na něho volal plavčík, aby se vrátil. Řečený pán (nějaký pan Příhoda, komisionář) toho nedbal a plaval dál; tu skočil plavčík do člunu a pádloval za ním. "Hej, pane," řekl mu, "tady se nesmíte koupat!"

"Pročpak ne?" ptal se pan Příhoda.

"Tady jsou Mloci."

"Já se jich nebojím," namítal pan Příhoda.

"Oni tu mají pod vodou nějaké továrny či co," bručel plavčík. "Tady se nikdo nekoupe, pane."

"A proč ne?"

"Mloci to nemají rádi." ale technicky, jak se zdá, vysoce pokročilý svět. Nemají sice svých vysokých pecí a hutí, ale lidé jim dodávají kovy výměnou za jejich práci. Nemají svých třaskavin, ale ty jim prodají lidé. Jejich pohonnou látkou je moře se svým přílivem a odlivem, se svými spodními proudy a rozdíly teplot; turbíny jim sice dodali lidé, ale oni jich dovedou užívat; což je civilizace něco jiného než schopnost používat věci, jež vymyslel někdo jiný? I když Mloci, řekněme, nemají svých vlastních myšlenek, mohou mít docela dobře svou vědu. Nemají sice své hudby nebo literatury, ale obejdou se bez nich dokonale; a lidé počínají shledávat, že to je od těch Salamandrů báječně moderní. Tak vida, už se může člověk u Mloků ledačemu učit – a není divu: což nejsou Mloci ohromně

úspěšní, a z čeho jiného si mají lidé brát příklad, ne-li z úspěchů? Ještě nikdy v dějinách lidstva se tolik nevyrábělo, nebudovalo a nevydělávalo jako v této veliké době. Nic platno, s Mloky přišel do světa obrovský pokrok a ideál, který se jmenuje Kvantita. "My lidé Mločího Věku," říká se s oprávněnou hrdostí; kam by se hrabal zastaralý Lidský Věk se svou pomalou, titěrnou a neúčinnou páračkou, které se říkalo kultura, umění, čistá věda nebo jak! Práví, uvědomělí lidé Mločího Věku už nebudou mařit svůj čas hloubáním o Podstatě Věcí; budou mít co dělat jenom s jejich počtem a s hromadnou výrobou. Celá budoucnost světa je v tom, aby se pořád zvyšovala výroba i konzum; pročez musí být ještě víc Mloků, aby mohli ještě víc vyrobit a sežrat. Mloci jsou jednoduše Množství; jejich epochální čin je v tom, že jich je tak mnoho. Teprve nyní může lidský důmysl pracovat naplno, neboť pracuje ve velkém, s krajní výrobní kapacitou a rekordním hospodářským obratem; zkrátka je to veliká doba. – Co tedy ještě chybí, aby se za obecné spokojenosti a prosperity uskutečnil Šťastný Nový Věk? Co překáží, aby se zrodila kýžená Utopie, v níž by byly sklizeny všechny ty technické triumfy a nádherné možnosti, které se lidskému blahobytu a mločí píli otvírají dál a dál, až do nedozírna?

Věřu že nic; neboť nyní bude Obchod s Mloky korunován i státnickou prozíravostí předem dbající toho, aby to jednou nezaskřípělo v soukolí Nového Věku. V Londýně se schází konference námořních států, na níž je vypracována a schválena Mezinárodní konvence o Salamandrech. Vysoké smluvní strany se mezi sebou zavazují, že nebudou vysílat své Mloky do svrchovaných vod jiných států; že nestrpí, aby jejich Mloci jakkoliv porušili územní integritu nebo uznanou zájmovou sféru kteréhokoliv jiného státu; že žádným způsobem nebudou zasahovat do mločích záležitostí jiné námořní mocnosti; že se v případě srážky mezi svými a cizími Salamandry podrobí haagskému smířcímu soudu; že nevyzbrojí své Mloky žádnými zbraněmi, jejichž kalibr přesahuje ráži obvyklé podvodní pistole proti žralokům (tzv. Šafránek-gun nebo shark-gun); že nepřipustí, aby jejich Mloci navazovali jakékoliv bližší styky se Salamandry podléhajícími jiné státní svrchovanosti; že nebudou pomocí Mloků stavět nové pevniny nebo rozšiřovat svá teritoria bez předchozího schválení Stálé námořní komise v Ženevě, a tak dále. (Bylo toho třicet sedm paragrafů.) Naproti tomu byl zamítnut britský návrh, aby se námořní moci zavázaly, že nebudou své Mloky podrobovat povinnému vojenskému výcviku; francouzský návrh, aby Salamandři byli internacionalizováni a podřízeni Mezinárodnímu Mločímu Úřadu pro Úpravu Světových Vod; německý návrh, aby každému Mloku byla vpálena značka státu, jehož je poddaným; další německý návrh, aby každému námořnímu státu byl povolen jen určitý počet Mloků ve stanoveném číselném poměru; italský návrh, aby státům s přebytkem Salamandrů byly vykázané nové kolonizační břehy nebo parcely na mořském dně; japonský návrh, aby nad Mloky (od přírody černými) vykonával mezinárodní mandát národ japonský jako představitel barevných ras. [31 Tento návrh souvisel patrně s velkorysou politickou propagandou, jejíž vysoce závažný dokument máme v rukou, dík sběratelské činnosti pana Povondry. Dokument praví doslovně: [nečitelný text – pozn. skenovačů]] Většina těchto návrhů byla odkázána na příští konferenci námořních mocností, která se však z různých příčin už nekonala.

"Tímto mezinárodním aktem," napsal v Le Temps M. Jules Sauerstoff, "je zajištěna budoucnost Mloků a pokojný vývoj lidstva na dlouhé desítky let. Blahopřejeme londýnské konferenci k zdárnému ukončení jejich obtížných porad; blahopřejeme také Mlokům k tomu, že daným statutem se jim dostává ochrany haagského soudu; nyní se mohou s klidem a důvěrou věnovat své práci a svému podmořskému pokroku. Budiž zdůrazněno, že odpolitizování Mločího Problému, které došlo výrazu v Londýnské konvenci, je jednou z nejdůležitějších záruk světového míru; zejména odzbrojení Salamandrů zmenšuje pravděpodobnost podmořských konfliktů mezi jednotlivými státy. Fakt je, že – i když trvají tak četné hraniční i mocenské rozpory na všech skoro kontinentech – nehrozí světovému míru žádné aktuální nebezpečí aspoň ze strany mořské. Ale i na suché zemi se zdá být nyní mír lépe zajištěn, než býval kdy jindy; námořní státy jsou plně zaměstnány budováním nových břehů a mohou rozšiřovat svá území do světového moře, místo aby se snažily posunout své hranice na souši. Už nebude nutno bojovat železem a plynem o každou píď půdy; stačí prosté motyky a lopaty Mloků, aby si každý stát postavil tolik teritoria, kolik potřebuje; a tuto pokojnou mločí práci pro mír a blahobyt všech národů zaručuje právě Londýnská konvence. Ještě nikdy nebyl svět tak blízce trvalému míru a pokojnému sice, ale slavnému rozkvětu jako právě nyní. Místo Mločího Problému, o kterém se toho už tolik namluvilo a napsalo, bude se nyní snad právem mluvit o Zlatém Mločím Věku."

KAPITOLA 3

PAN POVONDRA ČTE OPĚT NOVINY

Na ničem není tak vidět běh času jako na dětech. Kde je malý Frantík, jehož jsme opustili (jak nedávno je tomu!) nad přítoky Dunaje z levého břehu?

"Kde zase je ten Frantík?" bručí pan Povondra otvíraje své večerní noviny.

“To víš, jako vždycky,” povídá paní Povondrová skloněná nad šitím.

“Tak teda šel za holkou,” praví káravě otec Povondra. “Zatracený kluk! Je mu sotva třicet let, a jeden večer neseď doma!”

“Co jen těch ponožek proběhá,” vzdychá paní Povondrová navlékajíc zase jednu beznadějnou ponožku na dřevěný hříbek. “Co mám s tím dělat,” přemítá nad rozsáhlou dírou na patě, tvarem podobnou Cejlonu. “Abych to vyhodila,” míní kriticky, ale přesto po delší strategické úvaze zabodává jehlu odhodlaně do jižního pobřeží Cejlonu.

Zavládlo důstojné rodinné ticho, tak drahé otci Povondrovi; jen noviny šustí a jim odpovídá rychle provlékaná nit.

“Už ho mají?” ptá se paní Povondrová.

“Koho?”

“Toho vraha, co zabil tu ženskou.”

“Já se budu starat o tvého vraha,” vrčí pan Povondra s jistým odporem. “Tadyhle zrovna čtu, že vypuklo napětí mezi Japonskem a Čínou. To je vážná věc. Tam je to vždycky vážná věc.”

“Já myslím, že ho už nechytanou,” míní paní Povondrová.

“Koho?”

“Toho vraha. Když někdo zabije ženskou, tak ho málokdy chytanou.”

“On Japonec vidí nerad, že si Čína reguluje Žlutou řeku. To máš tu politiku. Dokud tam ta Žlutá řeka dělá neplechu, tak je v Číně každou chvíli povodeň a hlad, a to Číňana oslabuje, víš? Půjč mi ty nůžky, maminko, já si to vystřihnu.”

“Proč?”

“Ale tady čtu, že na té Žluté řece pracují dva milióny Mloků.”

“To je hodně, že?”

“To si myslím. Však ona je jistě platí Amerika, holenu. Proto ten mikádo by tam chtěl nasadit své vlastní Mloky – A koukejme!”

“Co máš?”

“Tadyhle píše Petit Parisien, že si to Francie nemůže dát líbit. A to je pravda. Já bych si to taky nedal líbit.”

“Co by sis nedal líbit?”

“Aby Itálie rozšiřovala ostrov Lampedusu. To je hrozně důležitá strategická pozice, víš? On by Ital mohl od Lampedusy ohrožovat Tunis. Tadyhle Petit Parisien píše, že Ital by jako chtěl z té Lampedusy vybudovat námořní pevnost prvního řádu. Prý tam má šedesát tisíc ozbrojených Mloků – To je na pováženou. Šedesát tisíc, to máš tři divize, maminko. Já říkám, na Středozevní moři, tam jednou ještě k něčemu dojde. Ukaž, já si to vystřihnu.”

Zatím zmizel Cejlon pod pilnou rukou paní Povondrové a zredukoval se asi na rozměr ostrova Rhodos.

“A tuhle Anglie,” rozjímal otec Povondra, “ta bude mít taky těžkosti. V Dolní sněmovně se mluvilo, že prý Velká Británie zůstává pozadu za ostatními státy v těchletých vodních stavbách. Že prý jiné koloniální moci budují o překot nové břehy a pevniny, zatímco britská vláda ve své konzervativní nedůvěře k Mlokům – To je pravda, maminko. Angličani jsou hrozně konzervativní. Já jsem znal jednoho lokaje z britského vyslanectví, a ten ti za živého boha nevzal do huby naši českou tlačenu. Prý se to u nich nejdí, a tak on to prý taky nebude jíst. Se nedivím, že je pak jiné státy předhoní.” Pan Povondra kýval vážně hlavou. “A Francie rozšiřuje své břehy u Calais. Teď dělají noviny v Anglii randál, že jim Francie bude střílet přes Kanál, když se ten Kanál zúží. To mají z toho. Mohli sami rozšířit své břehy u Doveru a střílet na Francii.”

“A proč by museli střílet?” ptala se paní Povondrová.

“Tomu ty nerozumíš. To jsou vojenské důvody. Já bych se nedivil, kdyby se tam jednou něco semlelo. Buď tam, nebo někde jinde. To dá rozum, teď, skrz ty Mloky, je světová situace docela jiná, maminko. Docela jiná.”

“Myslíš, že by mohla být válka?” starala se paní Povondrová. “To víš, já kvůli našemu Frantíkovi, aby do ní nemusel.”

“Válka?” mýnil otec Povondra. “Bude muset být světová válka, aby si státy mohly rozdělit moře. Ale my zůstaneme neutrální. Někdo přece musí zůstat neutrální, aby dodával zbraně a všechno těm druhým. Tak je to,” rozhodl pan Povondra. “Ale tomu vy ženské nerozumíte.”

Paní Povondrová sevřela rty a rychlými stehy dokončovala vyhlazení ostrova Cejlonu z ponožky mladého pana Frantíka.

“A když si povážím,” ozval se otec Povondra s těžce tlumenou hrdostí, “že by tahle hroživá situace beze mne nebyla! Kdybych byl tehdy nepřivedl toho kapitána k panu Bondymu, tak by celé dějiny vypadaly jinak. Některý jiný portýr by ho byl ani nepustil dovnitř, ale já jsem si řekl, vezmu to na sebe. A teď, koukej, jaké s tím mají potíže takové státy jako Anglie nebo Francie! A to ještě nevíme, co z toho jednou může být –” Pan Povondra vzrušeně zapukal na své dýmce. “Tak je to, milá zlatá. Plné noviny jsou těch Mloků. Tadyhle zas –” Otec Povondra odložil dýmku. “Tuhle stojí, že u města Kankesanturai na Cejlonu přepadli Mloci nějakou vesnici; prý tam domorodci předtím ubili několik Mloků. Byla povolána policie a četa domorodého vojska,” četl nahlas pan Povondra, “načež došlo k pravidelné přestřelce mezi Mloky a lidmi. Na straně vojska bylo několik raněných –” Otec Povondra odložil noviny. “To se mi nelíbí, maminko.”

“Proč?” podivila se paní Povondrová, pečlivě a s uspokojením naklepávajíc rukovětí nůžek místo, na kterém býval ostrov Cejlon. “Vždyť na tom nic není!”

“Já nevím,” vyhrkl otec Povondra a jal se vzrušeně přecházet po světnici. “Ale tohle se mi nechce líbit. Ne, to já nevidím rád. Přestřelky mezi lidmi a Mloky, to by nemělo být.”

“Třeba se ti Mloci jenom bránili,” chlácholila paní Povondrová a odložila punčochy.

“Právě,” bručel pan Povondra znepokojeně. “Jak se ty potvory jednou začnou bránit, tak bude zle. To je poprvé, co to udělali... Kruci, to nerad vidím!” Pan Povondra se váhavě zastavil. “Já nevím, ale... snad jsem přece jen neměl toho kapitána k panu Bondymu pouštět!”

KNIHA TŘETÍ

VÁLKA S MLOKY

KAPITOLA 1

MASAKR NA OSTROVECH KOKOSOVÝCH

V jedné věci se pan Povondra mýlil: přestřelka u města Kankesanturai nebyla první srážkou mezi lidmi a Mloky. K prvnímu historicky známému konfliktu došlo několik let předtím na Kokosových ostrovech ještě za zlatého věku pirátských výprav na Salamandry; ale ani to nebyl nejstarší incident toho druhu, a v tichomořských přístavech se dost povídalo o jistých politováníhodných případech, kdy Mloci kladli jakýs takýs činný odpor dokonce i normálnímu S-Trade; ovšem o takových lapálich se v dějinách nepíše.

S těmi Kokosovými čili Keelingovými ostrovy to bylo tak: Přišla tam kořistná loď Montrose známé Harrimanovy společnosti Pacific Trade pod kapitánem Jamesem Lindleyem na obvyklý lov Mloků typu zvaného Maccaroni. Na Kokosových ostrovech byla známá a bohatá mločí zátoka, osazená ještě kapitánem van Tochem, ale pro svou odlehlost ponechaná, jak se říká, pánubohu. Kapitánu Lindleyovi nelze vytýkat žádnou neopatrnost, ani to ne, že posádka vystoupila na břeh neozbrojena. (Tehdy totiž měl loupežný obchod s Mloky už své regulérní formy; pravda ovšem je, že předtím bývaly korzárské lodi a posádky vyzbrojeny kulomety, ano i lehkými děly, ne sice proti Salamandrům, ale proti nekalé konkurenci druhých pirátů. Na ostrově Karakelong se však jednou srazila posádka Harrimanova parníku s mužstvem dánské lodi, jejíž kapitán považoval Karakelong za své loviště; tehdy si obě posádky vyřídily své staré účty, zejména své prestižní a obchodní rozpory, tím, že nechaly lovu Mloků a začaly do sebe pálit z pušek a hotchkissů; Dánové to sice na souši vyhráli útokem na nože, ale Harrimanova loď potom ostře lovala úspěšně ze svých kanónů loď dánskou a potopila ji se vším všudy, i s kapitánem Nielsem – takzvaný Karakelong-incident. Tehdy se do věci musely vložit i úřady a vlády příslušných států; banditským lodím bylo nadále zakázáno užívat děl, kulometů a ručních granátů; mimoto se flibustýrské společnosti rozdělily o takzvaná volná loviště, takže každá mločí lokalita byla navštěvována jenom určitou loupežnickou lodí; toto gentlemen's agreement velkých pirátů bylo opravdu dodržováno a respektováno i od malých loupežných podnikatelů.) Ale abychom se vrátili ke kapitánu Lindleyovi, jednal zcela v duchu tehdy běžných obchodních i námořních zvyklostí, když na Kokosových ostrovech vyslal své lidi na lov Mloků ozbrojené jenom klacky a vesly, a potomní úřední vyšetřování dalo mrtvému kapitánovi satisfakci.

Mužstvu, které oné měsíční noci vystoupilo na Kokosových ostrovech, velel lodní poručík Eddie McCarth, zkušený

již v tomto druhu lovu. Je pravda, že stádo Mloků, které našel na břehu, bylo neobvykle početné, podle odhadu šest až sedm set dospělých, silných samců, kdežto poručík McCarthy velel jenom šestnácti mužům; ale nelze ho vinit, že neustoupil od svého podniku, už proto ne, že důstojníkům i mužstvu loupežných lodí byla podle zvyku vyplácena prémie dle počtu ukořistěných kusů. V potomním vyšetřování zjistil námořní úřad, že "poručík McCarthy je sice odpověden za neblahou příhodu", ale že "za daných okolností by patrně nikdo nejednal jinak". Naopak nešťastný mladý důstojník projevila značnou rozvahu tím, že místo pomalého obkličování Mloků, jež by za daného číselného nepoměru stejně nemohlo být úplné, nařídil náhlý útok, kterým měli být Mloci odříznuti od moře, tlačeni do vnitra ostrova a po jednom omračováni ranami obušků a vesel. Naneštěstí se při rozvinutém útoku rojnice námořníků protrhla a skoro dvě stě Salamandrů uniklo k vodě. Zatímco útočící muži zpracovávali Mloky odříznuté od moře, začaly praskat za jejich zády krátké výstřely podmořských pistolí (shark-guns); nikdo neměl tušení, že tito přírodní, divocí Mloci na Keelingových ostrovech jsou vyzbrojeni pistolemi proti žralokům, a nikdy se nezjistilo, kdo je vlastně opatřil zbraněmi.

Plavčík Michael Kelly, který celou katastrofu přežil, vypravuje: "Když začaly bouchat rány, mysleli jsme, že do nás střílí nějaké jiné mužstvo, které přišlo taky lovit Mloky. Poručík McCarthy se hned obrátil a křikl: Co to děláte, vy volové, tady je posádka Montrose! Vtom byl raněn do boku, ale vytáhl ještě svůj revolver a počal pálit. Potom dostal druhou do krku a padl. Teď teprve jsme viděli, že to střílejí Mloci a že by nás chtěli odříznout od moře. Tu teda Long Steve zvedl veslo a vrhl se na Mloky křiče Montrose! Montrose! Taky my ostatní jsme křičeli Montrose a mlátili jsme do těch potvor vesly, jak to šlo. Asi pět z nás tam zůstalo ležet, ale my druzí jsme se probili k moři. Long Steve skočil do vody a brodil se k člunu; ale tam se na něj pověsilo několik Mloků a stáhli ho pod vodu. Taky Charlieho utopili; řval na nás ,hoši, pro Ježíše Krista, hoši, nedejte mě', ale my jsme mu nemohli pomoci. Ty svině nám střílely do zad; Bodkin se obrátil a dostal ji do břicha, řekl jen ,ale ne' a padl. Tak jsme se zas hleděli dostat zpátky do vnitra ostrova; už jsme o ty mrchy rozbili vesla i klacky, a tak jsme jen běželi jako zajáci. To už jsme byli jen čtyři. Báli jsme se utíkat dál od břehu, že bychom se nedostali zpátky na loď; schovali jsme se za kameny a křoví a museli jsme se dívat, jak Mloci dobíjejí naše kamarády. Topili je ve vodě jako kořata, a když některý ještě plaval, dali mu heverem po hlavě. Já jsem teprve teď cítil, že mám vymknutou nohu a že nemůžu dál."

Zdá se, že zatím kapitán James Lindley, který zůstal na Montrose, slyšel z ostrova tu střelbu; ať už myslel, že se tam semlelo něco s domorodci, nebo že tam jsou jiní obchodníci s Mloky, prostě sebral kuchaře a dva strojníky, co ještě byli na lodi, dal naložit na zbývající člun strojní pušku, kterou prozřetelně, byť proti přísnému zákazu, ukrýval na lodi, a plul svému mužstvu na pomoc. Byl dosti opatrný, že nevystoupil na břeh; jen k němu přirazil s člunem, na jehož přídi byl připraven kulomet, a postavil se "s rukama založenýma". Nechme dál vypravovat plavčíka Kellyho.

"Nechtěli jsme na kapitána volat, aby nás nenašli Mloci. Pan Lindley stál ve člunu s rukama založenýma a zvolal: Co se to tu děje? Tu se Mloci obrátili k němu. Na břehu jich bylo pár set a pořád noví plavali z moře a obkličovali člun. Co se to tu děje? povídá kapitán, a tu jeden veliký Mlok jde k němu blíž a povídá: Jedte zpátky!

Kapitán se na něj podíval, chvíli neřekl nic a potom se ptal: Vy jste Mlok?

My jsme Mloci, řekl ten Mlok. Jedte zpátky, pane!

Chci vědět, co jste udělali s mými lidmi, povídá náš starý.

Neměli nás přepadnout, řekl Mlok. Vraťte se na svou loď, pane!

Kapitán zas chvíli mlčel, a pak docela klidně povídá: No dobře. Jenkinsi, palte!

A strojník Jenkins začal pálit do Mloků z kulometu."

(Při pozdějším vyšetřování celé věci prohlásil námořní úřad doslovně: "V tom směru si Capt. James Lindley počínal, jak dlužno očekávat od britského námořníka.")

"Mloci byli v houfu," pokračuje svědectví Kellyho, "a tak padali jako žito na poli. Někteří stříleli z těch svých pistolí po panu Lindleyovi, ale ten stál s rukama založenýma a ani se nehnul. V tu chvíli se vynořil z vody za člunem černý Mlok, který držel v tlapě cosi jako plechovou konzervu, druhou rukou z ní něco utrl a pak ji hodil do vody pod člun. Co by napočítal do pěti, vyrazil na tom místě sloup vody a bylo slyšet tlumený, ale silný výbuch, že nám zaduněla i země pod nohama."

(Podle Kellyho líčení usoudil vyšetřující úřad, že šlo o třaskavinu W 3, která byla dodávána Mlokům pracujícím na opevnění Singaporu k trhání skal pod vodou. Ale jak se ty nálože dostaly z rukou tamních Mloků na Kokosové ostrovy, zůstalo záhadou; podle jedněch dohadů je snad převáželi lidé, podle jiných museli mít Mloci už tehdy mezi sebou nějaké dálkové spojení. Veřejné mínění tehdy žádalo, aby bylo zakázáno dávat Mlokům do rukou tak

nebezpečné výbušné látky; avšak příslušný úřad prohlásil, že prozatím nelze "vysoce účinnou a poměrně bezpečnou" třaskavinu W 3 nahradit jinou; a při tom zůstalo.)

"Člun vyletěl do vzduchu," pokračuje Kellyho výpověď, "a roztrhl se na kusy. K místu se sbíhali Mloci, kteří ještě zůstali naživu. Neviděli jsme dobře, je-li pan Lindley živ; ale všichni tři kamarádi – Donovan, Burke a Kennedy – vyskočili a běželi mu na pomoc, aby se nedostal těm Mlokům do rukou. Já jsem taky chtěl běžet, ale měl jsem vymknutý kotník, a tak jsem si sedl a oběma rukama jsem se tahal za chodidlo, abych dostal ty klouby k sobě. Tak já nevím, co se v tu chvíli dalo, ale když jsem se podíval, ležel Kennedy tváří v písku a po Donovanu a Burkovi nebylo ani památky; jenom pod vodou to sebou ještě házelo."

Plavčík Kelly potom utekl hlouběji do ostrova, až našel vesnici domorodců; ale ti se k němu chovali podivně a nechtěli mu poskytnout ani přístřeší; snad se báli Mloků. Teprve po sedmi nedělích našla jedna rybářská loď úplně vyrabovanou a opuštěnou Montrose, zakotvenou u Kokosových ostrovů, a zachránila i Kellyho.

O několik týdnů později připlula ke Kokosovým ostrovům dělová loď Jeho britského Veličenstva Fireball a na kotvách vyčkávala noci. Byla opět bělostná noc úplňková; z moře vystupovali Mloci, usedli na písčíně do velkého kruhu a počali slavnostně tančit. Tu vypálila loď Jeho Veličenstva první šrapnel do jejich středu. Mloci, pokud nebyli na kusy roztrháni, na okamžik strnuli a potom se rozbíhali k vodě; v tu chvíli zaburácela strašlivá salva šesti děl, a jenom několik zpřerážených Salamandrů se ještě plazilo k vodě. Pak třeskla druhá a třetí salva.

Nato loď Jeho Veličenstva Fireball ustoupila o půl míle a počala pálit pod vodu, plujíc pomalu podél břehu. To trvalo šest hodin a bylo vypáleno asi osm set ran. Potom loď Fireball odplula. Ještě dva dny nato byla hladina moře u Keelingových ostrovů pokryta tisíci a tisíci roztrhanými Mloky.

Téže noci vypálila holandská bitevní loď Van Dijck tři rány do zástupu Mloků na ostrůvku Goenong Api; japonský křižník Hakodate vyslal tři granáty na mločí ostrůvek Ailinglaplap; francouzská dělová loď Bechamel rozprášila třemi ranami mločí tanec na ostrově Rawaiwai. Byla to výstraha Mlokům. Nebyla nadarmo: podobný případ (říkalo se mu Keeling-killing) se jinde už neopakoval a řádný i divoký obchod s Mloky mohl dál nerušeně a pozhnaně zkvétat.

KAPITOLA 2

SRÁŽKA V NORMANDII

Jiného rázu byla srážka v Normandii, k níž došlo o něco později. Tam si Mloci, pracující hlavně v Cherbourgu a obývající okolní pobřeží, nesmírně oblíbili jablka; ale protože jejich zaměstnavatelé jim je nechtěli dodávat vedle obvyklé mločí stravy (prý by to zvýšilo stavební náklady nad stanovený rozpočet), podnikali Mloci zlodějské výpravy do blízkých ovocných sadů. Sedláci si na to stěžovali na prefektuře a Mloci dostali přísný zákaz potloukat se po břehu mimo takzvané mločí pásma, ale nic to nepomohlo; ovoce se v sadech ztrácelo stále, ztrácela se prý i vejce v posadách a čím dál tím víc hlídacích psů bylo každého rána nalézáno ubitých. Tu tedy počali sedláci hlídat své sady sami, ozbrojeni starými puškami, a odstřelovali pytlácké Mloky. Koneckonců to by bylo zůstalo jen lokální záležitostí; ale normandští sedláci, roztrpčení mimo jiné také tím, že byly zvýšeny daně a že podražilo střelivo, pojali vůči Mlokům smrtelnou zášť a podnikali proti nim nájezdy celými ozbrojenými tlupami. Když houfně odstřelovali Mloky i v jejich pracovištích, stěžovali si u prefekta zase podnikatelé vodních staveb, a prefekt nařídil, aby byly sedlákům zabaveny jejich zrezavělé bouchačky. Sedláci se tomu ovšem bránili a docházelo k nemilým konfliktům se žendarmérií; tvrdohlaví Normandané kromě Mloků počali odstřelovat také četníky. Do Normandie byly staženy četnické posily a prohledávaly vesnice dům od domu.

Zrovna v té době se stala krajně nepříjemná věc: v okolí Coutances napadli vesničtí hoši Mloka, který se prý podezřele kradl k slepičímu kurníku, obklíčili ho, přitištěného zády ke zdi stodoly, a jali se ho kamenovat cihlami. Raněný Salamandr se rozpráhl rukou a hodil na zem něco podobného vajíčku: nastal výbuch, jímž byl na kusy roztrhán Mlok, ale také tři chlapci: jedenáctiletý Pierre Cajus, šestnáctiletý Marcel Bérard a patnáctiletý Louis Kermadec; mimoto pět dětí bylo víceméně těžce zraněno. Zpráva o tom se rozletěla po celém kraji; asi sedm set lidí se sjelo autobusy z široka daleka a napadli mločí osadu v zálivu Basse Coutances, ozbrojeni puškami, vidlemi a cepy. Nějakých dvacet Mloků bylo zabito, než se četníkům podařilo zatlačit rozzuřený dav. Přivolaní zákopníci z Cherbourgu obklopili zátoku Basse Coutances hradbou z ostnatého drátu; ale v noci vystoupili Salamandři z moře, ručními granáty roztrhali drátěné překážky a chystali se patrně vniknout do vnitrozemí. Vojenské kamióny přivezly narychlo několik kumpaní pěchoty s kulomety a řetěz vojska se snažil oddělit Mloky od lidí. Zatím sedláci vybíjeli berní úřady a četnické stanice a jeden neoblíbený berní exekutor byl pověšen na lucernu s tabulkou: Pryč s Mloky! Noviny, zejména německé, psaly o revoluci v Normandii; pařížská vláda však zakročila energickým dementi.

Zatímco krvavé srážky mezi sedláky a Mloky přeskakovaly dál po pobřeží Calvadosu, Picardie a Pas-de-Calais, vyplul z Cherbourgu starý francouzský křižník Jules Flambeau směrem k západnímu břehu Normandie; šlo tu, jak se později ujišťovalo, jenom o to, aby jeho přítomnost působila uklidňujícím dojmem jak na místní obyvatele, tak na Mloky. Jules Flambeau se zastavil na půldruhé míle od zátoky Basse Coutances; když nastala noc, nařídil velitel lodi pro zvýšení dojmu pouštět barevné rakety. Mnoho lidí na pobřeží přihlíželo tomuto krásnému divadlu; náhle slyšeli syčivý hukot a u příde křižníku vyrazil ohromný sloup vody; loď se naklonila a v tu chvíli zatřeskl hromový výbuch. Bylo zřejmo, že se křižník potápí; ve čtvrt hodině se sjížděly z okolních přístavů motorové lodi na pomoc, ale nebylo jich třeba; krom tří mužů zabitých při samotném výbuchu se celá posádka zachránila, a Jules Flambeau se potopil pět minut poté, co jeho velitel jako poslední opustil palubu s památnými slovy: "Nedá se nic dělat."

Úřední zpráva, vydaná ještě té noci, hlásila, že "starý křižník Jules Flambeau, který ostatně měl být v nejbližších týdnech vyrazen, najel při noční plavbě na úskalí a výbuchem kotlů se potopil", ale noviny se tím nedaly uchláchnout; zatímco polovládní tisk tvrdil, že loď narazila na německou minu čerstvého původu, přinášel opoziční a zahraniční tisk palcové tituly:

FRANCOUZSKÝ KŘIŽNÍK TORPÉDOVÁN od Mloků!

ZÁHADNÁ UDÁLOST u pobřeží normandského

VZPOURA MLOKŮ!

"Voláme k odpovědnosti," psal vášnivě ve svém listě poslanec Barthélemy, "ty, kdož vyzbrojili zvířata proti lidem; ty, kdo dali Mlokům do pracek pumy, aby jimi zabíjeli francouzské sedláky a hrající si nevinné děti; ty, kdo vydali mořským nestvůrám nejmodernější torpéda, aby jimi mohly potápět francouzské loďstvo, kdykoliv se jim zachce. Pravím, voláme je k odpovědnosti: nechť jsou žalováni z vraždy, nechť jsou pohnáni před válečný soud pro vlastizradu, nechť se vyšetří, kolik dostali od zbrojařů za to, že zásobují mořské kanálie zbraněmi proti civilizovanému lidstvu!" A tak dále; prostě nastalo obecné zděšení, lid se srocoval na ulicích a počaly se stavět barikády; na pařížských bulvárech stáli senegalští střelci s puškami v pyramidách a v předměstích čekaly tanky a pancéřová auta. V tu chvíli stál ve sněmovně ministr námořnictví M. François Ponceau, bledý, ale odhodlaný, a prohlašoval: Vláda přijímá odpovědnost za to, že ozbrojila Mloky na francouzském pobřeží puškami, vodními kulomety, podmořskými bateriemi a vrhači torpéd. Ale zatímco francouzští Mloci mají jenom lehká děla malého kalibru, jsou němečtí Salamandři vyzbrojováni podmořskými hmoždíři ráže 32 cm; zatímco na francouzském pobřeží připadá jedno podmořské skladiště ručních granátů, torpéd a třaskavin průměrně na každých čtyřia dvacet kilometrů, jsou na italském pobřeží hlubinné depoty válečného materiálu na každém dvacátém a v německých vodách na každém osmáctém kilometru. Francie nemůže nechat a nenechá své břehy nechráněné. Francie se nemůže vzdát vyzbrojení svých Mloků. Ministr dává už teď co nejpřísněji vyšetřit, kdo je vinen osudným nedorozuměním na pobřeží normandském; zdá se, že Mloci považovali barevné rakety za signál k vojenskému zakročení a chtěli se bránit. Zatím byl zbaven svého místa jak velitel lodi Jules Flambeau, tak prefekt cherbourský; zvláštní komise pak zjišťuje, jak podnikatelé vodních staveb nakládají s Mloky; napříště bude v tom směru nařízen přísný dohled. Vláda hluboce lituje ztrát na lidských životech; mladí národní hrdinové Pierre Cajus, Marcel Bérard a Louis Kermadec budou dekorováni a pohřbeni na státní útraty a jejich rodičům se dostane čestné penze. V nejvyšším vedení francouzského loďstva dojde k významným změnám. Vláda položí sněmovně otázku důvěry, jakmile bude s to podat bližší zprávy. Nato kabinet ohlásil své permanentní zasedání.

Zatím noviny – podle své politické barvy – navrhovaly trestní, vyhlazovací, kolonizační nebo křížovou výpravu proti Mlokům, generální stávkou, demisi vlády, zatčení mločích podnikatelů, zatčení komunistických vůdců a agitátorů a mnoho jiných takových záchranných opatření. S pověstmi o možném uzávěru břehů a přístavů se lidé počali horečně zásobit potravinami a ceny veškerého zboží stoupaly závratným tempem; v průmyslových městech vypukly protidrahotní bouře; burza byla na tři dny zavřena. Byla to prostě nejnapjatější a nejohroženější situace za poslední tři nebo čtyři měsíce. V tu chvíli však do věci obratně zasáhl ministr orby M. Monti. Zařídil totiž, aby na francouzském pobřeží bylo dvakrát týdně nasypáno do moře pro Mloky tolik a tolik set vagónů jablek, ovšem na státní náklad. Toto opatření neobyčejně uspokojilo Mloky a uklidnilo sadaře v Normandii a jinde. Ale M. Monti šel v tom směru dál: protože už dlouho byly potíže s hlubokým a povážlivým vřením ve vinařských krajích, trpících nedostatkem odbytu, nařídil, aby stát přispíval na Mloky tím způsobem, že každý Salamandr bude dostávat denně půl litru bílého vína. Mloci si zprvu nevěděli s tím vínem rady, protože byli po něm postihováni silnými průjmy, a vylévali je do moře; ale během času si na ně patrně zvykli, a bylo pozorováno, že od té doby se francouzští Mloci pářili horlivěji, byt s menší plodností než dříve. Tak byla jedním rázem rozřešena agrární otázka i mločí aféra; hrozivé napětí bylo zažehnáno, a když zakrátko vypukla nová krize vlády pro

finanční skandál Mme Töpplerové, stal se obratný a osvědčený M. Monti v novém kabinetu ministrem námořnictví.

KAPITOLA 3

INCIDENT V LA MANCHE

O něco málo později plula belgická dopravní loď Oudenbourg z Ostende do Ramsgate. Když byla uprostřed Calaiské úžiny, pozoroval důstojník konající službu, že se půl míle na jih od obvyklého kursu “něco ve vodě děje”; protože nemohl rozeznat, netone-li tam někdo, kázal plout k tomu silně rozčeřenému místu. Na dvě stě pasažérů přihlíželo z návětrné strany lodi podivnému divadlu: tu a tam vyšpláchla voda kolmým výtryskem, tu a tam se z ní vymrštilo něco jako černé tělo; přitom mořská hladina se v průměru asi tři set metrů divoce zmítala a vřela a bylo slyšet z hlubiny prudký rachot nebo hukot. “Bylo to, jako by pod vodou soptil nějaký menší vulkán.” Když se Oudenbourg pomalu přiblížila k tomu místu, vyrazila náhle asi deset metrů od přídě ohromná strmá vlna a zaduněl strašný výbuch. Celá loď se prudce nadzvedla a na palubu se snesl déšť vody skoro vařící; zároveň s ní plesklo na přídu silné černé tělo, které se svíjelo a vyrazelo ječivý skřek; byl to přeražený a opařený Mlok. Velící důstojník nařídil dát zpětnou páru, aby loď nevjela rovnou do středu toho vybuchujícího pekla; ale zatím to začalo explodovat na všech stranách a hladina moře byla poseta kusy roztrhaných Mloků. Konečně se podařilo loď obrátit a Oudenbourg plnou parou prchala k severu. Tu zaburácel děsný výbuch asi šest set metrů za jejím týlem a z moře vyrazil obrovský, snad sto metrů vysoký sloup vody a páry. Oudenbourg zamířila k Harwich a vysílala na všechny strany bezdrátovou výstrahu: “Pozor, pozor, pozor! Na linii Ostende – Ramsgate veliké nebezpečí podmořských explozí. Nevíme, co to je. Radíme všem lodím vyhnout se!” Zatím trvalo dunění a burácení, skoro jako když jsou námořní manévry; ale nebylo nic vidět pro vystřikující vodu a páru. To už z Doveru i z Calais vyplouvaly plnou parou torpédovky a destroyery a hnaly se flotily vojenských letadel k tomu místu; ale když tam dorazily, našly jenom hladinu zkalenou žlutým bahnem a pokrytou leklými rybami a roztrhanými Mloky.

V první chvíli se mluvilo o výbuchu nějakých min v Kanále; ale když na obou stranách Calaiské úžiny byly břehy uzavřeny řetězem vojska a když anglický premiér počtvrté v dějinách světa přerušil v sobotu večer svůj víkend a vrátil se kvapně do Londýna, počalo se tušit, že jde o událost krajně vážného významu mezinárodního. Noviny přinášely nejpokašnější pověsti, ale kupodivu zůstávaly tentokrát ještě daleko za skutečností; nikdo ani netušil, že po několik kritických dnů stála Evropa a s ní celý svět na krok od válečné konflagrace. Teprve když po několika letech člen tehdejšího britského kabinetu sir Thomas Mulberry propadl ve volbách do parlamentu a následkem toho vydal své politické paměti, bylo možno se dočíst, co se tehdy vlastně dalo; ale v té době už to vlastně nikoho nezajímalo.

Věc byla ve vši stručnosti ta: Jak Francie, tak Anglie počaly každá ze své strany budovat v Lamanšském kanále podmořské mločí pevnosti, kterými by bylo možno v případě války uzavřít celý Kanál; potom se ovšem obě mocnosti navzájem vinily, že začala ta druhá; ale podobá se pravdě, že obě zahájily opevňovací práce současně, z obavy, že by s tím mohl sousední a spřátelený stát přijít dřív. Zkrátka pod hladinou Calaiské úžiny vyrůstaly proti sobě dvě obrovské betonové pevnosti vyzbrojené těžkými děly, vrhači torpéd, rozsáhlými minovými pásmy a vůbec všemi nejmodernějšími vymoženostmi, ke kterým té doby dospěl lidský pokrok v umění válečném; na anglické straně byla tato strašlivá hlubinná pevnost osazena dvěma divizemi těžkých Mloků a asi třiceti tisíci Salamandry pracovními, na francouzské straně třemi divizemi prvotřídních válečných Mloků.

Zdá se, že kritického dne se setkala uprostřed Kanálu na dně mořském pracovní kolona britských Mloků se Salamandry francouzskými a že mezi nimi došlo k nějakému nedorozumění. Na francouzské straně se tvrdilo, že jejich pokojně pracující Mloci byli napadeni britskými, kteří je chtěli zahnat; britští ozbrojení Mloci se prý pokoušeli odvléci několik Mloků francouzských, kteří se ovšem bránili. Nato britští vojenští Salamandři počali pálit do francouzských mločích dělníků ručními granáty a minomety, takže francouzští Mloci byli nuceni užít stejných zbraní. Francouzská vláda se cítila donucena, aby žádala na vládě Jeho britského Veličenstva plnou satisfakci a vyklizení sporného podmořského úseku, jakož i ujištění, že se podobné případy nebudou napříště opakovat.

Naproti tomu britská vláda oznámila zvláštní nótou vládě Republiky francouzské, že francouzští militarizovaní Mloci pronikli na anglickou polovinu Kanálu a chystali se tam klást miny. Britští Mloci je upozornili, že se nalézají na jejich pracovní půdě; nato francouzští po zuby ozbrojení Salamandři odpověděli vrháním ručních granátů, kterými zabili několik mločích dělníků britských. Vláda Jeho Veličenstva se s politováním cítila donucena žádat na vládě Francouzské republiky plnou satisfakci a záruku, že napříště francouzští vojenští Mloci nevzkročí na anglickou polovinu Lamanšského kanálu.

Nato francouzská vláda ohlásila, že nemůže nadále trpět, aby sousední stát stavěl podmořská opevnění v

bezprostřední blízkosti břehů francouzských. Pokud se týče nedorozumění na dně Kanálu, vláda republiky navrhuje, aby ve smyslu Londýnské konvence byla sporná záležitost předložena haagskému smírčímu soudu.

Britská vláda odpověděla, že nemůže a nehodlá bezpečnost britských břehů podrobit žádnému zevnímu rozhodování. Jako napadený stát žádá znovu a se vším důrazem omluvu, náhradu škody a záruku pro budoucnost. Současně středozemní anglické loďstvo, ležící u Malty, vyplulo plnou parou směrem k západu; atlantické loďstvo dostalo rozkazy soustředit se u Portsmouthu a Yarmouthu.

Francouzská vláda nařídila mobilizaci pěti ročníků námořnictva.

Zdalo se, že žádný z obou států nyní už nemůže ustoupit; koneckonců bylo jasno, že nejde o nic menšího než o panství nad celým Kanálem. V ten kritický okamžik zjistil sir Thomas Mulberry překvapující fakt, že na anglické straně žádní pracovní ani vojenští Mloci vlastně (aspoň de jure) neexistují, neboť na britských ostrovech je dosud v platnosti zákaz vydaný kdysi za sira Samuela Mandevilla, podle něhož nesmí být ani jediný Salamandr zaměstnáván na pobřeží nebo ve svrchovaných vodách britských ostrovů. Podle toho nemohla britská vláda mít oficiálně za to, že francouzští Mloci napadli Mloky anglické; celá věc se tedy scvrkla na otázku, zda francouzští Salamandři úmyslně nebo jen omylem nevtrhli na dno svrchovaných vod britských. Úřady republiky slíbily, že to vyšetří; anglická vláda ani nenavrhla, aby byl spor předložen haagskému mezinárodnímu soudu. Nato se britská a francouzská admirálita dohodly, že mezi podmořskými opevněními v Lamanšském kanále zůstane neutrální pásma v šíři pěti kilometrů, čímž bylo neobyčejně utvrzeno přátelství obou států.

KAPITOLA 4

DER NORDMOLCH

Nemnoho let po osazení prvních mločích kolonií v Severním a Baltském moři zjistil německý badatel dr. Hans Thüring, že baltský Mlok vykazuje – patrně vlivem prostředí – některé odlišné tělesné vlastnosti; tak prý je o něco světlejší, kráčí vzpřímeněji a jeho lebeční index svědčí o lebce delší a užší, než je hlava jiných Mloků. Tato varieta dostala jméno der Nordmolch čili der Edelmolch (Andrias Scheuchzeri var. nobilis erecta Thüring).

Nato se i německý tisk počal horlivě obírat baltským Mlokem. Zvláštní váha se kladla na to, že právě vlivem německého prostředí se tento Mlok vyvinul v odlišný a vyšší rasový typus, nesporně nadřaděný všem jiným Salamandrům. S opovržením se psalo o degenerovaných Mlocích mediteránních, zakrnělých tělesně i mravně, o divošských Mlocích tropických a vůbec o nízkých, barbarských a zvířecích Salamandrech jiných národů. Od Velemloka k německému Nadmloku, tak znělo okřídlené slovo té doby. Což nebyl prapůvod všech novodobých Mloků na půdě německé? Nestála jejich kolébka u Öhningen, kde německý učenec dr. Johannes Jakob Scheuchzer našel jejich nádhernou stopu už v miocénu? Není tudíž nejmenší pochybnosti, že původní Andrias Scheuchzeri se zrodil před geologickými věky na půdě germánské; rozptýlil-li se potom do jiných moří a pásem, doplatil na to svým vývojovým sestupem a degenerací; jakmile se však usadil opět na půdě své pravlasti, stává se znovu tím, čím byl původně: ušlechtilým nordickým Mlokem Scheuchzerovým, světlým, vzpřímeným a dlouholebým. Tudíž jen na německé půdě se mohou Mloci vrátit k svému čistému a nejvyššímu typu, jak jej našel veliký Johannes Jakob Scheuchzer na otisku v lomech öhningenských. Proto Německo potřebuje nových a delších břehů, potřebuje kolonií, potřebuje světových moří, aby se všude v německých vodách mohly vyvinout nové generace rasově čistých, prapůvodních německých Salamandrů. Potřebujeme nového prostoru pro své Mloky, psaly německé noviny; a aby ta skutečnost byla německému národu stále na očích, byl v Berlíně postaven velkolepý pomník Johanna Jakoba Scheuchzera. Veliký doktor byl tu zobrazen s tlustou knihou v ruce; u jeho nohou sedí vztyčeně ušlechtilý nordický Mlok, zírající do dálky, na nedozírná pobřeží světového oceánu.

Při odhalení tohoto národního pomníku byly ovšem proneseny slavnostní řeči, jež vzbudily neobyčejnou pozornost ve světovém tisku. Německo znovu vyhrožuje, konstatovaly zejména anglické hlasy. Jsme na takový tón sice již zvyklí, ale mluví-li se při tak oficiální příležitosti o tom, že Německo potřebuje do tří let pěti tisíc kilometrů nového mořského pobřeží, jsme nuceni odpovědět co nejzřetelněji: Dobrá, zkuste to! Na britských březích si vylámete zuby. Jsme připraveni a budeme tím lépe připraveni do tří let. Anglie bude a musí mít tolik válečných lodí jako dvě největší kontinentální mocnosti dohromady; tento poměr sil je jednou provždycky neporušitelný. Chcete-li rozpoutat šílené závody v námořním zbrojení, budiž; žádný Brit nestrpí, abychom zůstali o sebemenší krok pozadu.

“Přijímáme německou výzvu,” prohlásil v parlamentě lord admirality sir Francis Drake jménem vlády. “Kdo vztahuje ruku po kterémkoli moři, narazí na pancíře našich lodí. Velká Británie je dosti silná, aby odrazila každý útok na své výspy a na břehy svých dominií a kolonií. Za takový útok budeme považovat i stavbu nových pevnin, ostrovů, pevností a leteckých základů v každém moři, jehož vlny omývají sebemenší kousek britského pobřeží.

Budiž toto poslední výstrahou komukoliv, kdo by chtěl být jen o yard pohnout břehy mořskými." Nato parlament povolil stavbu nových válečných korábů s preliminovaným nákladem půl miliardy liber šterlinků. Byla to vpravdě impozantní odpověď na postavení vyzývavého pomníku Johanna Jakoba Scheuchzera v Berlíně; tento pomník stál ovšem jenom dvanáct tisíc říšských marek.

Na ty projevy odpověděl skvělý francouzský publicista markýz de Sade, zpravidla výtečně informovaný, v tomto smyslu: Britský lord admirality prohlásil, že Velká Británie je připravena na všechny eventuality. Dobrá; je však vznešenému lordu známo, že Německo má ve svých baltských Mlocích stálou a strašlivě vyzbrojenou armádu, čítající dnes pět miliónů kombatantních Salamandrů z povolání, kterou může ihned nasadit do války ve vodě i na břehu? K tomu připočtete nějakých sedmnáct miliónů Mloků pro službu technickou a etapní, připravených kdykoliv nastoupit jako rezervní a okupační armáda. Dnes je baltský Salamandr nejlepší voják na světě; psychologicky dokonale zpracován, vidí ve válce své pravé a nejvyšší poslání; půjde do každého boje s nadšením fanatika, s chladným důmyslem technika a s příšernou kázní právě pruského Mloka.

Je dále britskému lordu admirality známo, že Německo horečně buduje dopravní lodi, které mohou převážet celou brigádu válečných Salamandrů najednou? Je mu známo, že staví sta a sta malých ponorek o akčním rádiu tří až pěti tisíc kilometrů, jejichž posádkou budou toliko baltští Mloci? Je mu známo, že zřizuje v různých částech oceánu obrovské podmořské nádrže na pohonné látky? Nuže, tažme se znovu: je si britský občan jist, že jeho velká země je opravdu dobře připravena na všechny eventuality?

Není těžko si představit, pokračoval markýz de Sade, co budou v příští válce znamenat Mloci vyzbrojení podmořskými bertami, minomety a torpédy pro blokádu břehů; namouvěru, poprvé v dějinách světa nemusí nikdo závidět Anglii její skvělou ostrovní polohu. Ale když už jsme u těch otázek: je britské admiraltě známo i to, že baltští Mloci jsou opatřeni strojem jinak mírumilovným, který se jmenuje pneumatická vrtačka, a že tato nejmodernější vrtačka se za jednu hodinu zakusuje do hloubky deseti metrů v nejlepší švédské žule a do hloubky padesáti až šedesáti metrů v anglické křídě? (Dokázaly to pokusné vrty, které tajně podnikla německá technická expedice v noci dne 11., 12. a 13. minulého měsíce na anglickém pobřeží mezi Hythe a Folkestonem, tedy přímo před nosem pevnosti doverské.) Doporučujeme svým přátelům za Kanálem, aby si sami spočítali, za kolik týdnů může být Kent nebo Essex provrtán pod hladinou mořskou dírami jako bochník sýra. Do této doby pohlížel britský ostrovan starostlivě k obloze, odkud prý může přijít jediná zkáza jeho kvetoucím městům, jeho Bank of England nebo jeho pokojným kotážím, tak útulným ve věčně zeleném rámci břechtanu. Ať nyní přiloží raději ucho k zemi, na níž si hrají jeho děti: nezaslechne v ní dnes nebo zítra skřípat a krok za krokem se hlouběji zažírat neúnavný a strašlivý nebozez mločí vrtačky, razící cestu pro nálože dosud nevídaných třaskavin? Ne už válka ve vzduchu, ale válka pod vodou a pod zemí je poslední slovo našeho věku. Slyšeli jsme sebevědomá slova z kapitánského můstku pyšného Albionu; ano, dosud je to mocný koráb, který se vznáší na vlnách a ovládá je; ale jednou by se ty vlny mohly zavřít nad lodí rozmetanou a klesající do mořských hlubin. Nebylo by lépe čelit tomu nebezpečí raději dřív? Do tří let bude na to už příliš pozdě!

Tato výstraha brilantního francouzského publicisty vzbudila v Anglii ohromné vzrušení; přes všechna dementi slyšeli lidé v nejrůznějších částech Anglie podzemní skřípění mločích vrtaček. Německé úřední kruhy ovšem různě odmítly a vyvrátily citovaný článek, prohlašující jej od začátku do konce za pusté štvání a nepřátelskou propagandu; současně však se konaly na Baltu velké kombinované manévry německého loďstva, pozemních sil a válečných Salamandrů. Při těchto manévrech vyhodily minérské čtyři Mloky před zraky zahraničních vojenských přidělců do povětří kus podvrtných písečných dun poblíž Rügenwalde v rozsahu šesti čtverečních kilometrů. Byla prý to velkolepá podívaná, když se s hrozným duněním nadzvedla země "jako zprelámaná kra" a teprve potom se rozletěla v obrovskou stěnu dýmu, písku a balvanů; udělala se tma skoro jako v noci a zvednutý písek padal v okruhu téměř sta kilometrů, ba snesl se po několika dnech jako písečný déšť až ve Varšavě. V zemském ovzduší zůstalo po této nádherné explozi tolik volně poletujícího drobného písku a prachu, že až do konce toho roku byly západy slunce v celé Evropě neobyčejně krásné, krvavě rudé a ohnivé jako nikdy předtím.

Moře, jež zalilo rozmetaný kus pobřeží, dostalo potom název Scheuchzer-See a bylo cílem nesčetných školních výletů a výprav německých dětí, pějících oblíbenou mločí hymnu: Solche Erfolge erreichen nur deutsche Molche.

KAPITOLA 5

WOLF MEYNERT PÍŠE SVÉ DÍLO

Snad to byly právě zmíněné velkolepé a tragické západy slunce, které inspirovaly samotářského královeckého filozofa Wolfa Meynerta k sepsání jeho monumentálního díla *Untergang der Menschheit*. Můžeme si ho živě

představit, jak putuje po mořském pobřeží, prostovlasý a ve vlajícím plášti, a zírá uchvácenýma očima do té záplavy ohně a krve, zažihající víc než polovinu oblohy. "Ano," šeptá u vytržení, "ano, je už načase psát doslov k dějinám člověka!" A napsal jej.

Dohrává se tragédie lidského rodu, začal Wolf Meynert. Ať nás nemate jeho horečná podnikavost a technický blahobyť; to je jen hektická červeň na tváři organismu už poznamenaného smrtí. Nikdy lidstvo neprocházelo tak vysokou životní konjunkturou jako dnes; ale najděte mi jednoho člověka, který by byl šťasten; ukažte mi třídu, která by byla spokojena, nebo národ, který by se necítil ohrožen ve svém bytí. Uprostřed všech darů civilizace, v krésovském bohatství duchovních i hmotných statků se nás všech víc a víc zmocňuje neodbytný pocit nejistoty, tísně a nepohodlí. A Wolf Meynert neúprosně analyzoval duševní stav dnešního světa, tuto směsici strachu a nenávisti, nedůvěry a megalomanie, cynismu a malomyslnosti: jedním slovem desperace, uzavřel Wolf Meynert krátce. Typické příznaky konce. Morální agónie.

Otázka zní: Je a byl vůbec kdy člověk schopen štěstí? Člověk jistě, jako každý živoucí tvor; ale lidstvo nikoliv. Celé neštěstí člověka je v tom, že byl nucen stát se lidstvem, nebo že se jím stal příliš pozdě, kdy byl už nenapravitelně diferencován v národy, rasy, víry, stavy a třídy, v bohaté a chudé, ve vzdělané a nevzdělané, v panující a porobené. Nažeňte do jednoho stáda koně, vlky, ovce a kočky, lišky a srnce, medvědy a kozy; zamkněte je do jedné ohrady a přinuťte je žít v tomto nesmyslném houfu, jež nazvete Společenský Řád, a dodržovat společná životní pravidla; bude to nešťastné, nespokojené, fatálně rozklížené stádo, ve kterém se ani jeden boží tvor nebude cítit doma. To je celkem přesný obraz velikého a beznadějného heterogenního stáda, které se nazývá lidstvo. Národy, stavy, třídy nemohou natrvalo žít společně, aniž se navzájem tísní a překáží si až do pocitu nesnesitelnosti; mohou buď žít navěky mimo sebe – což bylo možno jen tak dlouho, pokud byl svět pro ně dost veliký –, nebo proti sobě, v boji na život a na smrt. Pro biologické lidské celky, jako je rasa, národ nebo třída, je jediná přirozená cesta k homogenní a neporušené blaženosti: udělat místo jen pro sebe a vyhubit ty druhé. A to je právě to, co lidský rod opomenul včas vykonat. Dnes už je na to pozdě. Pořídili jsme si až příliš mnoho doktrín a závazků, kterými chráníme "ty druhé", místo abychom se jich zbavili; vymysleli jsme mravní řád, lidská práva, smlouvy, zákony, rovnost, humanitu a kdeco; vytvořili jsme fikci lidstva, které zahrnuje nás i "ty druhé" v jakési pomyslné vyšší jednotě. Jaký osudný omyl! Postavili jsme mravní zákon nad zákon biologický. Porušili jsme veliký přírodní předpoklad veškeré pospolitosti: že jenom homogenní společnost může být společností šťastnou. A toto dosažitelné blaho jsme obětovali velikému, ale nemožnému snu: vytvořit jedno lidstvo a jeden řád ze všech lidí, národů, tříd a úrovní. Byla to velkodušná hloupost. Byl to svým způsobem jediný účtyhodný pokus člověka vystoupit nad sebe sama. A na tento svůj svrchovaný idealismus doplácí nyní rod lidský svým nezadržitelným rozvratem.

Proces, kterým se člověk pokouší nějak se zorganizovat v lidstvo, je tak starý jako sama civilizace, jako první zákony a první obce; dospělo-li se nakonec po tolika tisíciletích jenom k tomu, že propasti mezi rasami, národy, třídami a světovými názory se prohloubily tak ostře a bezedně, jak to vidíme dnes, pak už nebudeme zavírat oči před tím, že nešťastný dějinný pokus utvořit ze všech lidí jakés takés lidstvo definitivně a tragicky ztroskotat. Koneckonců si to už začínáme uvědomovat; odtud ty pokusy a plány sjednotit lidskou společnost jinak, tím, že se radikálně udělá místo jen pro jeden národ, jednu třídu nebo jednu víru. Ale kdo může říci, jak hluboko jsme už infikováni nevyhjitelnou chorobou diferenciace? Dříve nebo později se každý domněle homogenní celek nevyhnutelně opět rozpadne v nesourodý shluk různých zájmů, stran, stavů a tak dále, které se buď budou potírat, nebo budou opět trpět svým soužitím. Není žádného východiska. Pohybujeme se v bludném kruhu; ale vývoj se nebude věčně točit dokolečka. O to se sama příroda postarala tím, že udělala na světě místo pro Mloky.

To není náhoda, hloubal Wolf Meynert, že Mloci se životně uplatnili teprve v době, kdy chronická choroba lidstva, tohoto špatně srostlého a stále se rozpadávajícího veleorganismu, přechází v agónii. Až na bezvýznamné odchylky se Mloci představují jako jediný ohromný a homogenní celek; nevytvořili dosud svých hlouběji rozlišených plemen, jazyků, národů, států, věr, tříd nebo kast; není mezi nimi pánů a otroků, svobodných a nesvobodných, bohatých a chudých; jsou sice mezi nimi rozdíly uložené jim dělbou práce, ale sama v sobě je to stejnorodá, jednolitá, tak říkajíc stejnoznánná masa, ve všech svých částech stejně biologicky primitivní, stejně chudě vybavená přírodou, stejně ujařmená a žijící na stejně nízké životní úrovni. Poslední negr nebo Eskymák žije za nesrovnatelně lepších životních podmínek, užívaje neskonale bohatších statků hmotných i kulturních, než tyto miliardy civilizovaných Mloků. A přece není známek, že by tím Mloci trpěli. Naopak. Vidíme přece, že nepotřebují celkem ničeho z toho, v čem hledá úlevu i útěchu metafyzická hrůza a životní tíseň člověka; obejdou se bez filozofie, bez posmrtného života i bez umění; neznají, co je fantazie, humor, mystika, hra nebo sen; jsou naprostí životní realisté. Jsou nám lidem stejně dalecí jako mravenci nebo sledi; liší se od nich jenom tím, že se zařídili na jiné životní prostředí, totiž na lidskou civilizaci. Usadili se v ní tak, jako se psi usadili v lidských příbytcích;

nemohou bez ní být živi, ale nepřestanou proto být tím, čím jsou: velmi primitivní a málo diferencovanou zvířecí čeledí. Stačí jim žít a množit se; mohou být dokonce šťastni, neboť nejsou rušeni žádným pocitem nerovnosti mezi sebou. Jsou prostě homogenní. Proto mohou jednoho dne, ano, kteréhokoliv příštího dne uskutečnit bez obtíží to, co se nemohlo podařit lidem: svou druhovou jednotu na celém světě, své světové společenství, jedním slovem univerzální Mloctvo. Toho dne se skončí tisíciletá agónie lidského rodu. Na naší planetě nebude dost místa pro dvě tendence, které se snaží ovládnout celý svět. Jedna musí ustoupit. Víme už, která to bude.

Dnes žije na celé zeměkouli asi dvacet miliard civilizovaných Mloků, čili asi desetkrát tolik jako všech lidí; z toho s biologickou nutností a dějinnou logikou vyplývá, že Mloci, jsouce ujařmeni, se budou muset osvobodit; že jsouce homogenní se budou muset spojit; a že stanou se takto největší mocí, kterou kdy svět viděl, budou muset převzít vládu nad světem. Myslíte, že jsou takoví blázni, aby potom šetřili člověka? Myslíte, že budou opakovat jeho historickou chybu, které se odjakživa dopouštěl tím, že si poroboval poražené národy a třídy, místo aby je vyhubil? Že ze sobectví zakládal věčně nové rozdíly mezi lidmi, aby se potom z velkodušnosti a idealismu snažil je zas překlenout? Ne, tohoto dějinného nesmyslu se Mloci nedopustí, volal Wolf Meynert, už proto ne, že si vezmou výstrahu z mé knihy! Budou dědici celé lidské civilizace; spadne jim do klína vše, co jsme dělali a oč jsme se pokoušeli, chtějíce ovládnout svět; ale byli by proti sobě, kdyby s tímto dědictvím chtěli převzít také nás. Musejí se zbavit lidí, chtějí-li uchovat svou stejnorodost. Kdyby tak neučinili, vnesli bychom mezi ně dřív nebo později svůj dvojitý destruktivní sklon: tvořit rozdíly a trpět je. Ale toho se neobávejme; dnes už žádný tvor, který bude pokračovat v dějinách člověka, nebude opakovat sebevražedné bláznovství lidstva.

Není pochyby, že mločí svět bude šťastnější, než býval svět lidí; bude jednotný, homogenní a ovládaný stejným duchem. Mlok se nebude od Mloka lišit řečí, názory, vírou ani životními nároky. Nebude mezi nimi kulturních ani třídních rozdílů, nýbrž jen dělba práce. Nikdo nebude pánem ani otrokem, neboť všichni budou sloužit jenom Velikému Mločímu Celku, jenž bude bohem, vládcem, zaměstnavatelem i duchovním vůdcem. Bude jen jeden národ a jen jedna úroveň. Bude to lepší a dokonalejší svět, než býval náš. Bude to jediný možný Šťastný Nový Svět. Nuže, udělejme mu místo; nic jiného už zhasínající lidstvo vykonat nemůže než urychlit svůj konec – v tragické kráse, pokud i na to nebude pozdě. –

Podáváme zde názory Wolfa Meynerta ve formě pokud možno přístupné; jsme si vědomi, že tím ztrácíme mnoho na své působivosti a hloubce, jimiž svého času fascinovaly celou Evropu a zejména mládež, která s nadšením přijímala víru v úpadek a nastávající konec lidstva. Říšská vláda sice zakázala učení Velikého Pesimisty pro některé politické důsledky a Wolf Meynert se musil uchýlit do Švýcar; nicméně celý vzdělaný svět si přisvojil s uspokojením Meynertovu teorii o zániku lidstva; kniha (o 632 stranách) vyšla ve všech jazycích světa a byla v mnoha miliónech rozšířena i mezi Mloky.

KAPITOLA 6

X VARUJE

Snad i to byl následek prorocké knihy Meynertovy, že literární a umělecká avantgarda v kulturních centrech vyhlásila devízu: Po nás ať přijdou Salamandři! Budoucnost náleží Mlokům. Mloci, toť kulturní revoluce. Ať nemají svého umění: aspoň nejsou zatíženi idiotskými ideály, zaschlými tradicemi a celou tou ztyřelou, nudnou, školometskou veteší, které se říkalo poezie, hudba, architektura, filozofie a vůbec kultura, – senilní slova, při nichž se nám obrací žaludek. Tím lépe, že dosud nepropadli přezvykovaní přežilého lidského umění: my jim uděláme nové. My mladí razíme cestu budoucímu světovému salamandristu: my chceme být prvními Mloky, my jsme Salamandři zítřku! A tak se zrodilo mladé básnické hnutí salamandriánů, vznikla tritónská (třítónová) hudba a pelagické malířství, které se inspirovalo tvarovým světem medúz, mořských láčkovců a korálů. Krom toho bylo objeveno regulační dílo Mloků jako nový zdroj krásy a monumentality. Už máme po krk přírody, volalo se; sem s hladkými betonovými břehy místo starých rozervaných útesů! Romantika je mrtva; budoucí pevniny budou obrýsovány čistými přímkami a předělány na sférické trojúhelníky a kosočtverce; starý geologický svět musí být nahrazen geometrickým. Zkrátka bylo tu zase jednou něco nového a budoucího, nové duchovní senzace a nové kulturní manifesty; ti pak, kdo opomenuli včas nastoupit cestu příštího salamandristu, cítili s hořkostí, že propásli svou dobu, a mstili se za to tím, že hlásali čisté lidství, návrat k člověku a k přírodě a jiná reakcionářská hesla. Ve Vídni byl vypískán koncert tritónské hudby, v pařížském Salónu Nezávislých rozřezal neznámý pachatel pelagický obraz nazvaný Capriccio en bleu; prostě salamandristus byl na vítězném a nezadržitelném postupu.

Nechybělo ovšem zpátečnických hlasů, které se stavěly proti “mločí mánii”, jak se tomu říkalo. Nejzásadnější v tom směru byl anonymní anglický pamflet, který vyšel pod názvem X varuje. Tato brožura dosáhla značného rozšíření, ale totožnost jejího původce nebyla nikdy odhalena; mnoho lidí mínilo, že ji napsal nějaký vysoký

církevní hodnostář, soudíce tak podle toho, že v angličtině X je zkratka pro Krista.

V první kapitole se pisatel pokusil o statistiku Mloků, omlouvaje se zároveň za nepřesnost čísel, která uvádí. Tak už odhad celkového počtu všech Salamandrů kolísá toho času mezi sedminásobkem a dvacetinásobkem úhrnného počtu všech lidí na světě. Stejně neurčité jsou naše vědomosti o tom, kolik mají Mloci pod mořem továren, naftových studní, chaluhoých plantáží, úhořích farem, využití vodní síly a jiných přírodních zdrojů; nemáme ani přibližných dat o tom, jaká je výrobní kapacita mločího průmyslu; nejméně ze všeho je nám pak známo, jak to vypadá s vyzbrojením Mloků. Víme sice, že Salamandři jsou ve své spotřebě kovů, strojových součástí, výbušných látek a mnoha chemikálií odkázáni na lidi; ale jednak všechny státy přísně tají, jaké zbraně a kolik jiných výrobků dodávají svým Mlokům, jednak víme nápadně málo o tom, co vlastně v hlubinách mořských Mloci vyrábějí z polotovarů a surovin, které kupují od lidí. Jisto je, že Salamandři si ani nepřejí, abychom to věděli; v posledních letech zahynulo utopením nebo udušením tolik potápěčů spuštěných na dno mořské, že už to nelze přičítat pouhé náhodě. To arcíť je úkaz alarmující jak po stránce průmyslové, tak v ohledu vojenském.

Je ovšem těžko si představit, pokračoval X v dalších paragrafech, co by si mohli nebo chtěli Mloci na lidech vzít. Nemohou žít na souši, a my jim celkem nemůžeme překážet v tom, jak si žijí pod vodou. Naše a jejich životní prostředí je od sebe přesně a navěky odděleno. Je sice pravda, že na nich žádáme určité pracovní výkony; ale za to je z velké části krmíme a dodáváme jim suroviny a tovary, kterých by bez nás vůbec neměli, například kovy. Ale i když není praktického důvodu k nějakému antagonismu mezi námi a Mloky, je tu, řekl bych, protiva metafyzická: proti tvorům povrchovým stojí tvorové hlubinní (abyssal); bytosti noční proti bytostem denním; temné tůně vodní proti jasné a suché zemi. Hranice mezi vodou a zemí je nějak ostřejší, nežli bývala: naší země se dotýká jejich voda. Mohli bychom žít pro všechny časy dokonale mimo sebe a vyměňovat si jenom určité služby a produkty; ale je těžko se zbavit tísnivého pocitu, že to asi nepůjde. Proč? Nemohu vám podat přesných důvodů; ale ten pocit tu je; je to cosi jako tušení, že jednou se vodstvo samo obrátí proti zemi, aby se vyřídila otázka kdo s koho.

Přiznávám se tímto k úzkosti poněkud iracionální, praví dále X; ale velmi by se mi ulevilo, kdyby Mloci vystoupili proti lidstvu s nějakými požadavky. Mohlo by se s nimi aspoň jednat, mohly by se s nimi uzavírat různé koncese, smlouvy a kompromisy; ale jejich mlčení je strašné. Bojím se jejich nepochopitelné zdrželivosti. Mohli by například žádat pro sebe určité politické výhody; upřímně řečeno, zákonodárství pro Mloky je ve všech státech poněkud zastaralé a není už důstojno tvorů tak civilizovaných a početně tak silných. Slušelo by se upravit nově práva i povinnosti Mloků, a to způsobem pro ně výhodnějším; mohlo by se uvažovat o nějaké míře autonomie pro Salamandry; bylo by spravedlivě zlepšit jejich pracovní podmínky a odměňovat jejich práci přiměřeněji. V mnohém ohledu by tedy bylo možno zlepšit jejich osud, kdyby o to aspoň žádali. Pak bychom jim mohli poskytnout některé ústupky a zavázat si je kompenzačními dohodami; přinejmenším by se tím získal čas pro řadu let. Avšak Mloci nežádají nic; zvyšují jen svou výkonnost a své objednávky; dnes už se konečně musíme ptát, kde se to obě jednou zastaví. Mluvíválo se kdysi o žlutém, o černém nebo o rudém nebezpečí; ale to byli aspoň lidé, a u lidí si dovedeme jakžtakž představit, co mohou chtít. Avšak i když ještě nemáme ponětí, jak a proti čemu vlastně bude lidstvo nuceno se bránit, musí být jasno aspoň to jedno: že budou-li na jedné straně Mloci, bude stát na druhé straně celé lidstvo.

Lidé proti Mlokům! Je načase, aby to už jednou bylo takto formulováno. Vždyť, upřímně řečeno, normální člověk instinktivně Salamandry nenávidí, štítí se jich – a bojí se jich. Na celé člověčenstvo padá cosi jako mrazivý stín hrůzy. Co jiného je ta frenetická požívačnost, ta neúkojná žízeň po zábavě a rozkoši, to orgiastické rozpoutání, které se zmocnilo dnešních lidí? Nebylo podobného úpadku mravů od dob, kdy se na Římskou říši užž sesouval vpád barbarů. To není jen ovoce nebývalého hmotného blahobytu, nýbrž zoufale přehlušovaná úzkost z rozvratu a zániku. Sem s poslední číší, než bude s námi konec! Jaká hanba, jaké třeštění! Zdá se, že Bůh z hrozného milosrdenství nechává zchátrat národy a třídy, které se řítí v záhubu. Chcete číst ohnivě mene tekel napsané nad hodokvasem lidstva? Pohledte na světelné nápisy, které po celé noci září na zdech hýřících a prostopášných měst! V tom ohledu se my lidé už přibližujeme Mlokům: že žijeme víc v noci než ve dne.

Kdyby aspoň ti Salamandři nebyli tak strašlivě průměrní, vyhrkl X jaksi stísněně. Ano, jsou jakžtakž vzdělaní; ale tím jsou ještě omezenější, neboť si osvojili z lidské civilizace jen to, co v ní je průměrné a užité, mechanické a opakovatelné. Stojí po boku lidstva jako fámulus Wagner po boku Faustově; učí se z týchž knih jako lidsky Faust, jenom s tím rozdílem, že jim to stačí a že v nich nehlodá žádná pochybnost. To nejhroznější je, že rozmnožili ten učenlivý, hlupácký a sufizantní typ civilizované mediokrity ve velkém, v miliónech a miliardách stejných kusů; nebo ne, mylím se: to nejhroznější je, že mají takový úspěch. Naučili se užívat strojů a čísel, a ukázalo se, že to stačí, aby se stali pány svého světa. Vynechali z lidské civilizace všechno, co v ní bylo neúčelné, hravé, fantastické nebo starobylé; tím z ní vypustili, co v ní bylo lidského, a převzali jenom její holou praktickou,

technickou a utilitární stránku. A tato žalostná karikatura lidské civilizace se má ohromně k světu; buduje technické divy, renovuje naši starou planetu a nakonec počíná fascinovat samo lidstvo. U svého žáka a sluhy se bude Faust učit tajemství úspěchu a prostřednosti. Buď se lidstvo s Mloky utká v dějinném konfliktu na život a na smrt, nebo se neodvratně posalamandří. Co mne se týče, uzavíral X melancholicky, viděl bych raději to prvé.

Nuže, X vás varuje, pokračoval neznámý pisatel. Ještě je možno setřást ten studený a slizký kruh, který nás všechny svírá. Musíme se zbavit Salamandrů. Je jich už příliš mnoho; jsou vyzbrojeni a mohou proti nám obrátit válečný materiál, o jehož úhrnné síle nevíme skoro nic; ale strašnější nebezpečí než v jejich počtu a síle je pro nás lidi v jejich úspěšné, ba triumfální méněcennosti. Nevím, čeho se máme bát víc: zda jejich lidské civilizace, nebo jejich potměšilé, chladné a zvířecí krutosti; ale to dvoje dohromady dává něco nepředstavitelně děsivého a téměř dáblského. Ve jménu kultury, ve jménu křesťanství a lidstva se musíme osvobodit od Mloků. A tu volal anonymní apoštol:

Vy blázni, přestaňte konečně krmit Mloky! Přestaňte je zaměstnávat, vzdejte se jejich služeb, nechte je, ať se odstěhují kamkoliv, kde se sami užijí jako jiné vodní tvorstvo! Sama příroda si už udělá pořádek v jejich nadbytku: jen když lidé, lidská civilizace a lidské dějiny nebudou dál pracovat pro Salamandry!

A přestaňte Mlokům dodávat zbraně, zarazte pro ně dodávky kovů a traskavin, neposílejte jim už stroje a tovary lidské! Nebudete dodávat tygrům zuby a jed hadům; nebudete topit pod ohněm sopečným aniž prokopávat hráze povodním. Buď uvalen zákaz dodávek na všechna moře, buďte Mloci postaveni mimo zákon, buďte prokleti a vyloučeni z našeho světa,

buď utvořena Liga národů proti Mlokům! Celé lidstvo buď připraveno bránit své bytí se zbraní v ruce; nechať se na popud Společnosti národů, švédského krále nebo římského papeže sejde světová konference všech civilizovaných států, aby uzavřela Světovou unii nebo aspoň spolek všech křesťanských národů proti Salamandrům! Dnes je osudný okamžik, kdy se pod strašlivým tlakem mločího nebezpečí a lidské odpovědnosti může podařit, nač nestačila světová válka se všemi svými nesmírnými oběťmi: zřízení Spojených Států Světa. Dejž to Bůh! Kdyby to se poštěstilo, pak nepřišli Mloci nadarmo a byli by nástrojem božím.

Tento patetický pamflet vyvolal živou odezvu v nejširší veřejnosti. Starší dámy souhlasily zejména s tím, že nastal nebývalý úpadek mravů. Naproti tomu hospodářské rubriky novin právem poukazovaly na to, že nelze omezovat dodávky Mlokům, jelikož by to způsobilo veliký pokles výroby a těžkou krizi v mnoha odvětvích lidského průmyslu. Také zemědělství dnes nutně počítá s ohromným odbytem kukuřice, brambor a jiných plodin pro mločí krmivo; kdyby byl snížen počet Salamandrů, nastal by silný pokles cen na trhu poživatin, čímž by se zemědělci octli na pokraji zkázy. Odborové svazy dělnické podezíraly pana X z reakcionářství a ohlašovaly, že nepřipustí, aby byl brzděn vývoz kteréhokoli zboží pro Mloky; sotva se pracujícímu lidu dostalo plného zaměstnání a úkolových prémie, chce mu pan X vyrazit chléb z ruky; dělnictvo cítí s Mloky a odmítá všechny pokusy snížit jejich životní úroveň a vydat je zbídačelé a bezbranné v ruce kapitalismu. Pokud se týče Ligy národů proti Mlokům, namítaly všechny vážné politické instance, že by byla zbytečná; máme přece už jednak Společnost národů, jednak Londýnskou konvenci, jíž se námořní státy zavázaly, že nebudou své Salamandry opatřovat těžkou výzbrojí. Není ovšem snadno žádat takové odzbrojení na státu, který nemá jistoty, že jiná námořní moc nevyzbrojuje potají své Mloky a nezvyšuje tím svůj válečný potenciál na úkor svých sousedů. Rovněž žádný stát nebo kontinent nemůže nutit své Mloky, aby se stěhovali jinam, prostě proto, že tím by se nežádoucím způsobem zvýšil jednak průmyslový a zemědělský odbyt, jednak branná síla jiných států nebo kontinentů. A takových námitek, jež musel každý rozumný člověk uznat, bylo uvedeno mnoho.

Přesto se pamflet X varuje neminul hlubokým účinkem. Skoro ve všech zemích se šířilo lidové protimločí hnutí a byly zakládány spolky pro potírání Mloků, kluby antisalamandriánů, komitety pro ochranu lidstva a mnohé jiné organizace toho druhu. Mločí delegáti v Ženevě byli inzultováni, když se ubírali na dvanáctisté třinácté sezení Komise pro studium Mločí Otázky. Prkenné ohrady na mořském pobřeží byly pomalovány výhružnými nápisy, jako Smrt Mlokům, Pryč se Salamandry a podobně. Mnoho Mloků bylo ukamenováno; žádný Salamandr se už neodvážil vystrčit ve dne hlavu z vody. Přesto z jejich strany nedocházelo k žádným projevům protestu nebo činům odvety. Byli prostě neviditelní, aspoň za dne; a lidé, kteří nakukovali přes mločí ohrady, viděli jen nekonečné a lhostejně hučící moře. "Koukejte ty potvory," říkali lidé s nenávistí, "ani se neukážou!"

A do tohoto tísnivého ticha zadunělo takzvané zemětřesení v Louisianě.

KAPITOLA 7

ZEMĚTŘESENÍ V LOUISIANĚ

Toho dne – bylo to 11. listopadu o jedné hodině ranní – byl pocíten v New Orleans prudký otřes země; několik

baráků v černošských čtvrtích se sesulo; lidé v panice vybíhali na ulice, ale otřesy už se neopakovaly; jenom zavál zběsilým nárazem hučící, krátký cyklón, který rozbil okna a smetl střechy v nigerských uličkách; několik desítek lidí bylo zabito; nato se snesl prudký liják bahna.

Zatímco orleanští hasiči vyjížděli na pomoc do nejhůř postižených ulic, odklepávaly telegramy z Morgan City, Plaquemine, Baton Rouge a Lafayette: SOS! Vyšlete záchranné kolony! Jsme napolo smetení zemětřesením a cyklónem; hráze Mississippi hrozí prolomením; vypravte ihned zákopníky, ambulance a všechny muže schopné práce! – Z Fort Livingston došla jen lakonická otázka: Haló, máte tam taky nadělení? – Nato došla depeše z Lafayette: Pozor! Pozor! Nejhuř postižena New Iberia. Zdá se, že přerušeno spojení mezi Iberií a Morgan City. Pošlete tam pomoc! – Vzápětí telefonuje Morgan City: Nemáme spojení s New Iberií. Je asi přerušena silnice a trať. Pošlete lodi a letadla do Vermillion Bay! My už nic nepotřebujeme. Máme asi třicet mrtvých a sto raněných. – Nato dochází telegram z Baton Rouge: Máme zprávu, že nejhůř New Iberia. Starejte se hlavně New Iberia. Sem jenom dělníky, ale rychle, nebo nám prasknou hráze. Děláme, co můžeme. – Nato: Hallo, hallo, Shreveport, Natchitoches, Alexandria posílají pomocné vlaky do New Iberie. Hallo, hallo, Memphis, Winana, Jackson posílají vlaky via Orleans. Všechna auta vezou lidi směr hráze Baton Rouge. – Hallo, tady Pascagoula. Máme několik mrtvých. Potřebujete pomoc?

Zatím už vyjížděly hasičské vozy, ambulance a pomocné vlaky směrem Morgan City – Patterson – Franklin. Po čtvrté hodině ranní došla první přesnější zpráva: Trať mezi Franklinem a New Iberií, sedm kilometrů na západ od Franklinu, pře rušena vodou; zdá se, že tam vznikla zemětřesením hluboká trhlina, spojená s Vermillion Bay a zaplavená mořem. Pokud zatím možno zjistit, postupuje tato trhlina od Vermillion Bay směrem východoseverovýchodním, blízko Franklinu se ohýbá na sever, ústí do Grand Lake, načež se táhne dále k severu až po linii Plaquemine – Lafayette, kde se končí ve starém jezírku; druhá větev trhliny spojuje Grand Lake na západ s jezerem Napoleonvillským. Celková délka propadliny je asi osmdesát kilometrů, šířka dva až jedenáct kilometrů. Zde bylo, zdá se, středisko zemětřesení. Možno mluvit o úžasné náhodě, že se tato trhlina vyhnula všem větším obcím. Nicméně ztráty na životech jsou asi značné. Ve Franklinu napršelo 60 cm bahna, v Pattersonu 45 cm. Lidé z Atchafalaya Bay vypravují, že při otřesu ustoupilo moře asi o tři kilometry, načež se vrhlo zpět na břeh vlnou třicet metrů vysokou. Jsou obavy, že na břehu zahynulo mnoho lidí. S New Iberií stále ještě není spojení.

Zatím dojel k New Iberii od západu vlak výpravy natchitocheské; první zprávy, vyslané oklikou přes Lafayette a Baton Rouge, byly hrozné. Už několik kilometrů před New Iberií nemohl vlak dále, protože trať byla zanesena bahnem. Uprchlíci vypravují, že prý se asi dva kilometry na východ od města otevřel bahenní vulkán, který rázem vychrlil spousty řídkého, studeného bláta; New Iberia prý zmizela pod přívalem bahna. Další postup potmě a v trvajícím dešti krajně obtížný. S New Iberií dosud žádné spojení.

Současné došly zprávy z Baton Rouge:

na hrázích mississippi už pracuje několik tisíc mužů stop kdyby aspoň přestalo pršet stop potřebujeme motyky lopaty vozy lidi stop posíláme pomoc do plaquemine teče jim do bot těm svrabařům

Depeše z Fort Jacksonu:

o půl druhé ráno nám sebrala mořská vlna třicet domů nevíme co to bylo asi sedmdesát lidí to spláchno s sebou teď teprve jsem spravil aparát poštovní úřad to odneslo taky haló telegrafujte honem co to vlastně bylo telegrafista fred dalton haló vyřídte minni lacostové že se mně nic nestalo jenom mi to zlomilo ruku a odneslo šaty ale jen když zas je aparát okey fred

Z Port Eads došla zpráva nejstručnější:

máme mrtvé burywood je celý smeten do moře

Zatím – to bylo kolem osmé hodiny ráno – se vracela první letadla vyslaná nad postižené území. Celé pobřeží od Port Arthur (Texas) až po Mobile (Alabama) bylo prý v noci zaplaveno příbojovou vlnou; všude je vidět smetené nebo poškozené domy. Jihovýchodní Louisiana (od silnice Lake Charles – Alexandria – Natches) a jižní Mississippi (až po Čáru Jackson – Hattiesburg – Pascagoula) jsou zaneseny bahnem. Ve Vermillion Bay vniká do země nová mořská zátoka, široká asi tři až deset kilometrů, sahající klikatě do vnitrozemí jako dlouhý fjord až skoro po Plaquemine. New Iberia se zdá být těžce poškozena, ale je vidět mnoho lidí, kteří odhrabávají bahno zaplavující domy a cesty. Přistát nebylo možno. Nejtěžší ztráty na životech budou asi na mořském břehu. Proti Point au Fer tone parník, patrně mexický. U Chandeleur Islands je moře pokryto troskami. Déšť v celé oblasti ustává. Viditelnost dobrá.

První zvláštní vydání neworleanských novin vyšla ovšem už po čtvrté hodině ranní; s pokračujícím dnem přibývalo nových vydání a podrobností; k osmé hodině ráno už noviny přinášely fotografie postiženého území a mapy nové mořské zátoky. O půl deváté otiskovaly interview s vynikajícím seizmologem memphské univerzity dr. Wilburem R. Brownellem o příčinách otřesů země v Louisianě. Prozatím nemůžeme činit konečných závěrů, prohlásil věhlasný učenec, ale zdá se, že tyto otřesy nemají co dělat s vulkanickou činností dosud intenzívně živou v středomexickém sopečném pásmu, ležícím přímo proti postiženému území. Dnešní zemětřesení zdá se být spíše původu tektonického, to jest je způsobeno tlakem horských mas: z jedné strany Skalistých hor a Sierry Madre, z druhé strany pohoří Appalachianského na rozsáhlou propadlinu Mexického zálivu, jehož pokračováním je široká nížina při dolním toku Mississippi. Trhlina vybíhající nyní z Vermillion Bay je jenom nový a poměrně nepatrný zlom, drobná epizoda v geologickém propadání, jímž vznikl Mexický záliv a moře Karibské i s věncem Velkých a Malých Antil, tímto zbytkem někdejšího souvislého horského pásma. Není pochyby, že středoamerické sedání bude postupovat dál, novými otřesy, zlomy a trhlinami; nemůžeme vyloučit, že trhlina vermillionská je pouhou ouverturou k oživenému tektonickému procesu, jehož střed je právě v Mexickém zálivu; v tom případě můžeme být svědky obrovských geologických katastrof, jimiž by se mohla stát téměř pětina Spojených států mořským dnem. Zato však, kdyby k tomu došlo, mohli bychom s jistou pravděpodobností očekávat, že se počne zvedat mořské dno v okolí Antil nebo ještě východněji, v místech, kde starý mýtus hledá ponořenou Atlantidu.

Naproti tomu, pokračoval na slovo vzatý učenec poněkud konejšivě, není třeba brát vážně obavy, že by se v postižené končině projevila sopečná činnost; domnělé krátery chrlicí bahno nejsou nic jiného než erupce bahenních plynů, k nimž asi došlo na trhlině vermillionské. Nebylo by divu, kdyby se v náplavu mississippském vyskytovaly ohromné podzemní bubliny plynů, které při styku se vzduchem mohou explodovat a zvedat s sebou statisíce tun vody a bahna. Ovšem k definitivnímu vysvětlení, opakoval dr. W. R. Brownell, bude třeba dalších zkušeností.

Zatímco Brownellovy vyhlídky na geologické katastrofy běžely rotačkami novin, dostal guvernér státu Louisiana z Fort Jacksonu telegram tohoto znění:

litujeme ztrát na lidských životech stop hleděli jsme se vyhnout vašim městům avšak nepočítali jsme s odrazem a nárazem mořské vody při výbuchu stop zjistili jsme tři sta čtyřicet šest lidských obětí na celém pobřeží stop vyslovujeme soustrast stop chief salamander stop haló haló tady fred dalton poštovní stanice fort jackson právě odtud odešli tři mloci přišli před deseti minutami na poštu podali telegram namířili na mne pistolemi ale už jsou pryč šeredné potvory zaplatili a běželi do vody honil je jenom lékárníkův pes neměli by chodit po městě jinak nic nového pozdravujte minnii lacostovou že ji líbám telegrafista fred dalton

Guvernér státu Louisiana kroutil nad tímto telegramem dlouho hlavou. Nějaký šprýmař, ten Fred Dalton, řekl si posléze. Raději to ani nedáme do novin.

KAPITOLA 8

CHIEF SALAMANDER KLADE POŽADAVKY

Tři dny po zemětřesení v Louisianě byla hlášena nová geologická katastrofa, tentokrát v Číně. Za mohutného, dunivého otřesu země se roztrhlo v provincii Kiangsu mořské pobřeží severně od Nankingu, asi uprostřed mezi ústím Jang-tse a starým korytem Hwang-ho; do této trhliny vniklo moře a spojilo se s velikými jezery Pan-jün a Hung-tsu mezi městy Hwaingan a Fugjang. Zdá se, že následkem zemětřesení opouští Jang-tse pod Nankingem své koryto a valí se směrem k jezeru Tai a dále na Hang-čou. Ztráty na lidských životech nelze zatím ani přibližně odhadnout. Statisíce lidí prchají do severních a jižních provincií. Japonské válečné lodi dostaly rozkaz vyplout k postiženému pobřeží.

Ačkoliv otřesy země v Kiangsu svým rozsahem daleko překročily pohromu v Louisianě, věnovalo se jim celkem málo pozornosti, neboť na katastrofy v Číně je svět už zvyklý a nezáleží tam, jak se zdá, na nějakém tom miliónu životů; mimoto bylo vědecky jasno, že jde o pouhé tektonické zemětřesení, související s hlubinnou mořskou brázdou u souostroví Riukiu a Filipín. Tři dny nato však zaznamenaly evropské seizmografy nové otřesy země, jejichž střed byl někde u Kapverdských ostrovů. Podrobnější zprávy hlásily, že těžkým zemětřesením bylo postiženo pobřeží Senegambie jižně od St. Louis. Mezi místy Lampul a Mboro vznikla hluboká propadlina zaplavená mořem a postupující na Merinaghen až po wady Dimarské. Podle očitých svědků vyrazil za strašného rachotu ze země sloup ohně a páry, rozmetávající v dalekém okruhu písek a kamení; nato bylo slyšet jek moře, které se valilo do otevřené propadliny. Ztráty na životech nejsou značné.

Tento třetí otřes země vyvolal už cosi jako paniku. Oživuje snad vulkanická činnost země? ptaly se noviny. Zemská kůra počíná praskat, hlásaly večerníky. Odborníci vyslovili domněnku, že "rozsedlina senegamská"

vznikla snad jenom erupcí vulkanické žíly související s vulkánem Pico na ostrově Fogo v souostroví Kapverdském; tento vulkán soptil ještě roku 1847 a od té doby byl považován za vyhaslý. Západoafrické zemětřesení nemá tedy nic společného se seizmickými úkazy v Louisianě a v Kiangsu, jež byly původu patrně tektonického. Ale lidem, jak se zdá, bylo celkem jedno, praská-li země z důvodů tektonických nebo vulkanických. Fakt je, že toho dne byly všechny kostely přeplněny modlícími se zástupy. V některých krajinách musely být chrámy otevřeny i v noci.

K jedné hodině ráno (bylo to dvacátého listopadu) zachycovali radioamatéři ve větší části Evropy na svých radioaparátech silné poruchy, jako by pracovala nějaká nová, neobyčejně mocná vysílací stanice. Našli ji na vlnové délce dvě stě tři; bylo slyšet cosi jako hukot strojů nebo mořských vln; do toho táhlého, nekonečného šumění se najednou ozval strašný, skřehotavý hlas (všichni jej popisovali podobně: dutý, kvákavý, jakoby umělý hlas, k tomu ještě nesmírně zesílený megafonem); a tento žabí hlas rozčileně volal: "Hallo, hallo, hallo! Chief Salamander speaking. Hallo, Chief Salamander speaking. Stop all broadcasting, you men! Stop your broadcasting! Hallo, Chief Salamander speaking!" Potom se jiný, podivně dutý hlas ptal: "Ready?" "Ready." Nato bylo slyšet praskot, jako by se přepínalo vedení; a zase jiný nepřírozeně seškracený hlas volal: "Attention! Attention! Attention!" "Hallo!" "Now!"

A nyní se ozval chraptivý, unavený, ale přece jen velitelský hlas do nočního ticha. "Hallo, vy lidé! Tady Louisiana. Tady Kiangsu. Tady Senegambia. Litujeme lidských životů. Nechceme vám působit zbytečné ztráty. Chceme jenom, abyste vyklidili mořské břehy na místech, která vám předem označíme. Uděláte-li to, vyhnete se politováníhodným nehodám. Příště vám oznámíme nejméně čtrnáct dní předem, na kterém místě budeme rozšiřovat své moře. Dosud jsme konali jenom technické zkoušky. Vaše třaskaviny se osvědčily. Děkujeme vám.

Hallo, vy lidé! Zachovejte klid. Nemáme vůči vám nepřátelských úmyslů. Potřebujeme jenom víc vody, víc břehů, víc mělčin pro svůj život. Je nás příliš mnoho. Už pro nás není dost místa na vašich březích. Proto musíme odbourat vaše pevniny. Uděláme z nich samé zálivy a ostrovy. Tím se dá délka světových břehů zpětinasobit. Budeme stavět nové mělčiny. Nemůžeme žít v hlubokém moři. Budeme potřebovat vašich pevnin jako materiálů k zasypání hlubin. Nemáme proti vám nic, ale je nás příliš mnoho. Můžete se zatím odstěhovat do vnitrozemí. Můžete se uchýlit do hor. Hory se budou bourat až na konec.

Vy jste nás chtěli. Vy jste nás rozšířili po celém světě. Nyní nás máte. Chceme s vámi vyjít po dobrém. Budete nám dodávat ocel na naše vrtačky a krumpáče. Budete nám dodávat třaskaviny. Budete nám dodávat torpéda. Budete pro nás pracovat. Bez vás bychom nemohli odklidit staré pevniny. Hallo, vy lidé, Chief Salamander vám jménem všech Mloků světa nabízí spolupráci. Budete s námi pracovat na odbourání vašeho světa. Děkujeme vám."

Unavený, chraptivý hlas umlknul a bylo slyšet jen táhlé hučení jako strojů nebo moře. "Hallo, hallo, vy lidé," ozval se opět skřehotavý hlas, "nyní vám budeme vysílat zábavnou hudbu z vašich gramofonových desek. Na pořadu je Pochod tritónů z výpravného filmu Poseidón."

Noviny ovšem označily tento noční rozhlas za "hrubý a nejpapň šprým" nějaké černé vysílačky; přesto milióny lidí očekávaly příští noci u svých radioaparátů, promluví-li opět onen strašný, horlivý, skřehotavý hlas. Ozval se přesně o jedné hodině za doprovodu širého a šplounavého hučení. "Good evening, you people," zakvákal vesele. "Nejprve vám zahrajeme na gramofonové desce Salamander-Dance z vaší operety Galatea." Když dozněla ryčná a nestoudná hudba, ozval se opět onen příšerný a jaksí radostný skřehot. "Hallo, vy lidé! Právě byla potopena torpédem britská dělová loď Erebus, která chtěla zničit na Atlantickém oceánu naši vysílačku. Posádka utonula. Hallo, voláme k ampliónu britskou vládu. Loď Amenhotep, přístav Port Said, se zdráhala nám vydat v našem přístavu Makallahu objednané třaskaviny. Prý dostala rozkazy zastavit další dopravu třaskavin. Loď byla ovšem potopena. Radíme britské vládě, aby ten rozkaz odvolala do zítřejšího poledne rozhlasem, jinak budou potopeny lodi Winnipeg, Manitoba, Ontario a Quebec, plující s obilím z Kanady do Liverpoolu. Hallo, voláme k ampliónu francouzskou vládu. Odvolejte křižníky, které plují k Senegambii. Potřebujeme tam ještě rozšířit nově utvořenou zátoku. Chief Salamander nařídil, abych tlumočil oběma vládám jeho neochvějnou vůli navázat s nimi co nejpřátelštější styk. Konec zpráv. Nyní budeme vysílat na gramofonové desce vaši píseň Salamandria, valse erotique."

Nazítří odpoledne byly jihozápadně od Mizen Head potopeny lodi Winnipeg, Manitoba, Ontario a Quebec. Světem zavála vlna zděšení. Večer rozhlásila BBC, že vláda Jeho Veličenstva vydala zákaz dodávat Mlokům jakékoliv potraviny, chemické produkty, nástroje, zbraně a kovy. V noci o jedné hodině skřehotal v rozhlasu rozčilený hlas: "Hallo, hallo, hallo, Chief Salamander speaking! Hallo, Chief Salamander is going to speak!" A tu se ozval unavený, chraptivý, rozhněvaný hlas: "Hallo, vy lidé! Hallo, vy lidé! Hallo, vy lidé! Myslíte, že se necháme

vyhladovět? Nechte vašich hloupostí! Cokoliv, co děláte, se obrátí proti vám! Jménem všech Mloků světa volám Velkou Británii. Vyhlášíme od této hodiny neomezenou blokádu britských ostrovů kromě Svobodného státu irského. Uzavírám Lamanšský kanál. Uzavírám Suezský průplav. Uzavírám úžinu Gibraltarskou pro všechny lodě. Všechny britské přístavy jsou uzavřeny. Všechny britské lodě v kterémkoli moři budou torpédovány. Hallo, volám Německo. Zvyšuju objednávku třaskavin desetkrát. Dodávejte ihned loco hlavní depot Skagerrak. Hallo, volám Francii. Dodejte urychleně objednaná torpéda do podmořských fortů C3, BFF a Quest 5. Hallo, vy lidé! Varuju vás. Omezíte-li nám dodávky potravin, vezmu si je sám z vašich lodí. Varuju vás znovu.” Unavený hlas klesal až v chrčivý, stěží srozumitelný chrapot. “Hallo, volám Itálii. Připravte se na evakuaci území Benátky – Padova – Udine. Varuju vás naposled, lidi. Už je dost vašich nesmyslů.” Nastala dlouhá pauza, ve které to šumělo jako černé a studené moře. A tu opět spustil veselý a kvákavý hlas: “A teď vám zahrajeme z vašich gramofonových desek poslední úspěch Triton-Trot.”

KAPITOLA 9

KONFERENCE VE VADUZU

Byla to podivná válka, lze-li to vůbec nazvat válkou; neboť nebylo žádného mločího státu ani uznané mločí vlády, které by se mohlo oficiálně opovědět nepřátelství. První stát, který se octl ve válečném stavu se Salamandry, byla Velká Británie. Hned v prvních hodinách potopili Mloci skoro všechny její koráby kotvící v přístavech; tomu se nedalo nijak čelit. Toliko lodí na širém moři byly pro tu chvíli v poměrném bezpečí, hlavně pokud křižovaly nad většími hlubinami; tím se zachránila část válečného loďstva britského, která prorazila mločí blokádu na Maltě a soustředila se nad hlubinou jónskou; ale i tyto jednotky byly záhy vyhledávány malými mločími ponorkami a potápěny jedna po druhé. Do šesti neděl ztratila Velká Británie čtyři pětiny své veškeré loďní tonáže.

John Bull zase jednou v dějinách mohl ukázat svou proslulou tvrdošijnost. Vláda Jeho Veličenstva s Mloky nejednala a zákaz dodávek neodvolala. “Britský gentleman,” prohlásil anglický premiér za celý národ, “zvířata chrání, ale nevyjednávají s nimi.” Už po několika týdnech se projevil na britských ostrovech zoufalý nedostatek potravin. Jenom děti dostávaly krajíček chleba a několik lžic čaje nebo mléka denně; britský národ to nesl s bezpříkladnou statečností, i když klesl tak hluboko, že snědl všechny své závodní koně. Waleský princ vlastní rukou vyoral první brázdou na hřišti Royal Golf Clubu, aby tam byla pěstována mrkev pro londýnské sirotčince. Na tenisových kurtech ve Wimbledonu byly nasázeny brambory, na závoděšti v Ascott byla naseta pšenice. “Přineseme všechny, i ty největší oběti,” ujistil v parlamentě vůdce konzervativní strany, “ale britské cti se nevzdáme.”

Protože blokáda britských břehů na moři byla úplná, zbývala Anglii jenom jedna volná cesta pro zásobování a styk s osadami, a sice vzduchem. “Musíme Mít Sto Tisíc Letadel,” hlásal ministr letectví, a všechno, co mělo ruce a nohy, se dalo do služeb tohoto hesla; konaly se horečné přípravy k tomu, aby se mohlo denně vyrábět tisíc letadel; ale tu zakročily vlády ostatních evropských mocí s ostrým protestem proti tomuto porušování letecké rovnováhy; britská vláda musela od svého vzdušného programu upustit a zavázat se, že nepostaví víc než dvacet tisíc letadel, a to ještě do pěti let. Nezbylo tedy než hladovět dál nebo platit horentní ceny za potraviny, které byly dodávány aviony jiných států; libra chleba stála deset šilinků, párek krys jednu guineu, krabička kaviáru dvacet pět liber sterlingů. Prostě byly to zlaté časy pro kontinentální obchod, průmysl a zemědělství.

Ježto válečné loďstvo bylo od počátku vyřazeno, konaly se vojenské operace proti Mlokům jenom na souši a ze vzduchu. Pozemní armáda páčila z děl a strojních pušek do vody, aniž, jak se zdá, nadělala Salamandrům valných ztrát; o něco úspěšnější byly letecké bomby vrhané do moře. Mloci odpovídali palbou z podmořských děl na britské přístavy, jež obrátili v hromadu sutin. Z ústí Temže ostřelovali také Londýn; tehdy armádní vedení učinilo pokus otrávit Salamandry bakteriemi, petrolejem a žiravinami vylévanými do Temže a do některých mořských zátok. Na to odpověděli Mloci tím, že vypustili na anglickém pobřeží v délce sto dvaceti kilometrů závoj válečných plynů. Byla to jen ukázka, ale stačila; britská vláda byla poprvé v dějinách nucena požádat ostatní mocnosti o zakročení, dovolávajíc se zákazu plynové války.

Noc nato se ozval rozhlasem chraptivý, hněvivý a těžký hlas Chief Salamandra: “Hallo, vy lidé! Ať tedy Anglie nedělá hlouposti! Bude-li nám otravovat vodu, budeme my vám otravovat vzduch. My užíváme jenom vašich vlastních zbraní. Nejsme žádní barbaři. My nechceme válčit s lidmi. Nechceme nic, než abychom mohli žít. Nabízíme vám mír. Vy nám budete dodávat vaše produkty a prodáte nám vaše pevniny. Jsme ochotni vám je dobře zaplatit. Nabízíme vám víc než mír. Nabízíme vám obchod. Nabízíme vám zlato za vaše země. Hallo, volám vládu Velké Británie. Oznamte mi svou cenu za jižní část Lincolnshiru při zátoci Wash. Dávám vám tři dny na rozmyšlenou. Na tu dobu zastavuju všechno nepřátelství kromě blokády.”

V tu chvíli přestala na anglickém pobřeží dunět podmořská kanonáda. Také pozemní děla umlkla. Bylo to podivné, skoro děsivé ticho. Britská vláda prohlásila v parlamentě, že s Mloky vyjednávat nehodlá. Obyvatelé u zátoky Wash a Lynn Deep byli varováni, že patrně hrozí veliký útok Mloků a že by bylo lépe pobřeží vyklidit a odstěhovat se do vnitrozemí; avšak připravené vlaky, auta a busy odvezly jen děti a něco žen. Muži vesměs zůstali na místě; nešlo jim prostě na rozum, že by Angličan mohl ztratit svou půdu. Minutu po uplynutí tří denního průměří padl výstřel; byla to rána z anglického děla, kterou vypálil Loyal North Lancashire Regiment, hraje k tomu plukovní pochod Červená růže. Nato zaburácel nesmírný výbuch. Ústí řeky Nene se potopilo až po Wisbech a bylo zaplaveno mořem ze zálivu Wash. Mimo jiné zapadla ve vodách také slavná zřícenina Wisbech Abbey, Holland Castle, hospoda U Jiřího a Draka a jiná památná místa.

Den poté sdělila britská vláda na dotaz v parlamentě: že vojensky bylo vykonáno vše na obranu britského pobřeží; že nejsou vyloučeny další a daleko rozsáhlejší útoky na britskou půdu; že však vláda Jeho Veličenstva nemůže vyjednávat s nepřítelem, který nešetří civilních obyvatel ani žen. (Souhlas.) Dnes už nejde o osud Anglie, nýbrž o celý civilizovaný svět. Velká Británie je ochotna uvažovat o mezinárodních zárukách, které by omezily tyto strašlivé a barbarské útoky ohrožující samo lidstvo.

Několik neděl nato se sešla světová konference států ve Vaduzu.

Bylo to ve Vaduzu, protože ve Vysokých Alpách nebylo mločího nebezpečí a protože se tam už dřív uchýlila většina zámožných a společensky významných lidí z přímořských zemí. Konference, jak se obecně uznávalo, přikročila rázně k řešení všech aktuálních světových otázek. Především všechny země (až na Švýcary, Habeš, Afghánistán, Bolívii a jiné vnitrozemské státy) zásadně odmítly uznat Mloky za samostatnou válčící mocnost, hlavně proto, že by se potom i jejich Salamandři mohli považovat za příslušníky mločího státu; není vyloučeno, že by takto uznaný mločí stát chtěl vykonávat státní svrchovanost nad všemi vodami a břehy, kde žijí Mloci. Z toho důvodu je právně i prakticky nemožno vypovědět Salamandrům válku nebo konat na ně jiný mezinárodní nátlak; každý stát má právo zakročit jenom proti svým Mlokům; je to jeho čistě vnitřní záležitost. Proto nemůže být řeči o kolektivní diplomatické nebo vojenské demarši proti Mlokům. Státům napadeným Salamandry lze poskytnout mezinárodní pomoc jenom tím, že se jim povolí zahraniční půjčky k úspěšné obraně.

Nato Anglie podala návrh, aby se všechny státy aspoň zavázaly, že přestanou dodávat Mlokům zbraně a traskaviny. Návrh byl po zralé úvaze zamítnut, předně proto, že onen závazek je obsažen už v Londýnské konvenci; za druhé, žádnému státu nelze bránit, aby nedodával svým Mlokům "toliko pro vlastní potřebu" technickou výzbroj a zbraně na obranu vlastních břehů; za třetí, námořním státům "záleží pochopitelně na udržení dobrých styků s obyvateli moře", a proto považují za vhodné "zdržet se prozatím všech opatření, jež by Mloci mohli pociťovat jako represivní"; nicméně všechny státy jsou ochotny přislíbit, že budou dodávat zbraně a traskaviny také státům, které Salamandři napadnou.

V důvěrném jednání byl přijat kolumbijský návrh, aby se s Mloky navázalo aspoň neoficiální jednání. Chief Salamander bude pozván, aby poslal na konferenci své plnomocníky. Zástupce Velké Británie se proti tomu ostře ohradil, odmítaje zasedat společně s Mloky; nakonec se však spokojil s tím, že zatím odjede ze zdravotních důvodů do Engadinu. Té noci byla státními kódy všech přímořských mocí vysílána výzva, aby Jeho Excelence pan Chief Salamander jmenoval své zástupce a vyslal je do Vaduzu. Odpověď byla chraptivě "Ano; pro tentokrát ještě přijdeme za vámi; příště vaši delegáti přijdou do vody za mnou." Nato ještě oficiální hlášení: "Pověření zástupci Mloků přijedou pozítří večer Orient-expresem stanice Buchs."

V největší rychlosti se konaly všechny přípravy pro přijetí Mloků; byly uchystány nejluxusnější koupelny ve Vaduzu a zvláštní vlak přivezl v cisternách mořskou vodu do van pro mločí delegáty. Večer na nádraží v Buchsu mělo být jenom takzvané neúřední uvítání; dostavili se k němu toliko sekretáři delegací, zástupci místních úřadů a asi dvě stě novinářů, fotografů a kinooperátorů. Přesně v 6 hodin 25 minut vjížděl Orient-expres do stanice. Ze salónního vozu vystoupili na červený koberec tři vysocí, elegantní páni a za nimi několik dokonalých, světáckých sekretářů s těžkými aktovkami. "A kde jsou Mloci?" ptal se kdosi tlumeně. Dvě nebo tři oficiální osobnosti pokročily nejistě v ústřety oněm třem pánům; ale tu již první z nich tlumeně a rychle řekl: "My jsme mločí delegace. Já jsem profesor doktor van Dott z Haagu. Maître Rosso Castelli, advokát z Paříže. Doktor Manoel Carvalho, advokát z Lisabonu." Páni se ukláněli a představovali. "Tak vy nejste Mloci," vydechl francouzský sekretář. "Ovšemže ne," řekl dr. Rosso Castelli. "My jsme jejich advokáti. Pardon, ti páni tady snad chtějí filmovat." Nato byla usmívající se mločí delegace horlivě filmována a fotografována. Také přítomní legační sekretáři dávali najevo své uspokojení. Je to od těch Salamandrů přece jen rozumné a decentní, že poslali jako své zástupce lidi. S lidmi se dá spíš mluvit. A hlavně odpadají jisté nepříjemné společenské rozpaky.

Ještě téže noci se konala s mločí delegací první porada. Na pořadu byla otázka, jak by se dal co nejrychleji

obnovit mír mezi Mloky a Velkou Británií. K slovu se přihlásil profesor van Dott. Není sporu, řekl, že Mloci byli od Velké Británie napadeni; britská dělová loď Erebus přepadla na širém moři vysílací loď Mloků; britská admirálita po rušila pokojný obchodní styk s Mloky tím, že zabránila lodi Amenhotep vylodit objednaný náklad třaskavin; do třetice pak britská vláda svým zákazem jakýchkoli dodávek zahájila blokádu Salamandrů. Mloci si nemohli na tyto nepřátelské skutky stěžovat ani v Haagu, ježto Londýnská konvence nedala Mlokům právo žaloby, ani v Ženevě, protože nejsou členy Společnosti národů; nezbylo jim tedy než sáhnout k sebeobraně. Přesto je Chief Salamander ochoten zastavit válečné akce, ovšem za těchto podmínek: 1. Velká Británie se Mlokům omluví za výše uvedená příkoří; 2. odvolá všechny zakazy dodávek Mlokům; 3. jako odškodnění postoupí Salamandrům bez náhrady nížinná úvodí v Paňdžábu, aby si tam mohli zřídit nové břehy a mořské zátoky. – Nato předseda konference ohlásil, že podá o těchto podmínkách zprávu svému váženému příteli zástupci Velké Británie, který je právě nepřítomen; netajil se však s obavou, že tyto podmínky budou stěží přijatelné; nicméně lze doufat, že v nich můžeme spatřovat východisko k dalšímu jednání.

Nato přišla na pořad stížnost Francie ve věci senegambského pobřeží, jež Mloci vyhodili do povětří, zasahující takto do francouzské koloniální državy. K slovu se přihlásil zástupce Mloků, slavný pařížský advokát dr. Julien Rosso Castelli. Dokažte to, řekl. Světové kapacity v oboru seizmografie vypovídají, že otřes země v Senegambii byl původu vulkanického a že souvisí s dávnou sopečnou činností vulkánu Pico na ostrově Fogo. Zde, zvolal dr. Rosso Castelli, tluka dlaní do svého dossieru, jsou jejich vědecká dobrozdání. Máte-li důkazy, že zemětřesení v Senegambii vzniklo činností mých klientů, prosím; čekám na ně.

BELGICKÝ DELEGÁT CREUX: Váš Chief Salamander prohlásil sám, že to udělali Mloci!

PROFESOR VAN DOTT: Jeho projev byl neoficiální.

Me ROSSO CASTELLI: Jsme pověřeni zmíněný jeho projev dementovat. Žádám, aby byli slyšeni techničtí znalci, zda je možno uměle způsobit v zemské kůře trhlinu dlouhou šedesát sedm kilometrů. Navrhuji, aby nám předvedli prakticky pokus ve stejném rozsahu. Pokud není takových důkazů, pánové, budeme mluvit o činnosti vulkanické. Nicméně Chief Salamander je ochoten zakoupit od francouzské vlády mořský záliv, který se utvořil v trhlíně senegambské a hodí se k založení mločího sídliště. Jsme zmocněni se s francouzskou vládou dohodnout o ceně.

FRANCOUZSKÝ DELEGÁT MINISTR DEVAL: Máme-li v tom vidět náhradu za způsobenou škodu, můžeme o tom jednat.

Me ROSSO CASTELLI: Velmi dobře. Vláda Mloků však žádá, aby příslušná kupní smlouva zahrnovala také území Landes od ústí Gironde po Bayonne v rozloze šesti tisíc sedmi set dvaceti čtverečních kilometrů. Jinými slovy, vláda Mloků je ochotna zakoupit od Francie tento kus její jihofrancouzské půdy.

MINISTR DEVAL (rozený v Bayonne, poslanec za Bayonne): Aby vaši Salamandři z kusu Francie udělali mořské dno? Nikdy! Nikdy!

DR. ROSSO CASTELLI: Francie bude litovat tohoto slova, pane. Dnes ještě se mluvilo o kupní ceně.

Nato bylo sezení přerušeno.

Na příští schůzi byla předmětem jednání veliká mezinárodní nabídka Mlokům: aby místo nepřipustného poškozování starých, hustě osídlených pevnin stavěli pro sebe nové břehy a ostrovy; v tom případě se jim zaručí vydatný úvěr; nové pevniny a ostrovy budou potom uznány za jejich samostatné a svrchované státní území.

DR. MANOEL CARVALHO, veliký právník lisabonský, poděkoval za tuto nabídku, kterou bude tlumočit vládě Mloků; každé dítě však pochopí, řekl, že budovat nové pevniny je daleko zdouhavější a nákladnější než odbourávat staré země. Naši klienti potřebují nových břehů a zátok v době nejkratší; to je pro ně otázka bytí a nebytí. Bylo by pro lidstvo lépe přijmout ženerózní nabídku Chief Salamandra, který je dnes ještě ochoten koupit svět od lidí, místo aby se ho zmocnil násilím. Naši klienti našli postup, jímž lze dobývat zlato obsažené v mořské vodě; následkem toho vládnou prostředky téměř neomezenými; mohou vám váš svět dobře, ano přímo skvěle zaplatit. Počítejte s tím, že pro ně během doby bude cena světa klesat, zvláště nastanou-li, jak lze předvídat, další vulkanické nebo tektonické katastrofy, daleko rozsáhlejší než ty, jichž jsme dosud byli svědky, a zmenší-li se jimi do velké míry plošná výměra kontinentů. Dnes ještě je možno prodat svět v celém dosavadním rozsahu; až z něho zůstanou nad hladinou moře jenom trosky hor, nedá vám za ně nikdo ani vindry. Jsem zde sice jako zástupce a právní poradce Mloků, volal dr. Carvalho, a musím hájit jejich zájmy; ale jsem člověk jako vy, pánové, a prospěch lidí mně leží na srdci neméně než vám. Proto vám radím, ne, zapřísahám vás: prodávejte pevniny, pokud není pozdě! Můžete je prodat v celku nebo rozprodávat po jednotlivých zemích. Chief Salamander, jehož

velkodušné a moderní myšlení je dnes už každému známo, se zavazuje, že při budoucích nutných změnách zemského povrchu bude pokud možno šetřit lidských životů; zaplavení pevnin se bude dít postupně a tak, aby nedošlo k panice nebo zbytečným katastrofám. Jsme zmocněni zahájit jednání ať už se slavnou světovou konferencí jako celkem, nebo s jednotlivými státy. Přítomnost tak vynikajících právníků, jako je profesor van Dott nebo maître Julien Rosso Castelli, vám může být zárukou, že vedle spravedlivých zájmů našich klientů Mloků budeme ruku v ruce s vámi hájit to, co je nám všem nejdražší: lidskou kulturu a dobro celého člověčenstva.

Za poněkud stísněné nálady byl dán na pořad další návrh: aby Salamandrům byla postoupena k potopení střední Čína; za to by se Mloci zavázali, že na věčné časy zaručí břehy evropských států a jejich osad.

DR. ROSSO CASTELLI: Na věčné časy, to je trochu dlouho. Řekněme na dvanáct let.

PROFESOR VAN DOTT: Střední Čína, to je trochu málo. Řekněme provincie Nganhuei, Honan, Kiangsu, Či-li a Föng-tien.

Japonský zástupce protestuje proti odstoupení provincie Föng-tien, jež leží v oblasti zájmů japonských. Čínský delegát se chápe slova, ale bohužel mu není rozumět. V jednací síni panuje rostoucí neklid; je už jedna hodina v noci.

V tu chvíli vstupuje do síně sekretář italské delegace a šeptá něco do ucha italskému zástupci hraběti Tostimu. Hrabě Tosti bledne, vstává, a nedbaje toho, že čínský delegát dr. Ti mluví dál, chraptivě volá: "Pane předsedo, žádám o slovo. Právě přišla zpráva, že Mloci zatopili mořem část naší provincie benátské směrem na Portogruaro."

Nastalo hrozné ticho, jen čínský delegát mluvil dál.

"Chief Salamander vás přece dávno varoval," bručel dr. Carvalho.

Profesor van Dott sebou netrpělivě zavrtěl a zvedl ruku. "Pane předsedo, snad bychom se mohli vrátit k věci. Na programu je provincie Föng-tien. Jsme zmocněni nabídnout za ni japonské vládě náhradu ve zlatě. Otázka dále je, co dají interesované státy našim klientům za odklizení Číny."

V tu chvíli naslouchali noční amatéři mločímu rozhlasu. "Právě jste slyšeli z gramofonové desky barkarolu z Hoffmannových povídek," skřehotal hlasatel. "Hallo, hallo, nyní přepínáme na italské Benátsko."

A potom bylo slyšet jenom černé a nesmírné šumění jakoby stoupajících vod.

KAPITOLA 10

PAN POVONDRA TO BERE NA SEBE

Kdo by byl řekl, že uplynulo tolik vody a let! Vždyť ani náš pan Povondra už není vrátným v domě G. H. Bondyho; je to nyní, abychom tak řekli, velebný stařec, který může v klidu požívat plodů svého dlouhého a příčinlivého života v podobě malé penzičky; ale kam by stačilo těch pár stovek při téhle válečné drahotě! Ještě že sem tam člověk chytí nějakou tu rybkou; sedí ve člunu s prutem v ruce a dívá se – co té vody za den uplyne a kde se jí tolik nabere! Někdy se chytne na udičku bělice, někdy je to vokoun; vůbec těch ryb je teď nějak víc, asi proto, že ty řeky jsou dnes o tolik kratší. On takový vokoun taky není špatný; je to sic malá kostička, ale maso chutná drobet po mandlích. A maminka je umí dělat. Pan Povondra ani neví, že maminka zatápí pod jeho vokouny obyčejně těmi výstřížky, které kdysi sbíral a třídil. Pravda, pan Povondra toho sbírání nechal, když šel do penze; zato si pořídil akvárium, kde vedle zlatých kapříků pěstoval maličké čolky a salamandry; po celé hodiny se na ně díval, jak leží nehybně ve vodě nebo vylézají na břeh, který jim udělal z kamenů; potom kroutil hlavou říkáje: "Kdo by to do nich řekl, maminko!" Ale člověk nevydrží jenom se dívat; proto se pan Povondra dal na rybaření. Co dělat, mužští vždycky musejí něco mít, myslí si shovívavě maminka Povondrová. Je to lepší, než kdyby chodil do hospody a dělal politiku.

Pravda, mnoho, přemnoho té vody uplynulo. Vždyť ani Frantík už není školák učící se zeměpisu ani mládenec trahající své ponožky běháním po světských marnostech. Už je to taky starší pán, ten Frantík; chválabohu, je podúředníkem na poště, – přece jen bylo k něčemu dobré, že se tak svědomitě učil zeměpisu. Taky už začíná mít rozum, myslí si pan Povondra a spouští se se svou lodičkou trochu níž pod most Legií. To on dnes za mnou přijde; je neděle a nemá službu. Vemu ho do člunu a pojedeme nahoru ke špičce Střeleckého ostrova; tam ryby líp berou; a Frantík mně poví, co je v novinách. A pak půjdeme domů, na Vyšehrad, a snacha k nám přivede obě děti – Pan Povondra se chvíli oddával pokojnému blahu dědečka. Však za rok už půjde Mařenka do školy, těší se; a malý Frantík, jako vnouče, už váží třicet kilo – Pan Povondra má silný, hluboký pocit, že všechno je přece jen ve velkém a dobrém pořádku.

Však tamhle už čeká u vody syn a kyne rukou. Pan Povondra zavesloval s člunem ke břehu. "To je dost, že už jdeš," děl káravě. "A dej pozor, ať nespadneš do vody!"

"Berou?" táže se syn.

"Málo," brouká starý pán. "Pojedeme nahoru, ne?"

Je pěkné nedělní odpoledne; ještě není hodina, kdy se ti blázni a flákači hrnou z kopané a jiných takových hloupostí domů. Praha je prázdná a tichá; těch pár lidí, kteří se trousí po nábřeží a po mostě, nemají naspěch a krácejí slušně a důstojně. Jsou to lepší a rozumní lidé, kteří se nekupí v hloučky a neposmívají se vltavským rybářům. Otec Povondra má znovu ten dobrý a hluboký pocit pořádku.

"Tak co je v těch novinách?" ptá se s oteckou strohostí.

"Celkem nic, tatínku," povídá syn. "Tadyhle jenom čtu, že se ti Mloci už propracovávají až po Drážďany."

"Tak to je teda Němec v troubě," konstatuje starý pán. "Víš, Frantíku, tihle Němci, to byl moc divný národ. Vzdělaný, ale divný. Já jsem znal jednoho Němce, on byl šoférem v jedné továrně; a to byl takový hrubý člověk, ten Němec. Ale vůz měl v pořádku, jen co je pravda. – Tak vida, Německo už taky zmizelo z mapy světa," přemítal pan Povondra. "A jaký fofr dřív dělalo! To ti byla hrůza: samá armáda a samá vojna – Kdepak, na Mloky nestačí ani Němec. To víš, já ty Mloky znám. Pamatuješ, jak jsem ti je ukazoval, když jsi byl ještě takhle malý?"

"Dávejte pozor, tati," řekl syn. "Bere vám ryba."

"To je jen grundle," bručel starý pán a pohnul prutem. Tak vida, taky Německo, myslel si. Inu, člověk se už ničemu nediví. Co to bylo dřív křiku, když ti Mloci potopili některou zem! Třeba to byla jenom Mezopotámie nebo Čína, a byly toho plné noviny. Dnes už se to tak nebere, hloubá melancholicky pan Povondra, pomalu mrkaje nad svým prutem. Zvykne si člověk, co dělat. U nás to není, tak co; jen kdyby nebyla taková drahota! Například co dnes chtějí za to kafe – Pravda, ona Brazílie už taky zmizela ve vlnách. Je to přece jenom v obchodech cítit, když se kus světa potopí!

Splávek pana Povondry tančí po mírných vlnkách. Co toho ti Mloci už zaplavili mořem, vzpomíná starý pán. To je tuhle Egypt a Indie a Čína – I na Rusko si troufali; a taková to byla veliká země, to Rusko! Když se pováží, že Černé moře jde teď až nahoru k severnímu polárnímu kruhu, – co to jenom je vody! Jen co je pravda, hodně už nám ty pevniny okousali! Ještě že jim to jde tak pomalu –

"Říkáš," ozval se starý pán, "že jsou ti Mloci až u Drážďan?"

"Šestnáct kilometrů od Drážďan. To už bude pod vodou skoro celé Sasko."

"Tam já byl jednou s panem Bondym," děl otec Povondra. "To byla náramně bohatá země, Frantíku, ale že by se tam dobře jedlo, to ne. Jináč to byl moc hodný lid, lepší než Prušáci. Kdepak, to se nedá ani srovnávat."

"Však Prusko už je taky pryč."

"Se nedivím," vycedil starý pán. "Já Prušáky nemám rád. Ale Francouz to má teď dobré, když je Němec v tahu. Ten si oddychne."

"Moc ne, tati," namítal Frantík. "Ondyno bylo v novinách, že taky dobrá třetina Francie je už pod vodou."

"Ja," vzdychl starý pán. "U nás, jako u pana Bondyho, byl jeden Francouz, sluha, Jean se jmenoval. A ten ti byl po ženských, že to byla jedna hanba. Víš, ono se to vymstí, taková lehkomyšlnost."

"Ale deset kilometrů od Paříže prý ty Mloky porazili," sděloval syn Frantík. "Prý tam měli samé podkopy a vyhodili je do povětří. Dva armádní sbory Mloků prý tam rozbili."

"To on zas Francouz je dobrý voják," mínil pan Povondra znalecky. "Ten Jean si taky nedal nic líbit. Já nevím, kde se to v něm bralo. Voněl jako drogerie, ale když se pral, tak se pral. Ale dva armádní sbory Mloků, to je málo. Když se tak na to dívám," zamyslel se starý pán, "tak s lidmi uměli lidi bojovat líp. A netrvalo to ani tak dlouho. S těmi Mloky to už táhnou dvanáct let, a pořád nic, jen samá příprava výhodnějších pozic – Kdepak, za mých mladých let, to bývaly bitvy! To byly tady tři milióny lidí a tam tři milióny lidí," ukazoval starý pán, až se tím člun rozhoupal, "a teď, kruci, to na sebe útočilo – Tohle není ani žádná pořádná válka," zlobil se otec Povondra. "Pořád jen samé betonové hráze, ale nějaký bodákový útok, to ne. Kdepak!"

"Když na sebe lidi a Mloci nemůžou, tatínku," hájil mladý Povondra moderní způsob válčení. "Dělat bodákový útok do vody, to přece nejde."

“Právě,” bručel pan Povondra pohrdavě. “Oni na sebe pořádně nemůžou. Ale pusť lidi proti lidem, a budeš koukat, co dovedou. Copak vy víte o válce!”

“Jen aby nepřišla až sem,” řekl syn Frantík trochu neočekávaně. “To víte, když má člověk děti –”

“Jak to, sem,” vyhrkl starý pán jaksi popuzeně. “Myslíš jako sem do Prahy?”

“Vůbec k nám do Čech,” děl mladý Povondra ustaraně. “Já myslím, když už jsou Mloci až u Drážďan – –”

“Ty chytráku,” káral ho pan Povondra. “Jak by se sem dostali? Přes ty naše hory?”

“Třeba po Labi – a potom dál podle Vltavy.”

Otec Povondra pohoršeně zafrkal. “Prosím tě, po Labi! To by mohli leda do Podmokel, ale dál už ne. Tam jsou, holenku, samé skály. Já tam byl. Kdepak, sem se Mloci nedostanou, my to máme dobré. A Švýcar je na tom taky dobře. To je báječná výhoda, že my nemáme žádné mořské břehy, víš? Kdo má dnes moře, je chudák.”

“Ale když teď jde moře až k Drážďanům – –”

“Tam jsou Němci,” prohlásil starý pán odmítavě. “To je jejich věc. Ale k nám Mloci nemůžou, to dá rozum. To by museli nejdřív odklidit ty skály; a nemáš ponětí, jaká by to byla práce!”

“Copak práce,” namítl zachmuřeně mladý Povondra. “Na to oni jsou! Vždyť víte, že v Guatemale dovedli potopit celé pohoří.”

“To je něco jiného,” děl se vši rozhodností starý pán. “Nemluv tak hloupě, Frantíku! To bylo v Guatemale, a ne u nás. Tady jsou přece jiné poměry.”

Mladý Povondra vzdychnul. “Jak myslíte, tatínku. Ale když člověk pováží, že ty potvory už potopily nějakou pětinu všech pevnin –”

“U moře, ty pytlíku, ale jinde ne. Ty nerozumíš té politice. Ony ty státy, co jsou u moře, s nimi vedou válku, ale my ne. My jsme neutrální stát, a proto oni na nás nemůžou. Tak je to. A nemluv pořád, nebo nic nechytinu.”

Bylo тихо nad vodou. Stromy na Střeleckém ostrově už kladly dlouhé, jemné stíny na hladinu Vltavy. Na mostě cinkala tramvaj, po nábřeží putovaly chůvy s kočárky a rozšafní, nedělní lidé –

“Tati,” vydechl mladý Povondra téměř dětsky.

“Co je?”

“Není tamhleto sumec?”

“Kde?”

Z Vltavy právě před Národním divadlem koukala z vody veliká černá hlava a postupovala pomalu proti proudu.

“Je to sumec?” opakoval Povondra junior.

Starý pán upustil prut. “Tohle?” vyrazil ze sebe ukazujíc třesoucím se prstem. “Tohle?”

Černá hlava zmizela pod vodou.

“To nebyl sumec, Frantíku,” povídal starý pán jakýmsi nespvým hlasem. “Půjdeme domů. To je konec.”

“Jaký konec?”

“Mlok. Tak už jsou i tady. Půjdeme domů,” opakoval skládaje nejistýma rukama svůj rybářský prut. “To teda je konec.”

“Vy se celý třesete,” lekl se Frantík. “Co je vám?”

“Půjdeme domů,” brebentil starý pán rozčileně a jeho brada se žalostně otřásala. “Mně je zima. Mně je zima. Tohle nám chybělo! Víš, to je konec. Tak oni už jsou tady. Hergot, to je zima! Já bych šel domů.”

Mladý Povondra se na něj zkoumavě podíval a chopil se vesel. “Já vás dovedu, tatínku,” řekl také nějakým nespvým hlasem a silnými rázy vesel hnál loďku k ostrovu. “Nechte to, já už ji přivážu.”

“Cože je tak zima,” divil se starý pán jektaje zuby.

“Já vás podržím, tati. Jen pojďte,” domlouval mu mladý a chopil ho pod paží. “Já myslím, že jste se na té vodě nachladil. To byl jenom kus dřeva.”

Starý pán se třásl jako list. "Já vím, kus dřeva. Mně budeš povídat! Já vím nejlíp, co jsou Mloci. Puště!"

Povondra junior udělal, co ještě nikdy v životě: kývnul na taxík. "Na Vyšehrad," řekl a strkal tatínka do vozu. "Já vás svezu, tati. Ono je už pozdě."

"Baže už je pozdě," drkotal otec Povondra. "Moc pozdě. Už je konec, Frantíku. To nebyl kus dřeva. To jsou oni."

Mladý Povondra musel tatínka doma do schodů skoro vynést. "Odestelte, maminko," šeptal chvatně ve dveřích. "Musíme tatínka uložit, rozstonal se nám."

Tak, a teď leží otec Povondra v peřinách; nos mu nějak divně čouhá z obličeje a rty něco nesrozumitelně žmoulají a brebentí; jak vypadá staře, jak vypadá staře! Teď se trochu uklidnil –

"Je vám líp, tati?"

U nohou postele potahuje nosem a pláče do zástěry maminka Povondrová; snacha zatápí v kamnech a děti, Frantík a Mařenka, upírají široké, vyjevené oči na dědečka, jako by ho nemohly poznat.

"Nechtěl byste doktora, tatínku?"

Otec Povondra se dívá na děti a něco šeptá; a najednou mu z očí vyběhly slzy.

"Chcete něco, tatínku?"

"To já, to já," šeptá starý pán. "Abys věděl, to jsem já všechno zavínil. Kdybych tehdy nebyl pustil toho kapitána k panu Bondymu, tak by se tohle všechno nestalo –"

"Vždyť se nic nestalo, tati," chlácholil mladý Povondra.

"Ty tomu nerozumíš," sípal starý pán. "To přece je konec, víš? Konec světa. Teď přijde moře i sem, když jsou tady ti Mloci. To jsem já udělal; neměl jsem toho kapitána pustit dál – Aby jednou lidi věděli, kdo tím vším byl vinen."

"Nesmysl," ozval se syn drsně. "To si ani neberte do hlavy, tati. To udělali všichni lidé. To udělaly státy, to udělal kapitál – Všichni chtěli mít těch Mloků co nejvíc. Všichni na nich chtěli vydělat. My jsme jim taky posílali zbraně a kdeco – My všichni za to můžeme."

Otec Povondra sebou nepokojně vrtěl: "Všude dřív bývalo moře, a bude zas. To je konec světa. Mně jednou říkal jeden pán, že i u Prahy bývalo mořské dno – Já myslím, že to tehdy taky udělali Mloci. Víš, já jsem neměl toho kapitána ohlásit. Něco mně pořád říkalo, nedělej to, – ale pak jsem si myslel, třeba mně ten kapitán dá diškereci – A vidíš, nedal. Člověk tak zbytečně zničí celý svět –" Starý pán polykal něco jako slzy. "Já vím, já vím dobře, že je s námi konec. Já vím, že jsem to udělal já –"

"Dědečku, nechcete čaj?" ptala se soucitně mladá paní Povondrová.

"Já bych jenom chtěl," vydechl starý pán, "já bych jenom chtěl, aby mně to ty děti odpustily."

KAPITOLA 11

AUTOR MLUVÍ SÁM SE SEBOU

"Ty to takhle necháš?" ozval se na tomto místě autorův vnitřní hlas.

Co totiž? ptal se pisatel poněkud nejistě.

"Necháš pana Povondru takhle umřít?"

Inu, bránil se autor, já to nedělám rád, ale – Koneckonců pan Povondra má už svá léta; řekněme, že mu je hodně přes sedmdesát –

"A ty ho necháš, aby se tak duševně trápil? Ani mu neřekneš, dědečku, vždyť není tak zle, svět nezahyne na Mloky a lidstvo se zachrání, jen ještě počkejte a dožijete se toho? Prosím tě, nemůžeš pro něho udělat nic?"

Tak já mu pošlu doktora, navrhl autor. Starý pán má asi nervovou horečku; v tom věku z toho může ovšem dostat zápal plic, ale snad to chválabohu přežije; snad bude ještě houpat Mařenku na klíně a vyptávat se, čemu se ve škole učila – Radosti stáří, bože: ať má starý pán ještě radosti stáří!

"Pěkné radosti," posmíval se vnitřní hlas. "Bude k sobě to dítě tisknout starýma rukama a bát se, člověče, bát se, že i ona bude jednou prchat před hučícími vodami, jež neodvratně zaplavují celý svět; bude v hrůze vraštit své ježaté obočí a šeptat: To jsem já udělal, Mařenko, to jsem udělal já – Poslechni, chceš opravdu nechat zahynout

celé lidstvo?”

Autor se zamračil. Neptej se mne, co chci. Myslíš, že z mé vůle se rozpadají lidské pevniny napadrť, myslíš, že já jsem chtěl tyhle konce? To je prostě logika událostí; copak já mohu do ní zasahovat? Dělal jsem, co jsem mohl; varoval jsem lidi včas; ten X, to jsem byl částečně já. Kázal jsem, nedávejte Mlokům zbraně a třaskaviny, zastavte ten ohavný kšeft se Salamandry a tak, – víš, jak to dopadlo. Všichni měli tisíc naprosto správných hospodářských a politických námitek, proč to nejde. Já nejsem politik ani hospodář: já je přece nemohu přesvědčovat. Co dělat, svět se snad propadne a potopí; ale aspoň se to stane z obecně uznávaných důvodů politických a hospodářských, aspoň se to provede za pomoci vědy, techniky a veřejného mínění, s vynaložením veškerého lidského důmyslu! Žádná kosmická katastrofa, ale jenom samé státní, mocenské, hospodářské a jiné důvody – Proti tomu se nedá nic dělat.

Vnitřní hlas chvilku mlčel. “A není ti lidstva líto?”

Počkej, ne tak honem! Vždyť nemusí vyhynout celé lidstvo. Mloci potřebují jenom víc břehů, aby měli kde bydlet a klást vajíčka. Oni třeba místo souvislých pevnin udělají ze suché země samé dlouhé nudle, aby těch břehů bylo co nejvíc. Řekněme, že se na těch pruzích země nějakí lidé udrží, ne? A budou dělat kovy a jiné věci pro Salamandry. Mloci přece nemohou sami pracovat s ohněm, víš?

“Lidi tedy budou sloužit Mlokům.”

Budou, když to tak chceš nazvat. Budou prostě pracovat v továrnách jako teď. Budou mít jenom jiné pány. Koneckonců se snad ani tak mnoho nezmění –

“A není ti lidstva líto?”

Proboha, nech mne! Co mám dělat? Vždyť to chtěli lidé; všichni chtěli mít Mloky, chtěl je obchod, průmysl a technika, chtěli je státníci i vojenští páni – I mladý Povondra to říkal: my všichni za to můžeme. Prosím tě, jak by mně nebylo lidstva líto! Ale nejvíc mi ho bylo líto, když jsem viděl, jak se samo stůj co stůj hrne do té záhuby. Člověk by křičel, když se tak na to kouká. Řval by a zvedal obě ruce, jako by viděl vjíždět vlak na špatnou kolej. Teď už se to nedá zastavit. Mloci se budou množit dál, budou dál a dál drobit staré pevniny – Jen si vzpomeň, jak to dokazoval Wolf Meynert: že lidé musejí udělat místo Mlokům; a teprve Salamandři že stvoří šťastný, jednotný a stejnorodý svět –

“Prosím tě, Wolf Meynert! Wolf Meynert je intelektuál. Našels už něco tak hrozného a vražedného a nesmyslného, aby tím některý intelektuál nechtěl obrodit svět? Nu, nech to být! Nevíš, co teď dělá Mařenka?”

Mařenka? Ta si myslím hraje na Vyšehradě. Musíš být tiše, řekli jí, dědeček spí. Tak ona neví co a má hrozně dlouhou chvíli –

“A co dělá?”

Nevím. Nejspíš se pokouší dosáhnout špičkou jazyka na špičku svého nosu.

“Tak vidíš. A ty bys nechal přijít něco jako novou potopu světa?”

Ale tak přestaň! Copak mohu dělat zázraky? Ať se stane, co se musí stát! Ať mají věci svůj neodvratný průběh! I to je cosi jako útěcha: že to, co se děje, naplňuje svou nutnost a svůj zákon.

“Nešlo by ty Mloky nějak zastavit?”

Nešlo. Je jich příliš mnoho. Musí se pro ně udělat místo.

“Nešlo by, aby nějak vymřeli? Třeba by na ně mohla přijít nějaká nemoc nebo degenerace –”

Příliš laciné, brachu. Copak má pořád Příroda napravovat, co si lidé nadrobili? Tak tedy ani ty už nevěříš, že si sami pomohou? Tak vidíš, tak vidíš; nakonec byste chtěli zase spoléhat, že vás někdo nebo něco spasí! Něco ti řeknu: víš, kdo ještě teď, když už je pětina Evropy potopena, dodává Mlokům třaskaviny a torpéda a vrtačky? Víš, kdo horečně, dnem i nocí pracuje v laboratořích, aby našel ještě účinnější mašiny a látky na rozmetání světa? Víš, kdo půjčuje Mlokům peníze, víš, kdo financuje tenhle Konec Světa, tu celou novou Potopu?

“Vím. Všechny továrny. Všechny banky. Všechny státy.”

Tak vidíš. Kdyby byli jenom Mloci proti lidem, tak by se snad dalo něco dělat; ale lidi proti lidem, to se, člověče, nedá zastavit.

“ – – Počkej, lidi proti lidem! Něco mě napadá. Třeba by nakonec mohli být Mloci proti Mlokům.”

Mloci proti Mlokům? Jak to myslíš?

“Například... když je těch Salamandrů příliš mnoho, mohli by se mezi sebou servat o nějaký ždíbec pobřeží, o nějakou zátoku či co; potom už budou spolu bojovat o větší a větší břehy; nakonec by museli zápasit o světové břehy, ne? Mloci proti Mlokům! Co myslíš, nebyla by tohle dějinná logika?”

– Ba ne, to nejde. Mloci nemohou bojovat proti Mlokům. To by bylo proti přírodě. Mloci jsou přece jeden rod.

“Lidi jsou taky jeden rod, člověče. A vidíš, nevadí jim to; jeden rod, a oč o všechno bojují! Už ani ne o místo, kde by žili, ale o moc, o prestiž, o vliv, o slávu, o trhy a vím já oč ještě! Proč by i Salamandři nemohli mezi sebou bojovat třeba o prestiž?”

Nač by to dělali? Prosím tě, co by z toho měli?

“Nic, leda to, že by jedni měli dočasně víc břehů a víc moci než druhí. A po čase by se to zase obrátilo.”

A proč by měli mít jedni víc moci než druhí? Vždyť všichni jsou stejní, všichni jsou Mloci; všichni mají stejnou kostru, jsou stejně oškliví a stejně průměrní – Proč by se měli navzájem mordovat? Prosím tě, ve jménu čeho by spolu bojovali?

“Jen je nech, ono se už něco najde. Koukej se, jedni bydlí na západním břehu a druhí na východním; budou se potírat třeba ve jménu Západu proti Východu. Tady máš evropské Salamandry a tam dole africké; to by v tom byl čert, aby nakonec ti jedni nechtěli být víc než ti druhí! Nu co, půjdou jim to dokázat ve jménu civilizace, expanze nebo já nevím čeho; vždycky se najdou nějaké ideové nebo politické důvody, pro něž Mloci jednoho břehu budou muset podřezat Mloky z druhého břehu. Salamandři jsou civilizovaní jako my, člověče; ti nebudou mít nouzi o mocenské, hospodářské, právní, kulturní nebo jaké argumenty.”

A mají zbraně. Nezapomeň, že jsou báječně vyzbrojeni.

“Ano, mají habaděj zbraní. Tak vidíš. To by bylo, aby se nenaučili od lidí, jak se dělají dějiny!”

Počkej, počkej okamžik! (Autor vyskočil a začal přebíhat po pracovně.) Pravda, to by v tom byl čert, aby to nedovedli! Já už to vidím. Stačí podívat se na mapu světa – hergot, kde je nějaká mapa světa!

“Já ji vidím.”

Tak dobře. Tady máš Atlantický oceán se Středozemním a Severním mořem. Tady je Evropa, tuta Amerika – Tak tady je kolébka kultury a moderní civilizace. Zde někde je potopena stará Atlantis –

“A teď tam Mloci ponořují Atlantidu novou.”

Právě. A tuhle máš – Tichý a Indický oceán. Starý, tajemný Orient, člověče. Kolébka lidstva, jak se říká. Tady někde na východ od Afriky je potopena mytická Lemurie. Tady je Sumatra, o kousek na západ od ní –

“– ostrůvek Tana Masa. Kolébka Mloků.”

Ano. A tam vládne King Salamander, duchovní hlava Salamandrů. Tady ještě žijí tapa-boys kapitána van Tocha, původní tichomořští, polodivocí Mloci. Prostě jejich Orient, víš? Ta celá oblast se teď jmenuje Lemurie, kdežto ta druhá oblast, civilizovaná, poevropštělá a zamerikanizovaná, moderní a technicky vyspělá, je Atlantis. Tam tedy je diktátorem Chief Salamander, veliký dobyvatel, technik a voják, Čingischán Mloků a bořitel pevnin. Ohromná osobnost, člověče.

(“... Poslyš, je on opravdu Mlok?”)

(... Ne. Chief Salamander je člověk. Jmenuje se vlastně Andreas Schultze a byl za světové války někde šikovatelem.)

(“Proto!”)

(Nu ano. To už tak máš.) Tak tady je Atlantis a Lemurie. To rozdělení má důvody zeměpisné, administrativní, kulturní...

“... a národní. Nezapomeň na národní důvody. Lemurští Salamandři mluví Pidgin English, kdežto atlantští Basic English.”

No dobře. Během doby pronikají Atlantové bývalým Suezským kanálem do Indického oceánu –

“Přirozeně. Klasická cesta na východ.”

Správně. Naproti tomu lemurští Mloci se tlačí přes kap Dobré naděje na západní břeh bývalé Afriky. Tvrdí totiž, že

k Lemurii patří celá Afrika.

“Přirozeně.”

Heslo je Lemurie Lemurům. Pryč s cizáky a podobně. Mezi Atlanty a Lemury se prohlubuje propast nedůvěry a odvěkého nepřátelství. Nepřátelství na život a na smrt.

“Čili stávají se z nich Národy.”

Ano. Atlantové pohrdají Lemury a nazývají je špinavými divochy; Lemuři pak fanaticky nenávidí atlantské Mloky a vidí v nich imperialisty, západní ďábly a porušovatele starého, čistého, původního Mloctví. Chief Salamander se domáhá koncesí na březích lemurských, prý v zájmu exportu a civilizace. Vznešený kmet King Salamander, byť nerad, musí povolit; je totiž méně ozbrojen. V zátocě tigrické nedaleko někdejšího Bagdadu to praskne: domorodí Lemuři přepadnou atlantskou koncesi a zabijí dva atlantské oficíry, prý pro nějakou nacionální urážku. Následkem toho –

“ – dojde k válce. Přirozeně.”

Ano, dojde k světové válce Mloků proti Mlokům.

“Ve jménu Kultury a Práva.”

A ve jménu Pravého Mloctví. Ve jménu národní Slávy a Velikosti. Heslo je: Buď my, nebo oni! Lemurové, ozbrojení malajskými krisy a dýkami jógů, podřežou bez milosti atlantské vetřelce; za to pokročilejší, evropsky vzdělaní Atlantové vpustí do lemurských moří chemické jedy a kultury zhoubných bakterií s takovým válečným úspěchem, že se tím zamoří všechny světové oceány. Moře je infikováno uměle vypěstovaným žaberním morem. A to je konec, člověče. Mloci vyhynou.

“Všichni?”

Všichni do posledního. Bude to vymřelý rod. Uchová se po nich jenom ten starý öhningenský otisk Andriase Scheuchzeri.

“A co lidé?”

Lidé? Ah pravda, lidé. Nu, ti se začnou pomalu vracet z hor na břehy toho, co zůstane z pevnin; ale oceán bude ještě dlouho smrdět rozkladem Mloků. Pevniny zase pomalu porostou nánosem řek; moře krok za krokem ustoupí a všechno bude skoro jako dřív. Vznikne nová legenda o potopě světa, kterou seslal Bůh za hříchy lidí. Budou také zkazky o potopených mytických zemích, které prý byly kolébkou lidské kultury; bude se třeba bájit o jakési Anglii nebo Francii nebo Německu –

“A potom?”

– – – Dál už to nevím.

Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech

1890

Narozen 9. 1. v Malých Svatoňovicích. Otec MuDr. Antonín Čapek (1855-1929), matka Božena, rozená Novotná (1866-1924). Sourozenci: Helena (1886-1961), provdaná Koželuhová, ovdověla, od roku 1930 provdaná Palivcová; Josef (1887-1945) ženatý od roku 1919.

1895-1901

V Úpici, kde rodina bydlí, navštěvuje obecnou školu a jednu třídu měšťanské školy.

1901-1909

Středoškolská studia začíná v Hradci Králové, posléze pokračuje v Brně, končí maturitou v Praze.

1907

Rodina se stěhuje z Úpice do Prahy.

1909-1915

Studuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy filozofii, estetiku, dějiny výtvarného umění, anglistiku, germanistiku a bohemistiku. (V letech 1910-1911 studuje v Berlíně a v Paříži.) V listopadu 1915 je promován na

doktora filozofie.

1917

Působí jako domácí učitel Prokopa Lažanského na zámku v Chyších u Žlutic. V říjnu nastupuje do redakce Národních listů.

1921-1938

Je členem pražské redakce Lidových novin, v letech 1921-1923 pracuje v Městském divadle na Královských Vinohradech jako dramaturg a režisér.

1922

Poprvé představen prezidentu T.G. Masarykovi.

1925

Je zvolen předsedou československé odbočky Penklubu, kterou pomáhá založit. Stěhuje se s bratrem Josefem do nového domu na Vinohradech.

1931

Jmenován členem mezinárodního výboru pro duševní spolupráci Společnosti národů (stálý výbor pro literaturu a umění).

1933

Pracuje ve Výboru pro pomoc německým uprchlíkům, je místopředsedou Penklubu.

1934

Organizuje pomocnou sociální akci Demokracie dětem.

1935

Žení se s Olgou Scheinpflugovou, počátky stavebních úprav domu ve Strži, který novomanželé dostali od Václava Palivce do doživotního užívání.

1937

Účastní se světového kongresu Penklubů v Paříži.

1938

Podílí se na organizaci světového kongresu Penklubů v Praze. Opakovaně je navrhován na Nobelovu cenu za literaturu. Po mnichovské konferenci (29. - 30.9. 1938) čelí nenávislné kampani, bojuje s českým fašismem a prožívá nejtěžší období svého života. Umírá 25.12. na zápal plic. Pohřeb na Vyšehradě se koná 29.12.

První vydání knih Karla Čapka

1917 - Boží muka

1918 - Pragmatismus čili Filozofie praktického života

- Krakonošova zahrada

- Nůše pohádek

1920 - Loupežník

- Kritika slov

- RUR

1921 - Trapné povídky

- Ze života hmyzu (společně s Josefem Čapkem)

1922 - Lásky hra osudná (společně s Josefem Čapkem)

- Zářivé hlubiny a jiné prózy

- Továrna na absolutno

- Věc Makropolus
- 1923 - Italské listy
- 1924 - Krakatit
  - Anglické listy
- 1925 - Jak vzniká divadelní hra a průvodce po zákulisí
  - O nejbližších věcech
- 1927 - Adam stvořitel
  - Skandální aféra Josefa Holouška
- 1928 - Hovory s T.G.M. (1. díl)
- 1929 - Povídky z jedné kapsy
  - Povídky z druhé kapsy
  - Zahradníkův rok
- 1930 - Výlet do Špatněl
- 1931 - Hovory s T.G.M. (2. díl)
  - Marsyas čili na okraji literatury
- 1932 - Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek
  - Obrázky z Holandska
  - Apokryfy
  - O věcech obecných čili zoon politikon
- 1933 - Dášenska čili život štěněte
  - Hordubal
- 1934 - Povětroň
  - Obyčejný život
- 1935 - Hovory s T.G.M. (3. díl)
  - Mlčení s T. G. Masarykem
- 1936 - Válka s mloky
  - Cesta na sever
- 1937 - Bílá nemoc
  - Jak se dělají noviny
  - První parta
- 1938 - Matka
  - Jak se co dělá
- 1939 - posmrtně - Život a dílo skladatele Foltýna (torzo románu)